& de gradali · cxlvij
De confuſione & ſubiectõe wiſigothoꝝ & qbuſ-
dam alijſ cxlviij
Adhuc de quibuſdā euētibꝰ illius tpis · ·cxlix·
De trāſitu bede p̄ſbiteri et quibuſdā alijs · cl·
De īpio ꝯſtantini filii leonis & eiꝰ neq̄cia clj
De tranſlatione corporis ſancte amrie magdale-
ne clij
De quibuſdam eius miraculis · cliij·
De quibuſdā incidentibꝰ huius tpis · cliiij·
Qualiter apud floriacū impedita eſt diuinitus re
latõ corporis ſancti benedicti. ·clv·
Qualiter ſtephanus papa pipini regis auxlium ex
petijt cõtra lõgobardus · clvj·
De ſancto bonefacio maguntino & epl'a eius ad
regem anglorum · clvij·
De tyrannide conſtantini contra ecclesiam et qui
quſdam aliis · clviij·
De ſancto gengulpho martire · clix
De crucifixione imaginis xp̄i cuius miraculis con
uerſi ſunt iudei · clx·
De q̄buſdā geſtis pipini regis & morte eiꝰ · clxj·
De duobꝰ pueris ꝯſimilibꝰ amico & amelio · clxii·
Qualiter ſe inuicem querentes inuenerunt & ad
curiam karoli conuenerunt clxiij·
Qualiter amicus amelium a crimine liberauit eiq3
filiam regis tradidit · clxiiij·
Qualiter amicus lepra ꝑcuſſuſ & abiectꝰ ab ame
lio ſuſceptus eſt · clxv·
Qualiter eum amelius ſanguine filiorum ſuorum
aſꝑgens curauit · clxvj·
De ſc̄o ſtephano papa et tirānide ꝯſtātini clxvij
De adriano p̄p̄a et q̄buſdā geſtis karoli clxviij·
De victoria karoli de longobardis & nece ſācto
rum amici & amelij · clxix·
Adhuc de geſtis eiuſdē karoli regis · clxx·
De īteritu ꝯſtātini & īpio leonis quarti · clxxi·
De imperio hyrene vxoris eius & euentibus illiꝰ
temporis · clxxij·
De alcuino qui & albinus · clxxiij·
De ſcriptis eius · clxxiiij
De imperio conſtantini filij leonis & euentibus il
lius temporis · clxxv·
De iterato imperio hyrene & incidentibus illius
temporis · clxxvj

C I. C De imperio heraclij & quo
dam miraculo ſancti iohannis baptiſte ·

C Hugo vbi ſupra.

CVm igit̄ focas in ſuoſ crudeliter domeſticos deſeuiret · ipſe quoq3 herachi africe patricij iuſſu ꝑemptus ē · Qui poſt eiꝰ necem · ſibi rē publicam vendicauit · Heraclius ergo romano potitꝰ imperio · ipa uit annis · xxx · Hic inuenit valde diſſolutā rempublicā · et attritā · Siquidem europam vehemēt auares vaſtauerūt · & aſyam pſe · C Sigibertus · Sumpſit aūt impiū anno dn̄i · dc · xiij · Mundi vero q̄rti milleſimo · d · lxxvj · Huiꝰ regni anno p̄mo virtꝰ et nomen ſancti iohānis baptiſte miraculis declarat̄ apud vrbem gallie mauriennā · de reliquijs corporis ipſius diuinitꝰ illuſtratā hoc modo In ea olim mulier ſancto baptiſte nimis deuota · expectabat a deo donari ſibi aliquid de mēbris eius · & in hac oradi inſtantia ꝑ triēnium exiſtens · cū alter quiuiſ poſſet deſꝑare ipa ſpem in deo ponens · iurauit ſe non māducaturā · donec quod petebat acciperet · & ſic vij · diebus ieiunans · vij · tandē die deſuꝑ altari pollicem miri cādoris aꝑꝑere vidēs · leta donū dei accepit · ad quod orandū · tres ep̄i venientes cū de hoc ſancto pignore ꝑtem elicere vellēt · tres ſanguiniſ guttas ex eo ſtillare in lintheo ſuppoſito ſtupuerūt · & ſinguli ſingulas ſe meruiſſe ſūt letati · Deſideriꝰ viēnenſis ep̄us cõſilio brunichildis · a theoderico rege lapidibꝰ obrutꝰ martirizatur · Anno heraclij · ii · deuſ dedit romane eccleſie lxvi · p̄ſidet · Hic cõſtituit ſecūdam miſſam ī clero · Hic etiā ſecūdum inſtituta ſuoꝝ maioꝝ decreuit vt ſiqui viri vel mulieres · ſuos ipi filios quocūq3 modo de ſācto lauacro ſuſcipent · ſeparentur abinuicem · vel ſiquis vir cõmatrem ſuā · vel ſiqua mulier cõpatrē ſuū a p̄mo dono ſpūſſancti quod eſt pabulū ſalis ſacrati vſq3 ad ſeptimū donū · ſſ · ī cõiugium duxerit · ſeparent̄ · Mulier tamē maritalem dotem recipiat · & poſt expletū annū alteri ſi vult nubat Sanctꝰ colūbanu ſa theoderico rege inſtinctu brunichildis auie · expellit̄ de francia · Qui pꝰ relicto gallo diſcipulo ſuo in almania · cenobium bobiū conſtruxit in ytalia ·

C II · C De ſancto deicolo abbate & eiꝰ ꝑegrinatõe C Ex geſtis eiꝰ

CVm aūt ſanctus colūbanus de cenobio luxouienſi exturbatꝰ · diſcipulis comitantibus ad duo miliaria ꝑgreſſus fuiſſ3 · & veniſſent ad locū qui neꝑras dicit̄ · beatuſ deicolꝰ ſancti patris monachus · iam ꝑuectõris etatis exiſtenſ · pedibuſ vehemēter debilitari cepit Nec mora ꝑuolutus genibꝰ patris · licentiam remanendi ſupplicat deuote · At ille mitiſſimo affectu condolens ībecillitati fratris licentiā ei non negauit · at3 diuine miſericordie illū paterna voce cõmēdauit · pias lacrimas ſimul cū eo copioſe fūdēs · Tūc pater viam ceptam arripuit · & diſcipulus ob m'toꝝ ſalutem ſicut deus diſpoſuit apud burgūdiones remanſit · Decurſis aūt paſſim incertis ſiluarū diuerticulis · intente queritans oportuna hūane hitatõni loca · tandem venit ad locū quendam aridum ſatis · angore ſitie deꝑſſus · Cunq3 flexis poplicibꝰ diu ibidem rerū inuentori ſupplicaſſet · fulcitorio quo vtebatur terrā paululū egerenſ · ſubito famulo ſuo fideli largam fonticuli deus vndā donauit Qui lipidiſſimo riuulo exinde loca vicinia irrigat & vſq3 dū humꝰ erit · ab vniuerſiſ incolis eiuſdez patris nomine & vocitat̄ & amatur et amabil' colitur · Cunq3 vir ſanctꝰ quaſi erraticus viator cõuenientia manendi loca diſquireret · quippe cū patſuꝰ ſb obedientie titulo denūciauit · ne luxouienſe monaſteriū vlterius intraret inſꝑato contigit · vt ſuillum gregem videret · Subulcus ab eo interrogatꝰ · an in vicinio eſſet aliquis locus habitabilis reſpondit eſſe non longe locum paluſtrem & fõtibus ſatis irriguū · in p̄dio cuiuſdaz p̄potētis vaſalli nomine werfarij · Cui vir ſanctus · Potes ne iḡt michi frater ducatū prebere · quo poſſū locū ipſū videre · At ille reſpondit · Poſſē inquit aliquo modo · ſed gregem meū abſq3 ꝑuiſore dimittere non preſumo · Cui beatus deicolus · Noli inquit michi fili tantillum ſpacij tenaciter negare · Veracit̄ ſciaſ quia ſi mecum ꝑgere diſponis nec minimū porculum interi ꝑoes · Et ſi aliquid diſcredis · ego tibi fuſtem meum conſtituo cuſtodem vicarium · ut in redeūdo cognoſcas quantū fideſ mea valeat cum

caritate tua· Hoc dicto fuſtem quē manū gerebat
ſolo radicitus fixit· & p̄cedente ductore ad locuꝫ
tetendit noīatuꝫ· Cunqꝫ poſt longū hore ſpaciū
porcarius eadē repedaſſet via· gregē videre ſoli-
citus· inuenit ſcd̄m viri pollicitatōeꝫ gregē ſuum
circa fuſtē giratū· ſaturumqꝫ accubaſſe· nec vnuꝫ
quidē ex illo deeſſe· Vir venerabil' deicol⁹ ad lo-
cum deſideratū pueniēs· diuino ſemp opi inde
feſſus exiſtēs· vtpote is q̄ crucifixus erat mundo
totūqꝫ ſemetip̄m obtulit deo· inueīt eccleſiā ī cli-
uo cuiuſdam montis ſitā in honore ſancti marti-
ni conſecratā· Vir aūt dn̄i ſecretuꝫ hore ſpacium
expectāſ qn̄ ſolus ſoli deo ſe ſubſternere poſſet
mirū dictu quo eccleſie eiuſdē ianuas ſolus adijt
abſqꝫ mora nullo reſerante largū illi p̄buere īgreſ
ſum· ¶ III· ¶ De iniqua ſentētia in eū lata &
interitu werfarij·

QVa re a p̄ſbitero agnita· his verbis ſe
conq̄ri in publico cepit· Heu mihi xp̄ē
vnū monachū iā hic viuere nō poſſum
Cunqꝫ populatō non modica q̄ ad ecciam ꝯuene
rat percūctaretꝰ q̄d ſibi talia vellent p̄ſbiter adie
cit· Latitat q̄dam in iſta ſiluula moāchus q̄dā pe-
regrin⁹· qui neſcio quib⁹ incantōib⁹ vtitꝰ· & me-
dijs noctibus oratōis grā huc freq̄nter veīre ſo
litus· ianuas diligenter obfirmatas dicto citi⁹ re
ſerat & int⁹ oratōnibus vacat Teſtor deū celi &
terre· qꝛ ſi poſt hac illū in eccleſia īuenero noſtra
dignis verberib⁹ affectū reijciā & iniuriatū· At
vir ſanctus deo nocte dieqꝫ ſupplicās· minas ho
minū non verens· quippe q̄ cuſtodia ſemp erat ſe
ptus āgelica· more ſolito ecciam intrabat· quouſ
qꝫ p̄ſbiter cū officialib⁹ acriter illū inſequeretur·
Sed cū deus oīpotens ſeruū ſuū a manibus im
pioꝝ ſeruaret innocuū· fraudulēti malicia iteruꝫ
adducti feneſtras eccīe aperuerūt· ianuas āt pa
tefactas maxīa ꝯgerie vepriū· ſpinarū· ac tribulo
rum· poſtes & liminaria vſqꝫ ad ſūmuꝫ obſtruxe
runt· dicētes· Fortaſſis ſi moāchus ille modo niti
tur ingredi· abſqꝫ ſigno nō euadet infortunij· ſed
q̄a nec ſapiētia nec prudētia nec ꝯſiliū poteſt eē
contra deū· maliuolētia illa viruꝫ dei non nocuit
Verū quotiens ille ꝯmodū duxit potēter ītrauit
Qua de re viri ſtolidiſſimi vltra modū debachati
legatōeꝫ q̄ſtuoſam dn̄o ſuo q̄ tunc tp̄is in allodio
ſuo manebat· ī loco q̄ dicitꝰ villacallonis tranſmiſe
runt· dicentes· Placet tibi vt moāch⁹ q̄daꝫ capel
lulam tuā ſibi vendicet in oratoriū· nec vll⁹ eum
eijcere poſſit. His igitꝰ auditis werfarius furore
p̄cipiti arreptus· crudelē nimis ſentētiā in virum
dei ſanxit dicens. Ite cū feſtinatōe & ſi q̄s illuꝫ fi
delium meorum capere poſſit· ſine audiētia caſtre
tur· Vix ille mandatū dedit· vna eadēqꝫ hora la
queum quē ſeruo dei iniuſte pauit· iuſto dei iudi
cio ip̄e miſerabiliter incidit· Nā idem mēbrū q̄d
famulo dei p̄cidi iuſſit· mox illi in tumorē verſum
eſt· ita vt oīa viſcera eius in eūdem locū violēter
inciderent· & mortē vicinā parent· Cunqꝫ vehem
ti dolore vexari videretꝰ vxor ei⁹ bertildis nomīe
memor ſetentie quā viro dei temere īpoſuit· cum
luctu graui illū admonuit dicēs· Certe credo q̄a
ꝓpter peregrinū quē ſine cauſa caſtrari iuſſiſti do
lor ip̄e in te retorſus eſt· Mittā ergo veloci⁹ &
accerſiā illum· ſi forte per oratōes eius dolor tan
tus effugetꝰ· Sed q̄a nihil fit ī terra ſine cauſa· an
tequā nuncij ad virum dei puenirent· idem wer
farius morti ſubactus finē viuendi fecit·

¶ IIII· ¶ De birro ſancti deicoli ī radio ſolis ſuſpenſo

QVib⁹ auditis· beat⁹ deicol⁹
non iniuriā irreligioſi militis· ſed fidē
deuote mulieris inſpiciens· pedetētim
iter arripuit· Cunqꝫ ad locū veniſſet· religioſa
feīa iam vidua effecta· maximo eum honore ſicut
tantū patrē decuit ſuſcepit· Ipſe vero vtpote de
itinere laſſus antequā ſeſſum p̄geret· birrū ſuum
quē greci anfibulū vocant dep onere voluit refri
gerandi grā· Quod ſeruitores quāplurimi q̄ ade
rant vidētes vndiqꝫ accurrerūt vt viri veſtimen
tum diligēter mitterent in ſalmū· Quib⁹ ille· Nō
ita inquit erit filioli· Nā ego ſeruitorem inuenio·
q̄ veſtimentū meum fideliter ſeruet· peregrinus
ſum pro chriſto· quicq̄d de ſeruo ſuo illi placꝫ fiat
Mira res atqꝫ ſtupenda· Vir venerabil' aſpiciens
radium ſol' per feneſtrā dom⁹ ad inſtar trabis in
gredientē· q̄d nihil aliud eſt iuxta diffinitōeꝫ phi
loſophoꝝ niſi craſſitudo aeris & illuſtratō ſolis
acceſſit & veſtimentū ſuppoſuit· Ibi q̄ppe ferme
duaꝝ aut triū horaꝝ ſpacio abſqꝫ terreno ſuſtēta
culo pepēdit· & viꝝ dei q̄ndo ſe remouere vellet
expectauit· Quod videns bertildis· pedib⁹ eius
prouoluta luctū geīare cepit· & viꝝ dei vt aīme
viri ſui miſertus ꝓ ea ſupplicarꝫ exorauit· ſimulqꝫ
locū in quo ſancti martini eccīa conſtructa ē cuꝫ
omibus appēdicijs ſuis· villā quoqꝫ ip̄am in qua
tunc erat cum omib⁹ ad ſe p̄tinētibus· libens tra
didit iure p̄petuo poſſidendū· vbi vir ſanct⁹ co
pioſis donarijs loco illo ditato a fidelibus· duo
oratoria formoſo ope compleuit· vnū in honore
p̄ricipis apoſtoloꝝ· aliud vero ī honore doctoris
gentiū· Quibus patratis· ceperūt vndiqꝫ religio
ſi viri ad tanti patris magiſteriū cōfluere· & col
la ſua ſuaui iugo dn̄i deuote ſūmittere· Et fact⁹
eſt loc⁹ ille ſcd̄m voluntatē dn̄i paradiſus mona
choꝝ· q̄ hacten⁹ patuit latibul' ferarum

¶ V ¶ De apro p̄ eum a venatoribus liberato
& ceteris eius geſtis·

QVadā die dum beatus vir vigilandi ſtu
dio operi diuino cū fratrib⁹ inſiſteret·
contigit vt inclit⁹ rex lotharius q̄ ſcd̄m
ꝙ ei pater colūban⁹ ꝓphetie ſpū plen⁹ p̄dixit· iaꝫ
erat triū regnoꝝ ſoliditate roborat⁹· in viciniam
eiuſdem moāſterij gratia aduēiſſet venandi· Qua
dam vice cum multi optimatuꝫ venatu nobili· ſin
gularem maximū aprū inſequerētꝰ· extemplo fera
viri dei cellam ingreditꝰ· vir aūt ſanct⁹ manū mi
ſericorditer illi p̄buit & ait· Crede mihi· q̄a ad ca
ritatem cōfugiſti· hodie vita n̄ priuaberis· tū ecce
vndiqꝫ venatores beſtie veſtigia inſectantes· ad
viri dei cellā vſqꝫ peruenerūt· ingreſſi cū beſtiam
inueīſſent ferocitate poſtpoīta āte altare accuba
re. pene ſpm̄ pre ſtupore nō habebant· & celeritꝰ
legatos miſerunt· q̄ regē ad tāte virtutis ſpecta
culum vocarēt· Qui cum regaliter veīſſet· oratio
ne facta virū interrogauit huīliter vnde eſſꝫ vel
q̄d ſtudij habuiſſet· & cū agnouiſſet· q̄a beati co
lumbani diſcipul⁹ eſſet ait· Oīa que hucuſqꝫ ad
mei arbitriū in iſta vicinia p̄tinebant· ſiue ī ſiluis
vel piſcatōib⁹ regalib⁹· pratis quoqꝫ vel paſcuiſ
ab hodierna die & deinceps tibi trado· His itaqꝫ
firmatis· vidente rege & omib⁹ q̄ aderāt· viri dei
iuſſione aper abſqꝫ vllius leſione conſueta cum
impetu petijt luſtra· Sicqꝫ deuotus rex benedi
ctione patris deuote p̄cepta cum gaudio remea
uit ad ꝓpria. Tandem vir ſanctus collecto cetu

fratrũ romã petijt & a papa honorifice ſuceptꝰ
apoſtoloꝝ limina viſitauit & oratõnem ꝯpleuit:
Acceptoq; a papa moñaſterij ſui libertatis priuile
gio in galliã redijt · ꝑcioſis oneratus martirũ re
liquijs & eccleſiaſticis ornamẽtis · Poſtq̃ vero ſe
leto pacto labore dom recepit · & omĩa que ad
deum pertinẽt religioſiſſime in monaſterio ordina
uit · quẽdam diſcipulũ ſuũ noĩe colũbinũ. quẽ &
de ſacro fonte leuauit. & ꝑ ſemetipm̃ inſtituit · d̃
cuius vita & moribus valde erat ſecurꝰ cum ele
ctione fratrũ in locum ſuũ abbatẽ conſtituit · atq;
regimen aĩaꝝ ei ꝯmiſit · quo ordinato ipe ad ſecre
tiorem locũ atq; artiorem vitam anhelãs · ſeorſũ
ſibi oratoriolũ paruulũ ꝯſtruxit · & cũ maria ſecꝰ
pedes dñi ſedere & verbũ eꝰ intẽte audire decre
uit · Obijt aũt egregiꝰ pater die · xv · kl̃ · februarij

VI. De ſcõ bauone recluſo. Sigibertꝰ.

Anno quoq; ꝑnotato · ſcʒ impij heraclij
ſecundo · ſanctus amãdus eluonenſis ꝑ
gallias miraculoꝝ & ꝑdicatõniſ gratia
clareſcebat · Allouuinus etiam qui & bauo ꝑ eum
ex predone ꝯuerſus · & gandaui ſolitarie recluſus
ſanctitatis exẽplum erat omnibus · Ex geſtis
eius · Hic ſanctus allouuinꝰ quẽ vulgo bauonem
nomĩant · in iuuẽtute ſua ſeculi voluptatẽ prauis
actibus exercuit · Sed hoc eius viciũ chriſtus in
bonitatẽ ꝯuertit · habuit vxorẽ filiã odilionis co
mitis de q̃ genuit angladrudẽ virginẽ chriſti · cui
in ꝑmis ãnoꝝ crepũdijs vox ſũmo miſſa eſt thro
no · Crede inquiens · Vxore aũt defuncta noluit
aliam ducere · ſed ſanctũ amãdũ pontificẽ inſpirã
te deo expetijt · ꝯpunctiõe cordis oñdit · qui ei ſcri
pturarũ verba protulit · ita q̃ ille iuxta conſilium
euangelicũ facultates ꝑdioꝝ ſuoꝝ paupibus ero-
gauit atq; ad ꝑfatũ pontificẽ qui morabat̃ apđ gã
dauum caſtrũ repedans clericatũ obtinuit ĩ ceno
bio clericoꝝ qđ in eodẽ caſtro erat conſtructum
Die quadã fratres ipſius moñaſterij ad obedientiã
directi ſunt · vt cellã viri dei bauonis conſtruerẽt
Quidam aũt ex eis q̃ cũ vehicul' cementũ miſtra-
bant ſup plauſtrũ vnũ ſedit · Quẽ egreſſi de vico
canes circũdederunt · & ceperũt fortiter inſiſtere
qui cũ inuidia repletꝰ · virũ dei bauonẽ blaſfemaſ
ſet · dyabolus eũ ſibi ſubiectũ impugnãs · aĩmalia
cũ vehiculo ſup eum ꝓiecit · ita q̃ illo põdere op
preſſus ſpiritũ exalauit · Quẽ vbi vir dei mortuũ
vidit ingemuit · & cũ lacrimis ſibi pectꝰ tũdens ·
ac ſibi culpam reputãs q̃ in labore ſuo mortẽ ac-
cepiſſ3 · oratõi incubuit eũq; ſuſcitauit · Quadam
vero die vidit quendã viꝝ de exilio regreſſũ quẽ
olim ĩ habitu ſeculari degẽs ipe venũdarat · Quo
viſo ĩ lamẽta ꝯuerſus · & eiꝰ genibꝰ ꝓuolutꝰ ait ·
Queſo ne memĩeriſ ĩiurie q̃m tibi irrogaui · Rogo
quoq; vt ꝓpter ſcelꝰ ĩ te cõmiſſum · corpꝰ meum
flagell' cedaſ · caputq; meũ more latronũ decalueſ
& me vinctũ manibꝰ & pedibꝰ vt dignꝰ ſum in
cuſtodia trudas · forſitã ei diuĩa pietas ſi hec fece
ris veniã mihi ꝑſtabit · At ille ſãcti pedibꝰ ꝓuo
lutus · ac penitꝰ hoc in eũ facere nõ audẽs & reni
tens · tandẽ ꝑcibꝰ eius victus qđ ſibi iuſſerat im
pleuit · ĩ · manibꝰ vinctũ · capite tũſũ · ac pedibuſ
ligno ſtrictũ · cuſtodie puplice mancipauit ·

VII. De artiſſima eiꝰ penitentia & trãſitu eiuſdem ·

Ibi vſq; in ꝓximũ exitꝰ diẽ
vinctꝰ ꝑſtitit · die noctuq; flere nõ de
ſinens · actꝰ ſecl'i quos prius exercuit ·
ordeacco tantũ cinere mixto pane cõtẽtꝰ · atq; po
tu aque quã in mẽſura bibebat · Stratũ quoq; eꝰ
nuda humꝰ erat · in quo ꝑ diẽ parumꝑ q̃eſcere ſo-
lebat · Viliſſimũ aũt ciliciũ ſuꝑ ſtratũ eius expan
ſum erat cinis deſuꝑ aſꝑſus · & capiti illiꝰ lapis
ſuppoſitꝰ cũ dormiret · Sicq; mẽbra ſua domabat
que olĩ delectatio ſecl'i inq̃nauerat · In hac quoq;
retruſione normã obedientie nõ reliquit · ſʒ abba-
tem ſuũ popoſcit vt ita eũ ſuꝑ pauimentũ retru-
derʒ · vt ſi q̃n ad dei laudes dicẽdas aſſiſterʒ · dex-
tra leuaq; ita circũſeptus foret · ne declinãdi facl'-
tatem ĩ aliquã ꝑtẽ haberʒ · ſʒ die noctuq; q̃ſi ĩ ago
ne ſuſpẽſus ad deũ oraret · manꝰ ad ethera tẽdẽs
& ad alta ſuſpiria trahẽs · Qđ & factũ eſt · Tum
vir dei magis ac magis ĩgemiſcẽſ · iamq; ad celeſtẽ
patriã anhelans miſtro ſibi parenti ꝑcepit vt ſibi
lapidẽ afferrʒ · At ille laterem grandẽ attulit · Cui
vir dei iuſſit · vt adhuc maiorẽ ꝑquireret · tandem
inuentũ lapidẽ q̃ vix duoꝝ manibꝰ vehi poterat
detulit · quẽ vir dei gaudẽs accepit · & dũ ad dei
laudes dicẽdas aſſiſtebat ipm̃ humeris portabat ·
ſed antiquꝰ hoſtis inuidens eiꝰ ꝓfectibus · diuer
ſis minis & nefandis ymagibus ex eadẽ cella mo
liebat̃ eũ eijcere · beſtiarũq; & volucrũ & ſerpen-
tium diũſo gñe replens · geſtiebat ei formidines ĩ
gerere · At vero illo ꝯſtãter certãte · maligni ſpũs
nihil induſtriã ſuam ꝓfeciſſe cernentes cõfuſi abſ
ceſſere · Cunq; vir deo plenꝰ paululum ſe ſopori
dediſſʒ angelũ dñi in ſpẽ columbe ſpũ ſuꝑ ſe ve-
nientẽ conſpexit · totãq; cellulã ineſtimabil' ſuaui
tatis fragrantia repleuit · Nec ĩmerito angelꝰ lu-
cis ei in ſpecie colũbe oſtẽſus eſt · q: ſimplicitatẽ
colũbe gerebat in corde. & aſtutiã ſerpentis non
deſerebat in tẽptatõne · Cũ aũt vltimũ diẽ ſibi ap
proquare intelligerʒ · & hoc ipm̃ abbati & fratri-
bus nũciaſſet · quẽdam fidelẽ preſbiterũ lõge a ſe
poſitũ euocari fecit · cuiꝰ colloquio frui voluit ·
Miniſter aũt obediẽtiam non renuẽs · ſed viam q̃
pergeret neſciens ire cepit · angelo dñi comitãte
ad eundẽ preſbiterũ ſub omĩ celeritate ꝑuenit &
ꝑ vaſtaʒ ſolitudinẽ rectiſſimo tramite vterq; ad
virũ dei incredibili feſtinatõe ꝑuenerũt · Quo vi
ſo vir dei repletꝰ eſt gaudio · & ꝑcepit ei vt curã
agerʒ funeris ſui · Tunc corꝑe & ſanguĩe redem-
ptoris ſe muniens · aĩaʒ carne ſolutã reddidit crea
tori die viij · mẽſis octobris · & ſtatĩ beatiſſiẽ vir
gini gertrudi cũ alijs virginibꝰ ſecũ ꝯmorãtibus
longiꝰ a ſe poĩtis ſpũs ipiꝰ iubet ſibi veſtimenta
mitti ad ſepeliendũ corpus ſuũ · qđ & factũ eſt ·

VIII. De quibuſdã regibus anglorũ & actibus eorum Sigibertus ·

Anno heraclij · iij · edilfredus rex nordani
broꝝ regẽ ſcotoꝝ cũ omĩbus pene ſuis ĩ
bello extinguit · hec calamitas ſcotis con
tigit ſcd̃m vaticiniũ auguſtini epiſcopi · qui ĩtermi
natus ẽ ſcotos ab anglis fore ꝑimẽdos qui ãglos
ad vitã eternã ꝯuerti egre ferebant · In moñachos
quoq; ſcotoꝝ ira dei ſeuiente · q̃ cũ rege ſuo ad hꝰ
bellum ex more exeũtes · vt rege armis pugnãte
ipſi orando ꝓ eo pugnarẽt · ꝑempti ſunt ab ãglis
mille ducenti · tm̃ · l · ꝑ fugam elapſis · Lodeſindis
metenſis claret · q̃ ſponſũ fugiens · velamine capi-
tis miſſo ſibi a dõ ꝑ ãgelũ · ſe & ſua deo delegauit
Helinandus · Anno ſequẽti edilbertus rex can
tuarioꝝ obijt · qui ꝑme predicatõi auguſtini no-
bile rñſũ reddidit dicens · non poſſe ſe noue ſecte
aĩm tã cito adhibere · relictis cultibꝰ quos ſemꝑ
cum tota gente anglie exercuerat · Veruntamen

nulla eos moleſtia exacerbandos· qui potiꝰ ꝓdi=
catōis ꝑmiſſu & amplo victu iuuādos & libēter
audiendos· ꝙ tam longā a natali ſolo ꝑegrinatio
nem ſuſceꝑint· vt anglis que optīa putabāt ī dul
gēti benignitate cōicarent· Sicqȝ vt dixit fieri ꝑ
cepit donec explorata ſenſim fidei veritate ipe cū
ſubiectis fidelis inuentꝰ ē· Deceſſit aūt poſt acce
ꝑtam fidē āno· xxj· ſcōm willm malmeſbirienſem
ſcōm ſigibertū āno· xvnj. Poſt quē regnauit ead
baldus filius eius ānis· xxij· vel ſcōm alios· xxv·
hic mox exufflata chriſtianitate nouerce ſue pu=
dorem expugnauit· Sed ꝑ horas crebro afflatus
demonio ꝯtumacis ꝑfidie penas luit· quibus offē=
ſus laurētius auguſtini ſucceſſor· duꝫ ꝓuīntia ce=
dere meditaret̄· dei aīatus verbo ſententiam re=
uocauit· & regē ad fidē reduxit· & inceſtas nup=
tias relīquere fecit· Poſt hec idē rex edificauit mo
naſteriū extra muros cantuarie· qđ pater eiꝰ edil
bertus fūdauerat· Radualdus aūt rex orientaliū
angloꝝ edilberto rege cantuar̄· mortuo· illam ſu
per anglos regnandi potentiā accepit· vt ſub nu
tu eiꝰ alij angloꝝ reges regnarēt· Edilfredo aūt
rege nordanibroꝝ mortuo a radualdo rege ꝑem
pto· eduuinus poſt eū regnauit· ¶ Sigibertus·
Anno ꝓnotato ſcȝ impij heraclij· mj· ſanctꝰ lupꝰ
ſenoñ· epus claruit· cui aliqñ euchariſtiā cōſecran
ti gēma de celo a deo in calice deſcendit

¶ IX· ¶ De ſancto lupo ſenonēſi & eius ex
lio & miraculis· ¶ Ex geſtis eius·

Hic parentibus inclitis ꝓpe aurelianis iu
xta ligerim ortūdꝰ ex ꝑte regali ſangui
fuit ꝯtiguus· cuiꝰ parētes diuina reue
latōne cōmoniti· ꝙ deo dignum antiſtitē in prole
funderēt· mox editum ꝑuulū literis tradiderunt
Erant aūt fratres matris eiꝰ venerādi antiſtites·
auſtrenꝰ aurelianēſis· & aunarius antiſiodorēſis
qui cernentes puerū normā religionis & chriſti ꝓ
cepta diligere· eum clericatꝰ officio mancipa rūt·
Itaqȝ rigore abſtinētie carnis rebellionē domans
ſepulcra martiꝝ oratōibus freqñtabat· miſericor
die opibꝰ inſiſtebat donec fama eiꝰ creſcēte poſt
artemiū ſenonēſis epſ eſt electꝰ & ordinatꝰ· Hic
noctē quandā xp̄o ducens ꝑuigilē· cū ſācti ania
ni baſilice limibus aſtaret· & obſeratū hoſtium
ingreſſum ꝓhiberꝫ· ipſo orāte repente celitꝰ auul
ſo repagulo hoſtia patuerūt· Defūcto theodorico
dum rex clotariꝰ burgundiā cepiſſꝫ intrare. blide
bodus ab eo cū exercitu ſenonas directꝰ· ꝗuiter
vrbem iaculis infeſtare cepit· ſed vir ſanctꝰ eccle
ſiam bt̄i ſtephani petens dū ad euocandū ꝑplm ſi
gnum tangerꝫ· tantꝰ terror ſuꝑ hoſtes irruit· vt
nullatenꝰ euadere ſe crederent niſi fugam expete
rent. Obtento igit̄ regno burgūdie· clotariuſ pre
cepit farulfo potēti duci regalia negocia exercere
Qui ꝓpe ſenonas veniēs exarſit indignatōe· ꝙ ſā
ctus epſ non ei cū muneribꝰ occurriſſet· Vñ re
greſſus· plura falſiloquijs cōtra eū regijs auribꝰ
intulit donec rex felle cōmotus virū ſanctuꝫ exi
lio retruſit in neuſtria traditū duci pagano noīe
boſoni landegiſilo· quē ille direxit in villam ande
faginā ſuꝑ fluuiū auciam vbi erant templa fana
tica· gaudebat ergo in dño ſentiens ſe a dño miſ
ſum ad ꝑplm incredulū inſtituendū· Ibiqȝ quendā
cecū illumināſ· ꝓdictū ducem ſuꝑbū & francoꝝ
exercitū q̄ adhuc errore detinebat̄· cōuertit & ba
ptizauit· Deniqȝ ſanctꝰ vuinebandus abbas ſan
cti lupi trecaſſini regē erga viꝝ dei placuit· miſ
ſiſqȝ e latere regis eū de exilio reuocatuꝫ ad pala
tium adduxit· Quē videns rex ante pedes eius ꝓ
ſternitur & veniam ꝑcat̄· Cernens quoqȝ corpuſ
eiꝰ tabefactū abſtinentia vt erat intonſus capite
& barba tremens & eiulās ad gemituꝫ mouet̄ &
lacrimis irrigat̄· iuſſitqȝ eum cū honore repari co
mā & barbam detonderi· multiſqȝ muneribꝰ ei a
rege oblatis· valedicēs ei vna cū ſancto vuineb an
do cū pariſius pertranſirēt· multa reoꝝ turba ca
thenatoꝝ vel incarceratoꝝ eorū virtute ſoluta·
eis obuiā eſt egreſſa· Dum aūt vir ſanctꝰ ad me
ledunū caſtrū deueniſſet· repente ī mane horreū
plenū vallauit incendiū· nec poterat qſ preſtare
auxiliū· Tunc in oratōne ꝓſternit̄ & flumē emiſ
ſum ſuꝑ incendiū cernit̄· flamaqȝ ilico extinguit̄
& illeſa apotheca ſeruat̄· ¶ X ¶ Adhuc de mi
raculis & obitu eiuſdem·

Reuerſus igit̄ ſenoīs· cū hymnis & cā
ticis obuia plebe ſuſceptꝰ· q̄dā die eo
celebrante corā ſacerdotali vel leuitico
choro· gēma de celo in calicē inter manꝰ eiꝰ deſcē
dit a dño que radio fulgēte pulcerrima diu ſerua
ta· iuſſo regio inter ſanctoꝝ pignora deportata
ē palatio· Audito rex clothariꝰ de ſigno ſācti ſte
phani· ꝙ mirā dulcedinē haberet· iuſſit illđ ꝺpor
tari pariſius vbi ſepius illud audirꝫ· Qđ dum ſan
cto viro non placuit· mox vt ab vrbe ē ſublatuꝫ
dulcedinē ſonitꝰ ſui ꝑdidit· Quo rex agnito ipꝫ
loco priſtino reſtitui iuſſit· Quod vbi ꝑuenit ad
pontē ſiriacū. reddito ſibi ſono a dño inſonuit mi
liario ſeptio· & vir ſanctus obuiā ꝑrexit cū pſal
lentiū choro· Nocte quadā dū vigilans pſalleret
dyabolus ei validā ſitim inflixit· & ipſe miniſtro
deferri iuſſit frigidaꝫ aquā· Intelligēſqȝ dolos ini
mici· ſignatoqȝ plumatō ſuo ſubſerato capite ſtri
ctū ſuꝑ vaſculū poſuit· ibiqȝ hoſtē incluſit· q̄ no
cte tota vſqȝ mane varijs vocibꝰ vlulans· quis
fuiſſꝫ oſtendit· & confuſus abſceſſit· Erat ſācto
conſuetudo vt pene ſingul' noctibꝰ & itra menia
& circūquaqȝ vicinas ſanctoꝝ baſilicas circūiret
& hora ꝯpetenti ad matutinas ꝓpria manū ſignuꝫ
eccleſie tāgerꝫ· Quadā igit̄ nocte dū ꝑgerꝫ duos
inter ſe clericos audiuit rixantes, adulterare cum
mulieribꝰ volentes. Tunc quideꝫ ſe eis oſtēdere
noluit· ne iterū in eiꝰ abſentia ad volutabrū redi
rent· ſed ꝑgēs ad eccleſiā oratōeꝫ ꝓ eis fudit· Cū
qȝ ſācti ſtephaī ſignū ad matutinas tāgeret̄· mox
vt ī eoꝝ auribus ſigni ſonitꝰ ſanctitas cū dexte
ra ꝑuenit· ilico ab eoꝝ cordibꝰ ſtimulꝰ ardoris re
ceſſit· tunc ad eccleſiā currūt· & expleta pſalmo
dia ab eo correpti veniā petunt· viteqȝ melioris
exordia ſumūt· Quadā die dñica dum vir nobilis
herlefredus eū cauſa prandii ticiaco villa inuitaſ
ſet· & ipe deuotus ſacrificiū offerꝫ· ea hora dum
vico ꝑgeret· audito in celo ſonitu equo inſidens
diu in vno loco aſtitit· celoqȝ intētus oratōeꝫ dñi
cā inter angelicos choros audiuit. Itaqȝ ſufficere
ſibi credidit· ꝙ ſub ꝑñtia chriſti laudes ſuꝑnaſ au
diſſet· ac per hoc cepto itinere nō ꝑrexit. Deniqȝ
ſentiēs ſe corꝑe iam reſolui· cōuocatis ſacerdoti
bꝰ eos ſacris verbis admonuit· & ſic ad dñm mi
grauit· Statimqȝ de illo fragrauit odor nectariꝰ
acſi fuiſſet multis aromatibꝰ delibutus· Poſt obi
tum quoqȝ multis miraculis claruit· Huius nata
le celebrat̄ kl'· ſemptembris·

¶ XI· ¶ De congreſſu heraclij contra perſas
& eius victoria· ¶ Sigibertus·

ANno heraclij ·v· paleſtina a perſis bello
ꝑmitur ·ſancta quoqꝫ ciuitas capit̄ · ī ea
vſqꝫ ·xc· milia viroruꝫ ꝑimunt̄ zacharias
pr̄iarcha captiuat̄ · crux ip̄a dn̄ica ſancta aſporta
tur ¶ Hugo vbi ſup̄ · Coſdroe rex pſarū cepit da
maſcū · & deuaſtauit hieroſolimam & venerabilia
loca q̄ erant ī ea ꝯflagrauit & ꝑploꝝ copias capti
uauit vna cū pr̄iarcha eiuſdē vrbis zacharia · & ꝓ
cioſū crucis chriſti lignū ſecū in pſidem aſporta=
uit · Sepulcri vero dn̄i locū nunꝗ̄ itrare aut vio
lare diuina virtute ē ꝑmiſſus · Ad quē miſit hera=
clius rogans magnis p̄cibus vt ab illo loco rece=
deret · vtqꝫ diffiniret tributa & accipet pacta Qd̄
ille facere noluit · ſed ineffıcaces ad heracliū lega
tos remiſit · Anno itaqꝫ impij heraclij · vj · occupa
uit coſdroe totam egiptū & alexandriā & libiam
atqꝫ cartaginē · Qd̄ vt audiuit heracliꝰ aſſūpſit fi
liū ſuū conſtantinū · & regio dyademate redimi
tum appellauit auguſtū · Collecta itaqꝫ armoꝝ ml̄
titudine āno impij ſui · x · mēſe aprilis die quarta
ſecūda feria paſce · aduerſus coſdroe mouit iter ·
ferens ſecū ſancte dei genitricis yconiā q̄ apd̄ bi=
zantiū eſt · non hōis manu ſic̄ fer̄ ſed diuīo mira=
culo pictam · & proficiſcēs dimiſit ī vrbe p̄fatuꝫ
filiuu ſuū heracliū conſtātinū cū ſergio venerabi
li pr̄iarcha · & bonoſo patricio ſagaci & ſtrenuo
viro & arripiens iter ꝑ ſiriam venit vſqꝫ gazoteꝫ
ciuitatē · Quod vt coſdroes comꝑit fuga vſus
ante eū igne ꝯburens oīa ſata ꝑ q̄ fugiebat · He
raclius quoqꝫ deuaſtabat ciuitates & regiones
ꝑ quas ambulabat · Tūc ordinauit coſdroe duos
p̄tores ſarabagā & ſarbaran qui cū heraclio ꝯcer
tarent · Quod audiens heracliꝰ militū alis adū=
ſus eos deſtinatis · ip̄e cū reliqᵒ exercitu trāſmea
uit eufraten · & ptrāſiuit thaurū montē ꝑuenitqꝫ
ad amnē ſaron & obtinuit pontē cū ꝓpugnacul̄
q̄ in ip̄o erant · ꝑuenit etiā ſarbarus ad eundē pō
tem · & ante eū caſtrametatꝰ eſt · Tunc excurrētes
multi romanoꝝ ꝑ pontē inordinate pſis intulē cō
flictū · Qd̄ videns ſarbarus ꝓcul a ſe inſidijs col
locatis · oſ̄ndit ſe romanis q̄ſi fugientē · ac ſic mul=
tos eoꝝ abſtraxit ad inſecutōeꝫ ſui p̄ter votū im=
peratoris · Et ſubito a fuga reuerſus contra ſe in
ſeq̄ntes impetū ꝯcitauit · & multos protinꝰ ꝓſtra
uit vindictā inobediētie ſue ꝑpeſſos Multitudo
deniqꝫ barbaroꝝ ꝑ flumiſ ripā diffuſa · romanos
ſuꝑ pontē cū imꝑatore ſtātes acriter ſagittabant
Imꝑator aūt cū paucis eis viriliter reſiſtebat · vn̄
& multas in hoc p̄lio plagas licet nullā ꝑiculoſaꝫ
accepit · tunc q̄dam vir pſa gigāteus imꝑatorem
ī medio pōtis aggredit̄ · Imꝑator aūt hūc lancea
trāſfoſſū in annis fluēta ꝓiecit · quo ruēte territi
barbari in fugā ſūt verſi Poſt coſdroe miſit adū
ſus eū aliū p̄torem noīe ſaym · cū quo heracliꝰ di=
micans illū ꝑ interceſſioneꝫ dei genitricis marie
ſuꝑauit · Grando q̄ppe vehemens ſuꝑ eius exerci=
tum cecidit & multos ex eis extinxit · Acies autē
chriſtianoꝝ trāquilla ab ip̄a tēpeſtate manebat
Poſt hec coſdroes aceruatis militijs ſuis p̄toreꝫ
ſuꝑ illas razatem ꝓuexit · & eū aduerſus heracliū
deſtinauit Qui veniēs cū exercitu magno duriter
cū heraclio dimicauit · Sed hūc heracliꝰ dei geni
trice marie opitulāte ſuꝑauit & occidit · perſiſtēs
in bello viriliter vſqꝫ ad horā · ix · In quo bello ce
cidit razates & tres turmache pſaꝝ & principes
multi & maxīa pars exercitꝰ ip̄oꝝ · tulerūtqꝫ īde
romaī bāda perſaꝝ · xxvij · & ſpolia magna nimis

¶ XII · ¶ De ſuꝑbia & interitu coſdroe & ſan
cte crucis exaltatōne · ¶ Ex hiſtoria & exaltatōe
ſancte crucis ·

SIc coſdroe in tantā ꝓrumpe ꝑteruiam
auſus ē · vt ab incol̄ vicinaꝝ gentiū q̄s
nefario ſuo ſubiugarat imꝑio coli ſe iu
beret vt deū & vocare regem regū & dn̄m dn̄an
tium · Fecit quoqꝫ ſibi turrī argenteā ī q̄ interlu
culentibꝰ gēmis thronū extruxit aureū · ibiqꝫ ſol̄
quadrigā & lune & ſtellaꝝ ymaginem collocaue=
rat · ac per ſubtiles & occultos meatꝰ aquā aſper
gebat · vt q̄ſi deus pluuiā deſuꝑ videret̄ infundē
Cū aūt ſiriam & paleſtinā ſubiugaſſꝫ & eccleſijs
chriſti ſubuerſis etiā ligni crucis ſaluatoris ꝑtem
quā ibi ſancta helena reliquerat aſportaſſꝫ cōtra
heracliū ꝑgens filiꝰ coſdroe iuxta danubiū ſedit
cū exercitu ſuo · tandē inſpirāte dei clemētia · pla=
cuit vtriqꝫ pricipi vt ipſi ſinguli in medio flumīs
pōte ꝯfligerēt · & cui ſors victoriā ꝯferrꝫ ip̄e ſine
dāno vtriuſqꝫ exercitꝰ imparet · Quid plura pul
ſatꝰ dn̄s lacrimis xp̄ianoꝝ · fideli ſuo heraclio cō
ceſſit de hoſte triūphum · tantaqꝫ mentis mutatō
coſdroe īuaſit exercitū · vt ſponte cū oīni familia
& ꝓle heraclio ſe ſubderent tā poteſtate ꝙ̄ fide ·
Ipſe chriſtianiſſimꝰ priceps cum ſuo tn̄ exercitu
regna q̄ coſdroe inuaſerat · circūquaqꝫ perluſtrās
ad ſedem ipſiꝰ ꝑuenit · ſedentēqꝫ in throno aureo
repperit · Qui cuꝫ tremefactus heracliū ſalutaret
ille reſpōdit · Pro eo ꝙ lignū ſācte crucis quāuis
indignus honorifice tractaſti ſi credere volueris
dn̄o hieſu chriſto & illiꝰ te ſeruū eſſe ꝯfeſſus fue
ris · regnū tibi perſarū tn̄ cū patrimōio tuo & vi
ta acceptis a te paciſ obſidibꝰ dabo · Qd̄ ſi nolue
ris · mox gladio meo īteribis · Cū āt ille nequaquā
acq̄eſceret · extracto gladio caput eiꝰ amputauit
Suſcepit igit̄ lignū ſancte crucis & oīes popu
li ꝯgaudentes cū ramis & cereiſ & cāticis alij ob
uiā pergūt · & alij ſubſequūtur · Cunqꝫ imꝑator
de mōte oliueti deſcendens · per portā q̄ dn̄s itra
uerat qn̄ ad paſſionē venerat cum equo regio &
ornamētis impialibꝰ intrare vellet · repente lapi
des porte deſcēdentes clauſerūt ſe inuicē · & fcā
eſt paries vnꝰ · Cunqꝫ mirarent̄ attoniti & nimio
merore ꝯſtricti · reſpiciētes in altū viderūt ſignuꝫ
crucis in celo flameo fulgore ſplēdeſcere · Angelꝰ
quoqꝫ dn̄i accipiens illd̄ manibꝰ ſtetit ſuꝑ portā
& ait · Qn̄ rex celoꝝ paſſionis ſacramēta ꝯpletu
rus per hūc aditū introiuit non ſe purpuratum
nec dyademate renitentē exhibuit · vel equi potē
tis vehiculū requiſiuit · ſed huīlis aſelli terga inſi
dens · cultoribꝰ ſuis huīlitatis exemplū reliquit ·
His dictis angelus in celū ꝯfeſtim redijt · tūc im
perator gaudēs de viſitatu āgelico depoſitis im
perij īſignibꝰ diſcalciat̄ · ꝓtinꝰ zona linea tn̄ p̄ci
ctus crucem dn̄i manu ſuſcipiēs · ꝑfuſus faciem
lacrimis · oculos ad celū erigens ꝓꝑerabat ad por
tam · Illo huīliter ꝓpinquāte · duricia lapiduꝫ cele
ſte ſenſit imperiū · ſtatiqꝫ porta ſe ſurrigens · libe
rum intrantibꝰ patefecit ingreſſum · Odor quoqꝫ
ſuauiſſimꝰ q̄ voluntate diuinitꝰ aura de pſaruꝫ
ꝓuīncia per longa terraꝝ ſpacia hieroſolimis fue
rat illapſus · eodeꝫ momēto quo de fano coſdroe
ſancta crux fuerat heraclio baiulāte egreſſa · tūc
redijt · et per pectora ſe gratāter infudit · Igitur
ꝑplo dei laudāte potentiā · glorioſus quoqꝫ augu
ſtus erūpens in laudibꝰ ait · O crux ſplēdor aſtriſ
rē · Hec cū dixiſſet · precioſū illud lignū in loco

ſuo reſtituit. ¶ Sigibertus. Eodē tp̄e terremotꝰ
maior mēſe auguſte fuit. & ſecuta clades in pp̄lo
percuſſo. ſcꝫ ſcabierū ita vt nullus poſſꝫ agnoſcē
mortuū ſuum. ¶ XIII. ¶ De bonefacio papa.

Bonefaciꝰ tūc romane eccīe. lxvij. p̄ſide-
bat. hic decreuit vt nullꝰ trahatur vio-
lenter de eccīa. hic conſtituit vt moāchi
in officio ſacerdotalˀ gradus vtanē poteſtate li-
gandi atꝫ ſoluendi. ¶ Ex libro pontificū. Hic bo
nefacius natōe campanus ſedit annis. v. Conſti-
tuit aūt vt teſtamētū valet ſcd̄m iuſſionē p̄ncipiſ
& vt nullus trahaē de eccīa. & vt nullꝰ accollitꝰ
p̄ſumat reliquias ſanctoꝝ matiꝝ leuare niſi p̄ſbi
teri. Erat autē mitiſſimꝰ ſup oīes hoīes & miſe
ricors. hic amauit clerum & togam integrā clero
ſuo dedit. Eodem tp̄e ante diem ordinatōis eius
eleutherius patriciꝰ & exarcha factꝰ in tharcha
aſſumpſit regnū. & venientē eum ad ciuitatē ro
manā ad caſtrum qd̄ dicitē lutheolˀ. ibidē a militi-
bus rauēnatis interfectꝰ eſt. Cuiꝰ caput ductuꝫ
eſt conſtātinopolim ad piiſſimū p̄ncipē. Sepul-
tus eſt aūt ad beatum petrū. viij. klˀ. nouembris.
Cui ſucceſſit honorius. ¶ XIIII. ¶ De paſſioē
ſancti anaſtaſij moāchi cū ſocijs ſuis. ¶ Sigiber
tus in cronicis.

Anno heraclij octauo. anaſtaſius perſa
ex mago chriſtianꝰ & moāchus a perſiſ
captus. poſt verbera. vincula. & carce
res. poſt diutinā appenſionē p vnā manū. tandem
abſciſo capite cū alijs. lxx. martirizatus ē. ¶ Ex
geſtis eiꝰ. Paſſus eſt aūt hic ſanctꝰ. xj. klˀ. februa
rij ſub rege coſdroe qui crucē dn̄i captiuā tenuit
Et p̄mo qd̄em iuſſum eſt eū deorſum poni. & li
gnū ſup tibias eius imponi. duoſqꝫ viros fortiſſi
mos ſtare ſupra metā duaꝝ partiū ligni. Cunqꝫ
dolores fortiter ſuſtinuiſſꝫ. iuſſus eſt ex vna maū
ſuſpēdi. & ſaxū magnū ad pedem ligari. & ſic de
reliqui. tandē cū alijs. lxx. miſſis in gutture funi
bus ſuffocatꝰ eſt. & poſtea decollatꝰ. Seq̄nti die
duo qd̄em in cuſtodia carceris ꝯfabulabanē ad in
uicem. dicente vno ad aliū. ſcis q̄a venerūt canes
& ſederūt iuxta corpꝰ illiꝰ moāchi & non ꝯtige
bant illud. ſꝫ cuſtodiebant. Alio vero dicēte. Et
ego qn̄ ſuppleui vigiliā meā & ambulaui in domū
meā. vidi ſicut ſtellā ſup pauimentū lucidā. et per
gens viderem qd̄ eſſet. ſtellā iam nō vidi. ſed cor
pus illiꝰ moāchi ibidem iacēs reppi. Cuſtodibꝰ
hec dicentibꝰ. chriſtiani q̄ in carcere erāt & aliq̄d
de locutōne p̄ſaica ꝯgnoſcebant. audientes alijs
chriſtianis retulerunt. abſoluti aūt a viculˀ vbiqꝫ
diffamauerunt. ¶ XV. ¶ De ſancta virgine
phara & fratribꝰ eiꝰ. ¶ Sigibertꝰ.

Eo tempe virgo chriſti phara clāruit in
francia. cuiꝰ ſanctitatē imitatꝰ frater
eius pharo ex comite clericus. ex cleri
co factus meldenſiū ep̄us claruit. ¶ Ex geſtis
eiꝰ. Hoꝝ genitor haguericꝰ ex gente burgundio
num duxit ꝓſapiam. atꝫ in aulā regis theodober
ti inter p̄tores & ꝓceres non mediocriter fulſit.
erat nanqꝫ ꝯſilijs regalibus notus. ac nobilitate
ſapientie vallatꝰ. hoſpitalitate deditꝰ. atꝫ ſancto
rum virorū ſuſceptor deuotiſſimꝰ. quoꝝ in mēti
bus p̄ſpicaci oculoꝝ ac mentis inſpectōne xp̄m
agnoſcebat. Hic eſt adeptus ſui non imparē ge
neris ꝯiugem nomīe leondegūdam. Ex qua tres
ſuſcepit liberos. pharaonē virū ſanctiſſimū wal
bertum. & chalnoaldū. filiamqꝫ mire ꝓbitatis no

mine pharaꝫ. Chalnoaldꝰ beato columbano eru
diendus a patre traditꝰ eiꝰ miſter deuotꝰ. dū in
ſolitudine vaſta heremi moraretē. ei olim belua pa
ruit ad p̄ceptum magiſtri colūbani. ſicut in geſtiſ
eiꝰ ſup̄ poſuimꝰ. Iſte qd̄em chalnoaldus germāꝰ
beati pharaonis. poſtmod̄ p̄ſul in ciuitate lugdu
no clauato claruit nobilˀ. vt in vita beati euſtaſij
repertū eſt. Beatꝰ vero walbertꝰ a ſancto colum
bano in luxouienſi cenobio cū fratre chalnoaldo
& beato agilo filio agnoaldi fratris ſupra memo
rati haguerici. ꝯmiſſus ē erudiēdꝰ euſtaſio magne
erudītōis viro cum multis alijs q̄ poſtmodū ec
cleſiaꝝ dei p̄ſules eximij claruerunt. Cū apd̄ villā
papimiſiū dei cultor euſtaſiꝰ a genitore p̄noīato
rum fratrū officioſiſſime ſuſceptꝰ moraretē. atqꝫ
ꝯgnouiſſꝫ ſororem eoꝝ pharā beati colūbani bn̄
dictione ſacratā. graui oculorū fatigari cecitate.
quā ꝯtraxerat aſſidui fletꝰ merore. eo ꝙ diſpone
retē a patre nuptiali opi inſeruire. & ſanctimonie
vota fruſtrari nup deliberata. patrem aſperitate
verboꝝ obiurgaē. dicens. hoc ſui eſſe opis ꝙ vir
go afficeretē tāto diſcrimīe p̄iculi. Ad hec ſiquidē
pater ſimulatōe verboꝝ filie ſe dixit poſt habere
nuptiaꝝ ꝯiunctōem tm̄. vt ipiꝰ mereretē iocunda
ri corpali ſoſpitate. itaqꝫ vir dei horum credulus
verboꝝ ad locū in quo egra decubabat puella ac
ceſſit. & verū in ſanctimoniali habitu viuē vellet
ſciſcitaē. At illa ſuſpirans ait ſe pudiciciam āge
lis ſociam deſiderare. potiuſqꝫ ſupnū ſponſū ꝯcu
piſcere ꝙ terreno flebiliter inherere. Mane vero
viſus eſt ei aſtitiſſe vir reuerenti vulti oculis ar
dentibꝰ. dicens. Certa eſto famula dei meiſqꝫ pro
miſſis firma. hodie tibi viꝝ adueīre q̄ te ſoſpitati
reſtituet. Hac expleta viſione poſt modicū intran
te ad eā beato euſtaſio viſionis ordinē virgo pha
ra enarrauit. & credere ſe illum eſſe p quē ſibi au
dierat viſum reddēdū. Tunc euſtaſiꝰ oratōne fa
cta ꝓmiſſum diuinitꝰ adiutoriū virgini accelerā
te ſanitatē letanter ꝯtulit. ¶ XVI. ¶ De fuga
eiꝰ & carcere quē tulit pro virginitatis amore.

Quod videns pater voluntatē cordis fa
ctis appetit. ſponſū aduocat. ſponſalia
firmat. tempꝰ nuptiarū ſtatuit. At illa
fugam arripuit. & pauitanti curſu eccīam beati
petri ingreſſa. atqꝫ in terrā ꝓſtrata. pugnis tene
rū pectus quaſſabat. lacrimiſqꝫ terrā vbertim ir
rigans hijs verbis orabat. O petre q̄ iuſtis regna
reſeras celeſtia. obſeras iniuſtis. huc ad tua ꝯfu
gi limina. tua volens eſſe virgūcula. Et tu o xp̄e
qui ſemp flecteris precibꝰ huiliū remittēdo ſor
des. ſerua virginitatē meā oblatā tibi per eterna
ſecula. Quo pater cognito pueros ilico dirigit.
mādans eā in loco interfici. Sed pueri ꝓuido cō
ſilio aliquātulum in eūdo ꝯſiſtūt. vt ipo morarū
ſpacio patris mitigaretē ſeuicia. Deniqꝫ eo veniē
te atqꝫ acriter ſeuiente. miſtri ꝯminatōem mortis
artificioſe intentabāt. Ad quos illa. Non inquit
a genitore talia munera debenē filie. ſed iocundiꝰ
eſt mihi in hoc loco pulcrā mortē appetē ꝙ florē
iuuentutis p̄dere. Hoc aūt certiſſime genitor no
uerit meus. quia nunꝙ copule nuptiali in vita ſb
di ꝯſentiā iſta. Referentibus ergo famulˀ hec dn̄o
ſuo. ille furorem animi nequaquā ſine leſione filie
mitigare voluit. ſed cuſtodie deputās ſeruabat eā
ad ea q̄ facere diſponebat. Dumqꝫ iſta geruntur
dei faciente miſericordia ꝯtigit beatū euſtaſium p
ipſum haguericū reuerti ab expletōe legatōnis

regis lotharij. Qui cognoſcens tam diram regis aĩaduerſionem in filiã irreuocabiliter deſeuire. ſtuduit eiꝰ animi ſeuiciã duris verboꝝ aculeis terebrare. & ad penitendũ ꝯpũgere. Neqꝫ vero ĩde rediit quouſqꝫ & puellã deſiderato ſanctimoniali habitu ꝑ gondoeſſenũ meldẽſeꝫ epm ornaret. et vt idem haugericũ moãſteriũ ĩ ꝓprio ſolo famularum dei congruũ habitatõi ꝯſtruerꝫ. Porro ſanctus vir walbertus clareſcentibus vite meritis. poſt gandoaldum. xix. a ſancto dyoniſio p̄mo antiſtitũ meldenſiũ pontifex egregius ſucceſſit.

CXVII. De ſancto pharone fratre eius qualiter factus eſt meldenſis epiſcopus.

Preſtantiſſimꝰ itaqꝫ haugericꝰ filium dilectuꝫ pharonẽ tirocinij tẽpe in aula regis theodeberti exercendũ alebat. vt ſibi ad dignitatẽ honoris habendã quã in palatio retinebat ſuccederꝫ. Quod om̄ipotentia deitatis fauẽte ita actũ ꝯgnouimꝰ. Eteni quãdiu honore ſublimatꝰ eſt regio theodobertꝰ. pharo ſanctuſ iuuenis toga militari veſtitꝰ inter ꝓceres palatij faĩliaritatis plimũ apd eũ retinuit locũ. & poſtmodũ deuictis a clothario theodoberto & theodorico. cũ clotharꝰ triũ regnoꝝ monarchiã obtinuiſſet. beatum pharonẽ inter reliquoſ regni ꝓceres amicicie ſue familiaritate ſublimiter nobilitauit. Qua fiducia fretꝰ ſepe ꝑ ſeipm regẽ monebat vanos huiꝰ vite fauores ſupnis deſiderijs calcaẽ om̄ibꝰ ſe amabilẽ p̄bere. oẽs actꝰ & mores ꝯpoſitos habere. Cõſilia quoqꝫ regalia puplica & priuata. amoris dei munificẽcia prudẽtiſſime diſponebat. Cunqꝫ miſericordie opibꝰ inſiſterꝫ. & reoſ a morte liberaret. regiqꝫ clothario multa bona ꝑſuaderet. cognouit ſanctã pharam ſororẽ ſuã deſiderio viuendi ſe grauiter affligi. Ad quã cũ veĩſſet. intĩ eius familiare colloquiũ beati pharonis ꝑmouit mentẽ. vt palatini gloriaꝫ pricipatus atꝫ regalis amicicie ꝯtemnerꝫ. licitaqꝫ ꝯiugia in iuuentutis floẽ poſitꝰ refrenarꝫ. ſeqꝫ eccl'iaſtico ordini ſociaret. & vxorẽ ſuam blidechildẽ ſacro velamĩe conſecraret. Eccleſiam ſancti ſtephani meldenſis quã magna p̄mebat pauptas ditiſſimiſ villaꝝ opibus munerauit. locũ quoqꝫ virginis phare magnifice ſublimauit. Conciues & ꝑegrinos & exules ex facultatibus ſuis alebat eiuſqꝫ fama odorifera longe lateqꝫ diffuſa reſonabat. Quaproptẽ gẽs angloꝝ eius amore irretita. ſuaſ quoqꝫ virgineſ monaſterijs duobꝰ kale ſcꝫ & phare deo militaturas ꝑ eum mancipabãt. Idem ſanctũ chillenũ ſcotuꝫ ad ꝓuinciã attrebatẽſeꝫ miſit. quã ſana doctrina chriſto acquiſiuit. & claris miraculis illi attraxit. Quadã die cũ idẽ chillenus cum ſancto pharone corpꝰ reficerꝫ. vas vitreũ quo vinũ ꝓpinabaẽ pincerna tenẽte caſu ruens cõfractũ eſt. Cernẽs aũt beatꝰ chillenus vultũ miſtri in pallorẽ verſum. inuit illi latẽter dari fruſta calicis fracti. ſup quẽ oratõne fcã. repente vas vitreũ reintegratum eſt. Interea poſt dormitõem walberti epi meldenſis frater eiꝰ ſanctꝰ pharo ad idem pontificiũ petiẽ. & a rege clotario quẽ ille de ſacro fonte ſuſcepat aſſenſus requiriẽ. Qui cũ magna cordis alacritate nõ modo fieri mãdauit. ſed etiã ſine aliqua ſcrupuloſitate id fieri iudicauit. Vere admirabil' eterna ſapientia q̃ tres germanos ſub ſacrato trinitatis numero p̄dicauit. pontificali dignitate inſigniri. eoꝝ quoqꝫ germanã magnis vite meritis decorari. Poſtꝙ vero ſanctꝰ pharao in cathedra ſublimatꝰ eſt ꝙ mira ſãctitatis opa in eũ claruerũt. teſtãtur virtutes q̃s ob meritũ eiꝰ declarandũ xp̄s opari ẽ dignatus.

CXVIII. De miraculis eiꝰ & tẽptatõne carnali.

Die paſce cũ beatꝰ pharo manus ĩpoſitõe plurimos ſãctificarꝫ. atqꝫ ſeſe vt fieri ſolet vtriuſqꝫ ſexꝰ multitudo ꝯprimerꝫ. q̃dam puer allatꝰ eſt inter ceteros ad ꝯfirmãdum orbatus luĩe oculoꝝ. Cuiꝰ frontẽ cũ vir deo plenus oleo liniret viſibili. & ſãctiſpũs donũ & lumen oculoꝝ recipe puer ꝓmeruit. qꝛ xp̄s famulũ ſuũ ꝑ olei infuſionẽ quãti meriti exiſteret ꝑticipibus ſuis voluit declarare. Cũ ſanctus ãtiſtes ꝑ ciuitatẽ tranſiens. quibꝰ cõpetebat viſitatõis pietatem conferrꝫ. contigit ante vinctoꝝ carcerẽ euꝫ trãſire. quẽ cũ vincti cognouiſſent adeſſe. petere veniam facinoꝝ & ſolutõem vinculoꝝ ceperunt. Quibꝰ vir dei. exite inquit liberi. eo ꝙ peniteamĩ ſtatimqꝫ ſoluta ſunt vĩcula. nec etiã ſilentio eſt omittendũ q̃nte virtute animi eiꝰ ꝯiunx noĩe blidechildis. ſacro velamĩe mãcipata ſancti pontificis tẽptamenta aduerſum ſe antiq̃ hoſtis iniecta malignitate repluerit. Cũ ig ẽ hec ſanctimonial' dõ inſeruirꝫ ſanctimoĩe ſtudijs. ĩ villa reſidẽdo quã vulgo dicunt pinneũdo. preſul pharo recordatꝰ ipſius amoris ſil' & pulcritudĩs ad hoc vſqꝫ ꝓductus ẽ. vt eã ad ſe veĩre mandaret. Que famula dei cũ p̄ma auditõne renuiſſet agere. non diſtulit antiſtes dei mandatũ ingemiare. At illa ſecundã huic prime negligentiã ꝯiunxit. Cũqꝫ hijs duobꝰ mandatis terciũ adieciſſꝫ. illa obſtinatũ intelligẽs aĩm eius. argumẽtoſũ excogitauit ꝯſiliũ. quo põtificẽ a ꝓpoſito abſtraherꝫ. & ſuã caſtitatẽ conſeruaret. Eteni ornatũ abijciẽs veſtiũ. totondit ceſariem capitiſ. & cilicio induta. ſeſe cõtẽplandã ei p̄buit. cunqꝫ in eã intenderꝫ. exhorruit vehementer facinus ſe deliberaſſe aĩmo illicitũ. atqꝫ abſtractũ ſe a diſpoſito ope ſagaci conſilio prudẽtis femine miratus ẽ. q̃ abiecit ſcandulũ pulcritudinis ſue a ſe ne ꝑ oculos capeẽ corpis p̄patus miniſter deo & ſãctificatũ templũ ſpiritus ſãcto.

CXIX Adhuc de miracul' eius & obitu.

Die q̃dã egreſſus ẽ vrbẽ grã orandi ad oratoriũ ſãcti remigij. Dumqꝫ ab oratõne ſurgerꝫ. ſubito flebilis clamor audiẽ fremituſqꝫ lugentiũ & heu ingemẽtium. Referẽ nauis demerſa medijs in fluctibus plena grandi populo. epus aſcẽſo põte fit ꝓnior frigida humo & humilẽ vultũ deiecit vſqꝫ ad frigidã terrã Vix hora media orarꝫ & flumĩe baculo quẽ dextra tenebat tãgit. Mirũ dictu. ecce videres nauim depulſam relabi in ſũmo fluctu non ſtridẽte vllo rudẽte nec remigio ſecãte. & cunctos demerſos referri ſũmo litore. facto longo agmĩe obediẽte ſãcto pontifici elemento flumĩs. Dũ beatus audoenus in ꝓpria tellure in burgẽſi ſaltu moãſteriũ cõſtruxiſſꝫ ſup torrentẽ quẽ veteres incole reſbacẽ noĩauerunt. ac oratoriũ beati petri apoſtolorum pricipis dedicaẽ ſtatuiſſꝫ. idẽ pharo ſanctiſſimus huic dedicatõi interfuit. qm̃ idẽ moãſteriũ in ſua dyoceſi conſtruebaẽ. & beatus audoenus omnem ordinatõnẽ eiuſdẽ loci cũ conſilio eius diſpoſuerat agẽdam. Ipſa die dedicatõis eiuſdẽ oratorij pariũ marmor decẽtiſſime politũ cõuocati pontifices bñdicẽtes. cũ vellent ponẽ ſup ipm altare. repẽte de manibus eoruꝫ elapſum terratenꝰ ruit & ꝑ mediũ fractum eſt tam recte vt ſi quiſpiam

ferro illud ſecuiſſꝫ · Quod cernẽtes põtifices · bea
tus pharo & ſanctus amandus cum optimati-
bus audoeno & eligio · de quoꝝ manibus idẽ la-
pis elapſus eſt · terre ſeſe ſtrauerũt . oratõiſ gemi-
tum deo fundẽtes · Surgẽtes vero ab oratõe · vt
ſignauerunt lapidẽ ſigno crucis ita reiũctis ẽ ſo
lide . acſi mĩme fuiſſꝫ fractꝰ · Idem ſanctꝰ vir exti
tit a clothario rege filiolo ipiꝰ antiſtitis vſqꝫ ad
tẽpa childerici pronepotis ipiꝰ clotharij · & ſedeꝫ
epiſcopalẽ rexit · lxvj · ãnis · in quibꝰ & feliciter cer
tamĩs agonẽ expleuit · & viã vniuerſe carnis glo
rioſe ingreſſus ẽ · Huiꝰ natale celebratᷣ · v · kl' · nouẽ
bris · ¶ XX ¶ De ſanctis abbatibꝰ euſtaſio &
attalo · ¶ Sigibertus ·

Anno heraclij · x · ſanctus colũbanꝰ obijt
cuius diſcipulꝰ gallꝰ ĩ alemania claruit
Euſtaſiꝰ quoqꝫ abbas luxouiẽſiſ & atta
la bobienſis poſt colũbanũ claruerũt · ¶ Ex ge-
ſtis eiꝰ · Hic ſanctꝰ euſtaſiꝰ a beato colũbano ab
ytalia paterno affectu directus · equo iure ſubdi
tas monachoꝝ cateruas rexit tempe clotharij re-
gis · adeo omĩbꝰ gratꝰ vt nullꝰ ſe beatũ colũba-
num pdidiſſe gemerꝫ · qui eiꝰ doctrĩnis imbutus
fuiſſꝫ · De hoc iã ſupra diximꝰ ĩ geſtis ſancti pha
ronis · huiꝰ natale celebratᷣ · iiij · kl' · aprilis · ¶ Ex
egſtis ſãcti attali · Porro ſanctꝰ attalꝰ beato co
lũbano de hac luce migrãti ſuccedẽs · cum egregie
luxouienſe cenobiũ regerꝫ · dyabolus contra eum
aliquoꝝ ſubditoꝝ corda ſuſcitauit · ꝗ ſe dicebant
tanti feruoris auſteritatẽ & ardue diſcipline pon
dera ferre non poſſe · At ille ſagaciter pia fomẽta
ꝑbere · & mollire corda tumẽtia nitebatᷣ · ſuadens
remiſci patres ꝑ mortificatõem & ꝯtemptũ ꝑſen-
tis vite ꝛgna celeſtia poſſidẽ · Cũqꝫ ſe nihil ꝓficẽ
iam cernerꝫ ꝓtinaces ire ꝑmiſit · ꝗ poſtq̃ ab eo ſe
gregati ſũt · cũ virũ dei ſuis detractõibus lania
rent · vnꝰ eoꝝ ſubito igne febriũ accenſus · inť pe
nas incendij clamare cepit ſe ſi poſſꝫ ad beatum
attalũ venire velle & admiſſi crimĩs damna peni
tentie medicamẽto lenire . Vix hoc ei dicere licuit
obmutuit & extremũ halitũ finaliť dimiſit · At
illi ꝗ aderant videntes iniuriam viri dei adeo vin
dicari · q̃dam ad eũ cũ penitentia redeũt · quos ille
miro gaudeo recepit · ſuiſqꝫ locis ſuaſ agnoſcẽteſ
culpas reſtituit · Alij vero ꝗ datũ penitẽtie locuꝫ
non redeũdo contẽpſerunt · diuerſis mortibus di
repti ſunt · nã vnus eoꝝ ſecuri percuſſus interijt ·
alius dũ parui flumĩs alueũ tranſmearꝫ · irretitis
poplicibꝰ paruula vnda necatꝰ eſt · tercius cum
ſe in mari carine tradidiſſꝫ dimerſus eſt · Quodã
tẽpe cũ bobius fluuiolꝰ turgidis aquaꝝ molibus
violenter & rapaciter defluens · molinũ monaſte
rij ſuffodere ac totam officinã ocius demergere ·
videretᷣ · vir dei hoc audiẽs · ſinoaldũ dyaconẽ ad
ſe accerſiri fecit · Cui dixit · Apprehẽſo baculo qᵒ
ſuſtentabatᷣ vade ad bobiũ impantiſqꝫ voce dici
to · ſignũ dñice crucis ꝑlato vt iſtas ripas ꝓfodẽ
deſinat · ne ꝑſumpte audacie modos ſuppleat · Sed
alio incedens latera iſta ſinat eſſe illeſa · impijs ſe
cognoſcat dñi receſſurũ · Cũqꝫ ille viri dei impe
rio obediſſꝫ · mox quoqꝫ fluuiꝰ obediens · relicto
alueo collis latera cedẽs fluenta ꝑ ardua coll' late
ra velut aĩalis ſtrictos latices ſuſtentabat · quo
adusqꝫ concaua aluei paterẽt · quo ſuſtentãte li
quido fluerẽt · vnus monachoꝝ dũ ĩ agro laboraret
inopĩnato ictu ferramẽti polliceꝫ ſibi ex leua pro
cidit & ſuppoſita gleba q̃ſi funꝰ ſepeliuit · ꝑgẽſqꝫ
ad monaſteriũ rẽ patri prodidit · Cunqꝫ vir dei ꝑ
tem abſciſſi pollicis terre cõditã ſulcoqꝫ ſepultaꝫ
ſibi afferri iuſſiſſꝫ · ſputo ſuo illitã manui iunxit ·
Coniũctuſqꝫ pollex carnis glutino vt antea fuit
adheſit · Tacitoqꝫ ſilentio vt abirꝫ imꝑauit . Cum
aũt in ſuꝑmis vite ꝑñtis hora fungeretᷣ , inter me
ſta ſuſpiria & fluẽtes lacrimas celos intuens · vi
dit ſibi ſubito eoſdẽ aptos · quo per multaꝝ hora
rum ſpacia · cordis rugitꝰ ꝑmebat · Deinde grãs
agens · & fratres exhortãdo confortãs · aĩam celo
reddidit ¶ XXI · ¶ De ſancto walarico & boiſ
eius initijs · ¶ Ex geſtis eius ·

Ex diſcipul' quoqꝫ beati colũbani fuit ſã
ctus walaricꝰ · qui de aluernica quondã
regioẽ ortꝰ · oues patris ſui puerulꝰ ad
huc paſcebat · Audiẽs aũt qualiter pueri nobiliũ
in ſcolis ſolebant erudiri · eodẽ deſiderio ꝓuocatꝰ
tabellã ſibi fecit · & cũ ſũma veneratõe & inſtãtiſ
ſima ꝑce impetrauit a magiſtro infantium vt ſibi
ſcriberꝫ alphabetũ · & prima elementa monſtraret
quo facto · letꝰ ad opus ſibi iniunctũ remeabat ·
Sicqꝫ in breui dei fultꝰ auxilio patre ſuo ignoran
te totum ꝑauit pſalteriũ · Deinde cepit ecciaꝫ fre
q̃ntare · non multo poſt ſecutꝰ eſt auũculum ſuũ
ad monaſteriũ nomĩe autuino · quẽ ſecutus pater
ſuꝰ minis & terroribꝰ atqꝫ blandicijs reuocare ñ
potuit · quãuis abbas & fratres eũ deꝑcarentur
vt cũ patre redirꝫ · & imponerẽt ei ieiunia duoꝝ
vel triũ dierũ ſi hoc non facerꝫ · Illo aũt firmiter
in ꝓpoſito ꝑſiſtente · ait abbas fratribꝰ · Non abij
ciamꝰ qd̃ nob̃ miſit dñs · Poſt hec · cepit ſemꝑ ad
altiora feſtinare · & ꝑegrinatõnẽ pro amoẽ dei ap
petere · Tunc ꝑrexit ad monaſterium macharij quõ
dam ãtiſiodorenſis epi · qd̃ in ſuburbio ipiꝰ ciui
tatis in quodam viridario erat conſtructũ · vbi a
ꝑfato pontifice benigne ſuſceptꝰ eſt · Ibi etiaꝫ di
ſtrictiſſime viuens cepit a mltis ꝑdicari . Ad quẽ
dum viſitandi gratia q̃dam diues & nobilis lobo
noĩe deueniſſꝫ · audiens ab eo verbũ dei cuꝫ eo re
manſit · nec vltra ad ſeculũ eſt reuerſus · Hij duo
ꝑiter luxouium perrexerũt ad ſanctũ colũbanum
Sub huiꝰ colũbani magiſterio factus ẽ ſanctus
walaricꝰ ortulanꝰ · qd̃ officiũ ei iniunctũ eſt cau
ſa humilitatis ꝓbãde · Huiꝰ olera nec a vermibꝰ
nec a quoquã aĩali ledi poterant · cũ alia olera cir
cũquaqꝫ deuaſtarentᷣ . Qd̃ walericus fratrũ meri
tis aſcribebat . Tũc cepit ſanctus colũbanꝰ eum
inter probatos monachos reputarẽ · iudicãtibꝰ alijs
adhuc eũ quaſi nouiciũ inter pulſãtes ponenduꝫ
Cũ aũt ad audiendũ verbũ dei a ſancto colũba
no fratres certatim ꝓꝑerantes intrarẽt · intrante
ſancto walarico cũ ceteris ĩ ipo lumĩe ſentiebat
ſanctꝰ colũbanuſ odorẽ magne fragrantie & ſua
uitatis ad ſe venire . ¶ XXII · ¶ De ꝑegrinati
one eius & ſpiritu prophetico ·

Poſt hoc q̃dam e fratribꝰ noĩe wandole
nus · accenſus deſiderio ſancto petijt a
ſancto colũbano vt ei licentiã ꝑdicãdi
inter gentes concederꝫ · & ꝓ ſolatõ fouẽde religio
nis walaricũ ſecũ abire ꝑmitteret · Qd̃ & ille per
miſit · Cunqꝫ ꝑiter ĩ neuſtria veniſſent · a rege clo
tario remotũ locũ reſidendi popoſcerent · Et cuꝫ
ad quendã locũ ãbianenſiũ gualimago ꝑueniſſent
contigit vt q̃dam ob reatus ſui meritũ ĩ equuleo
ſuſpenſus eſſꝫ ac defunctus · Quem cũ alõge bea
tus walaricus inſpexiſſet · permotus pietatis viſ
ceribus · curſu concito ad ſtipitem peruenit · Et

ꝓhibentibꝰ cū carnificibus ne cadauer mortuum
tangerꝫ· Ille tñ intrepidus vinculuꝫ ſoluit· & cor
pus defuncti ꝓprijs manibus ad terrã depoſuit
& ſup ſupinata mēbra eius ſe cū lacrimis in ora
tione proſtrauit· ita vt a facie ſua faciē illius imp
meret· Sicqꝫ aſtantibus cūctis· ymo ſtupētibus
quaſi ex profundo ſomno paulatī calefaciētibus
membris· mortuus incolumis reuixit· Prefatus
aūt rex cū ambianēſis pontificis conſenſu locum
eis ſecretū vt petierant q̄ leucanaus dicebatᷣ ꝯceſ
ſit· vno ex latere vicinitate maris eſt amenus· ex a
lio currit piſtifer ſomne fluuiꝰ· Ibi ſe beatꝰ wala
ricus in quadã cellula ſegregatꝰ a fratribus reclu
ſit· vt oī cura mūdi poſtpoſita ſolito more tãtū
diuine meditatōi inſiſterꝫ· ceteri vero fratres con
ſtruentes ſibi cellulã de elemoſina regis iubebantᷣ
habere ſubſtantiã· cū aūt q̄dam matrona panē &
flaſcones aliq̄ndo per quendã puerum ei miſiſſet
puer auiditate potꝰ & cibi circūuentus· ꝑtē ſibi
retinuit· ꝑtemqꝫ aliam ſeruo dei p̄ſentauit. Qui
cū hoc factū diuino numīe cognouiſſꝫ ait Quod
nobis allatū eſt. inde deo grãs referimꝰ· Sed &
tu fili hoc ꝑuide ne quid incaute ſūpſeris de illo
panē vel flaſcoē quod tibi ī quodã loco abſcō diſti
qꝛ ſerpens iam eſt in illo vaſculo· & ī pane illo ve
nenū mortiferū· tunc ſtupefactꝰ puer· ilico terro
re obriguit· moxqꝫ reuerſus cū vaſculū apuiſſet
& inde anguē exire vidiſſꝫ. illū panē ꝯtingē non
audebat· ſed tremefactꝰ & cōfuſus de hoc quod
geſſerat· ad ſeruū dei rediēs penitentiã egit·

XXIII· De vindicta dei in ꝯtemptores eloquiorꝫ eius·

IDem amicus dei cum de quodam loco
caldis ad ſepta moāſterij tempe hyemis
repedarꝫ· contigit vt pre auſteritate fri
goris in domū cuiuſdã p̄ſbiteri cū ſodalibus ſuis
ad calefaciendū ſe declinarꝫ· At illi qui tm̄ hoſpi
tem eximio cultu venerari debuerāt· vt huius ſa
cro eloquio ſicut ei mos erat īſtruerentᷣ· magis ei
turpia ac luxurioſa & inhoneſta verba vna cū iu
dice loci illiꝰ audacter & cōtumaciter loqueban-
tur· At ille vt ſemp ꝯſueuerat· putridiſ hoīm cica
tricibꝰ ſalubria verbi dei medicamēta imponebat
dicens· Fili nunq̄d illō in euangelio non audiſtis
De oīm verbo ocioſo ratōem reddituri ſumꝰ in
die iudicij· Sed illi cōtempto eiꝰ p̄cepto· magiſ ac
magis ipudiciſſimis ebulliebāt ſermoībꝰ Tūc ille
Volui inq̄t ꝓpter rigorē frigoris corpuſculū meū
ab igne pauliſp refouere· ſed veſtris ꝓhibeor ſce-
leratiſſimis verbis· & nūc etiã exire a vobis non
calefactꝰ cōpellor· Egreſſuſqꝫ de domo puluerēꝫ
ibi de pedibꝰ ſuis excuſſit· & ad locū deſtinatum
iter direxit· ſed illos infelices & ꝓcaces vltō diui
na mox ſubſecuta eſt· nã ille p̄ſbiter qui recte ſibi
vel alijſ ꝓuidere neglexerat· oculorꝫ ſubito lumen
amiſit· & p̄fato iudici ipiꝰ loci ſtatiꝫ emarcuerūt
virilia· tūc ſera penitētia ducti ſupplicabāt huili-
ter· vt iterꝫ famulꝰ dei domū illã vellꝫ intrare· ſꝫ
ille p̄cibꝰ eorū non aſſenſit· Itaqꝫ vnꝰ in cecitate
ſua ꝑmanſit. alius contracto corpe & putreſcēti
bus genitalibꝰ de hoc ſeculo migrauit·

XXIIII· De ſctītate ꝯuerſatōis eiuſdem

ETmerito vir ſanctꝰ tantis virtutibus
eminebat· q̄ ab vtero matris virgo ma
nebat· Huilitas eiꝰ & benigtas moduꝫ
humanū excedebat· & intm̄ diuina grã & cōpun-
ctione plenꝰ erat· vt quotiens p̄dicabat diſcipul·
vel deo pſallens celū aſpiciebat· totiens lacrimas
effunderꝫ· tãta in eo erat mãſuetudo vt auicule in
maū eiꝰ ſine formidine cibū ſumerētᷣ· & articulis
ſuis q̄ndocūqꝫ vellet oblitas ſue feritatis & qua-
ſi domeſticas eas palpitarꝫ· Lectulꝰ eius ex vir-
gis contextꝰ. vili lectariola tegebatᷣ· Facies eius
valde pallida & macie ꝯfecta· qꝛ freq̄nter in tota
hebdomada niſi in die dñico· nihil ſumebat ī cibo
ñ vinū ñ ſicerã· tñ in aduentu quodam hoſpituꝫ
& in caritate de hijs oībꝰ poculꝰ pregustabat Qñ
vō ꝑ eū dñs languētibus grãꝫ curatōnum cōfere
bat· vlꝰ futura & occulta ꝓnūciabat· tūc roſeo co
lore gene eiꝰ nimio fulgore micabāt· vt palã oēs ī
telligerētᷣ· q̄ ea ꝑ eum facta vel dicta ſpūſancto
coopante fiebant· ſic ad felicē ꝓſpere ꝑperauit fi
nē· multotiēs in vigilijs ꝑnoctauit· furtiuas ora-
tiones inter cōdenſa vepriū & cōuexa vallium fre
q̄nter fecit· tuica cū capella tm̄ vtebatᷣ· Peccantē
aliquē de fratribꝰ iunioribus poſtq̄ iuſſerat fla-
gellari ſepe hoc fieri prohibuit· ſꝫ vocatum ad ſe
blande admonebat vt iſta ſola verecūdia ei ſuffi
ceret· quatinꝰ decetero illō viciū non iterarꝫ·

XXV· De ſancto hildeunto meldēſi epō Ex geſtis eius·

PEr idē tēpus floruit ſanctus hildeūtus
natus in ciuitate meldēſi· cui epiſcopꝰ
preērat· Quīquennis traditus ē ſancto
pharoni ſacris literis ībuendus· Cōuicia ſodaliū
patientiſſime portabat· ex quo preſbiter a ſancto
pharone factꝰ ē ſemp cilicio ad carnē vſus ē· mōī
tu ſancti pharoīs moāſteriū petijt· Poſt beatum
pharonē epiſcopꝰ factꝰ ē· Iuxta vrbē meldenſiuꝫ
habebatᷣ eccīa crucis ſancte· in qua quōdaꝫ ſepul
tuꝫ fuit corpꝰ ſancti pharoīs· In huiꝰ eccīe atrio
meldēſes mortuos ſuos ſepeliebant· accīt aūt vt
q̄dam maligni viri bt̄m hildeuntū peterent. vt in
illo atrio ſibi aliam eccīam liceret edificare· Qō
& factū eſt· ſed idē templū auaricie ſtudio fabri
catū· nocte precedēte qua in craſtinū dedicari ꝺ
buerat· fūditꝰ corruit· quo timore ꝑterritꝰ beatꝰ
hildeūtꝰ eſt penitētia ductꝰ· romam adijt ad bo
nefaciū papam venit vt penitētiam ſibi iniungerꝫ
ſup hoc peccato· Qui poſt ſactiſfactōem ab illo
miſſus eſt ad predicandū· Introiens aūt ꝑ ſinglās
domos dicebat. Pax huic domui. pax ingredienti
bus & egrediētibꝰ· & ſic verbū incipiens ad finē
vſqꝫ ꝯplebat· Hoc faciebat vſqꝫ ad hieroſolimam
ꝓgrediens· Et reuertēs ſeptio anno egreſſionis
ſue. retulit pape q̄ geſſerat· Rediens aūt in galliã
cū autoritate dñi pape in loco q̄ dicitᷣ latiniacus·
inueit moāchum noīe fulſeū· ſanctitate precipuū
cui angelꝰ dñi ꝑ viſum aſtitit dicens· Hildeuntis
epiſcopꝰ mane venturus eſt ad te· cui a dño pc̄cā
noueris eē dimiſſa· vide ergo vt eū ſuſcipias cuꝫ
honore· Ad hunc cū venirꝫ ſanctꝰ hildeuntꝰ· ꝓ
iecit ſe ad pedes eius· Qō ille videns· ruit in faciē
ſuam· Deinde ꝑueit hildeūtus in vicum quendaꝫ
vij· ab vrbe meldenſiū miliario q̄ eccīam in honoē
beate marie ipſe fūdauerat· quã poſtea dedicauit
& ibi miſſam celebrauit· Cunqꝫ ibi de maībus ci
rotecas traxiſſet· appoſuit eos radio ſolꝰ & ſuſten
tati ſunt ab eo triū horaruꝫ ſpacio· deinde ſuſcita
uit quendã puerū ſine baptiſmo mortuū· Quē ba
ptizãs vocauit aldebertū ex noīe patris ſui· Quē
iuxta ſe precepit ſepeliri· vij· anno poſtea moritu
rum· Mortuꝰ eſt aūt beatus hildeuntus· vij· kl·
iunij Horum duorꝫ corpora beatus maiolꝰ abbas

ex reuelatõne ãgelica poſtea leuauit de terra·ipe
& epi plurimi. ❡ XXVI· ❡ De ſancto auſtre-
giſilo bituricenſi archiepo· ❡ Sigibertus

Florebant eo tpe in gall' auſtregiſilꝰ bi
turicẽſis archiepũs·& ſub eo ſulpiciꝰ
cumbertꝰ colonienſis & iohãnes tun-
grenſis· ❡ Ex geſtis beati auſtregeſili· Hic au-
ſtregiſilus inter cetera virtutum miracl'a qbuſ in
vita ſua claruit. quẽdam molendinarinm curauit
ꝗ die dñico temerario ſpũ volens emẽdare molã
accepto ferro ancipiti qḋ vulgo ſcotõ vocant·ce-
pit molam terere· Ex quo peccato adheſit manui
eius manubriũ ferri illiꝰ·quod nullus poterat de
manu eiꝰ auferre·& tanta diſtrictone artatꝰ eſt
vt inter digitos eiꝰ iam cepiſſꝫ ſanguis prorum-
pere·& aſpicientibꝰ ob fetorem faſtidiũ facere·
veitqꝫ ad prefatũ dei hoiem·ꝗ poſtulãs dei auxi-
lium accepit manũ eiꝰ vbi adheſerat malleus· &
digitos primũ extendẽs tulit ferrum iſtud· & ma
nũ eꝰ attrectans oẽm dolorẽ expulit·ſanatuſqꝫ ho
mo receſſit· Poſt obitũ eiuſdẽ ſancti cũ pipinus
francoꝝ princeps cõtra eudonẽ aqtãnie principẽ
volens dimicare ad vrbẽ bituricã perueiſſet· bar-
bari de exercitu domũ quandã in villa carobria ꝗ
prefati ſancti fũat· in ꝗ freqnter manẽs iacuerat
vel dormierat· vicinis ꝯtradicẽtibꝰ· totã vallaue
runt incendio· Statimqꝫ arrepti a demoio· vnus
ex eis abſtracto hoſtio de ipa domo ꝗ ardebat· in
flamã ſe ꝓiecit·ibiqꝫ vitã finiuit· Alij etiã ſeſe dẽ
tibꝰ lacerabant Nõnulli vero ſibi iuicẽ mẽbra trũ
cabant·nec multopoſt cũ prefatꝰ eudo vnũ ḋ op
tiãtibus ſuis agnũ noie i moãſterio ſancti auſtre
giſili manẽ iuſſiſſꝫ ·ille qḋquid inueire potuit in
ipo cenobio comitibꝰ ſuis diſpenſanḋ tradidit·
ita vt nulla fratribꝰ ſubſtãtia remanerꝫ· Cũqꝫ ãt
abbas ei ſupplicaſſꝫ dicẽs·miſerere ſeruis tuis vt
poſſint viuere & pro te orare·& ille ſupbꝰ p̃ces
eiꝰ deſpiceret·accedẽtes moãchi ad ſepulchrum
ſancti cũ lacrimis orare ceperũt·vt eos dñs ab in
imico eripet· At ille infelix agnus omẽs ſancti au
ſtregiſili villas pluſtrans·pecora & alia quecũqꝫ
repiebat ſecũ ducebat· Et dum iter agerꝫ appuit
ei ſanctꝰ auſtregeſilꝰ ꝑ ſomniũ dicens·cur me tã
grauiter p̃datus es & mihi ſeruiẽtes reliqſti tam
triſtes· Hec dicens·ꝑcuſſit eũ in cerebro· At ille
euigilans·ſe a ſancto auſtregeſilo ꝑcuſſum excla
mauit·& paulopoſt expirauit· ❡ XXVII·
❡ De ſancto ſulpicio eiuſdeꝫ ſucceſſore· ❡ Ex
geſtis eius·

Beatꝰ quoqꝫ ſulpiciꝰ clariſſimis ortꝰ pa
rentibꝰ·in flore p̃meue etatis chriſti mi
litiam·ruptis ſeculi laqueis tã ardenter
ſuſcepit. vt ſi ꝑſecutõnis tempꝰ nõ defuiſſꝫ· peri
cul' ſe ſpõte ingererꝫ· Nihil aliud adhuc i ſeculari
habitu poſitꝰ viſus ẽ agere ꝙ monaſteria ꝯſtrue
re.eccias inſtaurare & miſeris auxilium ferre· In
eccia haud longe a parentuꝫ domo poſita·clam ſi
lentio noctis indutus veſtimẽtis penitẽtie ſacris
oratõibus ꝑnoctare ꝑgebat· Et diluculo rurſum
ſeculari veſte ornatꝰ·ſanctũ ꝓpoſitũ occultabat.
hic erat huiꝰ infantie ludus tal' in eo coaleſcebat
in deũ affectꝰ· Nocte q̃dam in illa eccia cũ duo
bus pueris vigilans·cũ ꝯtemplatõni profundius
intenderꝫ·duo teterrimi ethiopes apprehẽſos ſin
guli pueros ab eccia trahere nitebant· Quos vir
dei poſt tergũ magnis clamoribꝰ eiulantes atten
dens tetros illos reſpexit·& manum contra eos
eleuans·illos crucis vexillo repſſit· Quibus ilico
elapſis pueri ſoſpites mãſerunt· Ex eo tpe hoſtis
callidꝰ omĩa contra dei militẽ molimina verſans
quẽ mẽte non valebat corrũpe· minis fantaſticis
nitebat̃ deterrẽ· Fama aut de eo longe lateqꝫ re
ſꝑſa·cũ a fidelibꝰ lothario ꝑicipi hoc eſſꝫ ſuaſuꝫ
ab auſtregiſilo biturice vrƀ epo petijt· vt vir ſan
ctꝰ ꝗ iã leuitice ſortis graduꝫ attigerat· i caſtris
ſuis abbatis officio potiret̃· Et poſt eodem ſacro
epo migrante ad dñm·idem vir ſanctꝰ dño ꝓcu
rante epal' apicis emeruit primã aqtannie ſedem·
Decus igit̃ pontificale nactꝰ oneri ſuccubuit nõ
honori· Omibus oĩa factꝰ·tradẽs ſeipſũ ieiunijs
indeſinẽtibꝰ·& vigilijs pene iugibus· ita vt ſi qñ
parũ aliqḋ ſomni necitas natural' exigerꝫ· hũc nõ
ſupra ſtrati mollicẽ qua nunquã vti cõſueuerat·
ſꝫ ſuꝑ ſolius matule cilicijqꝫ ſuꝑficiẽ deꝑhenderꝫ
Tanta in eo grã virtutũ augebat̃·vt non minus ꝑ
eum ſigna ꝙ dudũ ꝑ apoſtolos fierẽt· Nã demoẽſ
verbo fugauit·egros oratõne curauit· mortuum
etiam ſuſcitauit· ❡ XXVIII· ❡ De miraculis
eiuſdẽ ſancti ſulpicij·

Quunqꝫ ad euꝫ q̃dam dẽ optimatibus vi
ſendi grã veiſſet·& ei humanitatẽ quam
omibꝰ impiri nouerat exhiberꝫ ·miſtris
in aliud detẽtis·ignis flama velociter tecta deuo
rare cepit· Ipſa reſꝑſa ceperũt quati vniuerſa· &
inmĩate ruina. vniuerſis preſidio deſꝑatis fugam
arripientibꝰ·ſacerdoſ maũ cum vexillo crucis reſi
ſtere nitit̃ flamis· Et mirantibꝰ oibꝰ·ita flamaꝝ
globi extẽplo reſtincti ſunt antequã manũ ſuam
ſeruꝰ dei retraxiſſꝫ·acſi magni aquaꝝ flumĩſ impe
tu vndiqꝫ vallati fuiſſent· Quedã mulier illuſtriſ
ſpicis ſegetũ repleuerat horreũ magnũ· Intempe
ſta nocte ſceleſtꝰ ingrediẽs·ignem cõiecit & fla
ma ſerpente tumultus increpuit· vir dei reperta
cauſa·currens cũ canticis ſpiritualibꝰ rogum cir
cũit·& miris modis cũ baculo terminuꝫ defigit·
quẽ igneus collis trãſgredi nequeat·flame itaqꝫ
ex omĩ ꝑte vicinas domos dum tangerẽt· ad ſe re
reuerſe chaos fugiunt qḋ trãſgredi non audent·
procul ab vrbe arborẽ imanẽ ſuccidi p̃cepit ·que
dum ſucciſa velox corruit· vnꝰ ex pueris in aliud
intentus & attonitꝰ ſiſtens· non mortẽ refugit ꝓ
tinus ſacerdos manũ cum ſigno crucis eleuãs ar
borem in alteram ꝑteꝫ vertit· Et ſic de mortis ꝑi
culo puerũ abſtraxit vnꝰ ex ſceleratis i ꝓmptua
rium ſancti viri noctu ſe violentꝰ iniecit· & diri
pere nitens ꝗ facinꝰ furti concepat·cũ abire feſti
naret·nullꝰ remeãti exitus patuit·ſed quaſi carcẽ
ſeptꝰ ligat̃ vndiqꝫ reus· Sic totiꝰ noctis itinere
cõſumpto·mane vir dei vnũ de cuſtodibꝰ euocat
mittens ad ſociũ mandat· vt quẽ errore laſſatum
& q̃ſi qbuſdam vinculis artatũ·ita crimĩe innexũ
in ꝓmptuario reppiſſꝫ attraheret·nec mora mini
ſter ſociũ adiens vocauit ſceleſtũ intro reperiunt
& vt attraherẽt comp̃hendũt· Sed inter eoꝝ ma
nus elapſus·timẽs ſe in crimĩe deꝑhenſum & vn
diqꝫ a turbis vallatũ.malẽſqꝫ celerẽ mortem ſubi
re ꝙ longos cruciatꝰ trahere·in puteũ cubitoruꝫ
fere·lxxx·qui ibi eminꝰ erat ſe precipitauit· & tñ
cum eũ vorax terra ſuſciperꝫ ·beati antiſtitis ſuf
fragia poſtulabat· Tũc vir dei velociter accurrẽs
iubꝫ quẽdam de pueris deſcẽdere nexũ & ſceleſtũ
attrahere circũplexũ· Cũqꝫ omẽs eũ nec poſſe vi
uere clamitarẽt·ſꝫ iam interiſſe crederent. illo vr
gente famulꝰ igredit̃ ſignacl'o ſancti viri armatꝰ

reppitqꝫ alacrē quē oēs credebāt eſſe exanimē
Cōnexus ergo funibus captiuꝰ ad ſolū reuoca
tus ſancti veſtigijs proſtratus · poſtulat facino:
ris veniā · Ilico pietate plenus indulget · & eiꝰ vſi:
bus neceſſaria tribuit · ſepe monēs vt potiꝰ petat
ꝙ̄ rapiat · Cum aūt vnus ex diſcipul' repedādi ad
ꝓpria licentiam ſibi poſtularꝫ de ordine leuitarum
ille dilectōis affectu ne aliqͦd caſu longi itineris
accideret dare renuit · Hic vero ſpū ſupbie arma:
tus · vix curarū obliuionē quies ꝑma laxauerat ·
cū vehiculo fugā arripuit Sed ita eſt cecitate per
cuſſus · vt huc & illuc ꝑ totam noctē vacuo labo
re diſcurreret · Reddito terris die in loco ō quo
feſtinus iter arripuit ſe ꝯſiſtere cernit · Ad ſacer:
dotem veniēs veniā petijt · cuiꝰ pia mēs ilico ve
niam tribuit confitēti · CXXIX · De tēpta
mentis demonū ab eo ſuperatis ·

DVm aūt quadā nocte pſalmoꝝ cantus
i baptiſterio pegiſſꝫ ꝑrexit ad bēi marti
ni baſilicaꝫ · vt ibi reliquū noctis vſqꝫ
ad matutinas in diuinis laudibꝰ explerꝫ · Ingerēs
ſe demon in ſpē auis teterrime · lumē qͦd puer pſe
rebat ꝑmo ſuffocare nitit̄ · deinde ſe i faciē oculoſ
qꝫ ſācti viri cū īpetu inijciēs · & huc illucqꝫ emi
nus circūuolitans · violentū & īfeſtū ſe reddebat
Cuiꝰ vir dei geſta ꝓpēdens · ſcio inquit qͦs ſis anti
qui ſerpētis miſter · & facto ſigno crucis euanuit
Sed ō inuidia ſancti viri ſtimulos accēdit · Cūqꝫ
vnū de pueris pro paupeꝝ exhibēdo ſubſidio ad
quendā locū ire pcepiſſet · demon ſe ei obuiā intu
lit · eumqꝫ de vehiculo eijecit · & male multatum
flagris exanimē rliqͭt · Ita deferē a ꝓxiſ ad domū
& nemo retulit ad virū Tandem ipe ſpū ꝓphetie
ſenſit eū continuatis diebꝰ decē mutū & cecum ꝑ
manere · oīaqꝫ mēbra ꝑmortua · & ita obſeratiſ dē
tibus & ore vt nec aq̄ guttā aliqͦs poſſet interius
fūdere · Tunc ex affectu lacrimas fundēs · & ī ora
tione ſe ꝓſternēs · panis buccellā cū vino iubet ei
deferri . Mox aūt vt in ore eius reſeratis cū ferro
dentibus · ſtillā vini qͦd miſerat ꝓximi ꝑfuderunt
ſenſus amiſſi reddunt̄ & in vigorē pſtinū mēbra
redeunt · nec multopoſt in eccīa ſanctꝰ cū paucis
aggredit̄ ꝑnoctare · Et ꝑmū quidē ſerpentis aſtu
tia tenui ſibilo demulcꝫ in aura · demū valido im
petu arcꝰ · aras · lucernas · ceteraqꝫ officia cōcutit .
ita vt putarent diſcipl'i eccīam funditꝰ euerti · &
cū pauore nimio tremētes ac pauētes · relictis cā
ticis · interitū expectantes pauimēto adhererent .
vir ſanctꝰ fortiter & alacriter in diuīs canticis ꝑ
ſiſtebat · ꝑuipendēs q̄ inuidꝰ ꝑpetrabat At ille tā
dem cū exercitu ſuo in vna mole ſe cōglomerat et
putans eiꝰ cōſtantiā grauioribꝰ ſonitibꝰ deterrē
imenſo tumultu ante faciē eius ꝑſtrepēs pauimē
tuꝫ percutiēs ſe pcipitat · ita vt putarēt diſcipuli
magiſtrū in fruſta contritū fuiſſe · Qui & diu at
tōniti ꝑmāſerūt . ſacerdos vͦo diuinis iacul' aduer
ſariū vulnerans in ſpūalibus canticis ꝑſtitit · diſci
pulos arguit · ꝙ̄ relictis hymnis deterriti eēnt mi
nis fantaſticis · Vnꝰ etiā ex ill' cū aliqñdo ꝑnocta
re ad eccīam ꝑgerꝫ · dyabolꝰ bonū opuſ impedire
nitēs ei occurrit · afflictūqꝫ cedibꝰ pene exanimē
reliquit · Quo vir ſanctꝰ repto · iuxta eū ſe ꝓſter
nens fortiter ingemuit · viqꝫ dētibꝰ reſeratis ſacri
ficium in ore eiꝰ ꝓprijs maībꝰ infudit · & ita repē
te apprehenſa manu eiꝰ incolumis ſurrexit · nec ml'
topoſt vnꝰ ex ruſticis arrepta manu ſecuri nefa
rio ope diē reſurrectōnis dñice polluit · Ilico ma
nus eius areſcit · & cū neruis ſecuris adheſa redu
citur · Qui cū ad ſeruū dei ꝓperans · eiꝰ veſtigijs
ſe obuoluerꝫ lugentē reum vir ſanctꝰ potiꝰ veni
re iubet · Ipſe aūt cellulā ingreſſurꝰ ī oratōe ꝑno
ctauit · & facto maē cū ad eccīaꝫ ꝓ ſoluēdis laudi
bus veniſſꝫ . vulgo hoiem cū ſecuri intuēte in ora
tione mox incūbit Ita aūt reus nō ſuſtinēs crucia
tus magnis clamoribꝰ ꝑſtrepebat · vt putarēt ille
locꝰ eē ꝯmotus · & pauor vniuerſos arripet · Inte
rea ſacrilega manus ſubito reſtituit̄ ſecuris ex ea
reſilit · Reus vbertim flens peccatum ſuū fatet̄
& abſoluit̄ · Hic vir ſanctꝰ tandem plenꝰ dierum
in pace quieuit . & poſt obitū etiam multis mira
culis claruit CXXX De ſancta ſalaberga ab
batiſſa Ex geſtis eiꝰ ·

FVit etiaꝫ eo tempe ſalaberga abbatiſſa
hec ī ſuburbano lencoꝝ oppido territo
rio liguonico ꝯfini · parentibus nobili
bus & religioſis oriunda fuit · Cūqꝫ beatus euſta
ſius abbas ſancti colūbani ſucceſſor · ad eliminan
dam bonoſiacam hereſim in germaniā ꝓperaſſꝫ · &
remeās ad pfate puelle patrē gondoniū ꝑueniſſet
ille velut gratiſſimū munꝰ euꝫ ſuſcepit · q̄ inter ſa
lubria exhortatōis verba ſciſſitari cepit vtrum ei
ſoboles eſſꝫ · Cui ille duos adoleſcētulos ob bñdi
ctōnis grām ꝑcipiendā pñtauit . ſꝫ vir ſanctus ſi
adhuc proles ſupeſſꝫ requiſiuit · Cui parētes ſe fa
tentur habere puellā dudū lumibus orbatam · ve
niat inqͭt & ipa triduano igit̄ a ſemetipſo exacto
ieiunio ſup ocl'os puelle oleuꝫ bñdictōnis īfudit
& mox ſanitatem priſtinā recupauit · Poſt hec pa
rentes eiꝰ de liberoꝝ ſucceſſioē cogitātes · eā cō
tra voluntatē ſuam cuidā generoſo in matrimoīo
tradiderūt · q̄ vix eam duobꝰ mēſibꝰ habens mor
tuus eſt · Beatꝰ quoqꝫ euſtaſiꝰ poſt rerū diſcrimi
na & labores · poſt hereticoꝝ ꝓcellas & ſciſmati
corū fraudes ſūmis pollens miracul' migrauit ad
dñm Cuiꝰ loco ſanctus walbertꝰ in regimine fra
truꝫ ſubuectꝰ eſt · Sancta aūt ſalaberga viduata
ſub laico habitu · vigilijs · ieiunijs · elemoſinis intē
tenta · doctrinā quā a beato euſtaſio accepat aīo
trutinabat · ſepiuſqꝫ ruminabat · Iuſſu autē regis
dagoberti ob liberos ꝓcreandos · cuidā viro bal:
duino q̄ i aula regia morabat̄ ī coniugiū ſociata ·
q̄nqꝫ filios genuit · Tandē viro cōuerſo ꝓlibuſqꝫ
deo ſacratis veſte religioīs accepta · inito cū ſan
cto walberto conſilio cōniuentia exiſtente mariti
cenobiū puellaꝝ in ſuburbio linguonēſi in heredi
tate paterna extruxit · Poſt hoc bello ciuili int̄ re
ges francoꝝ circa fines illos orto · loca vicina dpo
pulata ſūt · & corpa quoqꝫ ſanctorū igne crema
ta · Tunc illa inito conſilio cum ſancto walberto
quē poſtea habuit · & comitē itineris & ſociū la
boris paternū ſolū relinq̄ns · ad vrbem lugdunen
ſem cuꝫ maximo apparatu & cū aīabus a deo ſibi
cōmiſſis ꝑrexit · Ibiqꝫ extructo monaſterio intra
paruū tempꝰ trecente circiter famule chriſti ſūt ad
unate · Quadam die dū beati viri walberti pſtola
retur aduētū & falerni copia deēt · iuſſit ſereniſiā
fieri & in tōnā mitti · ſed cū vas adplene refertū
non eſſꝫ ſoror q̄ cellariū cuſtodiebat ad eā humili
ter veniens ait · Quid faciemꝰ dña · q: vas plenuꝫ
non ē & aer eſtuat · ſi ſanctꝰ abbas in veniēdo mo
rā fecerit · vereor ne potꝰ liquor aceſcat Ad quā
illa · vade inquit & qͦd ſubſequēs ex liquore cōfe
ctum eſt fūde in vaſe · At illa celeriter ꝑgens ve
iuſſionē impleret · reppit vas plenū · qͦd pauloañ

reliquerat ſemiuacuū· Quodā tempe vidit ſancta ſalaberga tabernaculū e polo mire claritatis deſcē dere· qd deorſū ſpacioſum & ſurſum arduū videbatur· In quo recepta auis miri candoris & ſplē doris. apprehēſam eam tranſfluuiū q̄ndam ingentem aſportauit· & in prata valde amena dimiſit· vbi diuerſoꝝ floꝝ & odoramentoꝝ gn̄a fragrabant· & inter candētia lilia ac roſarū rubentium flores· immēſa vidit infantiū agmina vtriuſqꝫ ſexus· niueis cicladibus & laureatis capitibꝰ ouantes· Inter quos vidit venerabilē virum anſericū ſueſſionēſem pontificē quē crebrꝰ in domo ſua acceſſierat· ſibi obuiā veiētē & dicentē. Ecce tibi locꝰ preparatꝰ eſt. ſꝫ quia ſororibꝰ adhuc neceſſaria es· beata maria filiū ſuū deprecata eſt vt a ſupis celerꝰ illuc reuertaris· iterum auis illa eam apprehendit· datoqꝫ i ore eiꝰ halitu a ſupis remiſſo· Dum aūt q̄dam nocte ſoporē caperet· angelus dn̄i in ſpecie ſancti walberti tercio ei apparuit· q̄ cingulū eius de renibꝰ abſtractum ſecū detulit· qd vlteriꝰ non cōpuit· Ipe aūt nimio candore refulgens· ſic eam affatꝰ eſt· O dulciſſima filia ꝓpara te vt brauiū accipias· & exitū tuū preſtolare q̄a & ego ex victoria tua cupio brauiū accipere. Centeſima eīn die laboris tui fructū cum multo feruore recipias· Precepitqꝫ ei angelꝰ dn̄i· vt per ſingulos dies & noctes infra illum centenarium numerū expleret pſalteriū· illa aūt q̄nto certior de promiſſo· tanta alacrior de obſeq̄o· Huius natale celebrat̄· x· kl̄· octobris· ¶ XXXI ¶ De ſancto yſidoro hyſpalenſi archiepo & ſcriptis eius·

EO quoqꝫ tpe in hiſpanijs ¶ Sigibertꝰ yſidorꝰ hyſpalenſis· tū ſanctitate· tū doctrina claruit· ¶ Actor· Hic ſanctus yſidorus hyſpalenſis epūs ſcripſit multa vtilia· Ex q̄bus ſunt hec q̄ ſubiecta ſunt· ſoliloquioꝝ vel ſinonimoꝝ li· ij· Sentēciarū· li· iij· Ethimologiarum· li· xx· De origine officioꝝ· l'· ij· Ad florentianam ſororem ſuam contra iudeos· l'· ij· Ad oroſiū epm̄ de ſignificatōe ve· & no· te· l'· ij· Allegoriaꝝ ī gen̄· l'· j· In exodo· l'· j· In leuitico· l'· j· In libᵒ nūi l'· j· In deuteronomio· l'· j· In ioſue· l'· j· In libro iudicū· l'· j· In libro regū· l'· j· De corpe & ſanguīe dn̄i tractatꝰ vnꝰ· & plura alia: Extat apud nos lib decretoꝝ apoſtolicoꝝ· quem primus compilauit yſidorus· ſcꝫ epiſtolas decretales romanorum pontificū· canoneſqꝫ cōcilioꝝ q̄ p ſucceſſiones tēporū diuerſis locis p orbē ab epis catholicis celebrata ſunt in vnū grande volumē cōpingens· Ex quo ſcꝫ volumīe ſiue ex eiꝰ ptibꝰ· i· epiſtol' pontificalibꝰ & conſilijs· ſimul & catholicoꝝ doctorū opuſculiſ maīfeſtum eſt yuonis & gratiani decreta fuiſſe exerpta· ¶ XXXII· ¶ Dicta eiuſdē de temptatiōibꝰ carnis·

IN libro q̄dem ſoliloquioꝝ contra temptatōes carnis ſic armat lectorē ¶ Yſidorus in ſoliloquijs l'· j· Patienter ab vno ferendū eſt qd multis accīt· Secutus es carnem· in carne flagellaris· Tua contra te ducunt̄ arma· telis tuis vulneraris· p q̄ etem peccaſti. per hec & torqueris· heu difficile ē prauā conſuetudinem vincere· Aſſidua conſuetudo in naturā vertitur· aſſiduo vſu viciū innaturat̄ Quero a lapſu reſurgere· & nō valeo vſui repugnare· trahor boni amoē· retrahor male conſuetudīs lege· quāuiſ cum dolore· malo vſui reſiſte· Propone tibi aduerſus carnis ardores futuri ſupplicij ignes· Meōria ardoris gehenne· ardorē excludat luxurie·

¶ Idem in libro ſecūdo· Corrūpi non poteſt corpus· niſi ꝑus corruptꝰ fuerit aīmꝰ· caſtitas' etenī hoīem celo cōiungit· & angeloꝝ comitē fcit· Saturitati libido ſemper eſt aſtricta· At contra ieiunio libido reſtringit̄· luxuria ſupatur· Venis vino repletis· luxuria in mēbris pullulat· Pocula ei ſūt luxurie inſtrumēta· & igni adiecto fomite· incendiū magis creſcit· Si vis eīn a fornicatōne eē tutꝰ· eſto corpe & viſione a muliere diſcretꝰ· Circa ſerpentē eīn poſitꝰ· non eris diu illeſus· Ante ignem conſiſtēs & ſi proximꝰ periculo· diu tutuſ non eris· Ferrꝰ ſis alīq̄ndo diſſoluīs· ocio etiam deditos cito luxuria ſurripit ¶ XXXIII ¶ De humilitate & patientia·

QVantū huīlitate inclinat̄ cor ad infima· tantū proficit in excelſo· Primꝰ huīlitatis gradus eſt libenter veritatē audire· memoriter retinere· volūtarie proficere· Veritas mētem fugit quā huīlem non inueīt Deſcēde vt aſcendas· huīliare vt exalteris· ne exaltatꝰ huīlieris· Eſto paruꝰ in oculis tuis· vt ſis magnꝰ ī oculis dei· tanto eīn eris apud deū precioſior quanto fueris ante oculos tuos deſpectōr· Humilitas caſum neſcit· Equalis eſto in omībꝰ. mentē nec gaudio nec merore cōmutes· nullꝰ te caſus impatum inueniat· Nullꝰ ſit caūs quē non ꝓmeditatō tua preueniat· Propone tibi nihil eē qd non poſſit accidere· nā precogitatō moleſtias futuras attenuat improuiſa aūt mala grauiter feriūt. Diſce mala ferre potiꝰ q̄ꝫ referre· Qd tibi in alio diſplicꝫ· ī te ipo diſpliceat· Para tibi contra verbū aſperū tolerantie clipeū· contra ligue gladiū patiētie ſcutum· cōuiciū non retorqueas· cōtumeliā ne repetas· tene ſilencij paciētiā· tacendo citiꝰ vinces· aperi tranq̄llo corde dolorē iniurie· vulnꝰ quamuis graue ſit apertū euaporat· valde aūt aīm comedit· vulnꝰ incluſū Inuidia ſibimet primū nocet ꝑmū actorem ſuū mordet· eſt eīn aīme tinea q̄ ſenſum comedit pectꝰ vrit· mentē afficit· cor quaſi peſtis depaſcit· Nec fauor te ſeducat· nec vituperatio frangat· q̄ laudem nō appetit· nec cōtumeliā ſentit· ¶ XXXIIII ¶ De bona & honeſta eiꝰ

PRofeſſionē tuam habitu ¶ cōuerſatōne & inceſſu demōſtra· ſit ī geſtu grauitas ī inceſſu honeſtas· nihil laſciuie· nihil de decoriſ· nihil petulācie· nihil īſolentie· nihil leuitatis in inceſſu tuo appareat· Mores homīs lingua pandit· q̄lis ei ſermo oſtendit̄ talis & aīmꝰ comprobat̄· alienā vitam non laceres· de malo alieno os tuū non inq̄nes Non detrahas peccanti ſed cōdole Qd in alijs detrahis· in te potiꝰ pertimeſce Detrahentes quoqꝫ non audias. pari eīn reatu dētrahentes & audientes tenent̄· inter fideles non cōputant̄ q̄ qd vouerūt non impleuerūt q̄a fidē ꝓmiſſionis non ſoluūt· in malis ꝓmiſſis reſcinde fidem· in turpi voto muta decretū· impia eſt promiſſio q̄ ſcelē implet̄ Nulla pena grauior q̄ꝫ mala conſcientia· mēs eīn male conſcia ꝓprijs ſtimulis agitat̄. Grauas cogitatōnes tuas maīfeſta· vicium eīn proditū cito curat̄· ī bonis dilatō nocꝫ Sepe natura moribꝰ īmutat̄· cōſuetudīe ſupatur iugis vſus in naturam ſe vertit omīa vſui cedūt Quod cū difficultate ceperis. p vſū cū volūtate perficies Bonū qd didiceris doce. ſcientiā quam aure concipis ore effūde Sapientia eīn dando fit largior· retinendo minoratur· in diſputatōe tolle

certamē·tolle ptinacē vincendi defenſionē·Ci
to cede vincēti·plus dilige audire ꝙ dicē·in prin
cipio audi·nouiſſimꝰ loquere·pmꝰ taceaſ·poſtre
mū dicas·finis plꝰ habet honoris·nam in omi re
finis intendit. Extrema querunt·& melior ē finis
orationis ꝙ principiū Non ſolum factor ſed & cō
ſcius peccati tenet obnoxiꝰ Timor nō ſeruat diu
turnā fidem·vbi em̄ timor ē ſequit audacia·talē
ergo te fode ſubditis vt magiſ ameris ꝙ timeariſ
fidē etem̄ metꝰ tollit·affectꝰ reſtituit.impia iu
ſticia ē.fragilitati humane non ignoſcere·lex tua
te conſtringit·iudiciū qd alijs ponis ipē portab·
Caue honores quos ſine culpa tenere nō potes
Sublimitas honoꝝ magnitudo ſcelerū eſt·& i ma
iori gradu ſine dubio maior erit & pena. Potētes
em̄ potenter tormēta patient·quāto itaqꝫ maior
honor·tanto maiora ꝑicula Alta arbor vētis fo
ris agitat·& rami eius citiꝰ in ruinā conſtringun
tur·Excelſe turres grauiori caū ꝓcumbūt·& al
tiſſimi mōtes crebris fulmībus feriunt·Cito pa
tet inſidijs glorioſus·Gloria em̄ inuidiā parit·in
iudia vō ꝑicula·quāuis qs ſecli glia fulgeat·quā
uis cultu ꝑcioſo redimitꝰ emineat·ſemp tn̄ eſt in
pena·ſemp in anguſtia·In ſericis ſtratis cubat ſꝫ
turbidus.in pluma iacꝫ·ſed pallidus·in lectis au
reis ſed turbatus·Tale erit opus tuū qual' & in
tentio tua fuerit·Qui cū tedio dat·mercedē ꝑdit
Non auferas alteri·vnde alteri tribuas·

XXXV De dagoberto rege francorum·

[M]Ortuo rege francoꝝ lo Sigibertꝰ·
thario regnauit filiꝰ eiꝰ dagobertus ā
no impij heraclij·xx·ſ·ab incarnatōne
dn̄i·dc·xxxij·regnauit annis·xiiij· Ex hiſtoria
francoꝝ·Hic dagobertꝰ tria regna in moārchiā
ſuſcepit·Qui ſcꝫ & ipē dagobertus fuit nutritor
orphanoꝝ & benigniſſimus in francos·in iudicio
iuſtꝰ·eccleſijs largus.q primꝰ elemoſinaꝝ copiā
ꝑ eccias ſanctoꝝ de fiſco palatij erogari iuſſit in
cuncto ſuo regno·Rumor eius in bonos·ſimulqꝫ
metꝰ & timor in omēs regiones ꝑ circūitū ꝑueit
Pacem in omī regno ſuo ſtatuit·ac velut pacificꝰ
ſalomon qetus regnū francorum obtinuit Si
gibertus·Ipſe dagobertꝰ aliqn̄ iraꝫ pr̄is ſui lotha
rij regis veritꝰ.qꝛ conſiliariū eiꝰ cēſū & detōſuꝫ
dehoneſtauerat·ꝑiſiꝰ ad eccia ſancti dyoniſij cō
fugit.Et qꝛ inde nullo mō extrahi potuit·locum
illum ſemp cordi habuit·

XXXVI De miraculo dedicationis eccie beati dyoniſij·

Ex hiſtoria eiuſdem·

[I]Nſtante aūt die dedicatōis eiuſdē eccie
vj·kl'·marcij·nocte q diem ipā ꝑueie
bat·ꝑplis ex more ab eccia ſecluſis·qua
tinꝰ die craſtina liberior epis ꝑpareretur ingreſſꝰ
res cōtigit digna memoratu q & tempoꝝ futuro
rum etatibꝰ fideli innoteſcat relatu·an ianitorum
ignorātia incertū habemꝰ·an induſtria cōtigerit·
leproſus qdam excubitoribꝰ tn̄ non incognitus i
eccia ꝑdictoꝝ martiꝝ fide plenꝰ ꝑnoctauit ſacrū
qꝫ locuꝫ vigiliaruꝫ grā ſolus occupauit·Reliq ſiq
dem vt dictū eſt populi·& ipius eccie cuſtodes
forinſecꝰ excubabāt·In ipo aūt noctis cōticinio
tm̄ iubar totā illam ecciam illuſtrauit·vt multoꝝ
cereoꝝ ſplendor illi iubari cederꝫ.vtpote quā ſol
diuinꝰ ſuo iubare illuſtraſſꝫ·inſomnē ducebat lep
ſus noctē illā·& ꝑ claritate ineffabili obſtupuit·
& ſi qd ſubſequeret lucē illam ſolertiſſimus expe
ctare cepit·Ecce aūt repēte dn̄s hieſus pōtificū
pontifex cū illis ſuis familiaribꝰ beatis apoſtoliſ
petro & paulo affuit·ſanctūqꝫ illō collegiuꝫ ſibi
adiunxerat martires glorioſos·dyoniſiū·ruſticuꝫ
& eleutheriū·Quā viſionē nequaquā ſicuti ꝓue
nire freqnter aſſolet ſomniātis more videbat·ſed
omēs & omīa viſibilibꝰ oculis ꝑpendebat·Vide
bat nanqꝫ ipm dn̄m hieſū niueis veſtibꝰ indutū
ꝓcedentē·& ſigna ſue dedicatōnis luculēter illis
ꝑietibus imprimentē·& ſeriatim officiū epale com
plentē·ipm venerabilē fideliū ſuoꝝ ꝓceſſionē ſb
ſequentē·inter quos ſpecialiter & ꝑdictos aplos
& inclitos martires ānotauit·Completoqꝫ ō mo
re dedicatōis officio·ad leproſuꝫ ſaluator acceſſit
eiqꝫ voce q poſſet intellegi dixit·intrepidꝰ audi et
foris expectantibꝰ noſtris epis q vidiſti & q tibi
mandauero api.ne ſolicitent decetero ꝓ dedica
tiōis eccie officio·qm̄ & nos ei manū ꝯſecratoris
adhibuimꝰ·& prout vidiſti totū conſecratōnis
officiū expleuimꝰ·Leproſus aūt & pro ordīe diu
expectāte viſiōis iam ſecurior·& ꝓ ſaluatoris al
loqo aliqntulū hilarior·& qs inqt dn̄e mi dictis
meiſ aurē credulā accōmodabit.Ego oīꝫ hoīm mi
ſerimꝰ & abiectio plebis factꝰ·apd hoies teſtā
di locū non habeo·qm̄ ſicut vides elephantīa pe
ſte deformiter laboro·Quid multa ad elephātuo
ſum accedit ſaluator & leui tactu faciei eꝰ manū
admouit·eiuſqꝫ caput circūtetigit·& mirum imo
dum ablata cū ipis horribilibꝰ puſtulis cute ipſa
qꝫ ceſarie leproſū ſanitati poteſtatiuꝰ medicuſ re
ſtituit·& ipſam quā capiti eiꝰ carneam tuicā de
traxerat·lapidi q proximꝰ erat īpoſuit·eamqꝫ ſic
heri & nudiuſtercīꝰ fuerat effigiatam cū ipſis vl
ceribꝰ manē fecit·vt ipam faciem excoriatā faciē
veraꝫ putares & de leproſa effigie nihil dubitaēs
& adiecit Vade inqt·& ſi tibi non credēt iſtis ſal
tem ſignis nullatenꝰ diſcredent·hijs dcis & lux
illa q pro ſui magtudine multorū lumīariū iubar
obfuſcauerat aſtitit & beata viſio īſpectātis ocul'
diſparuit·

XXXVII De propalatōe eiuſdem miraculi·

[D]Ies illuxit & qdam matriculārioꝝ eccle
ſiam ingreſſi ſunt.& in grārum actōne
leproſum reppiunt Rogat ſe ad īꝑatorē
conduci·rē ſiquidē inqt ad eum habeo ſecretam·
Ad dagobertū adducit & diuini oraculi ſeriē ꝓ
loqtu ē·vere dedicatōem iſtius eccie a dn̄o deo fa
ctā hac ī nocte vidi et audiui & ita demū reditꝰ
ſū ſoſpitati·Et extendēs digituꝫ·hec ē iquit fene
ſtra per quā dn̄s aulam hanc introiuit·Si mihi n̄
creditis ſaltem veite & ipſis opibus credite·Et
adduxit eos ad lapidem nobilibꝰ exenijs inſignē
rex admiratur qm̄ adhuc de veritate ambigebat·
videbat hoiēꝫ ꝑegrinū et tāꝙ mēdicantē aſpna
batur et egenum·Tandem diſcredēti detracta ſa
tiſſecit ceſaries & ſup lapidem poſita index mira
culi leproſa fuit effigies·Indubitandū et euidens
prebebat teſtimoniū·decorati vultus ſupſtes in
dicium·vt em̄ verū fatear liniamēta mēbroꝝ capi
tis auriū dico et palpebraꝝ oris et nariūꝫ ita ſuis
locis manebāt imarcida·quatinꝰ omī ambiguita
te procul expulſa de miraculi veritate ceruicoſi
etiam et increduli ſi qui fuerant ſtuperēt confuta
rentur et crederēt Nam vt magis ſtupeas moll'
cuticula licꝫ intus inanis et vacua durans integra
ſic riguerat acſi gemis oſſibus ſuſtentaret et car
nibus alerēt Albugines etiā et īpetigines elephā
tine ꝑcuſſiōis ſic illo in pileo dinoſcebant vt ad

huc ipſe vlceroſe cicatrices humore intercutaneo
ſudare viderentur. Ipſus rumor et certus ad
ãmiratõem & grãꝝ actionem muitat epõs & cõ
globatos ad dedicatõem. ad laudẽ cogit populoſ
Viſum ibant omnes certatĩ. leproſi capitis for-
mã intuebanť. & admirabanť. & congratulaban
tur. Parietes diuinis ĩſigniti manibus rei geſte te
ſtimoniũ perhibebant. Que & ſig̃ nec abolita nec
abolẽda. vſqꝫ hodie totum ita fcm̃ ꝓclamant. Al
loquunť ſeniores luculenter populos. & oſtenſa
omibus ceſarie tollunť ambages de medio. Recõ
ditur ceſaries illa ꝯpetenti in capſula quã vſqꝫ ho
die inter honorabiles reliquias & gazas celebrio-
res illius eccĩe conſeruãt ſcrinia. vtpote quã ipa
dei manus tetigerat. Cõuenerunt aũt ppl'i. & qm̃
nomen eiꝰ ignorauerunt. extũc eum ſanctũ pere
grinũ vocitauerunt. letõres redeunt ad ꝓpria. &
de diuinitꝰ conſecrata paſſim conteſtanť eccleſia
Dagobertꝰ ſup hoc non mediocriter letificatus.
de honoranda eccĩa cogitauit. & ne cui decetero
ſubijcereť niſi romano pontifici. priuilegio beati
petri fecit eam muniri. Inſup etiã regalibus eam
donarijs honorauit. cui quidq̃d de ſuis fiſcis rega
libus conferebat parũ erat. ¶ XXXVIII

¶ De ſancto magnobodo andegauẽſi epiſcopo.
Ex geſtis eius.

TEmporibꝰ huiꝰ dagoberti claruit ſan-
ctus magnobodus andegauẽſis epũs
cuiꝰ feſtũ celebrať. xvij. kl'. nouembris.
Qui ſcꝫ dagobertꝰ fama bonitatis eiꝰ compta.
eũ ad ſe pariſius accerſiri p̃cepit. Cũ ergo ciuita-
tem ingrediens valuas trãſiret. rei q̃ in ergaſtulis
tenebanť. cõpto eius aduentu. vocibꝰ importuis
eiꝰ ſolatia petebant. Iudicẽ ergo adiens. rogare
cepit. vt damnatis veniã preſtaret. Et voluntati
eiꝰ aduerſans. eũ ſine effectu abire fecit. q̃ eccĩaꝫ
qua tendebat ĩgreſſus chriſtũ exorauit. vt noxios
liberaret a nexibus. repente compedes ſũt attriti
manicisqꝫ cõcuſſis aditus carceris libere vinctis
patuerunt. ꝓſilienteſqꝫ & ſancti viri veſtigijs ꝓ
uoluti grãs retulerunt. Idem vir dyoceſim ſibi cõ
miſſam illuſtrando circũiens cũ ad prediũ quod
quartiniacꝰ diciť peruẽiſſet. pueri garruli cõuicia
nefanda ludendo iactabãt. Quos illo intuẽte. ſu
bito vnꝰ ex eis pulueri mixtus. cuꝫ omĩ ꝑnicitate
raptus. ꝑ aeris vaſta more globi hac illacqꝫ fere-
batur. Tunc ſodales cũ pentibus triſtes ac territi
ꝑ deuia queqꝫ ac rupiũ & valliũ anfractꝰ ſectan
tes. nihil profecerũt. Iamqꝫ deſpatõe adacti. tan
deꝫ ꝑ inuia ac dumoſos tramites fatiſcẽtes pueꝝ
repperunt inter condenſa vepriũ ſemianimẽ &
vix exilẽ anhelitũ trahentẽ. quẽ parentes cũ ma-
gno gemitu pallio inuolutũ. & pene cũctis artu-
bus diſcerptũ. in p̃ñtia ſancti viri obtulerũt. qui
apprehenſa manu eũ leuauit & vite ꝓpotem ac va
lentẽ pentibꝰ reddidit. Quodã vero tp̃e cũ iter
faciens nauali ſolatõ ad trãſmeãdũ fluuiũ indige
ret linter circa amnẽ ſitũ videbať. ſed deerat qui
ei adducẽ conareť. qui cũ more ſolito ad oratõeꝫ
confugerꝫ. repẽte prora ex loco in quo ãnexa tene
bať exiliens. abſqꝫ remige ad littus in quo p̃ſtola
bundus aderat natãdo deuehiť. q̃ deo grãs agẽs
cũ omĩ comitatu ſuo in eã deſcendit. & ad locum
quo tendebat ꝓſpero curſu puẽit. Quodã tempe
cũ ex famis media ad virũ dei vt conſuetum erat
agmina paupeꝝ vndiqꝫ ꝯfluerẽt. ipe vt dapſil' lar
gitor agapem fecit. & omẽs vſqꝫ ad ſatietatẽ re-
fecit. Cunqꝫ clientuli eiꝰ ſũmã numoꝝ indagarẽt
q̃ ĩ cibis paupeꝝ diſtribuĩ fuerãt. duplicata rep
pererũt q̃ erogando conſũpſerant. Abbas q̃dam
heracliꝰ virtutibꝰ eiꝰ inuidẽs. per viros malicie
ſue ꝯſcios. poc'lm mortis clã ei ꝓpinari iuſſit. quoſ
ille ad ſe venire conſpiciẽs p̃ſtigia eoꝝ mortifera
diuinitꝰ intellexit. Sed euãgelici p̃cepti memor.
omnẽ eis humanitatẽ in cibo & potu exhibuit. de
inde monita ſalutiſ adhibẽs. vt a tam nefanda ver
ſutia ſecederẽt. ne ſtrictiꝰ pena in baratro multa
renť ꝑſuaſit. datoqꝫ pacis oſculo in dẽnes abire
fecit. ¶ XXXIX ¶ De hereſi heraclij & p̃rici
patu ac lege machometi. ¶ Hugo vbi ſupra.

PEr idem tẽpus ſirꝰ alexandrinꝰ epiſco
pus & ſergiuſ ꝯſtãtinopoleus p̃triarcha
monethelitarũ hereſim p̃dicabant. qui
ſcꝫ vnam tm̃ in chriſto naturaꝫ eẽ putabant. a q̃
bus deprauatꝰ heraclius auguſtꝰ. poſt tantas vi
ctorias oberrauit a catholica fide. vñ diuino iu
dicio agareni q̃ & ſaraceni dicunť humaro duce
eiꝰ imperiũ g̃uiter ceperunt lacerare. Nã humarꝰ
damaſcũ & regionem phenicis & hieruſalẽ totã
qꝫ ſiriam occupauit. & antiochiaꝫ ꝯprehẽdit. Pro
motus eſt etiã mauchias a prefato tirãno p̃tor &
amiras totius regionis q̃ eſt ab egipto vſqꝫ ad eu
fraten. Hac p̃terea tẽpeſtate ſaraceni q̃ & thurci
dicunť. machomet pſeudo ꝓpha eis ducatũ p̃ben
te a ſuis ſedibus exierunt. et imperiũ heraclij gra
uiter deuaſtaẽ ceperũt. Porro iſte machomet ſa
racenoꝝ et arabuꝫ princeps et ſpeudo ꝓpha fuit
de gn̄e hyſmahel filij abrhae. Qui cũ ĩ p̃meua eta
te ſua eẽt mercator. ꝑgebat freq̃nť cũ camel' ſuis
apud egiptum et paleſtinã cũ iudeis et chriſtianiſ
a qbꝰ tã nouũ q̃ꝫ vetꝰ didicit teſtamtũ. Sꝫ et ma
gꝰ ꝑfectiſſimꝰ effectꝰ ẽ. Et cũ hac illacqꝫ diſcur
reret. contigit vt corozoniaꝫ ingredereť ꝓuintiã
cuiꝰ ꝓuintie dñã. cadigaꝫ noĩabať. q̃ cũ diuerſas
ſpecies q̃s ſecũ machomꝫ attulerat mirareť. cepit
ei prefata mulier familiarius adherere. Quã ma-
chomet incantatõnũ ſuarũ preſtrictam fataſma
te. cepit aſtu paulatĩ in errorẽ inducẽ dicẽs ei. q̃ꝫ
ipe eſſꝫ meſſias quẽ eẽ venturũ adhuc iudei expe-
ctant. Suffragabanť verbis eiꝰ tam incantatõnũ
preſtigia. quã callíditatis eiꝰ ingenia copioſa. qua
opinione non ſolũ potẽs mulier ẽ decepta. ſed et
omẽs iudei ad quos fama eiꝰ ꝑtingẽ poterat. ad
eum cum ſaracenis cateruatim cõfluebant. attoni
ti tanta nouitate rei. Quibꝰ cepit nouas leges fin
gere et eis tradẽ. adhibẽs etiam ipſis legibꝰ teſti
monia de vtroqꝫ teſtamẽto. Quas leges hyſmahe
lite ſuas appellant. eumqꝫ ſuũ legiſlatorẽ eẽ fatẽ
tur. Prefata quoqꝫ mulier vidẽs hoĩem iudeoruꝫ
et ſaracenorum p̃iter ꝯtubernio vallatum. exiſtia
bat in illo diuinã latẽ maieſtatẽ. Et cũ eẽt vidua.
aſſumpſit eum ſibi maritũ. Sicqꝫ machomꝫ totiꝰ
prouintie illiꝰ obtinuit principatũ. Deinde vero
arabes ei adherẽtes. regnum ꝑſidis ceperunt infe
ſtare. ac demũ orientalis impij fines vſqꝫ ad alexan
driam ſup heraclium inuadẽ. Poſt hec v̊o macho
met cepit cadẽ freq̃nter epilẽtica paſſioẽ. Quod
cadigaꝫ cernẽs. oppido triſtabať. q̃ꝫ nupſiſſꝫ impu
riſſimo homĩ et epilẽtico. quã ille placaẽ deſide
rans. talibꝰ ſermonibꝰ demulcebat eã dicẽs. quia
gabrielẽ archangelũ loquẽteꝫ mecum cõtemplor
et non ferẽs ſplẽdorem vultus eiuſ. vtpote carna
lis homo deficio et cado. Credidit ergo mulier.
et omẽſ arabeſ et hyſmahelite. q̃ꝫ ex ore archãgeli

gabrielis illas ſuſcipet leges·quas ſuis diſcipulis
dabat·eo ꝙ gabriel archangelꝰ ſepe a deo mitta
tur hominibus ſanctis· ¶ XL· ¶ De quibuſdaʒ
libellis in quibus agiť de ipſius fallacijs·

Fertur autē eē libellus in pti ¶ Actor·
bus trāſmarinis ď machometi fallacijs ī
quo legiť ꝙ ipē volēs ſibi conciliare aīoſ
populi arabū·dicebat ſe eē ꝓpħam ad eoꝝ ſalutē
diuinitꝰ miſſum·vt videlicʒ legem iudeis & chri
ſtianis q̄ nimirum rigida nimis ac ſeuera eſſʒ·mi
tioꝝ p̄ceptoꝝ ꝓmulgatōne temparet·Et vt eiuſď
miſſioni ad inſtar moyſi prodigia q̄dam viderenť
atteſtari·populū aſſignata die ꝯuocauit ad certū
locum·q̄ſi legē diuinitꝰ miſſam ī ſignis & prodi
gijs accepturū·Tunc eo ſermocināte ad populuʒ
colūba q̄ in vicino erat ad hoc ipm fallaciter edo
cta·ſup humerū eiꝰ aduolans ſtetit·& in eiꝰ aure
iuxta morem ſolitū grana ibi repoſita comedēs
q̄ſi verba legis ei ſuggere ſimulauit·thaurus quo
qʒ ſimiliter ad hoc ipm cōſuetudīe quadā edoctꝰ
vt de manu eiꝰ pabulū accipet·ad vocē eiꝰ coraʒ
populo venit·& quaſi legis noue mādata celitus
miſſa·q̄ ipē cornibus eiꝰ alligauerat detulit·Sed
& piscerias lacte ac melle plenas·quas ipē in cer
tis locis terre latenter infoderat·q̄ſi p diuinaʒ re
uelatōem·ibidē effodi fecit·& populo velut in ſi
gnū abundātie future·quā p eiuſdē legis obſeruā
tiam idem populꝰ mereri iuberet oſtendit·Sicqʒ
q̄ſi miraculis & magnalibꝰ diuinis congratulan
tes & acclamātes ſeduxit·atqʒ ad legem ſuā qua
ſi diuinā recipiendam ptinaciter animauit·Por
ro de libro regis ipſiꝰ q̄ alchoranꝰ diciť qualiter
confictꝰ ſit & ꝙ dilaceratꝰ atqʒ cōfuſus dicetur
paulo īferius·Hic eīn pauca libet inſerere de libel
lo diſputatōis cuiuſdam ſaraceni & cuiuſdā chri
ſtiani de arabia ſup lege ſaracenoꝝ & fide chriſti
anoꝝ inter ſe·q̄ ambo ꝓbati phi·& in ſecta ſua p
fecti emirhelmomini regi ſaracenoꝝ erant familia
res ac noti·ſibiqʒ inuicem amici cariſſimi·Hūc aūt
librū fecit dn̄s petrus abbas cluniacēſis de arabi
co in latinū trāſferri a magiſtro petro toletano·
iuuante petro monācho ſcriptore·cū eēt idē abbas
in hiſpanijs conſtitutꝰ cū impatore adefonſo·eo
anno quo idē impator choriā ciuitatē cepit·& in
de ſaracenos fugauit· ¶ XLI ¶ De origine
ac vita ipſiꝰ·

Homo igiť iſte videlcʒ machomet pupil
lus fuit in ſinu patrui ſui abdamanef·q̄
cognoīatur abdemutalla·In cuius tui
tione pater ipſiꝰ moriens eū ꝯmēdauerat·eratqʒ
tutor & curator illiꝰ·Ipē vero p̄terea cultor fuit
ydolorū·q̄ vocanť ellech & aleze in mecha·cuʒ oī
domo & generatōne ſua·ſicuti ī ſua ſcriptura te
ſtificať·dicens·ita dictū ſibi fuiſſe·Nōne tu fui
ſti pupillꝰ & collectꝰ es & ī errore & iuſtificatꝰ
es·& paup·& ditatus es·Ita ergo vixit vſqueq̄
puenit ad ſeruitiū cameloꝝ adige filie hulert·cꝰ
factꝰ fuerat mercenariꝰ·Et proficiſcebať cum ca
melis in ſiriam & in alia loca donec duxit eā vxo
rem·interuenieēte cauſa quā tu ſcis·Poſtꝙ vo ſe
diuitē factū eiuſdē mulieris opibꝰ vidit·conatuſ
eſt ſup gentē & patriā ſuam regnū arripe·ſed dū
hoc ad effectū ꝓut cupiebat non poſſʒ pducē·p̄
ſertim cū paucos adhuc fautores haberʒ·arte & ī
genio magno vſus ē·vt q̄ rex eē non poterat·pro
phetā ſe dei ſimularʒ eē & nunciū·Hoc diſplicuit
ꝯmi parētele·& gn̄atōni eiꝰ q̄ vocabatur chorais

Cūqʒ hoc modo ꝓphē ſibi nomē vſurpaſſʒ·ingreſ
ſus eſt ad homīes q̄ tanto facilꝰ qualibet aſtutie
machinatōne decipi poterāt·q̄nto longius ab oī
ſapiētia & vſu ciuilitatis·totiuſqʒ humane prudē
tie honeſtate p agros & villulas ſeq̄ſtrati·q̄d dei
nūcius vel ꝓpħa eſſʒ aut in quo cognoſci deberʒ·
deniqʒ q̄d inter veritatē & mēdacium·inter fatui
tatem diſtarʒ & ſapiētiā diſcernē neſciebant·Ad
hos decipiēdos·cuiuſdā aſtrologi cuiꝰ poſtea no
men & cauſā dicemꝰ·ope & conſilio nō mediocri
ter confortatꝰ·hoīes ad ſe peſtiferos & viarum
īſidiatores·fugitiuos quoqʒ & homicidas ſibi ag
gregauit·quos etiā ad deuia ſiluaꝝ ad cacumina
montiū & ad proxima fontibꝰ loca circumquaqʒ
mittebat·inſidiari ſcʒ negociatoribꝰ & iter agenti
bus ad interficiēdū eos·& diripiēdū tam cameloſ
ꝙ cetera q̄ ducebāt·vł q̄ negotiatōnis vel neccita
tis cā portabāt ¶ XLII ¶ De furtis & latroci
nijs eius·

De ipo etiā ſcimꝰ ꝙ primo
tpe ꝓphie ſue cuʒ de ciuitate ve iret ad
mechā & inuenirʒ hominē camelū habē
tem·eundē illi camelū abſtulit·& cū iā q̄nq̄ginta
triū annoꝝ eſſʒ·tali bn̄ficio p̄dicatōnis ſue pmor
dia dedicauit·habuit aūt ibi q̄dragīnta de ſuis q̄
affuerunt cuſtodientes eū ab illis ď mecha·quos
valde infeſtos habebat·eo ꝙ ipſi omēs artes eius
& maleficia noſſent·Oderant quippe illum nimis·
qr cū latro & peſtifer eſſʒ·ꝓpħam dei ſe eē ſtultis
hominibus mētiebať·Abijt aūt in ciuitatē q̄ndam
deſtructā·quā ex maiori pte iudei paupes inhabi
tabāt·in quā cū ingrederet volēs oſtendē iuſticie
ſue regulam et prophetie modū·pupill' cuiuſdam
carpētarij filijs domū abſtulit·et in eam meſkidā
fecit·Deinde miſit in prima ſua expeditōne hanze
tam filium abdimelech cū equitatu triginta viro
rum·ad ſiluas regionis ī hemē rape camelos cho
rais q̄n reūtebanť ď ſiria·Cūqʒ illi occurrēt hebe
gel filius hyſſeu·in trecētis viris ď mecha diſper
ſis vbiqʒ cum eo erāt nullum certamē auſus ꝯmit
tere fugit·Poſt hec in ſecunda expeditōe miſit hu
gaida alarachi filij amichallabi ſicut tu nouiſti in
lx·militibꝰ vt eſſʒ duplex numerus p̄mo cetui·nec
facile ab aliquo terreri poſſēt ad loca proxia alfa
gati·Cui occurrit ebezeſin cū ſuis militibꝰ·Inter
quos tāta extitit effuſio ſāguinis quātā ipſe noui
ſti·Ego aūt nullū ibi ab āgelis adiutum eē audiui
cum dicať in alcorano·ꝙ angelus gabriel in ſilitu
dinē equitātis ſup albam equā hn̄s veſtimēta viri
dia comitatus fuit filios iſrhael·cū eos pſeq̄retur
pharao in q̄dringētis curribꝰ·Sʒ veniamꝰ ad ter
ciam expeditionē·in q̄ cum miſſus eſſʒ zaid filius
ebibacad·ſilīter non longe ab algafati in viginti
viris & n̄ inueniſſʒ camelos·iā eīn altera die trāſie
rant·ſpe ſua et deſiderio fruſtratꝰ·īaniſ et vacuꝰ
redijt·licʒ aūt tres iſte expeditōes ſufficē poſſint
ad conuincendaʒ falſitatē tui ꝓphe·non tn̄ alias
ipſius q̄s p ſe voluit facē improbitates tacebimꝰ
illā ſcʒ pimū ꝯmemorātes q̄ egreſſus ē ad capien
dos camelos chorais q̄n venit ad locuʒ qui diciť
gueden·Vbi cū ꝯueniſſʒ vmbreʒ filiuʒ gubſelmu
hin·et non pualerʒ aduerſus eū·redijt vacuꝰ·Ite
rum exijt p ſemetipʒ donec venirʒ iābo·q̄rendo ite
rum camelos chorais·qui erāt apud ſem·et q̄bus i
ſidiabatur in redeundo·et quāuis tunc pro eis a
criter dimicarʒ·tādem confuſus abſceſſit·Aduer
te ſi hmōi expeditōes ad dei ꝓpħaʒ debeāt ptinē·
in quibꝰ nihil aliud ꝙ fraus et violencia·et huāni

ſāguīs effuſio. & quidqđ proꝛſꝰ latrones & via
rum inſidiatores faciunt agebatur. Fuerūtqꝫ ex
peditōnes ipſius vigintiſex p̄ter inſidiarū aſſultꝰ
qui fiebant nocte ac die. quaꝝ nouē ipſemet fecit
reliquas ſocijs impauit. ¶ XLIII ¶ De crude
Faciebat etiam qđ peius ē litate ipſiꝰ
vt ſi qui ei in iſtis ſuis maleficijs cōtra-
dicerent. vel in aliquo eum rep̄henderēt
ſtatim eos vbicunqꝫ ſibi contigerꝫ. aut ꝑ ſe aut ꝑ
ſuos. dormiētes ſiue vigilanteſ proditorie iugula
ret. ſicuti ſenē illum iudeū dormientē ſecurum in
lecto ſuo ideo iugulari fecit. qꝛ ſe ab illo vitupe-
ratum dicebat. Quis vnquā non dico ꝓphām. ſꝫ
q̄ vel in modico qualēcunqꝫ dei noticiā haberꝫ. ta-
lia feciſſe auditus eſt. An non poterat aliter ꝯ iu-
deo illo ſuas iniurias vindicaē. niſi dormientē cō-
foderꝫ. qđ non ſolū apud deū. ſꝫ & apud oēꝫ crea
turam ipō auditu ſup oīa mala horribile eſt. Cer
te qđ de brutis aīalibus ipā humani cordis natu-
ralis affectio fieri deteſtaē adeo vt pupillos auiū
in nido repertos nullatenꝰ occidē ꝑ lege teneat.
iſte de hoībus faciebat. Vnde igiē hoc illi. niſi ex
dyaboli ꝑte q̄ proditoꝛ & homicida primꝰ ab ini
tio extitit ineſſe poterat. qđ & humano & diuino
iudicio omnes impietates exuꝑat. vbi eſt qđ di-
cebas eum in ſua ſcriptura dixiſſe. miſſus ſum ad
hoīes cū pace & miſericoꝛdia. Hec & hijs ſimilia
que ſi ꝑ ſingula dicerenē. poſſent fatigare legētē
tu vide ſi ꝓphete dei opa ſunt. Nam illam ridicu
loſam ipſiꝰ expeditōem ſupfluū puto retexere. i
qua cū ei preciſo labro dentiū etiam inferioꝝ me
diꝰ excuſſus fuiſſet. iſup & a gutheba filio abbia
cad in fronte & facie vulnera ſuſcepiſſꝫ. filius cu
mēne dextrū cū humero brachiū pene illi ſuſtule
rat. niſi a thala filio humetcalla q̄ ibi digitū ꝑdi
dit. defenſus euaderet cui tñ digitum qđ ſatis ꝓ
phetā decuiſſet non reſtituit. oſtēdens ꝙ alienus
ſit ab illo q̄ ſicut euangeliū narrat etiā inimico au
riculā abſciſam reddidit. Iſte eñi nec amico qui ſe
pro illo morti obiecerat ī aliquo ſubueīre potuit
Et vbi erant angeli q̄ olī cuꝫ ꝓphetis ſemp fuiſſe
legunē. eoſqꝫ a ꝑſecutoꝛibꝰ defēdiſſe. ſicut helyā
ab ahab. danielꝫ & ſocios eiꝰ a nabuchodonoſor
multoſqꝫ alios quos enumerare longū eſt Ego aē
mirari non ſufficio quo pacto tibi ꝑſuaſū ſit dei
eē nunciū ꝓphām. hoīem cuiꝰ vt breuiter eiꝰ faci
noroſaꝫ vitā demonſtrē. nulla fuit alia opatō vel
meditatō. ꝙ hoīes interficere. aliena diripe. iceſtꝰ
& adulteria ꝑpetrare. ¶ XLIIII ¶ De impudi
cicia eiuſdē & flagicijs

Qui tale dedecꝰ in ſcriptura ꝓphetie ſue
ſibi facē non erubuit. vt diceret datum
ſuis renibꝰ a deo q̄dragīnta viros ī coi
tu potentiſſimos fortitudine libidis adequare.
vbi quoqꝫ inter cetera rebꝰ odoriferis & mulieri
bus ſe delcāri dicit Sꝫ vt etiā de hijs aliqđ noīati
dicamꝰ. nonne ipē cū adamaſſꝫ zameb filiā gaiſſi
vxorē zaidi & non poſſꝫ eā habere. deū illi in alco
rano introduxit loq̄ntem ita. Cui dedit deus ego
illi faciam virū tuū retineri ſup te. tu aut timebiſ
deū & celab qđ facturꝰ eſt. Et ſi times hoīeꝫ. ma
gis deum. Iteꝝ ad ſeipm loq̄ deū faciens. cuꝫ inq̄t
ꝯpleuerit zaidi vir eiꝰ votū ſuū in ea. tunc eaꝫ da
bimus tibi. Nihil ē ei ꝓphete difficile. ī eo qđ deꝰ
inſtituit. Quid vero turpius dici poteſt ꝙ qđ ſe
ī ſua vxore q̄ vocabaē aiſſa. ipſe feciſſe diciē Hec
eñi cum pulcra eſſꝫ & libidini dedita. diligebatur

a zhaphagā filio almuhathaꝫ ethſulemi. q̄ & cōſue
tudinariuꝫ cum ea ſtuprū gerebat ipō machomet
ſciente & conſentiēte. Cūqꝫ multi inde loqueren
tur & teſtificarenē maxieqꝫ muſatha & hazen.
ad vltimū vero hali filiꝰ abitalib princeps & no
bil' inter ſuos inde eum liberiꝰ arguerꝫ. copiā mu
lieꝝ eē dicens. nec decere tantū hoīeꝫ a muliercu
la dehoneſtari. dignāqꝫ eē repudio confirmarꝫ rñ
dit nullam ſibi a deo caram vel dilectam. vtpote
quā virginē acceperat. & adhuc iuuēcula videba
tur non ſe inde curare. nec propē hoc mulierē ſibi
habilē dimiſſurū. vñ vſqꝫ hodie odiū eſt in arabia
inter gn̄atōnē aiſſe & generationē hali Poſtmodꝯ
vero dicit in alcorano mulierē illam innocentem
eē. & ſibi hoc diuinitꝰ reuelatum. Fuerūt aut vxo
res eiꝰ q̄ndeci īgenue et due āncille. quaꝝ vna fuit
humetelme cuiꝰ nomē iud filia abimnei. ipā eſt ſe
ducta mater infantiuꝫ. de q̄ dixit machomꝫ. ꝙ au
ferret ab ea zelum q̄ndo diſceſſit ab eo ad matrꝫ
ſuam fugiens vxorē gaiare. quā poſtea reuocauit
dans ei veſtes & oꝛnamēta & duas armillas. Ipſa
vo accepit hec de poſſeſſione hꝰ ſeculi & futuri.
Alia fuit zameb filia gaiſſi zaidi cui ipē miſit poꝛ
tionē carnis. & ipā reſpuit. Vnde & ipē indigna
tus eſt in eam. propter illā quoqꝫ in alias vxores
iratus. propoſuit ſe ad nullā earū ingreſſurū per
vnū menſē. īgreſſus tñ viceſimono die. Alia quo
qꝫ zaphia iudea alabaſtria filia hai filij aptab. quā
docuit gloriari ſup alias vxores ſuas q̄ īpropera
bant ei iudaiſmū & vt diceret eis Ego cꝰ pater ē
aaron. patruꝰ moyſes. maritꝰ machomet. O quaꝫ
longe ē ab iſta īpura & turbulēta doctrina chri
ſtiane diſcipline pia & ſancta religio. ſi vna ſola
vxoꝛ a dei amore īpedit hoīem. qm̄ q̄ tantas habe
bat officium prophete congrue adiplere poterat
Officiū nanqꝫ prophete non aliud ē ꝙ ieiunaē. oꝛa
re. p̄dicaē & hijs ſil'ia bona opa facē. q̄bus miroꝛ
ſi homo tantis flagicijs deditꝰ vnq̄ꝫ potuit vacaē
¶ XLV ¶ De hoc quod falſo propheta dictuſ
Quod ſi q̄s obijciat mltos male ¶ ſit
vixiſſe. ſed tñ bñ docuiſſe. q̄liter etiam
veſter propheta docuerat videamꝰ. ꝓ
pheta eſt ignota p̄dicens. ſiue de p̄teritis ſiue de
futuris Scimꝰ aūt ꝙ olī q̄ndo prophete fuerunt
non ſtatī q̄cunqꝫ hoc nomē vſurpaſſet auctorita
tem habebat Sꝫ longa & diuturna vite ſanctita
te. ſignis quoqꝫ & miracul' a principibꝰ & popul'
dei primitꝰ cōprobatꝰ. hꝰ noīs gloriā obtinebat
ſi dixeris eū multa p̄terita enarraſſe. veluti ſcilicꝫ
de adā. de noe. de abrhaā. de moyſe & chriſto. vti
nam ſic apud nos erant ipē ea veraciter p̄dicaret
& non ꝑ multa mendacia delirans. totā pene ſcri
p̄te ſcē veritatē ſubūterꝫ. Quantū ergo ad prete
rita iā de ordine prophetaꝝ cecidit. q̄ tot menda
cijs veritatē coꝛrupit. Sane ſi aliquas fabulas for
ſitan ad ſuū libitū cōpoſuit. q̄ nunquā audite ſūt.
nullatenꝰ ei credendū eſt. qꝛ et hoc a quolibꝫ faci
le poteſt fieri et ipſe iā in alijs mendax probatus
eſt. De futuris vero ꝙ nihil dixerit. nec teipſum
ignorare puto. maxīe cū ī tota ſcriptura eꝰ nihil
tale īueniaē. vnde et quantū ad futura a prophe
tali gratia excluſus. iam nec ſignis nec miraculis
nec ꝓphetia. nec vita inter prophetas eē merebiē
nā illud totū quod de paradiſo q̄ſi predixiſſe vi
detē. ad nihil aliud nos cogit. niſi vt dicamꝰ eum
ita mentiri de futuris. ſicut probatꝰ eſt mentitus
fuiſſe de preteritis. De ſignis vero et miracul' ꝙ

non sint illi data a deo. ipe sibi testis est. dicēs. ita sibi dictum a deo. nisi scirēꝰ eos tibi non credituros. sicut nec alijs crediderunt. darēꝰ tibi sig͂ & prodigia. Iteꝝ forsitan dices. quia nisi esset ꝓpheta nunquā ad talē potentiā peruenisset. maxīe cū socij eiꝰ pauci essent numero qn̄ pugnauit contra regē persaꝝ. q̄ erat fortissimꝰ atq; potentissimꝰ & obtinuit triumphū. quāuis vero semp illi q̄ dei cultores sunt hostes suos supent. tn̄ inueniuntur etiā ī scriptura sacra pauci ydolatre mltos israelitas fugasse. Sed & illi qui semp vincūt. non propter sua merita semp vincūt. s; quia illi ꝯtra quos dimicant. tali pena digni sunt. Nihil em̄ mirum ē persaꝝ gētē ydolatrā & spurcissimā a machomet victā esse. non q2 ipe melioꝛ illis erat. sed qm̄ ipsi hoc promeruerāt vt a sibi cōsimili dyabolo punirent. Illud deniq; qd̄ sibi dicit deū dixisse. nisi scirēꝰ eos tibi non credituros ꝛc̄. ad arabes qd̄ ptinebat. qui nec ꝓphetaꝝ viderant. & ideo nec signa ꝓphetica contēpsisse vnquā potuerāt. Cuiꝰ autē impudentie est dicere illos signis eius non credituros. qui n̄ sine signis tm̄. sed & sine aliquo alicuiꝰ boni indicio. qd̄ nec pecora facē debuissent. pessime vite homī crediderūt. ¶ XLVI ¶ De fabulis ab eo confictis.

Quia ergo illū tā philosophicis ratōibꝰ q̄ diuinis auctoritatibꝰ. sua etiā ꝯfessione ab omī ꝓphetali grā extraneū esse ꝓbauimꝰ. restat vt quales sint fabule in quibꝰ contra id qd̄ sup dixerat signa se fecisse asserit videamus. Dicit itaq; ibi. q̄ aliquādo audiēs vlulantē lupū. socijs ait se ex voce eiꝰ intelligē. q̄ lupꝰ ille inter alios maioꝛ & pn̄ceps oīm eēt. O signū propheticū. Nōne similiter potuit dicere. q̄ lupꝰ eū in illa voce ꝓphām eē signaret. Quis em̄ inde illuꝝ possꝫ arguere cum qd̄ inter se lupi dicant. hoīes nesciant. Certe fabulā hanc multo vrbaniꝰ siquid intelligerꝫ cōponere potuissꝫ. Sicut & de quodaꝫ alio lupo ibi referē. q̄ cum allocutꝰ fuissꝫ vehebē filiū haizelbsmi. stati sic factꝰ ē saracenus. vbi si leonē ꝓ lupo ille fabulaꝝ ꝯpositoꝛ posuissꝫ. mlto elegantioꝛ fabula extitissꝫ. Sed nō īmerito fabulis suis pcipue lupos ītexuit q̄ moꝛe lupi rabidꝰ semper & cruētꝰ incessit. Qui etiā bouem zozoai dn̄o suo locutū fuisse dixit. & q̄ super vbera humema bet mulieris manū suā posuerit. Itē q̄ ipe pcepit arbori. & statim adoꝛauit eū. Qd̄ tamē saraceni ipi falsum eē testanē. Iterū dicit. q̄ cuꝫ zameb iudea vxoꝛ zelem filij muslim iudei. in oue assa venenum sibi apposuissꝫ. scapula ouis locuta sit ei. dicens. Noli me comedere. qa veneno ꝯfecta sū. & ipe noluit comedē. Comedit aūt inde elbetē filiꝰ mazuꝫ. & moꝛtuꝰ est. Vellē scire. vtrū ipe solꝰ an omēs q̄ cū eo aderant vocē illiuſ scapule audierit. si em̄ ille solus audiuit. quare sociū suū inde comedere pmisit. si vo omēs audierūt. mirū est quō ille comedere ausus fuit. nisi foꝛte de suo ꝓpheta sperans. q̄ etiā moꝛtuū resuscitare potuerit. Iterum narrat ibi. q̄ aliqn̄ miserit manū suam in cauerna vn̄ exierunt aq̄ de quibꝰ ipe bibit. & socij eius. & pecoꝛa eiꝰ. Quod magis de machomet filio azari narrari solet. cū de vtroq; apud saracenos incertum & friuolū habeat. Ipe quoq; ista oīm mendacissima eē testat. cū in maioꝛi scriptura sua dicat. signa sibi non eē data. Et cū iterū loquit dicens. Non sū missꝰ nisi virtute gladij. & qui non susceperit meā ꝓphiam occidat aut reddat tributuꝫ ꝓ infidelitate sua & dimittat. vn̄ vero apertius aut maīfestius ipo teste falsa eē illa oīa cōpꝛobantur q̄ ex suis iterū dictis quibꝰ in alchoꝛano sic loquit. quid quid inueneritis scriptū pro me oferte illud cū alchoꝛā. Et si ei non concoꝛdauerit. scito te. q2 innocēs sum ab illa scriptura. & non ē mea. ergo scdm̄ istaꝝ regulā signa illa oīa respuēda sūt q̄ nullatenꝰ in alchoꝛan inueniunē. ¶ XLVII ¶ De morte ipsiꝰ.

Nam illd̄ tam ridiculū nobis q̄ lamētabile suis est. q̄ cum precipissꝫ eis. vt moꝛtuū se nō sepelirēt. eo q̄ tercia die assumendus eēt in celum. ipsiq; preceptū obseruātes magnis hoc desiderijs expectarēt. & iam a secunda feria in q̄ moꝛtuꝰ fuāt vsq; ad vespam quarte ferie longa expectatōne fatigati. nihil aliud in eo q̄ fetoris magnitudinē supexcrescere cernerēt. tādem sicut retulit humbrā nudū eum proiecerunt. Guibꝛan tamē filiꝰ heluzam dixit. q̄ lotꝰ & tribꝰ vestibꝰ indutus. sepultusq; sit p manus hali filij abitalib. & alfadi filij alahabet filij abdemutalla patrui sui. Ferē ei q̄ p septē dies moꝛbo pleureti co egrotauerit & amiserit sensū. septio vo die cōualuerit. Iratꝰ ē hali filiꝰ abitalib. eo q̄ pdiderat sensū. & dixit hoc ei. At ille iussit nullū amplius remanē secum in domo nisi alahabꝫ filiū abdemutalla. Alia vero die septīa moꝛtuꝰ est. & ītumuit vēter eius. & retro curuatꝰ ē mīmꝰ digitus eius. Et fuit obitꝰ eiꝰ secūda feria. xij. die mēsis rabeg primi āno. lxnj. vite ipsius postq̄ egrotare cepit xmj. die. vita ergo eiꝰ. lxnj. annis extitit. quoꝛum in ꝓphia viginti tres expēdit. decē in mecha. tredeci in ciuitate. Hec sūt q̄ fecit machomꝫ a principio vsq; ad finē. ¶ XLVIII ¶ De instabilitate sectatoꝝ eiꝰ.

Moꝛtuo vero machomꝫ oēs ab eo decepti reuersi sūt stati. vnusquisq; ad suā quā añ tenuerant sectam. siue ydolatriā. siue quālibꝫ aliam pter paucos sue cognatōnis qui ex pectabāt se foꝛe successoēs ī regno. Eo tēpe fuit ebubeer filiꝰ amichabaf vir prudēs & callidꝰ. qui non multopost regnū adeptꝰ est. qd̄ vehementer displicuit hali filio abitalib. quousq; rex adeo illū obsequijs & blandicijs deliniuit vt etiam regnuꝫ ei post se delegarꝫ. Illos qui auersi fuerāt a secta machomꝫ omī ingenio ad eā reuocans. iteruꝫ eos stulticie mācipauit. quidā em̄ timoꝛe. quidā spe honoꝛis & facultatū. alij alteriꝰ cuiusl bꝫ lucri cāomēs tamē silatoꝛie non ex animo redierūt. Puto aūt te optīe recoꝛdari quid dn̄s meꝰ emurhelmoni aliqn̄do cū essemꝰ ei astātes (& quidā qrerenē de aliquo qui videbat eē saracenꝰ & non erat) coram omnibus r̄nderit. Dixit em̄ ita. Ego miroꝛ q̄ de isto solo q̄si aliquid nouū mihi dicatis. cum sciam non istū solū s; multos alios nobilioꝛes & probioꝛes in palatio meo saracenos eē oñdūt quidam se eē. sed non sunt. Est em̄ inquit mos pene oīm. vt sicut de iudeo prouerbium dicit. Iudeus nisi postq̄ efficiē saracenꝰ. iudeus non ē. & vix aliquis suam legē nisi priꝰ aliā accepit diligit. Ego aūt de hoc quid aliud debeo vl' possuꝫ facē. q̄ q̄ dn̄s meus machomꝫ ipse faciebat. Nā illi hoc etiā contigit. vt fere omēs. & maxīe qui ei proximioēs & familiares eē videbātur. n̄ nisi silate ac decepto rie legē eius tenerēt. Adeo em̄ spnabatur ab eis. & quidquid dicebat pro nihilo habebant odientes eum in coꝛdibus suis. vt qdam die volentes

eum occidere ·expectarent eũ in quadã valle·q̃te
nus tranſeunte illo. terrificarẽt ſubito mulã eius
vt p̃cipitatus interiret. q̃ tamẽ nunquã ꝓpter hoc
eis ſe iratum monſtrauit·eius igit̃ exemplo omẽs
iſtos qui ſiue de chriſtianis·ſiue de iudeis·ſiue de
paganis ſaracenos ſe eſſe dicunt in regno meo &
nõ ſunt·nunquã ad aliud cogã·Scio nanqꝫ·ꝙ nul
lus chriſtianꝰ q̃ timore ſaracenꝰ fieret in ſaraceni=
tate permanebit·Similiter de alijs ſentio· Quid
ergo amplius poſſum facere·videat deus & iudi
cet hoc ſolum faciã vt ſemper maledicam eis·

¶ XLIX ¶ Qꝫ lex eius non ſit diuina·

SEd iterum ſi forte dixeris non debuiſſe
me rep̃hendere ip̃m illũ ſi ſe aliq̃n vim
dicauit·cũ hoc inueniat̃ feciſſe ioſue &
ceteri multi ꝓphete·ſcias aliud eẽ qđ fit p̃cipiente
deo aliud qđ homo p̃ſumit: Deus eñ hoc ill' p̃ci=
piebat·de cuius p̃cepto quodcunqꝫ ſit· q̃ñcunqꝫ
ſit·non licet homĩ iudicare Ergo in q̃s·nec macho
met de hoc hic rep̃hendi·ſiquidẽ & illi deus talia
p̃cepit·vñ tamẽ ꝓbas·ꝙ deus illi p̃cepit· Deꝰ eĩ
ille ſi deꝰ fuit·in aliquo ſe deũ eẽ oſtẽdere debuit
ſcđm ea vero q̃ ſupiꝰ oſtẽdimꝰ·nec ſignis nec mi=
racul' hoc oſtendit·Nos igit̃ eũ deũ fuiſſe nõ cre=
dimus·nã ſi deus eſſꝫ·nunquã ſine miracul' legem
daret· Qđ eñ de deo credimꝰ·tã in nouo ꝙ̃ in ve
teri teſtamẽto ſignis & miracul' cõmendatũ nob̃
& cõfirmatũ eſt·nec aliũ vnquã ꝓ deo habebimꝰ
niſi illũ vnũ & verũ qui quotiẽs legẽ dare voluit
ſignis hãc diuinis & mirabilibꝰ cõfirmauit· Pro
pheta vero tuꝰ quis fuit vel vnde venerit neſcio
cum dicat̃ mihi a dño meo hieſu chriſto· ꝙ in io=
hãne baptiſta finis ſit oĩm ꝓphetarũ· Illud quoqꝫ
prudentie tue nullo pacto ducere arbitror ꝙ inui
tare me voluiſti vt ſcꝫ dimitterẽ ſacroſancta &
ſpũalia dñi noſtri chriſti p̃cepta·ex q̃bus ip̃e mihi
non illã ſordidiſſimã quã deſcripſiſti p̱adiſũ tuã
ſed eternã angeloꝝ vitam in celeſtibꝰ ꝓmittit·&
accederẽ ad ĩpuriſſimos & pecuales ritꝰ nõ a deo
qđ abſit·ymo a ſpũ fornicatõnis & caſtrimargie
miſerrimis & carnal' fetulẽtie ſeruis ĩfeliciſſimis p̱
ſuaſos·quoꝝ ſicut de ſilibus paulꝰ apoſtolꝰ dicit
deꝰ vẽter eſt·& gloria in confuſione ip̃oꝝ:q̃ non
niſi terrena·caduca· vẽtri & libidini cõgruẽtia ſa
piunt·nec ſape poſſũt·execauit eñ eos ſpũs ĩmũ=
dicie·q̃ eternã putredinẽ & vermes ĩmortales he
reditabũt·qꝛ porcoꝝ more ſemp̱ in ſtercoẽ & feto
re libidĩs volutantur. Ego eñ mirari nõ ſufficio·
quomodo p̱ſuaderi potuit·nõ dico alicui ſapiẽti·
ſꝫ illi q̃ per ſomniũ aliq̃d humani cordis ſe habẽ
putarꝫ iſtũ fuiſſe prophetã·cũ eius & vita & do
ctrina ita cõtraria ſint·nõ ſolum diuine religioni
verũetiã humane honeſtati. vt ip̃a quoqꝫ bruta
aĩalia pene hoc intelligẽ poſſint· Sed vt iterũ ali=
q̃d mitius dicamꝰ q̃s vnquã ſanctoꝝ & diuinoꝝ
nũcioꝝ quos a deo eẽ miſſos cognouiꝰ·in terroẽ
gladij ſe miſſũ aſſeruit· Quis ita facinoroſe vixit
q̃s deniqꝫ tot ſpurcicias docuit·aut q̃s ita vẽtri
& libidini genꝰ humanũ proſtituit· ¶ L

¶ Qualiter p̱ fallaciã fuit data:

ITerum tamẽ ad p̃cepta eiꝰ diligentius
inſpiciẽda reuertamur·q̃ ego neſcio ad
quã legẽ ptinẽ videant̃· Duas eñ a deo
accepimꝰ·vnã gratie·alterã iuſticie· Lex gratie a
xp̃o data ẽ· Lex iuſticie a moyſe· Lex gratie talia
iubet· Diligite inimicos vr̃os·bñfacite hijs q̃ ode
runt vos·& cetera hmõi· Lex iuſticie ·oculũ pro
oculo·dẽtẽ pro dẽte·vſturã pro vſtura·p̱cuſſurã
ꝓ percuſſura·ꝛc̃·q̃ ad talionẽ pertinẽt reddi ip̃at.
Haꝝ duarũ nullã ſocij tui eſſe maĩfeſtũ ẽ· Multi
tudo eĩ antequã ip̃e emergerꝫ. vna a chriſto. alte
ra a moyſe data eſt· Cuꝫ eñ iſte due tantũmodo
leges homĩbus date ſint·quaꝝ altera diuina·alte
ra humana magis eẽ videt̃· Iſta tercia lex a ſocio
tuo inuẽta·qđ erit niſi dyabolica· Dyabolo eñ in
ſpirante maxime hanc ſubito neſcio vñ emerſiſſe
cognoſcimꝰ·q̃ nec humana nec diuina eẽ ꝓbatur·
ſꝫ inter vtrũqꝫ prodigioſa facie·nũc hoc nũc illđ
videri volens·& ſe nunc illã nũc iſtam eẽ ꝯfingẽs
nullũ alium niſi dyabolũ·q̃ ſe inter deũ & homĩes
ſemp̱ mediũ facere niſus ẽ imitat̃· Sꝫ forſitã dices
inde probari hanc legẽ eẽ diuinam·qꝛ cum macho
met ydiota & ſine literis eſſꝫ·nullatenus eam ſcri
bere vl' ãnunciare hoĩbꝰ·niſi diuĩa v̓tute potuiſſꝫ
maxĩe cum ip̃e ibi dicat·qꝛ nec hoĩes nec demoẽs
talem ſcripturã facere poſſent· Et iteꝝ· Si hanc le
gem feciſſemus deſcendẽ ſup̱ moutẽ·inclinaret ſe
mons ip̃e & adorarꝫ eam p̃ timore dei·& alia mł'
ta friuola·& nihil ratõnis habẽtia·q̃ tu aperta &
manifeſta ſigna ꝓphetie ſocij eẽ dicis q̃bus probe
tur eẽ vera· O ſigna & miracula in iſtis ait macho
met· O ſigna cõparanda mari rubro diuiſo & ſoli
ad imperiũ ioſue ſtanti & chriſti p̃cepto mortibꝰ
ĩperãti·ymo vere magna tã veritatis ꝙ̃ virtutis
inopia·q̃ tibi hec ſola argumenta·ymo deliramẽ
ta oĩm ratõe & v̓tute vacua dereliquit ¶ LI

¶ Qualiter alcorani liber cõnexus ſit·

SErgius monachꝰ cũ in monaſterio g̃uiẽ
peccaſſꝫ·& propter hoc excõicatꝰ & ex
pulſus fuiſſꝫ·venit ad regionẽ cubenne
& inde vſqꝫ ad mechã deſcendẽs vbi erãt duo po
puli. vnus cultor ydoloꝝ·& alter iudaicꝰ inuẽit
ibi machomet q̃ colebat ydola·volẽſqꝫ aliq̃d facẽ
vñ monachis illis qui eũ expulerant placeret· &
reconciliari merẽt̃·erant ei heretici neſtoriani qui
dicunt mariã non peperiſſe deũ·ſꝫ hoĩem tantum
oĩm ſtudio & conamĩe p̱ſuadebat ei vt ab ydolis
recederꝫ. & chriſtianꝰ neſtorianus eſſꝫ· Quod cũ
effectui mancipaſſꝫ diſcipulꝰ eiꝰ factꝰ ẽ macho=
met·& ille ſe propter hoc neſtoriũ nũcupa uit Et
ita factum ẽ vt ab ip̃o monacho aliqua de veteri
& nouo teſtamẽto edoctus·ip̃a ĩ alchorano ſuo
fabuloſe ac mẽdoſe intexerꝫ· Hoc & ille p̱ſuaſit·
vt in alchorano ſuo ponerꝫ dictũ a deo·ꝙ mona=
chi & preſbiteri chriſtiani faĩliariores ei eẽ debe
rent·qꝛ non ſup̱biunt· Cum vero cognouiſſẽt iu
dei ꝙ multi & etiam machomet ip̃e ad qualemcũ
qꝫ quaſi vmbrã chriſtianitatis illum moãchũ ſeq̃
rent̃·& pene illud qđ poſtea factuꝫ eſt p̱ macho
met per iſtũ neſtoriũ iam conſũmatũ eẽt·proſilie
runt tres iudei·& timẽtes ne in veram chriſtiani
tatem quãdoqꝫ machomet inciderꝫ: acceſſerunt
ad euꝫ·& malicioſa callíditate ſocios vel diſcipu
los eius ſe eẽ in hac ſecta dicentes·eiqꝫ oĩa que
turpiora vel nequiora in alchorano ſunt ſcribere
p̱ſuadẽtes vſqꝫ ad finẽ eius cũ eo ſemp̱ fuerunt·
Poſt mortem vero machomet cum ſicut diximus
vnuſquiſqꝫ rediſſet ad ſectam ſuã & ſucceſſiſſꝫ ĩ
regno ebubere·hali quoqꝫ filius abitalib·licet no
bilior eo ſub ipſo maneret. predicti iudei volen
tes iterum turbare oĩa·p̱ſuadebant hali dicen
tes· Quare cum ſis fortis & nobil'· nõ te in ꝓphe
tam eleuas ſicut fecit ſocꝰ tuus machomet qui
erat chriſtianus neſtorianus et erimus tecũ ſicut

fuimus cum illo adiuuantes te in omib⁹. Ille aūt
vtpote iuuenis & toti⁹ bone doctrine expers fa
cile acquieuit. Iam enī quaſi ad hoc ꝓdoct⁹ fuāt
ſiquidē aliqn̄do cum puer eēt & vagabund⁹. vt
illi⁹ etatis eſt. quadā die per aliq̄ deuia incederet
neſtorij illius pſeudo monachi latibulū vn̄ ab eo
machomet furtim reſponſa dabant̄ offendit. At
ille cum ſe dephenſum videret puerū tam minis
q̄ӡ blandimētis induxit. vt hoc nulli hoīm ꝓderet
Itaqȝ iam pene ad hoc īcipiend̄ declinauerat hali
Sed rex ebuberc hoc ꝯperto. iuuenē ad ſe venire
mandauit. quē cū veniſſȝ. tantiſ blandicijſ & ꝓmiſ
ſionib⁹ delimiuit. vt ab hm̄oi incepto oīno deſiſte
ret. ſeqȝ illi ſubditū in omībus exhiberȝ. iudei tn̄
non ceſſauerunt facere qd̄ potuerunt. nā accepto
libro ab ipo hali quē reliquerat ei machomet qđ=
quid ſibi viſū ē. aut addiderūt. ā detraxerūt. aut
mutauerunt. Ex quib⁹ illud ē vnū. dicunt iudei.
chriſtiani nihil ſunt. dicunt chriſtiani ſȝ iudei ſtul
ti ſunt. Item inter alia multa & fabuloſa illud ca
pitulū vbi eſt fabula de formica. & aliud in quo ē
fabula de ape. & aliud de aranea narratur.

LII. Qualiter eiuſdem ſcriptura dilacerata ſit.

Qualiter aūt ſcriptura iſta nō
ſolum a iudeis ſed etiam ab alijs multis
varie incepta diuerſe intellecta mlͭifor
miter expoſita. & tandē pene tota dilacerta ſit ex
aliqua pte explicabimus. Poſt. xl. vel ſicut alij vo
lunt poſt ſex mēſes ex quo regnaē cepat ebuberc
vocauit hali filiū abitalib & dixit ei. Quare pn̄s
non fuiſti quādo fact⁹ ſum rex & non cū alijſ no
bis aſtitiſti. cū ſis magn⁹ princepſ & nobil' rn̄dit
hali. qꝛ occupat⁹ fui in colligenda ſcriptura ſicut
iniūxit mihi ꝓpheta. & iam collegerat eleage filius
nizef multos codices & diminuerat multa in illis
ſicqȝ ceteri multi. Quidam enī legebāt ſcd̄m hali
ſcȝ familia & domeſtici. & ꝓpinquiores ei⁹. illam
ſcripturā q̄ fuerat apd̄ chorais. & q̄ ꝑma illi⁹ fuiſ
ſe dicebat̄ quā tradiderat ei neſtori⁹ monachus.
quē vocabat aliqn̄do gabrielē. aliqn̄ ſpiritū fide
lem. Alij vero legebāt collectū a diuerſis hoībus
Multi vero ſcd̄m arabeȝ quendā venientē nuper
de ſolitudine q̄ multa inde ſcripſerat abſqȝ ſēſu
& ratōe. alij ſcd̄m zabefatim & arabim. alij ſcd̄m
alios. qui omnes ī mēbranis & rotul' qd̄ vnicuiqȝ
videbat̄ trāſtulerāt. Erant itaqȝ varij inter ſe &
diſcordes. Dicebantqȝ cū legerent alter ad alterū
Ego melius q̄ tu. ſed tu deterius q̄ ego. Et ego
totum habeo. ſed tu nihil. Sed tu nihil. & ego to
tum. Hoc igit̄ modo alijs addentib⁹. alijs minuē
tibus. alijs mutātib⁹. alijs alio quolibȝ mō corrū
pentib⁹. liber ille oī fide indign⁹ effectus eſt.

LIII. De iterata collectione illi⁹ & diſſipatione.

Deniqȝ mortuo ebuberc. & ſuc
cedēte ſibi ozimen filio hafen cui inſidia
bat̄ hali fili⁹ abitalib. & q̄rebat eū inter
ficere. Cū platum fuiſſet ad regem de diuerſitate
ſcripture & aſſiduis contentōnib⁹ & rixis que ꝓ
pter eaȝ fiebant. diceretqȝ illi ſapientiores timere
ſe. ne de hac cauſa ſeditōeſ & diſcidiū orirentur ī
regno. maximeqȝ ne ex toto ſcriptura illa periret
ꝑcepit rex omēs libros & cartulas vndecūqȝ col
ligi. licet tamen hali abitalib & iben muzod libroſ
ſuos dare noluerunt. Reliq̄ vero collecti. dati ſūt
in manus zeidi filij zebith aleuzari. & abdalla filij
alababet ad redigendū oīa in vnū codicē & emen
dandū. Dictūqȝ eſt ill'. Si contigerit voſ in aliq°
capitulo non poſſe ꝯcordare. ſcribite illud ſcd̄m
exēplar & auctoritatē chorais. qd̄ & ipi fecerūt.
ſicuti verbigrā. qn̄ inueneruut in quodam loco ar
cam. & ali⁹ dixit arcem. & alius arcum. tandē ſm̄
id quod habebat chorais dixerunt. Sic & de mul
tis alijs. facientesqȝ quattuor ſil'es codices. vnum
miſerunt in mechā. alium in ſiriam. alium ī aleirac
aliū reliquerūt in ciuitate. ſed ille qui ad mecham
miſſus fuerat incendio ꝑijt. qn̄ vaſtata eſt mecha
ab ozeario. Ille vero q̄ in ciuitate remāſit in dieb⁹
gezit filij maioma perdit⁹ eſt. Terci⁹ qui in aleia
rac erat a tpe almuſtar nuſquā comꝑuit. Rex aūt
ozimē qui libros illos ꝑcepat fieri. q̄cunqȝ reman
ſerunt in cartis ꝑcepit cōburi. Ex hijs igit̄ varieta
tib⁹ & mutatōibus q̄ ſupius dcē ſunt. contigit vt
multa ibi capitula diuerſa inter ſe & ſibi inuicem
contraria inueniant̄. Sicut verbigrā. capitulū bo
uis & capitulū vacce. de quib⁹ dicit̄. q̄ӡ capitulū
bouis āte fuit prolixi⁹ capitulo vacce nūc vō bre
uius. Dicit̄ etiā capitulū ſententiaꝝ corruptū eē
& iperfectū. Dixit etiam aiſſa vxor machomet.
hali multa inde abſtuliſſe & pene totū demutaſſe
& inſuꝑ prohibuiſſe homīes ne legeret̄ alchoran
& propter hoc multos ſepe verberaſſe.

LIIII. Qualiter recollecta et diſſipata ſit.

Poſt multa iterū tempa elebegeg filius
vizes cū regnaē cepiſſȝ. iuſſit congrega
ri omēs li bros et cartas et volumīa cō
fectoqȝ ex eis vno codice ad ſuū libitum. poſtq̄ӡ
multa adiecit et multa detraxit. multaqȝ narrauit
cetera omīa q̄ vbicunqȝ inueniretur iuſſit incendi
Fecit aūt de ſuo libro exēplaria. Ex quib⁹ vnū mi
ſit in egiptū. alterū in ſiriam. alterū in ciuitateȝ. al
terum in mechā. alterū in meſopotamiā. alteruȝ in
albazara. Aliqn̄ etiam venerunt ad iſtos multi de
gente elnebbeti qui ydolatre erant. et ſilantes ſe
velle eē ſaracenos. vt legeȝ eoꝝ ſi poſſent ānihila
rent. multa nihilomin⁹ in ꝓpā ſcriptura vbicūqȝ
latēter poterāt. modis oībus lacerabāt. Qꝛ ſi nulla
alia varietatis hm̄oi ſcripture cā fuiſſe videret̄
q̄ӡ ex illo habebatur. ſcȝ q̄ӡ hali et ebuberc et ozi
mē et gomar ſemꝑ diſcordes fuerūt et inimici ſuf
ficerȝ dū ꝓ certo ꝯſtat ſingulos eoꝝ pro ſua inten
tione. alterū aduerſus alterū. in libro illo iuxta ꝓ
priam voluntatē. quiquid ſibi placuit ad ſue cau
ſe cōmodū. vel addidiſſe vl' minuiſſe vel narraſſe
viri certe probi ſaraceni. et qui ſatis inde dolebāt
mihi ſepi⁹ hoc dixerunt. q̄ӡ tota alchorani ſcriptu
ra adeo cōmixta et confuſa ſit vt quiquid ibi eſt.
totum ſine ꝯtinuatōne ſine compoſitōe abſqȝ omī
verborꝝ ordīe. poſtremo abſqȝ vllo ſenſu vel ratō
ne videatur

LV. De vilitate ſtili ei⁹ et materie

Miror aūt quid illic tibi placē poſſit Nā ſi
eloq̄ntia conſideret̄. nemo tam turpiter
aliquid arabice ſcripſit. Quantū enī ad
ſapientes arabicos ſcriptores Quid ē totū alcorā
niſi digna riſu barbaries. Si vero ſentētie ꝑpēdā
tur. ego nihil ibi video. ſi tamē eſſe poteſt aliquid
boni. Nā mala illic multa reꝑiri non dubium eſt.
q̄ vel quilibet ſtult⁹ ſiliter. aut certe multo elon
gantius fingere poſſit. Eſto tamē bona ibi videāt̄
eē aliqua. ſicuti verbigrā. vt aliqn̄do ieiunet̄ ore
tur et vt fiant aliq̄ elemoſine. Nunquid primū ta
lia inuenta ſunt a machomet qualia ſcȝ an̄ ipȝ nul
lus audierat. O quāto ſancti⁹. q̄nto honeſti⁹. q̄n
to ratōabilib⁹ et moyſes et helias et alij ꝓphetaꝝ

multi · Iohannes quoqꝫ baptiſta · ſed et ipe dñs
nr̄ ihesus chriſtus et ieiunauerūt et adorauerūt
& miſericordias impenderūt · nos quoqꝫ ieiunaꝛe
& orare & elemoſinā dare āte ꝓdigioſaꝫ ꝓphiaꝫ
machomet infinitis retro tꝑib᷒ docuerūt · Ceſſet
ceſſet machomet earū rerum velle videri magiſter
prim᷒ quaꝝ nec dign᷒ fuit in aliquo diſcipul᷒ eē
vel vltim᷒ · Abſit abſit a nobis talis ꝑdicator ie-
iunij : q̄ poſt mōſtruoſū ieiuniū ſic om̄i libidini &
ingluuiei opam īpendeꝛe ꝑcipit · vt nō ad aliud vi-
deaꝛ inſtituiſſe ieiuniū · ꝙ vt poſtea voluptuoſi᷒
& appetēti᷒ exciteꝛ om̄is turpitudo libidinū · Iā
vero illud qͦd & tu mihi dixiſti & ipe in eadē ſcri
ptura ꝑdicauit · hanc ſcꝫ ſcripturā talē eē · qualis
nec ab hominibus nec a demonib᷒ fieri poteſt · cer
te ſatis ipe elegit qb᷒ diceꝛ ruſticiſſimos videli
cet & agreſtes hoīes · qui & nouiter de diūſis ſe-
ctis venerant · ipamqꝫ etiā linguā arabicā ignora
bant · Ceterū ſi hoc nobis exponere liceat ꝑ om̄ia
ſic ei concedimus · ꝙ vere tam ſtulta tā inhoneſta
tāqꝫ irratōnabilis ſcriptura · nec ab homib᷒ nec a
demonib᷒ fieri poteſt · puto em̄ ꝙ etiā demones
talia ſcribere erubeſcerēt . ſane ſi tm̄ vult macho-
met gloriari de ſuo alchorano · q̄nto magis gloria-
ri poſſent alij q̄dam quos te ignorare non puto ·
murcilenia · beleaiſi · & ethiopſ alabarbi · et calliata
ellecedi qui eodeꝫ tꝑe emulatōe illi᷒ vt & ipi no
men ſibi apud homīes comparent · ſuū quiſqꝫ al-
chorauū fecerūt multoqꝫ honeſtiora . & ſaltē in a-
liquo veriſil'ia conſcripſerūt · Sed q̄a non ex toto
ventri & libidini frena laxabant · nō tātos beſtia-
lium hoīm greges aſininos poſt ſe trahere potue
runt . ¶ LVI ¶ De iperitia & fictōe illi adhe
rentiū

S I ergo miraris quare tm̄ q̄buſdam hec ſcriptura placuit · ꝓcerto
teneas nulli vnquā nobili vel ſapienti
eam placuiſſe ſꝫ miſerrimo impitiſſimo vulgariū
hoīm generi · q̄ ab eo de locis ſilueſtrib᷒ cōgrega
ti · cum has primas literas audiſſent . rei nouitate
ſtupefacti · ſacrilegas fabulas diuina eſſe oracula
crediderūt · Deniqꝫ cū & paupꝑtate & aſſiduo ru
raliū operū labore confecti fuiſſent · cibi · potus ·
ꝑcioſarū veſtiū amenitatis v mbroſe · vaſoruꝫ ſpe
ctabiliū · vxorū inſup pulcerrimaꝝ & infiniti cō
cubit᷒ · aliarūqꝫ ſpurciſſimarū ꝑadiſi deliciarum
quas etiam te prochdolor enumerare nō pudruit
beatitudinē audientes · ſeqꝫ ibi ex promiſſione ma
chomet iamiāqꝫ futuros eē ſꝑantes · ad oīa quecū
qꝫ voluit pecorini hoīes cucurrerūt Inde ē ꝙ cō
tra regē ꝑſidis exiens · ſic adiutus eſt ab eis vt vi
ceret · promiſerat ſiquidē oībus q̄ in bello ipo mo
ri pro eo eligerēt · ſui ꝑadiſi delicias · Quidā tam̄
magis idcirco pugnaſſe dicunꝛ · vt ortos optimoſ
quos in ꝑſide viderāt obtinerēt · nā & illos ſe p᷒
victoriā daturū eis dixerat · vt & ī hoc ſeculo &
in futuro ſemꝑ in ortis eſſent · Noſti aūt arabes ·
q̄ntū delectenꝛ ortoꝝ pulcritudie · ſꝫ dicis Nō ſo
lum ruſtici illi · ſed & multi alij ſunt ſecuti eum ·
Vere multi alij · ſed peſſimi & leccatoēs · & q̄ gra
uati ere alieno · vl' pro ſuis ſcelerib᷒ morituri hāc
ſolam euadēdi viā inuenerāt Nā dic mihi obſecro
quē vnquā ſapientē aut nobilē aut honeſtū ad ſa
racenitatem veire vidiſtis · illi em̄ q̄ e iudeis vl' e
chriſtianiſ adhuc veniūt ad vos · abſit vt aliqua ꝓ
uocati honeſtate hoc faciāt . ſꝫ q̄ miſeri & impu
dici legis ſue regulas non ferētes · ad latā ſpacioſā
viam quā ſoci᷒ tu᷒ docuit ſe ꝑuertūt · qͦd q̄buſdā

maxīe chriſtianis contigit · quoꝝ lex ſpūal' & cele
ſtis om̄ia q̄ in mūdo ſunt contemni ſpe & amore
viſionis dei eterne ꝑcipiēs · dū carnales & fluxas
infeliciū mētes compꝛimit · ſtatī ab ea diffugiūt · q̄
pugnare ꝯtra ꝯcupiſcētias negligūt · hoc tn̄ certiſ
ſime ſcias · q̄a neqꝫ iudei neqꝫ pagani neqꝫ chriſtia
ni quocūqꝫ modo ſe exteri᷒ habeant . & ſi venien
tes ad vos de veſtra ſecta ſe eſſe ſileut · vnquā ex
corde nobiſcuꝫ ſint · ſil'ant q̄dem ſe eē quod non
ſunt · vt ſicut ꝑdixi aliq̄d corpis euadant incōmo
dum · aut vt porcinis voluptatib᷒ quarum apud
vos copia ē ꝑfruanꝛ . Adeo aūt quidq̄d facitis ꝓ
nihilo ducūt · vt ſepe inter ſe loq̄ntes · machomet
& legi eius maledicāt nec dignū eum aliq̄n fuiſſe
ꝓphetia vl' dei lege affirmēt . ¶ LVII ¶ De no-
mine machometi ꝙ falſo dicaꝛ in throno ſcriptū ·

SAne ſupfluū mihi videꝛ tecum agere de
ill' q̄ tuam nō latēt induſtriam · q̄lia ſine
apd nos · & ꝙ nulli pudēda · ſ · diūſitas i
ꝑconio celebritateſ exequiarū varietaſ in teſtimo
nio · oratōes ſolennitatū · ſolicita ad plagam meri
dianā conuerſio · & modus legēdi · & mod᷒ diſcer
nendi : ſil'eſqꝫ hm̄oi varietates · q̄ oīa in corde tuo
ꝙ nihil ſint ſcio · cum hec ſola ſupficie teneas · nō
tamē proptꝛ principatū quē tenes dimittē vel' por
ro illud qͦd mihi ſcripſiſti antequā ſecula crearet
deus · ſcriptū fuiſſe in throno · nō ē deus niſi deus
machomet nuncius dei · vn̄ accepis aut vbi inue
neris neſcio · cū nec in alchorano nec ī alia qualibꝫ
ipi᷒ inueniaꝛ ſcriptura · Verūtamē ponam᷒ vt a
licubi hoc repꝑtuꝫ ſit · velim ergo vt mihi dicas · ſi
in hoc throno ſcriptum ē q̄s hoc ſcripſerit · An a
liquis ſcripſit hoc deo ſꝫ quis poſſꝫ ſcribē cū nec
dudum ſecula creata eēnt · an deus ipe ſibi ſcripſe
rit timēs · ſcꝫ ꝑdere nomē ſuū niſi illͦd ſcriberꝫ · qͦd
ſatis abſurdū videꝛ · Sꝫ forſitan deo ſcripſit vt ā
geli poſſent hoc legē . & hoc non minis inſulſū ē
ſentire . non em̄ ꝑ literas loquiꝛ deus angelis · ſed
illuminatōe pn̄tie ſue · q̄ illis vbiqꝫ adeſt · nū ꝑte
rea ꝓpter homīes ſcriptū ē vt ipſi legerent & ſci
rent · ſꝫ homīes in throno quomodo legerent Re
ſtat ergo friuolum & vanū eē · qͦd & teipm intelli
gere credo · teqꝫ tibiipi ſcienter illudē · ſicut q̄daꝫ
de ſocijs dicūt · qui hoc pro nihilo habēt dicētes
a iudeis confictū eē · & inter alias fabulas mixtuꝫ
vt riſum de vobis toti mūdo mouerēt · Certe cū
aliq̄s vult bn̄dicere machomet & vltra modū lau
dare hoc ſolūmodo dicit · Deus tu bn̄dic macho
met ſicut bn̄dixiſti abrahā & generatōi eius · Vn̄
& in libro e᷒ ſcriptū eſt · O filij iſrhael recordamī
beneficioꝝ q̄ ego exhibui vobis · quia pretuli vos
om̄ib᷒ gentib᷒ · ſi ergo ita bn̄dici machomꝫ a deo
ſicut bn̄dict᷒ fuit abrham & generatō ei᷒ · ſuper
omēs laudes & bn̄dictiones ē · & ſi filij iſrhael ꝑ
lati ſunt a deo om̄ib᷒ gētibuſ . cuꝫ tam̄ nec abrhaā
nec gn̄atio eius nomen habeāt ſcriptū in throno ·
quomō factū vt nomē machomꝫ qui ſcḋm hanc re
gulam ipo abrahā & generatō e ei᷒ minor habeꝛ
ibi ſcriptum ſit · ¶ LVIII · ¶ De ſuperſtitioſis
ieiunijs & lauacris ſaracenorum .

DEniqꝫ inuitas me ad quinqꝫ oratōnes ·
& ad ieiuniū mēſis ramaꝫan · vbi non tā
tibi reſpondeo ꝙ vt ipe tibi reſpōdeaſ
volo · Dixiſti em̄ in tua exhortatōne . ꝙ inter alia
q̄ de noſtra religione cognoueras · etiā oratōnib᷒
monachorum & ieiunijs interfueris · genuflexiōēs
& inſtātiam deꝑcationum videris · & cetera om̄ia

que vere ſancta & celeſtia eſſe nullus negare po
terit· Sup aiam ergo tuā hoc pono· & teipm iudi
cem facio. Scio nanqꝫ ꝓcerto· qꝛ ſi qđ iudiciū ra:
tionis exigit inde dicere volueris· q̄ntū ad ieiunia
& oratōes chriſtianoꝝ· ieiunia & oratōes veſtro
rum non ſolū ieiunia & oratōnes nō eſſe clamabiſ
Verumetiā ꝙ tales ſordes veris & ſanctis ſeruo
ruꝫ dei virtutibꝰ ſe compare vllo modo auſe ſint
cū maxia indignatōe ridebis. Quod vero freq̄nti
corpoꝝ lauatōe hoīem purificari creditis. caſqꝫ la
uatōnes totiens frequētatis· hoc tibi reſpondeo
qđ dn̄s meus in euangelio ſuo iudeis ſilia facienti
bus ait· Ve vobis ypocrite q̄ ſiles eſtis ſepulcris
ornatis deforiſ cum habeāt intꝰ cadauera· Ita voſ
q̄dem lauatis corpa veſtra forinſecuſ· & corda ve
ſtra polluta ſunt iniq̄tate· Quid ergo ꝓdeſt laua
re manus & pedes· & extergere caput· & inſiſte
re oratōibus cū conſciētia cordis & mēs & aīmꝰ
occupata fuerint in effuſione ſāguīs & diripien:
dis ſubſtātijs alioꝝ· vxoribꝰ quoqꝫ & filijs capti
uandis· Vide ergo quō reſpōdet illis ſpūs viuifi
cans· Oportet em̄ hoīem prius lauare īteriora cor
dis ſui & purificari a cogitatōibꝰ peſſimis· deide
ſi placet & ſi necē eſt etiā corpa·

¶ LIX ¶ De circūciſione & ꝓhibitōne carnis porcine & vxoris repudio·

Circūciſio vero quid ad
vos ꝑtineat ſcire non poſſū· cū nec ma
chomet circūciſus fuerit· nec in alcora
no ſuo inde aliquid dixerit· niſi forte abraham in
hoc vos ſequi dicatis· cū em̄ vos hyſmahel' filios
eſſe iactetis· & abrahe dicat̄ a deo. nō in hiſmabe
le ſꝫ in yſaac reputabit̄ tibi ſemē· vos in ſeie abra
he quō eſtis qui ad yſaac nullo mō ꝑtinetis· ſi voſ
dicitis xp̄m fuiſſe circūciſuꝫ· quid ad vos qui chri
ſtiani non eſtis· de cuiꝰ tn̄ circūciſione ꝙ ratōabil'
fuerit· ſi vel digni eētis· vl' in aliquo ad eū ꝑtineri
tis pleniſſime reſpōderemꝰ· Nūc vero cuꝫ nec iu
dei nec chriſtiani ſitis· circūciſionem inueīſtis· niſi
certe qđ valde credibile ē· hoc etiaꝫ a iudeis libro
veſtro inſertuꝫ ſit· vt ſicut de quibuſdā paulus a
poſtolꝰ dicit· In carne veſtra gloriarent̄ duꝫ vos
more ſuo circūcidi facerent· & ſuos in errore ſo
cios habere gauderēt· quare etiā machomet por
cum comedi vetuerit neſcio· nam & iudei a porco
& a quibuſdā alijs ꝓhibiti ſunt· ratō certa apud
nos eſt quoꝝ fidei lex illa militabat. & licet nos
mō illa corpaliter non ſeruemꝰ· ea tn̄ q̄ ibi ſignifi
cabant̄ ſpūaliter īplemꝰ· q̄bus in nouo teſtamēto
reuelata ſunt oīa ꝑ chriſtū qui vtriuſqꝫ teſtamēti
cōditor eſt· Ipe em̄ dixit ꝑ apoſtolū ſuū· Oia mū
da mūdis & nihil reijciendū· qđ cū gratiaꝝ actio
ne ꝑcipit̄· illā vero turpitudinē quis audiēs non
exhorreat quā non erubuit machomet in alchora
no ſuo ponē· vt ſcꝫ viro quādocūqꝫ voluerit q̄li
bet eē cā poſſit vxorē repudiare ſꝫ n̄ niſi priꝰ alte
ri viro iungat̄· nec ſi velit poſſit eam reuocare·
Hanc certe legē etiā bruta aīalia ſi loqui poſſent
turpiſſimā eſſe clamarēt

¶ LX ¶ De peregrinatione ad domum mecha·

Quid ē autē ꝙ me inter alia legis veſtre
optia· etiā ad alahagh· hoc eſt ad pere
grinandū in domū dei illicitā q̄ eſt i me
cha exhortatꝰ es· ad ꝓijciendos quoqꝫ lapillos et
ad inuolutōnē linteoli circa renes· Miror etenim
ꝙ ita mecū loqueris acſi nunc me p̄mo noſſe inci
peres· nunquid ego aut cecus aut ſurdus nuper
effectꝰ ſū· aut forſitan mutatꝰ in puerū· cui ſic il
ludere poſſis vt mō primū diſcere incipiā inanes
& fatuas ſupſtitōes· q̄ nec ratōem· nec honeſtateꝫ
in aliquo habere ꝓbant̄· quaſi vero neſciā quid ſit
& vn̄ proceſſerit· vl' q̄liter ad vos ritꝰ ipſiꝰ error
qꝫ ſtultiſſimꝰ inter alia mala deuolutꝰ ſit· Nonne
hec & illa p̄clara ſocij tui in ydoloꝝ deſtructōne
diligentia. vt cū a ceteroꝝ cultu ſuos diſcipulos
inhiberꝫ· iſtud tn̄ in honore veneris fieri mecham
ſuā ꝑmitterꝫ Quod q̄le ſit vl' a quibꝰ cepit. qm̄ tu
te ignorare ſil'as audi· Duarū quarundā indie gē
tium q̄ vocant̄ ꝫēchia & albarachuma antiq̄ cōſue
tudo fuit· nudos & decaluatos magniſqꝫ vlulati
bus ꝑſonantes· ſimulacra demonū circūire· angu
los quoqꝫ oſculari. & ꝓijcere lapides in acerunm
qui q̄ſi ꝓ honoē dijs extruebat̄· Inde em̄ ē qđ i li
bro ſalomoīs dicit̄· Qui ꝓijcit lapidē in aceruum
mercurij· Faciebāt aūt hoc bis in āno· ſole ſcꝫ exi
ſtente in primo gradu arietis· & rurſum cū eſſet
in primo gradu libre· hoc ē ī initio veriſ & autūni
Hec ergo cōſuetudo cū ab indis ad arabes deſcē
diſſꝫ· eamqꝫ ſuo tp̄e apud mechā in honore vene
ris machomꝫ celebrari reppiſſꝫ ſic illā manē prece
pit cū tamē cetera ydolatrie preſtigia remouiſſꝫ·
Illud vero ſoli veneri in illa celebratōe dicit̄ exhi
beri ſolitū vt lapilli retro· id ē· ſub genitalibꝰ mē
bris ꝓijcerent̄. eo ꝙ venꝰ illis maxie ꝑtibus dn̄ct̄
vn̄ adhuc ita fit in domo dei quā tu vocas illicitā
id eſt· vbi nihil licet niſi quod ſacrū eſt Verunta
mē cū hᵒ a nudiſ ex toto hoībꝰ ſēp fieri ſolerꝫ· n̄
tulit hoc humana verecūdia· inſtituerūt aliqui vt
ꝓiectores lapidum· ꝑuo ſaltē linteolo renes obte
gerēt· ne oīno denudati hoīes canū impudentiaꝫ
imitarent̄. Hanc ergo inſaniam merito credit̄ ma
chomet ſaluā & incolumē· cū reliquas demonum
culturas ceſſare p̄ciperꝫ dimiſiſſe· ne dn̄am ſuā ve
nerē in q̄ ſe eſſe potētiſſimū ipe iactabat· penitus
ſine honore relinq̄ret· Pro quo bn̄ficio talem illi
grām venꝰ repēdit· vt ad eum totā huiꝰ honoris
gloriā referri vtpote ad ſingularē amicuꝫ equani
initer ſuſtinerꝫ dū vos modo nō veneri· ſed ipi
ꝓphete eiꝰ hoc obſequiū īpēdatis· qđ apud quoſ
dam veſtrū tante ſtultitie deputat̄· vt vir prudēs
gomar filius hazha cuꝫ ad oſculādos lapides (qđ
ante alia machomet & fecerat & fieri iuſſerat) ali
q̄ndo acceſſiſſet ſic locutꝰ fuiſſe dicat̄· Ego ſcio
quia lapides iſtos oſculari nec obeſt nec prodeſt·
Sed qꝛ ſic fecit fieri iuſſit noſter ꝓpheta facio· li
cet ſit oīno inutile·

¶ LXI ¶ De hoc qđ i domo illa dicunt̄ fieri mira·

Ecce quid eſt alahagh veſtrum· & alchi
mar· & pegrinatō i domū dei illicitam
Ecce ad q̄ ſacra· ad quaꝫ feſtiuitatem·
ad quāte honeſtatis & vtilitatiſ celebratōem ami
cos tuos īuitas· Obſecro cariſſime· vt & nobis in
hoc & tue quoqꝫ verecūdie ammō ꝑcas· nec hoī
nes ad hmōi ſpurcicias. ſꝫ magis porcos ſi ita vo
lueris aduoca· nunquid autem veriſſimum in tua
laudatōe dixiſti· ꝙ ſcꝫ mira ibi fieri videant̄ Et ve
re mira non ſolum videntur fieri· ſed fiunt quādo
ratōnabiles homīeſ in beſtialem ſēſum mutati iſta
q̄ narrauimꝰ & ſilia faciunt· non em̄ hoc facē poſ
ſent homīes· niſi p̄us ab humane ratōnis iudicio
ad pecualem animalitatē ꝯuerterentur· verum ne
dicas nos ſerio non ludo tecum agere debere· di
mittamus paululum ioca et qđ ad rem ꝑtinet diſ
feramꝰ· Quero igit̄ a te q̄ ſint illa mirabilia q̄ ibi
fieri vidiſti vel audiſti· nam ſi me interrogareſ de

locis vel de eccleſijs chriſtianoꝝ tale aliq̄d. non
vnum ego ſ; mille tibi loca enumerare & oſtēdē
poſſem. in q̄bus ceci viſum. ſurdi auditū. muti lo
quelā. paralitici vel quolibet alio modo claudi greſ
ſum recipiūt. ad vltimū ibi oīm geneꝝ languores
& incōmoda ſiue aīaꝝ ſiue corpoꝝ depellunt̄. Ibi
etiā ſepe qđ maius ē. ipſi mortui reſuſcitantur. Et
hoc non aliq̄buſ exterioribꝰ adiumētis. ſiue quoli
bet genere medicīe humane. ſed fide & oratōe &
pura cordis deuotōne id apud deū & ſanctos ꝓ
iuſticia & vā pietate erga mortuos īpetrāte. Tu
ergo ſi vnquā vel ſemel hmōi virtꝰ aliq̄ ī illa quā
vocas domū dei facta ſit enarra. & ſi ſaltē vnum
tale quid ibi aliq̄ndo factū mihi oſtēdere potes.
concedo vera eē q̄ dicis. Sed qm̄ ſcio te id nullo
modo poſſe. non em̄ illud tacuiſſes ſi haberes. qm̄
me inuitanſ. & mirabilia illa narrās nihil habuiſti
qđ diceres. niſi q̄a lapilli ꝓijciunt̄. qđ non virtu-
tis diuine miraculū. ſ; dyabolice īpuritatis ꝯſtat
eſſe deliramentū. cur illa loca ſacrata etiā dixeris
rn̄dere nequis. ¶ LXII. ¶ De hoc qđ macho-
metus iubet hoīes ad ſectam ſuā violenter cogi.

D Eniq; inuitas me ad viā dei q̄ eſt expedi
tio contra aduerſarios & incredulos &
ꝑticipatores ſcʒ in ictu gladij. & popu
latōne & deuaſtatōe donec ingrediant̄ in fidem
dei. & teſtificent̄ q2 non ē deꝰ niſi deꝰ machomet
& q2 machomet ſeruꝰ eiꝰ & nunciꝰ. aut reddant
tributū ſubiecti. O tu prudens & ſapienſ obſecro
te. quō poſſunt cōtinuari verba tua. Nā multum
diſcrepant. cū dicas hoc contra tuā ſcripturā quā
credis eē adeo q̄ ita dicit. Miſſus ē hoībus piter
in pietate & miſericordia. Qualis habetur miſeri
cordia cū effuſione ſanguīs & latrocinio & p̄da
Sed dico aut tuū certe verbuʒ eſt contrariū ſibi
aut tu mētiris ea q̄ tibi indeſinēter imponis. Et q̄
eſt via dyaboli vel homicidia & furta & preda.
Si aūt iterū appoſueris nobis moyſen. qm̄ ipe cul
tores ydoloꝝ expugnauerit. recordare illa ꝓdigia
& miracula q̄ legiſti eū feciſſe in lege. & videbis
ꝙ iuſtum ē credere illū ex p̄cepto dei hoc feciſſe.
ſil'iter de ioſue filio nun cui ſol & luna ſtetere. q̄
miracula cū fieri non poſſint niſi ab electis dei.
credimꝰ. ꝙ quidq̄d fecere iuſſu dei factū ſit. Tu
aūt qđ ſignū aut qđ miraculū oſtēdis ſociuʒ tuū
feciſſe. qđ ſit in teſtimoniū vn̄ credamꝰ ei. cū ſuū
propriū nō ſit niſi occidere hoīes & latrocinari et
diripe aliena. & captiuare gentes cū liberis. Qđ
ſemp q̄dem malū eſt. ſ; multomagis qn̄ fit contra
populū dei q̄ non habēt aliud munimē niſi cultū
dei. An non ſufficit tibi niſi nūcupes eā viam dei.
Abſit hoc a deo vt talis ſit via dei. aut quiſquis
talia iuſſerit ſit de plebe aut de electis eius. q̄nto
minꝰ de ꝓphetis. Deniq; inuitaſti nos ad ꝑcutiē-
dos homīes gladio. eorūq; facultates diripe. atq;
oīa peſſundare. donec violēter ad tuā fidem ve
niant. tuiſq; legibus inuiti ſubijciātur. & coacti
tuū teſtimoniū teſtificent̄. Tu aūt nunquā legiſti
in diuina ſcriptura aliquos ad deū violēter ꝯuer-
ſos. nec p̄ceptis. gladio. direptōe. captiuitate (ſic̄
tuꝰ ſociꝰ fecit & iuſſit obedire) coactos. Multi
certe olim heretici fuerūt. quoꝝ tamē nullus nec
gladio ne aliq̄ coactōe aliquē ad ſuam ſectā per
trahere conatꝰ eſt. ſ; fallacijs Quicūq; em̄ voluit
inducē homīes ad veritatē ſiue ad mendaciū. non
potuit hoc facē ſine aliq̄ vel ſaltē veriſimili p̄dica
tione. & omēs q̄dem p̄ter ſociū tuū ita feciſſe noſ
cūtur. Ipe em̄ ad ſuā ſectam non ita homīes h oc
eſt. non ſola arte callidītatis aut ingenioſa loqua
citate. ſ; gladio & violētia & oppreſſione & depo
pulatōne coegit. Nunquā auditū ē ab aliquo q̄ đ
ille dicebat homībꝰ. Quicūq; non confitebit̄ me
prophetam eē dn̄i ſeculoꝝ. gladio illū feriā ego.
Et omēs quicūq; de ꝓgenie mea ſūt ſil'iter faciēt.
& domū eius diripiam & oēm familiā eiꝰ captiui
tate affligam. ¶ LXIII ¶ De vanis ꝓmiſſioni-
bus & minis machometi.

N On ſcripſimꝰ ex inuidia vel īdignatōne
ſ; cauſa diſputatōis ad quā nos tu pro
uocaſſe videris: ꝯpuliſti nos pauca de
multis in mediū ꝓferre. Noſter ſiquidē ignis late
bat in lapide. ſed tua calibe excuſſus. coactaſ eru
pit in flamas. Quo circa tā tibi q̄ꝫ omībꝰ q̄ meum
ſcriptū viderint plane & fiducialiter loquor. qm̄
illa ad q̄ me inuitaſti de rebꝰ labilibꝰ & fugitiuis
tam ſtulta & inania ſūt. vt etiā ſi eterna eēnt nul
latenꝰ homo ratōnabil' ea deberet appetē. vel ſuū
ad hoc aīm inclinare. p̄ſertim cū aperta ſint aſinis
& porcis ſiue ceteris aīalibꝰ. in q̄buſ nihil ē aliud
q̄ꝫ comedere & bibē & cōcumbere. Hic etem̄ mū
dus q̄ maxīe ꝑ iſta miſeros decipit. apđ ratōnabi-
les homīes cuʒ omībꝰ illecebris ꝓ nihilo deputa-
tur. qui ſolerter ac veraciter cūcta eiꝰ blādimēta
& gaudia fugitiua & miſera eē conſiderātes ſeq;
ab ipſiꝰ laqueis viriliter excutiētes. chriſti dn̄i ve
ra & ſempiterna bona in futuro ſeculo ꝓmitten
tis ſacroſanctis veſtigijs adheſerūt. iſtis aūt tuiſ
inordinatis admonitōibꝰ nemo dignꝰ habet̄. niſi
q̄ ſue carnis miſerie ſubiacens. pronus & p̄ceps
ad q̄libet libidinis incitamēta ſic̄ equus & mulus
fertur & rapiat̄. Ego aūt te non puto credere me
ad talia anhelare. Sapiētes em̄ ac rerū cauſas ſub
tiliter ꝑpēdētes. ab omībus illis q̄ tu pro magno
munere in libro tuo ꝓmittis. lōge diſtare vident̄
Illi em̄ indeſinēter toto viſu ꝑ dei gratiam elabo
rant cōcupiſcētias & vicia carnis extinguē. & vt
etiam qđ non naturaliter ſupfluū habet̄. in corpe
poſſit auferri. ſanctiſſimo caſtimoīe ſtudio ſeipoſ
non deſinūt caſtigare. Deus em̄ nō creauit hoīeʒ
ad hoc. nec in die iudicij ad hoc ſil'e reſuſcitari fa-
ciet. Tu aūt in libro tui ſocij ſcis hoc ſcriptum eē
nos non ad aliud homīes & demones creauimus
niſi ad colendū nos. deinde auerſus ſoluit pactū
& deſtruit edificiū. p̄cipiens vxores tres vl' quat
tuor ducere. & ancillas quantecūq; inueniri pote
runt vnūquēq; ſibi applicare. inſup & more pecu
dum comedē & bibere abſq; ordine. omīq; mode
ratōnis diſcretōne. Capitulū vero repudij et licī
te reuocatōis hic ponerē. niſi ꝓlixꝰ eē timerē. et
librū iſtum verbis inhoneſtiſſimis ſordidare refu
gerem. nam et ipſi gētiles q̄ filios ſuos ydol' imo
lant. hanc turpitudinē oī modo abhorrebāt. Ego
aūt cōfundor talia nomīare et ſcribere Illud vero
qđ mihi aliq̄n dixiſti. et me tuis minis verberaſti.
fiducialiter in chriſto agēs non timeo. Dixiſti em̄
mihi. Conſidera q̄ſo diligēter et hāc iniuriā tibi in
ferre noli. neq; quod noceat ꝓuocat. Audi ergo
dn̄m hieſū chriſtū in ſuo euangelio mihi dicenteʒ
Nolite timere eos qui occidūt corpus. aīaʒ aūt n̄
poſſunt occidere. ſ; potiꝰ eū timere. q̄ poteſt et
animam et corpꝰ ꝑdere in gehēnam. Ego igit̄ ſe
curus et conſtās ſcio et credo. q2 nullꝰ ī animam
meā poteſtateʒ habet niſi dn̄s hieſus chriſtꝰ cuiꝰ
nomē ſit glorioſum et bn̄dictum. q̄ in me abūdare

fecit clemētiam dñi mei emirmolmini· nam et ego
& mei ſil'es q̄ eius vel longe vel ꝓpe familiaritate
gaudemꝰ ſub vmbra alarū ipiꝰ ī ſecuritate & eq̄
tate atqꝫ benignitate manemus· ¶ LXIIII·
¶ Expoſitio cultus ſaraceníci·

FRuſtra igitur inuitas me ad ſectā tuaꝫ
dicens· Inuito te ad quiqꝫ oratōnes· q̄s
quicūqꝫ impleuerit petitōe ſua nō frau-
dabit̄· nec damnuꝫ aliq̄d ꝑtimeſcet. eritqꝫ tam in
hoc ſeculo ꝗ̄ ī futuro laudandus· Iſte quippe ora
tōes duabus inſtitutōibꝰ date ſunt· vna quidem
a deo· altera a dei nuncio. Sunt eī poſt cenā tres
genuflexiones· & due in aurora· & poſt meridiē
due· & due poſt ſolis occaſū· Quicūqꝫ aūt aliq̄d
ex hoc dimiſerit· a pctō immunis nō erit· & optet
illum penitere· & ſubdi correptōi· Inſtitutō orati
onis inter diem & noctē· xvij ·genuflexionibꝰ cō
ſtat· ī aurora due· poſt meridiē· iiij· ī veſꝑa· iiij·
poſt ſol' occaſū q̄ttuor· ī prima cena an̄ ꝯmeſtionē
due· Poſt cenā q̄ vocat̄ vltima q̄n iam ē alabatha
ma· id ē· denſitas tenebraꝝ due· Rurſuꝫ inuito te
ad ieiuniū mēſis ramazan q̄d deus iudex inſtituit
& in eo alcoran venire fecit· ī quo mēſe de nocte
p̄deſtinatōis teſtificatꝰ eſt· & nox illa mille mēſi
bus melior habet̄. ieiunabis ī die ab oībus cibiſ
& potibus & concubitu vſquequo ſoliſ lumē occi
dat· & noctis ordo incipiat· tūc ꝯmedes & bibes
& cōcūbes ꝑ totam noctē· quouſqꝫ filū albū a ni
gro diſcerni poſſit· hoc em̄ liberū & licitū eſt &
vita tranq̄lla & ſuauis a deo Tunc vero ſi purita
te mentis ad celebrandā noctē p̄deſtinatōis ꝑuei
re merueris ab oīī malo & nūc & ī futuro ſecu
rus eris· Dixit etiam deus glorioſus & excelſus·
Scripſi vobis ieiuniū numeratis diebꝰ ſic̄ ſcripſi
illis q̄ vos p̄ceſſerunt· fortaſſis timebitis· Si q̄s
infirmus eſt aut occupatꝰ itinere· eundē dierū nu
merum alio tp̄e ſoluat· Illorū vero ieiuniū qui ie
iunare non poterint victu vniꝰ paup̄is redimat̄
interim qui obedierit· meliꝰ illi erit. Si enī ieiuna
ueritis & ſcieritis q̄d hoībꝰ vtile ē· & iuſtifica-
tōnis teſtimonia & alfurcan ꝓpriā mercedē habe
bitis· Dormire v̄o cū mulieribus in ieiunio licētiā
vobis tribuo· ille indumentū vobis ſint & vos ſi
militer illis· Preſciuit em̄ deus ꝙ circūciſuri eētis
aīmas vrās & penituit eum & liberauit vos· Ad
herete igit̄ illis & diligite hoc q̄d vobis ſcripſit
deus· Comedite & bibite donec in aurora diſcer
ni poſſit filū albū a nigro· Deinde ꝑficite ieiuniū
vſqꝫ ad noctē ſine coitu mulierū· Eritis em̄ ꝑſeue
rantes in domibꝰ oratōnū· tn̄ appropiabitis eis·
Hec ſunt p̄cepta dei· p̄ferebat em̄ nuncius dei ve
ſpertinā cenā matutino cibo· Iterꝫ inuito te ad do
mū dei illicitaꝫ q̄ in mecha ſita eſt. & videre illici
tum nūcij dei & cōſiderare veſtigia & loca ipſiuſ
& quō lapilli ꝓijciunt̄ retro· q̄d vocat̄ alchimar·
& inuolutōeꝫ linteoli circa renes· et quō oſculat̄
angulꝰ domꝰ illius. & videre loca illa ſacrata· &
multa mira q̄ ab hoībus appetunt̄· Iterū inuito
te ad expeditōem diuinā q̄d ē contra inimicos &
aduerſum incredulos ꝓficiſci & expugnare ꝑtici
patores in hereticos in ore gladio donec ad fideꝫ
dei ingrediant̄ et teſtificentur· q2 non ē deus niſi
deꝰ machomꝫ et ip̄e nūciꝰ dei & ſuꝰ aut tributū
reddant· ¶ LXV ¶ Deſcriptio paradiſi iuxta
figmenta machometi·

Iterum inuito te ad cōfeſſioneꝫ dei· ad
cuius nutū reſuſcitabunt̄ mortui qui iu
dicabit eos in iuſticia & bonis bona retribuet· et
malis mala Et faciet ſuū ꝓp'm eos qui ſibi obedie
runt et confitētes ſingularitatē eiꝰ teſtificati ſūt
ꝙ machomꝫ ē ꝓp̄ha ipſiꝰ et nunciꝰ· et crediderūt
oībꝰ q̄ ſuꝑ eum deſcenderunt a deo· in excipiē
do legē videlicꝫ de p̄adiſo in quo multa bona ſūt
illiſ p̄parata cū habuerit armillas de auro et electro
eruntqꝫ veſtimēta eoꝝ ſerica et dicent· Grās deo
q2 non abſtulit a nobis retributōeꝫ· Nulla oppreſ
ſio vel moleſtia eos tāget· habebūt certū alimētū
et fructꝰ et erunt ī p̄adiſo deliciarū exultātes· et
ſibi inuicē occurrētes honorificati· Diſcurret̄ per
eos vaſis argēti candidi· quilibet bibētes delecta
bunt̄· non erit ibi luctus neqꝫ meror· habebūt mu
lieres venuſtis oculis· habebūt cenacula et ſupce
nacula ſub quibus erūt flumīa· nunquā eī ꝓmiſſio
dei fallit· Et dicet̄ eis O cultores dei nolite hodie
timere triſticia non appropinquabit vobis· Ingre
dimini p̄adiſū vos et vxores vrē et eſtote ſecuri
Diſcurret̄ ꝑ vos calathis et ſcutell' aureis et habe
bitis q̄d anime appetunt et ꝯcupiſcūt ocl'i in ſecu
ra māſione in ortis et fontibꝰ· ibi primo p̄mā mor
tem alia nō ſequet̄· Et faciet eos ſecuros a tormē
tis inferni· Hec ē gratia dei tui· ip̄a eſt em̄ libera
tio magna· dixit enī deus glorioſus et excelſus·
in paradiſo quē pollicitꝰ ſum timentibꝰ me· ſunt
flumīa aquaꝝ in quibuſ nihil noxiū eſt· ſunt fluīa
lactis· cuius ſapor nunquā deficit· flumīa quoqꝫ
vini bibentiuꝫ delectatō· fluīa v̄o mell' puriſſimi
habēt ſiquidē omēs in eo fructus et remiſſionem
a dño· Dixit quoqꝫ glorioſus et excelſus· timenti
bus deū optīe erit in vltimis apient̄ eis porte or
ti eden vbi ꝑiter diſcūbentes p̄cipiēt ſibi afferri
vinuꝫ et abundantiā fructuū et habebunt oculis
vxores ſpecioſiſſimas· hoc eis ꝓmittit̄ in die iudi
cij· victus ibi nunquā deficiet Dixit iterꝝ deꝰ glo
rioſus et excelſus in deſcripiōne p̄adiſi· Sunt ī eo
duo fontes currentes· Sunt ī eo pomoꝝ arbores
et palme et malapunica· diſcūbit in excelſis viri-
darijs ſuꝑ pomis et prunis· Adducentur timētes
deum in p̄adiſuꝫ ꝑ turmas et agmina congregati·
Quibus cū hoſtiarij ianuas aperuerit dicēt. pax
vobiſ habeminis ſuauiter ingredimini et eſtote ī
impꝑetuum ¶ LXVI ¶ Adhuc de eodem·

ET dixit glorioſus excelſus Feci eos oc
currere gaudijs et delectatōnibꝰ· et de
di eis pro retributōe paradiſum· eo ꝙ
patientiā habuerūt ī quo erūt diſcūbentes ſuper
plumaria. et non ꝑcutiet eos ſol neqꝫ frigꝰ· et ſu
per eos vmbre illius ꝑmanebūt· ꝑ quos etiam va
ſis argēteis et caniſtris diſcurret̄· ſimilit̄ et vaſcu
lis modicis argēti et pixidibus miſtrabit̄ eis et fa
cient eos potare vaſe q̄ſi cōmixti gingimberi· fons
in eo eſt qui claritas appellat̄· Nō audient ibi do
lum neqꝫ mēdacium· Hec eſt retributō dñi tui q̄d
eſt donū p̄maximū· Dominꝰ enī eorum liberabit
eos a cruciatu inferoruꝫ dicēs illis· Comedite et
bibite ſecuri diſcūbētes in lectulis diſpoītis· De
dimus eis vxores pulcerrimas· nihilqꝫ eis de ſuo
malo ope imputabit̄· et vnuſquiſqꝫ ſm̄ ꝙ appetit
obtinebit· dedimus eis diūſitates pomoꝝ· et quid
quid carnis ad edendū concupiſcūt· et vt ſibi ꝓ-
pinent inuicem· Miniſtri ſicut aurū fulgentes diſ
current ꝑ eos ad ſeruiendū pati· Et dixit bn̄dictꝰ
et excelſus p̄cedentibꝰ et feſtinātibus dent̄ māſio
nes ī p̄adiſo voluptatis pauci d̄ p̄mis et pauci de
nouiſſimis erūt ſuꝑ lectulis ordinatim diſpoītis

ſemetipſos ad inuicem intuentes · iter̃ quos erunt
miſtri ſine fine manſuri · tenẽtes diſcos & cõchas
& vaſa precioſa. Quidq̄ de pomis vel de carne
volatiliũ voluerint obtinebunt cũ quibus adhere
bunt mulieres velut margarite fulgentes · ſcꝫ ſui
opis p̄miũ. Non exit illic dolus vel iniq̄tas · ſꝫ tm̃
pax & ſalus · Hec ē deſcriptõ ꝑadiſi quem ꝑparauit
deus credẽtibꝰ in ſe & in nuncio eiꝰ · vbi ꝑparata
ſunt illis multa delectabilia edendi & bibendi &
dormiẽdi cũ mulieribus intactis · q̃ ſuut velut la-
pides p̄cioſi ſine fine ſplendẽtes · & accipiẽt omĩa
q̃ oculi eoꝝ concupiſcũt · & habebũt honorem &
vitam · & ſedebũt ſuꝑ thoros mollibus induti &
purpureis · ornati quoqꝫ armillis p̄cioſis & niti-
dis · vultus eoꝝ hilares & iocundi · inter quos ma-
res & femĩe ſeruiẽtes ambulabũt · & velut aurũ
rutilantes · fragrabunt vt muſcꝰ & varie aroma
tum ſpẽs · bibent de fonte ſuauitatis · & dicet̃ eis ·
auete in omĩ pace · Comedite & bibite & delecta
mini · eo ꝙ digni eſtis cũ omĩ ſecuritate ·

LXVII De deſcriptõ inferni iuxta eundem.

INfideles võ qui ꝑticipes faciũt deo &
pares illi attribuũt · & ꝓphete dei non
credunt nec epiſtolã eiꝰ ſuſcipiunt · &
p̄ceptis dei aduerſus ꝓphãm eius rebelles effecti
ſunt deputabunt̃ gehẽne incẽdio · eruntqꝫ in cru
ciatu & ſtridore ineffabili · & igne ſine fine iexti-
guibili · Quoꝝ cutis quotiẽs ignis ardore cõſumi
tur · totiens ad noua iteꝝ ſupplicia repatur · Man-
ſio eoꝝ puteꝰ abiſſi · potꝰ omĩ felle amarior · cibꝰ
de arbore q̃ appellat̃ azachũ & eſt omĩ peſſimo ſa
pore deterior · Erũt ſub ira dei cũ dyabolo & ãge
lis eiꝰ · Dixit quoqꝫ deus glorioſus & excelſus ·
Qui non credunt mirabilibꝰ dei & ꝓphãs & eos
q̃ veritatẽ p̄dicant interficiunt · erunt in horribili
cruciatu · quoꝝ opa maligna nullo eis auxiliante
ſuꝑ ipſoꝝ capita redundabunt. morient̃ · nec tamẽ
a cruciatu liberabunt̃ · Et dixit · Arbor azachũ da
ta eſt pro delectatõe impijs · Ipſa ē em̃ q̃ in ꝓfũ
do abiſſi naſcit̃ · cuiꝰ fructus quaſi demonioꝝ ca
pita · de quo mãducãtes ventrẽ ſuum implebunt ·
deniqꝫ omĩbus malis ſubijcient̃ · & ſemꝑ ad infer-
ni ſupplicia reuoluent̃ · Suꝑius & inferius caligo
ignis & tenebre · Et dixit · In die reſurrectionis fa
cies eoꝝ qui deo non credunt horribiles atqꝫ ni-
gerrime · Nunq̄ em̃ gehẽna manſio impiorũ non
eſt · & eorũ qui noſtris ſignis non credunt. & dã
nandi ſunt · Et dixit · Qui non crediderũt detrudẽ
tur in infernũ ꝯglobati. ad quẽ cum ꝑuenerint &
miſtri portas aperuerit · dicent illis · Nõne ex vo
bis erant nuncij miſſi ad vos q̃ uobis inſinuantes
p̄cepta dei ãnũciauerunt diei iſtiꝰ occurſum. itra
te igitur portas gehẽne ad habitandũ in ea ſine fi
ne · Hec domicilia ꝑ̄pata ſunt ſuꝑbis · Et dixerũt ·
qui in igne ſubmerſi ſũt miſtris · Dep̄camur vos
orate ꝓ nobis deũ · vt alleuiet nobis cruciatum
huiꝰ diei · Miniſtri reſponderũt · Orate . ſꝫ quid
oratõ impioꝝ niſi error · ex hinc ſẽtiet pondus ca
thenarũ & vincula · Erũt pallẽtes in igne · & rur
ſum fatigati in igne · Tũc videbit eos afflictione
oppreſſos · & tumidiſ ocul' latẽter aſpiciẽtes Iteꝝ
dixit bñdictꝰ & excelſus · impij ꝑmanebũt in cru
ciatu gehẽne: vbi detruſi vlteriꝰ non reſpirabunt
nos nihil ill' iniuſte fecimꝰ ſꝫ ipſi ſibi impij extite
runt. tũc impij vociferabunt̃ vſqueqᵒ damnandi
ſumꝰ · o rex · Dixit · ita manebitis ſine fine · Et iteꝝ
dixit · Arbor azachũ cibꝰ eſt peccatoruꝫ · feruet in
vẽtre ſicut ſulphur · accipite illũ & ad horribilia
inferni loca deducite & ſuper caput eius crucia
tus & dolores infũdite · hec ſunt ei opa que facie
batis · Et dixit glorioſus & excelſus · afferte aquaꝫ
amarã q̃ viſcera eoꝝ dirũpãt · Ve non credentibꝰ
in die qua nec ꝑmittent̃ loq̃ vt ali quã habeant ex
cuſatõem · Actor · Hec de illa diſputatõe duo
rum phõꝝ pagani & chriſtiani breuiter exerpſi ·
ad inſinuãda figmẽta & fallacias machometi nũc
ad hiſtoriã redeamꝰ · LXVIII · De trium
pho heraclij ex ſaracenis & de ſanctis illius tem
poris · Sigibertꝰ ·

ANno heraclij · xxj · inter romanos & ſa
racenos bellum implacabile orit̃ hac de
cauſa · quia cũ q̄dam ſpado imꝑatoris
heraclij diſtribuerꝫ togas militibus · & inter alios
etiã ſaraceni ſub imꝑatore militãtes ad accipiẽdã
venirẽt · ſpadone indignãter eis dicẽte . Vix ſuffi
cit imꝑator dare militibꝰ togas · q̃ntomagis cani
bus iſtis. illi pudore & dolore citati totam ſarace
norum gentẽ ad rebellandũ incitãt · Ammirrei at̃
ſaracenoꝝ romanos aggrediunt̃ & cũ m̃l'tis tres
ammirrei a romanis ꝑimunt̃ · Sigibertꝰ infans fi
lius dagoberti a ſãcto amãdo baptizat̃ · vbi tacen
tibꝰ cũctis ipſe infans · xl · dierum amẽ reſpõdit &
amãdus traiectenſiũ epũs ordinat̃ · Anno eiuſdẽ
xxiij · ſaracenis ſuriam infeſtãtibꝰ · heracliꝰ cruceꝫ
ſãctam dñi de hieruſalẽ cõſtantinopolim tranſtu
lit · Hic dicit beda in hiſtoria angloꝝ · ꝙ oſualdꝰ
filiꝰ edilfridi regis regno nordanihroꝝ eduwinũ
ſuſcepto cedualla ſiue caduallonẽ regẽ britonuꝫ
ꝑemerit · & qꝛ fidẽ chriſti tenebat ſuꝑ omẽs britã
nie reges eminuerit · & quattuor linguaꝝ gentes
ſcꝫ · pictos · ſcotos. britones · & anglos ſub ditõe
accepit. ſꝫ aliter ſe habet hiſtoria britonũ · Refert
nanqꝫ ꝙ caduuallo iſte rex britonum oſualdũ re-
gem et p̄liando fugatũ ſuꝑauerit · et poſt occiſio
nẽ ipiꝰ oſualdi diu regnauerit · ſicqꝫ ꝯpletis · xlviij
ãnis ĩ pace obierit et a britonibus ĩ ymagine enea
ad mẽſuram corꝑis illiꝰ fuſa poſitꝰ fũit · et eadem
ymago ſuꝑ equũ eneũ erecta fũit atqꝫ ſuꝑ portã
londoniaꝝ ad deterrẽdos ſaxones ꝯſtituta · eccle
ſia quoqꝫ ſubtus edificata Aldanus epũs ſancti
colũbani diſcipulꝰ a ſcotia veniẽs apud anglos
clarebat ſanctitate et doctrina Helmãdus · hic
q̃ndo verbũ faciebat ad populũ ſcotica lingua · ſi
deerat interpres. ipſe rex oſualdũs indutus veſte
regia interp̄tis officio fungebat̃ · idẽ ipſe rex cibos
ſibi propter pauꝑes ſubtrahebat · Sigibertus ·
Florebãt hoc tẽꝑe tres fratres · adorado · dado q̃
et audoenꝰ ē dictus Qui ſuam ergã deum oñde
runt deuotõem · ſinguli ſingula cenobia fũdando
Ex quibus dado fuit referendariꝰ regis dagaber
ti Referẽdarius aũt dicebat̃ · ad quẽ publice con
ſcriptõnes referebant̃ · vt ꝑ eum anulo ſeu ſigillo
regis cõfirmarent̃ · hos ad hoc animarat eligius
aurifex iam dudum in aula regis lotharij clarus ·
q̃ etiam ex dono regis dagoberti ſolenniacuꝫ mo
naſterium cõſtruxit · vbi ſanctꝰ remaclus ab aqui
tania veniẽs ſe in chriſto tirocinio ſub eo exercen
dum dedit · ſanctus võ dado qui et audoenꝰ in
tra belgẽſem ſaltum cenobium cõſtruxit · qd̃ reſba
tis dicit̃ in quo ſanctũ agilum p̄mũ abbatem p̄fe
cit · ſancta aurea claruit quam eligius moãſterio
virginum a ſe p̄ſius constructo p̄fecit ·

LXIX De ſancta aurea virgine et abba
tiſſa · Ex geſtis eius ·

HEc igitur virgo pariſiꝰ · ccc· puellarꝫ
abbatiſſa ē conſtituta gr̄e nobiliſſima ·
tantaqꝫ virtute patiētie p̄dita · vt nul
li malū ꝓ malo redderet · ſed ſibi inuidētes etiam
pluſq̄ꝫ ceteras diligeret. Dum autem in villis ſo
rorum eſſet aliquā do mater ſancta · huius cel
laria atqꝫ clauigera ſibi dilecta nomīe deda · nun-
ciat̄ ei defuncta · vn̄ admodum dolēs mox ad moā
ſterium ē reuerſa · tercia tn̄ iam luce ab obitu eiuſ
p̄terita · Non em̄ auſe fuerāt ſorores eam ſepelire
ſine abbatiſſa · nec etiam poterāt iam migrāti cla-
ues officinaꝝ extorquere · aſſerēti nulli ſoroꝝ eas
ſe reddere · ante aduentum excelſe virginis auree ·
Tunc illa in feretro iacētem intuita acceſſit & eā
ꝓprio nomīe vocauit · ſtatiqꝫ viua reſedit · Quid
nam inq̄t de rebus moāſterij tibi omiſſis & de cla
uibus egiſti · Mox illa racōem reddēſ de vniūſis re
bus · & expoītis clauibus cū licētia ſancte abba-
tiſſe migrauit ad deū · Quadam vice dū panes de
eſſent quibꝰ ſorores hora ꝯgruēti veſcerentur · illa
valde triſtis eaꝝ murmuratōes metuēs · cenobij
clibanos inueniendi grā circūiuit · & ad vnum ꝓpe
rans piſtorē an haberꝫ panē paratū interrogauit
quo reſpondēte · p̄ſto exiſterꝫ · ſi clibanum ſcopis
nitidū aliq̄s redderꝫ · illa mox clibanū penetrauit ·
pruniſqꝫ adhuc feruētibꝰ cuꝫ cineribꝰ manicis ſuis
foras expulſis · fornacē mūdiſſimā exhibuit · vt āt
miraculū duplicaret̄ · & laus ſancte virginis aug
mētaretur · cāpanas in turricula ſine manibꝰ ſonā
tes audere ſorores, omeſqꝫ ciues circūadiacētes ·
deūqꝫ cūcte celſis laudibus p̄dicauerūt · te deum
laudamus cōcinētes · Poſt has igit̄ laudes ſuffi
ciēter largiti ſūt ei optimi panes · LXX · De
recluſione eiuſdeꝫ & acerrima penitētia & morte

QVadam die dū miſſaꝫ audiret · & leuita
euāgeliū incōgrue ꝓnūciarꝫ · illa nolēs
in verbis dn̄icis audire fallaciā de hume
ro dyaconi ſtolam auferēs humero ſuo impoſuit
lectionē euangelicā plectura · Vn̄ & angelica icre
patōe culpata · in quodā ſancti quintini oratorio
ſe recluſit · & ab om̄i hoīm aſpectu · vij · ānoꝝ cur
riculis ſe remouit · Ibidē acerrimā ducēs penitētiā
aſſidue ſedebat in cathedra quā ſibi mirabilē pari
fecerat habentē ſcꝫ · cl · clauos ī dextra · & totideꝫ
ī ſiniſtra · totidēqꝫ ī dorſi regione · Sicqꝫ pſalteriū
quotidie cantabat · ſcꝫ · cl · pſalmos · īnixa totidem
clauis dextre p̄tis · alioſqꝫ totidē in ſorte leue cum
clauis · tercios ſil̄iter in poſteriori · nunquā carnes
comedēs aut vinū vel ſicerā bibens · ſꝫ ꝓ vino po
tabat ſtillicidiū cineribꝰ expreſſum · Eſtimabāt tn̄
ſororū q̄dam eā aliud bibere · Vn̄ quedā temeraria
expiri cupiēs · & alijs ꝓpalare q̄d biberꝫ · latenter ī
trauit loculū vbi colabat̄ cinere potꝰ eiuſ · Appo
nens aūt ori ſuo tēptatrix extemplo ꝑcuſſa eſt pa
raliſi ī vultu · ita vt auricule bucca iungeret̄ · ſicqꝫ
ſe ream agnoſcēs · āte pedes ſacre virgīs veniam
poſtulauit · quā ꝑiter & medelā obtinuit · Tandeꝫ
beato eligio appꝑente cuidā adoleſcēti in eccla. &
ſanctā virginē ad ſe vocāte · cū ille ei nūciaſſꝫ · ſed
illa ꝓperante cū illuc veīſſꝫ · & iā viſio abolita eēt
ītellexit ſe ex hoc mūdo vocari · & migrās ad deū
ſepulta ē honorifice ī aula beati pauli retro altar̄
· LXXI · De eleuatōe corpis eiuſdē & mira
culis

APparuit aūt angelꝰ dn̄i in viſi one cuidā abbatiſſe ī ſiria ciuitate trāſ
marina oculos q̄deꝫ hn̄ti · ſꝫ minime viden
ti dicēs · vt equora trāſiret · & pariſiꝰ adiēs baſili
cam bt̄i pauli inq̄reret q̄ ſi virginē aureā ab hijs
finibꝰ ꝑegrinā illuc ꝓfectā · & illic humatā de hu
mo leuarꝫ · & ī locum magis honorabilem ponerꝫ
mox eiꝰ meritis viſum reciperꝫ · quā viſioneꝫ cum
ep̄o ciuitatis retuliſſꝫ · iter cū illa arripuit, ſed illa
in itinē feſſa remāſit · Cui p̄ſul dixit · Sta ī hoc lo
co fabricādi grā ſcriniū ſanctū virgīs corpꝰ rece
pturū · tūc franciā adijt & pariſiorū epiſcopo viſio
nem narrauit · Itaqꝫ duo p̄ſules cū clero & ꝓplo ad
baſilicā ꝑuenietes · ſanctū corpus ac ſuꝑ pectus
eiꝰ librū quem illa ſecū de ſiria detulit īuenerunt ·
atqꝫ in ſepulcro eiꝰ hmōi epithaphiū · Hic iacꝫ au
rea ꝑegrina · Leuatoqꝫ corpe brachiuꝫ vnū ep̄o ſi
rio dederūt · Sanguiſqꝫ cepit a venis diffluere cū
illō a corpe ſequeſtrauerūt · Epiſcopꝰ vero pariſiē
ſis corpus ī moāſterio ſancti eligij cū magno ho
nore depoſuit · Syrius vero gaudēs abbatiſſe bra
chiū ꝑtulit · & in ſcriniū decentiſſime fabricatum
repoſuit · moxqꝫ matrona viſū recepit · ille quoqꝫ
in honoē virginis in patria nobile monaſteriū edi
ficauit · huiꝰ feſtum celebrat̄ · iiij · nonas octobris ·
Sigibertus · Eo tēpe ſanctꝰ amādus tugrenſi
ep̄atu poſt habito verbi inſtat officio · ſub hoc ſā
ctus londoaldꝰ floruit qui filiū apri viri illuſtris
lambertū · poſt ep̄m & martirē futurū a puero im
buens in viā dei induxit · Romaricꝰ abbas & goe
ricus metenſiuꝫ ep̄us claruit · LXXII · De
ſancto romarico abbate & bonis eiꝰ initijs ·
Ex geſtis eius ·

HIc romaricus cum eſſꝫ ī aula theoberti
quondā regis auſtraſioꝝ poſitꝰ · q̄ ſunt
ceſaris ceſari · & q̄ ſūt dei reddidit deo
oībus amabilis ī aulicoꝝ cōtubernio · Cunqꝫ mul
tis bonis polleret in palatō iūctus ē amicicia cui
dam viro clariſſimo nomīe arnulpho · Cūqꝫ cepiſ
ſent corda ſua ſibi pādere mutuo · confeſſi ſūt au
res ſui cordis illō preceptū dn̄i tetigiſſe · Vade &
vende om̄ia q̄ habes ⁊c̄ · Cogitauerūt ergo regem
mortalē deſerere regiqꝫ eterno militare vt ad mā
ſura celeſtis palatij gaudia mererent̄ ꝑtigē. itaqꝫ
lirmēſe monaſterium expetē decreuerunt · ſꝫ aliter
deo diſponēte impleuerūt · Beatus arnulphꝰ licet
cum lacrimis reniterēt̄ metenſiū ep̄us conſtituit̄ ·
Romaricꝰ vero ſpretis om̄ibꝰ · multos q̄dem ſuo
rum ſuoꝝ libertatē donauit · plures vero ſecū du
cens · monaſteriū luxouiū tunc toto orbe famoſuꝫ
ſancto amato ducente petijt · & ſācte ꝯuerſatōis
habitū cuꝫ hijs quos adduxerat deuote ſuſcipiēs
humilitatem & obedientiam ſectari intm̄ cepit · vt
etiam hijs quoꝝ officioſiſſimo famulatu p̄us fulci
ri ſolitus fuerat pro xp̄i amore ſe ſubderet · ſtude
bat in moāſterio cūctis abiectiorem ſe non ſolum
oſtendere · ſed etiā credere · Oblatā ab alijs reuerē
tiam metuere · furtiuas oratōes diligere ad opus
dei ceteros p̄uenire · Cunqꝫ beatū amatum dn̄s ad
beatā euexiſſet requiē · ſanctꝰ romaricꝰ regendaꝫ
ſuſcepit ſanctā congregatōeꝫ · LXXIII ·
De miraculis et trāſitu eiuſdem ·

CEpit etiā poſt hec vir dei grā ſignoruꝫ
pollē · q̄ ita ſtudebat occl̄tare ſic̄ ex aua
ricia diuites theſauros ſuos ſolēt abſcō
dere · cū ꝓ vtilitate moāſterij aliq̄n do foras exibat
ad domū cuiuſdā viri in p̄tibꝰ voſagi ſepe hoſpi
tādi grā diuertebat · Quā cum q̄dā die ex more ī
traret · intuita eum vxor illius ait · O dn̄e mi cur tā
ſero veniſti · habuit ancilla tua ſiceram quam heri
ſuꝑuenientes compatres et vicini noſtri biberūt

Quaꝫ cū videreꝫ vir dei anxiari ꝑ ſe ait. Noli time
re ſed fidens in deo cubiculum tuū ingredere. &
ſupra hoſtium quo itura erat manu extenta ſignū
crucis edidit. Mulier aūt ingreſſa. vas q̄d a ſtan
do ſtandā nuncupant plenū reppit. Et licet ſera=
culum ab educendo duciculū dictū procul iace=
ret. & patētem meatū reliquiſſet. nulla tñ gutta
celeſtis dati liquoris exterius effluxit. Solebat hᶜ
mulier crebro referre. potū hunc poſtea multorū
infirmitatibus ſalutē contuliſſe. Quedā puelle in
monaſterio erant lepra ꝑcuſſe. quaꝝ vna a balneo
quo vir dei ablutus fuerat aquā furtim rapiens.
totū corpus ſuum ꝑfudit. Vnde medela capta le
pra paulatim ab ea tota diſceſſit. Dñs aūt eo die
quo victor ab inferis reſurrexit. ſanctuꝫ virū ad
gaudia celeſtia regnaturꝝ introduxit. Quidaꝫ aūt
pueri q̄bus iuſſum fuerat vigilando introitū por
te cuſtodire. viderunt eadē nocte ſubito nubem
denſiſſimā totū montē cum cellula operire. pſallēti
buſqꝫ fratribuſ in exitu viri dei. mox claritas miri
ſplendoris radians. montē & cellulam impleuit. i
quē ſplendorē cū aciem mentis intenderent vide=
runt globum candidiſſimi fulgoris ꝑ mediū p̄di=
cte nubis ſcandentē celos penetrare. q̄d ſancti vi
ri aīam fuiſſe nemo poteſt ambigere. Expleto aūt
officio ſepulture. remanſit q̄dam mulier ſola que
ad ſanctorꝝ amati & romarici ſe proſtrauit ſepul
cra. Cunqꝫ oratōeꝫ deuote protelareꝫ. audiuit in=
fra venā in qua corpa ſanctorꝝ quieſcebāt eos col
loquētes. & velut murmur q̄dam gaudij & con
gratulatōis inter ſe agētes. Obijt aūt vir ſanctꝰ
vj. yd us decēbris. ſceptruꝫ auſtraſiorꝝ tenēte ſigi
berto. francorꝝ vero clodoneo. ¶ LXXIIII

¶ De ſancto goerico metenſium epiſcopo.
Ex geſtis eius.

Porro ſanctus goericꝰ p̄mo quideꝫ mi
les egregiꝰ de aquitania corpe nō voto
ſeculi actibus ſeruiēſ. cū apud deum et
homies in magna honeſtate floreret. licet q̄ pacis
ſunt ſectareꝫ. q̄ñcunqꝫ tñ paganorꝝ infeſtatō per
urgebat. p̄mus aciei militari ſe opponens. barbari
cam rabiē dei fretꝰ auxilio potētiſſime deuicebat
& ſpolia ampliſſima reportabat. Deniqꝫ ſubito
oculorꝝ & viſus amiſſiōe procelliꝫ. virtute tñ pa
tientie vndiqꝫ munitꝰ. deo gratias agēs fideliter
ayebat. Sicut dño placuit ita factū eſt. ꝛc. Eo tē=
pore regnabat in gallia theodebertꝰ in metēſi vr
be preſidebat pontifex beatꝰ arnulphus. Tūc ſan
cto viro goerico in ſilentio noctis quieſcēti āge
lus dñi affuit dicens. Venit tēpus ſerue dei excel
ſe quo meror tuꝰ in gaudiū transferaꝫ. quo etiaꝫ
lux amiſſa clarior tibi reſtituaꝫ. ergo metenſē ciui
tatē aggredere & limīa beati prothomartiris ſte=
phani deuote ingredē. deoqꝫ p̄ces ibi funde & fi=
dem in deo certiſſimā tenēs. noueris te viſum &
totius corpis ſanitatē ilico receptuꝝ. Arnulphuſ
aūt tibi carne propinquꝰ. ibi pontifex reſidet. cui
ſpūſſanctꝰ te ilico affuturꝝ p̄monſtrabit. & quid
quid erga te & pietatis & miſericordie dei boni
tas impēſura ē maīfeſtabit. Expgefactꝰ ergo vir
ſanctꝰ milites cōuocauit. & de aq̄tania ad p̄fatā
vrbē iter arripuit. cui appropinq̄nti ſanctꝰ arnul
phus affuit. & facta oratōne dataqꝫ bñdictione
eum in domū induxit. Qui obtentu ſancti ſtepha
ni viſū & totiꝰ corpis ſanitatē recepit pleniſſimā
Poſt hec ſanctꝰ arnulphꝰ ſpiritali mentis īeuitu
vidēs goericū ſucceſſorē ſibi fore digniſſimū. con
ſentiente clero & ꝑp̄lo eum conſtituit. & ipſe diu
deſideratā heremū petijt. Igiꝫ beatus goericus q̄
alio nomīe dicitur albo. paſtorali cura aſtrictus.
vocibus & moribꝰ ceteros informabat. & q̄ ante
epiſcopatū corpꝰ diſtrictiſſimis ieiunijs attriue
rat. enarrare fas non ē q̄p dura ieiunia cumulabat
quot etiā dies incibatus vſqꝫ in alterꝝ diem ꝑtran
ſibat: q̄netiam biduanas & triduanas. alacri vul
tu & mente abſtinēcias celebrabat. Poſt obitū ve
ro ſancti arnulphi expleto fere anno ſanctꝰ vir
de tranſlatōne corpis eius ad ſedē cui p̄fuerat ſe
dule cogitabat. accerſitiſqꝫ duobus epīs. tullen
ſi ſcꝫ & virdunenſi cum corpus ſanctū cuꝫ laudi
bus honorifice deferreꝫ. ſole ad occaſum vergēte
forte villam iniq̄ homīs & inceſtuoſi offendunt.
quā intrare cupiētes. dum ſanctarum reliquiaruꝫ
portitores iam pene īgrederenꝫ. diuinitꝰ fixi ſub
ſiſtunt & celicam in ſe virtutem coacti deprehen
dunt. Dū eñ beatꝰ arnulphus in hac adhuc vita
ſubſiſtereꝫ. & paſtorali autoritate virū cuiꝰ villa
erat vt ab iniq̄tate reſipiſcereꝫ ſepe cōmonuiſſeꝫ. ef
ficere non potuit. Idcirco nūc eius hoſpitium ini
quī ſubire contēpſit. q̄r vō nox īminebat. & nul
la alia villa tante multitudini apta p̄ſto erat. orā
te ſancto goerico deum vt eis p̄ſtaret quietis di
uerticulum. affuit q̄dam ſapiens & diues q̄ huic
itineri intererat. Eſt mihi inq̄t prediū in hac pa
tria. nobis q̄dem non ſatis contiguum. ſꝫ noui ad
cuncta neceſſaria p̄ſentē deum noſtrū q̄ & lōgū
iter breuiare poteſt. & quo tendimꝰ ſub velocita
te ꝑducere. Hec autē ſanctus audiens. gaudio &
fide repletꝰ corpus ſanctū illuc verti. omēſqꝫ ſe
qui impat. Cerneres tantam ī eūdo eē velocitatē
vt non currē ſꝫ auiū more volare putares. & q̄d
vnius diei integro ſpacio vix pagi credē poſſes.
duabꝰ vl' tribus horis impletum mirareris. Cūqꝫ
ad villaꝫ ꝑueniſſent. q̄r vini ferax omnino patria
non eſt. cereuiſie parum ſe habē homo miniſtris
referētibus compit. Sꝫ iterū fide repletus. ſancti
goerici meritis & p̄cibus hoc cōmittit. q̄ nota p̄ſi
dia petēs. deū ſuorū neceſſitatibꝰ ſubuenire po
ſtulat. Tantaqꝫ ꝑp̄li multitudo ex paruo liquore
q̄d vix credibile eſt. abūdantiſſime ē ſatiata. huiꝰ
feſtū celebraꝫ. xiij. kl' octobris. ¶ Sigibertꝰ. An
no heraclij. xxvij. iudei in hiſpania chriſtiani effi
ciunꝫ. Siſibodꝰ enim gothorꝝ rex glorioſiſſimus.
plīmas in hiſpania ꝓuītias romane militie ſibi
bellando ſubiecit. & iudeos in ſuo regno ad fidē
chriſti conūtit. ¶ LXXV ¶ De vita p̄dicti
arnulphi & epiſcopatu eiꝰ.

Anno ſeq̄nti ſanctꝰ arnulphus ex maio
re domo mentenſiū epiſcopꝰ. & ex epi
ſcopo ſolitarius. dormiuit in chriſto.
¶ Actor. Hic arnulphꝰ vt ait petrꝰ damianus
pater papini fuit & auus karoli magni. Hic nō ꝓ
cul a flandria in lotharingia ducatū tenebat. q̄ cū
vxoris & filiorū affectꝰ poſtponens. heremū pe
teret. contigit vt ꝑ fluuiū moſellam tranſitū ha
beret. Ad cuiꝰ pontis mediū veniēs vbi fluuius
ꝓfundior eſt. ibi anulū ſuum ſub hac federis pa
ctione ꝓiecit. cū ego inq̄t anulum hunc recepo.
tunc ego ꝓculdubio confidam me eē peccatorū
meorū nexibꝰ abſolutū. quo facto heremū petijt.
vbi non paruo tempoē mūdo mortuꝰ. deo vixit
Interea defūcto metenſi epō electꝰ ē. Dūqꝫ eſu
carniū abſtineret ſicꝫ in heremo conſueuerat piſciſ
ei p̄ſentatꝰ eſt. quē coquꝰ exēterans anulū reppit

quem in dño ſuo letabundꝰ obtulit· quē ille ſtatim
recognouit· eſt aūt bidui iter a pōte in quo anulꝰ
proiectꝰ fuerat vſqꝫ ad locū ī quo pſentatus eſt·
¶ Ex geſtis eiuſdē· Vt ergo recognouit anulū
iam fidus grās deo pro ſuorū agens ſolutōne pec
catorū vitam poſtmodū in nullo remiſſius duxit
ſed plus etiā poſt hoc ieiunijs vigilijs & oratōni
bus ſe coartauit· Anulus quippe ille in palatō ad
huc habetᷣ· Mirari poteſt & in hijs deus magfice
laudari quō in pſenti effectu ſanctus vir certifi-
cari meruit adhuc caſibus ſubiectꝰ de remiſſione
peccatorū ſuorū· qđ proculdubio non fierꝫ niſi di-
gniſſimꝰ deo forꝫ. mox aūt epatu ſuſcepto· tanta
tamqꝫ profuſa magnificētia in elemoſinis paupe
rum accreuit· vt etiam de longinquis regionibus
atqꝫ ciuitatibus fama currente· innumera caterua
pauperū ad ſanctū arnulphū pontificē refocillan
da feſtinaret· Erat nanqꝫ iugiter ſolicitꝰ & inten
tus in cunctis bonis actibꝰ· & preſertim in ſuſce
ptione monachorū ſeu pegrinantiū deuotiſſimus
inuigilabat· ita vt quos hoſpitio recepiſſꝫ manibus
ꝓprijs pedes ablueret· illoſqꝫ veſtitos atqꝫ refectos
deducens· mox alios refocillandos ſuſcipet· Por
ro abſtinētie illius normam narrare quis valeat·
maxīe cum interdū pꝰ triduana ſeu etiaꝫ āplius ꝓ
tracta ieiunia· pane ordeaceo vl' liphe poculo vi
ctitaret· Induitꝰ nanqꝫ iugiter intrinſecꝰ occulte
cilicio· ſicqꝫ exeſis iā mēbris vigilijs atqꝫ ieiunijs
geminū ingerebat cruciatū· ¶ LXXVI ¶ De
miraculis eius.

Q Vnqꝫ in hijs atqꝫ diuerſis bonis acti
bus iugiter inuigilaret· tēpe quo tridua
num ieiuniū celebrare vniuerſal' conſue
uit eccleſia· vir ſanctꝰ extra ciuitatē cum crucibus
atqꝫ ꝓmiſcuo ppli genere orandi grā ſm morem
ex vrbe ꝓceſſit· Et ecce ex medijs cateruis femīa
arrepta a demonio· clamare cepit· Hanc ille cū vi
diſſet. vexillo crucis iniecto· mox ab aduerſario
ereptaꝫ ſanauit Tempibus dagoberti regis cum
in palatio eēt· ei qdam leproſus clamare cepit· vi
ctum ſeu veſtitū depoſcens· At ille iuſſit euꝫ ſta
tim in hoſpitiū deduci Cunqꝫ erga illū ſcdꝫ morē
ſuū ſolitam impenderet pietatē ſciſcitari voluit·
quia barbarꝰ erat· ſi ſacra vnda baptiſmatis ablu
tus fuiſſet· Repente ille nequaquā ait dñe mi· naꝫ
& ego infelix abiectꝰ in pplo quis mihi gratiam
baptiſmi tribuerꝫ· Accepto ergo a ſancto viro ba
ptiſmi ſacramēto· repente de corpe eiꝰ lepra diſ
ceſſit· & factꝰ eſt deinceps in vtraqꝫ ſubſtātia ſa
nus· q pus peccator fūat & maculoſus· Quidam
homo ſceleſtꝰ noie noddo· qdam die aluo refertꝰ
vino eſtuans cū cōplicibꝰ ſuis viro ſācto deroga
re auſus eſt non eē ſcꝫ cultorem dei· ſed potiꝰ ho
minē voluptati deditū· ad cuiꝰ ſcꝫ lectū noctur
nis horis non ſolū rex· verūetiam & regina tanꝗ
conſiliū flagitans ꝓperaret· Cū ergo ſtratum vna
cum detrahēte ſocio petiſſꝫ· iubente dño caſu acci
dit· vt oīa veſtimēta illorū flama circūdans val
laret· atqꝫ ilico exilientes flamā· ingentibꝰ depoſce
bant vocibus aquā· Sed & aqua iniecta flamā di
uinitꝰ miſſam non extinguebat· Ardebāt nequiē
circa nates vl' genitalia loca camiſie eorū nec a ſe
veſtimēta ardētia exuere potuerūt· Quid plura·
q aliud facē non potuerūt exilientes et ad īſtar por
corum luto ſeſe vociferātes inuoluūt· ſed magis
ac etiā magis genitalia ipſorū ignis īmiſſus crema
bat· tūc qdem vt reor impletū eſt ſup illos quod
ſcriptū eſt· Detrahentē occulte proximo ſuo hūc
ꝑ· nam non poſt multū tpis ī tantis tranſgreſſioī
bus prefatus noddo dephenſus eſt· vt & ſcelera
illiꝰ vna cū vita· qꝛ iuſtū erat regalis gladiꝰ āpu
taret· ac ne ſolus moreretᷣ· filiꝰ ipiꝰ mox eadē ſen
tētia pcuſſus interijt. ¶ LXXVII· ¶ De mi
racul' eius & trāſitu eiuſdē·

C Vm hec & ſiles ꝙ plures virtutes per
illum cepiſſent crebreſcē in pplo· mox
ſemotiora a fragoribꝰ vulgi expetijt lo
ca· Interdum calciata nō multū lōge ab vrbe cel
lula retruſus celū diebus & noctibꝰ pcibꝰ pulſa
bat· Caſu contigit vt promptuarium regis ignis
vorax vexarꝫ· atqꝫ eructuās excellētiſſima flama·
domos circūquaqꝫ affines minaciter lāberꝫ Repē
te exurgens oīs ciuitas videtes ſui exitiū in eiu
latū atqꝫ clamorē ē conuerſa Quo audito nos ve
loci greſſu ad domū viri ſancti pueniīꝰ et reppe
rimꝰ eūdem· ſicut illiꝰ iugiter mos erat· pſalmodie
melos pſonātē· ſtatiqꝫ apprehenſa manū illius· ait
romaricꝰ· Egredē· ne qđ abſit te ī hac vrbe ignis
iſte cōſumat· Ad hec ille inqt· Nequaqm dilectiſ
ſime· ſed deducite me illic· & ponite me vicinum
illiꝰ· & ſi ita vult deꝰ vt ardeam· ecce in manū eiꝰ
ſum· Tūc nos tenētes ſanctas manꝰ eius ad larē
pueninꝰ· & mox iubente illo in oratōe proſtrati·
capitulo dicto· ſurreximꝰ oēs· tūc ille eleuans
manū contra ingentes flamas vexillū crucis inie
cit· & mox miro in modo tanꝗ celitꝰ percuſſus
nil alibi nocens· infra pietes in ſemetipm totꝰ re
torſus ignis interijt· Ilico aūt cuidā e fratribus
talis apparuit viſio· Intuens in celum· vidit tanꝗ
flamā ignis ſignaculū crucis depictū· & ſtatim d
celo ex obliquo crucis vox facta ē dicēs· Cernis
hoc inqt ſignum· hac nocte arnulphꝰ ep̄s per ipꝫ
totā ciuitatem iſtam ab incendio liberauit· Poſt
hoc antē beatꝰ arnulphꝰ relictis cūctis rebus ſe
culi· ſicꝰ nouꝰ helias ad heremū properans· & int
beſtias & feras ſilue puulis māſiūculis paratis·
quotidiana meditatōe laudes deo pſonabat· Aſci
tis quoqꝫ aliqntulis ſecū monoclis· necnō & leꝓ
ſis proprijs manibꝰ fideliſſimā ſeruitutem iugiē
impēdebat· calciamēta a pedibꝰ detrahens atqꝫ de
tergens capita· & pedes eorū crebro abluēs· nec
non & lectos ipſorū reciprocis diebꝰ ſtudioſiſſi
me cōpoſitos pabat· Nam & coqne officiū nō ab
horrens. idem ep̄s ſanctꝰ & coquꝰ ſepe eſuriens
ipe ſuos contubernales paſcebat· Sꝫ & lectū eiꝰ
vilem ſpretis dūtaxat mollibꝰ & pcioſis veſtibꝰ
cilicia exornabāt ¶ LXXVIII· ¶ De tranſlati
one corporis eiuſdem·

P Oſt obitū beati arnulphi ſucceſſor eiꝰ
goericꝰ epūs conſilio inito coaceruata
clericorū ſeu etiam populorū caterua i
genti· aſcitis quoqꝫ duobꝰ epīs ſecum· vna ꝑgūt
ad heremū· Quo in loco excubias cū reuerētia ce
lebrantes· ſācta quoqꝫ mēbra ab vrna lapidis au
ferētes grabato imponūt· ac cū gaudio remeant
ad vrbem· Dū aūt geſtantes veniūt ad qndaꝫ ri-
uū· cuiꝰ riparū tellure ſciſſa eūtibus conuallē atqꝫ
lubricū pandebat meatū· poſteriores feretrū por
tātes caſu corruūt· ſꝫ vt reor ipm ſtatim āgeli ſuſ
ceperūt· Nam priores euehētes nullo retardātes
greſſu grabato in aere ſublato. gradiunē libere·
atqꝫ ſurgētes qui lapſi fuerāt iā trāſmeato conual
le ſeſe iungūt ad collegas Poſt iſtō deniqꝫ in illo
itinere mox aliud emicuit ſignū Quidam homo

in pago caluomõtẽſe nomie cuncta inceſtuoſus
fuit·hunc ille cũ ſepius redarguens nec ad penitẽ
tie emẽdatõem pducere potuiſſet·in hac vita ipe
nitẽtem reliquit·Veniẽtes aũt ad terminos terre
homis inceſtuoſi·repente figiẽ greſſus portãtiũ
ita vt vlterius vehẽdi ſacra mẽbra facultatẽ non
haberent·Et ecce anguſtia ſacerdotibꝰ & vniuer
ſo populo.qm̃ ad manſionem ad quam verterent̃
ignorabant.pferti cũ iam dies declinata eſſet ad
veſperũ. Tunc & noddo dux qui erat ex eũtibus
vnus ait·Videtis qꝛ terram inceſtuoſi huiꝰ igre
di deſpicit·Eſt aũt procul villa mea·ſed nos ante
nox includet q̃ʒ illuc venire valeamꝰ·Sed & de-
eſt mihi inibi potꝰ vel apparatus quo hanc multi-
tudinẽ reficere poſſim·niſi tantũmodo in vno vaſ
culo modicũ quiddaʒ cereuiſie·Quibus auditis·
vniuerſus populꝰ iter retorquẽs in tanta veloci
tate pergunt·vt potius geruli ſemetipſos portari
q̃ʒ portare ſentirent·atqʒ diei adhuc lucẽ habẽtes
ad eſtimatũ locũ pueniunt· Tunc noddo ait·nũc
ergo beatus arnulphꝰ paſcat nos nocte iſta·qm̃
qd̃ deeſt nobis·ipo intercedẽte poteſt adeſſe·ſta
tim in tanta exuberantia accreuit modicitas illiꝰ
potus·vt oĩbꝰ affatĩ ſatiatis adhuc in craſtinuʒ
ſupeſſʒ·Poſt hoc aũt cum magna pſperitate & le
ticia ad vrbẽ pueniunt·Et ecce mox oĩs ciuitaſ
cũ crucibus & cereis obuiã currit & paſtorẽ ſuũ
quẽ dudum veluti fugacẽ amiſerant celo iã rgnã
tem recipiunt·atqʒ ſacruʒ corpus illiꝰ in baſilica
ſanctoꝝ apoſtoloꝝ cũ reuerentia & grandi exul
tatõne ſepulture recondũt Mulier q̃dã noĩe iulia
luminibus oli cecata·ad ſepulcruʒ eius acceſſit·vbi
cum proſtrata cuʒ fide oraſſet abſqʒ mora lumen
multoꝝ annorũ tempibꝰ deſideratũ recepit Mu
lier q̃dam auſa fuit dñica die opari·ſed mox diui
nitus verberata·vtraqʒ manu contracta ẽ· Ilico
ante valuas ſancte baſilice ſemetipſam pſternens
ſe in oratõeʒ dedit cũ lacrimis·ſtatiqʒ digiti illius
qui iam dudũ fortiter palmis inheſerãt· reſoluto
rigore priſtinã receperunt medelã·Huius ſancti
natale celebrat̃·xvij·kl'·ſeptẽbris·¶ Sigibertꝰ·
Anno quoqʒ pnotato clodulphꝰ filiꝰ eiuſdeʒ ſan-
cti arnulphi poſt metenſiũ epũs ſanctitatẽ patriſ
imitat̃·doda quoqʒ mater ipſius clodulphi treue
ris incluſa chriſto ancillat̃·Ealbado angloꝝ rege
mortuo·earcũbertꝰ filiꝰ eiuſ poſt eũ regnauit an
nis·xxv·Hic in anglia pmus ydola deoꝝ deſtru-
xit & fidẽ chriſti dilatauit·& ieiuniũ q̃dragesime
in anglia legaliter obſeruari edixit·¶ LXXIX
¶ De impio cõſtãtis & de miracul' ſãcti oſualdi

Anno iperij ſui·xxx·heraclius ¶ regis·
impator moritur·cõſtantinꝰ filius eiꝰ
ſubſtituit̃·& ·iiij·menſe impij ſui a no
uerca ſua martina & pirro priarcha veneno extin
guit̃·& martina cũ filio ſuo heraclona imperium
arripit·Verꝫ heraclonas abſciſo ſibi naſo·& marti
na mater eiꝰ abſciſa lingua exiliat̃·& cõſtans qui
& conſtãtinꝰ dicitur filius cõſtãtini regnauit ãnis
xxvj·Cepit aũt ãno dñi·dc·xliij·Mũdi vero q̃rti
milleſimo·dc·vj·Huius ãno primo oſualdus rex
nordanibroꝝ a penda mercioꝝ rege pimit̃ ¶ He
linãdus·Huiꝰ dextra multarũ elemoſinaruʒ largi
trix·hodie quoqʒ cũ brachio & cute & neruis in
corrupta iacet.toto reliquo corpe in cineres diſſo
luto.Excitata rebellione a pẽda rege mercioꝝ. cũ
ipſe oſualdꝰ ſup acutã ſiluã in pectore gereꝛ· p
animabꝰ fideliũ ſuorũ deo ſupplicabat; huiꝰ defũ
cti brachia cũ manibuſ & capite inſatiabil' victo
ris ira deſecta & ſtipiti ſũt appenſa. brachia cuʒ
maibꝰ adhuc inuiolata pdurãt·que a fratre oſui-
no apud vrbẽ bembamburch cõpoſita in ſcrinio
monſtrãtur p miraculo·Caput lindiſarni huma
tum a fratre·nũc durelmi eſſe dicit̃ inter brachia
ſãcti cuthberti·Oſſa reliq̃ corpis cũ regina oſtri-
cula vxor ethelredi regis mercioꝝ filia regis oſui
ni caritate patrui ducta·bardonio moãſterio ſuo
qd̃ eſt in regione mercioꝝ·non lõge a lincolnia ci
uitate inferre vellet·repulerũt eã moãchi inuidẽ
tes mortuo quietẽ oſſiũ·qꝛ ſuper eos bellico iure
regnũ accepat·Sed nocte intẽpeſta per lucernaʒ
de celo ſup reliquias emiſſaʒ vltro petierunt qd̃
añ eiecerant·ibi ex cadẽti ſãguine reuiruit ceſpes
quo ſanatꝰ eſt ſonipes·& quẽ poſti affixuʒ ſinuo
ſis anfractibuſ ignis vitabundꝰ effugit Puluiſcu
lus lauature reliquiarũ eius·mẽtis impotes ſa-
nat·ſtipes qui recentẽ cruorẽ ſuſcepat lotura ſua
ſanitateʒ tribuit deſpatis·huiꝰ filiꝰ oſuinꝰ regna
uit poſt eũ annis·xxviij·¶ LXXX ¶ De qui
buſdam incidẽtibꝰ illiꝰ tpis·¶ Sigibertꝰ·

EO tpe iudicail rex britonũ gratiã dago
berti ſibi redimit·virgo chriſti reginul
pha ſanctitate claruʒ in gallia·haudinar
ãmiras templũ ſibi hieruſalẽ edificat·& qꝛ nullo
modo ſtructura cõſiſtere poterat·ſuggeſtione iu
deorum crucẽ deſup montẽ oliueti tolli impat·&
ſic ſtructura tẽpli ſtare potuit·Anno cõſtantini
ſecũdo dagobertꝰ rex francorũ moritur·de quo
p viſionem cuidã reuelatũ eſt·qꝛ aĩma eiꝰ ad iudi
cium dei rapta ſit·& multis cõtra eam pro expo
liatõne eccleſiaꝝ ſuarũ reclamãtibꝰ. cũ eam iam
mali angeli vellẽt ad penas inferni rape·interuen
tu ſancti martiris pariſienſis dyoniſij cũ ipſe maxĩe
deuotꝰ fuerat a penis liberata ẽ·Anno eiuſdẽ ter
tio ſanctꝰ remaclꝰ ordinat̃ traiectẽſiũ epiſcopꝰ·
Rodoaldus frater itce & auũculꝰ ſancte gertru
dis·archiepiſcopatũ treuerenſẽ doctrina & ſan-
ctitate ſua illuſtrat·Soror quoqʒ eiꝰ ſeuera abba
tiſſa in eadẽ vrbe a fratris ſãctitate non degene-
rat·anno eiuſdẽ q̃rto pſa quidã ſimulãs ſe adorat̃
haudinar ãmiraʒ ſaracenorũ infixo in ventrẽ eius
gladio pemit eum.anno q̃nto ſanctꝰ furſeꝰ in hy
bernia claruit·q̃ pegrinatõem pro chriſto aggreſ
ſus ad gallias vſqʒ puenit·& a clodoneo rge ho
norifice ſuſceptꝰ·latiniacum cenobium fũdauit·
quẽ non mltopoſt fratres ſui foillanus & vltanꝰ
pari peregrinãdi voto ſecuti·p gallias claruerũt
E q̃bus foillanꝰ dono gertrudis virginis ſponſe
moãſteriũ poſtea fũdauit·vbi etiã martirio coro
natus q̃eſcit·¶ LXXXI ¶ De ſãcto furſeo &
primo eius raptu ac reditu· ¶ Ex geſtis eius·

HIc ſãctus furſeꝰ nobilis genere·ſʒ nobi
lior fide·ab infãtia ſacerdotibꝰ p diuinã
prouidentiã cõmiſſus et ſacris literis ac
moãſticis diſciplinis eruditus·dũ inter parentes
ſuos ſacri verbi ſemina ſeminaꝛ·q̃dam die egro-
tantis moleſtia correptꝰ ad paternã domũ cõmi-
grauit·Et dum veſpertinalẽ exorſus eſt pſalmo-
diã·oratõni intentus·haud lõge a domo tenebris
ſubito circundatꝰ ſtetit·& q̃ſi iam mortuꝰ ad p
ximã caſã deportatus eſt·tunc q̃ttuor manꝰ ad ſe
deſuper extẽſas conſpexit·que tenentes illũ per
brachia pennis ſubuolabant·& illum ex vtraqʒ p
te ſuſtinebãt·ipſe aũt q̃ſi p caliginem angelica cer
nebat corpa·terciũ quoqʒ ſe precedere angelum

ſcuto candido & gladio armatum· Hij tres pari
fulgore ſplendētes ·vno incipiente canebāt· Ibūt
ſancti de virtute in vtutē· vi· d· d· in ſy· audiebat
quoqꝫ & aliud quaſi ignotum canticū· multorum
milium angeloꝝ· vnde & vix pauca poterat itel
ligere· exierunt obuiam chriſto· Tunc vnus ex ſu
pernis agminibus· armato p̄cedentiqꝫ angelo iuſſit
ad corpus virum reducere ·ſuamqꝫ ſecū debē ſo=
licitudinem deferre· tunc vir ſanctꝰ ſe exutum a
corpe ꝯgnoſcēs· & tedio ſeparāde ſocietatis āgeli
ce affectus dixit ſe ab eis ſepari noluiſſe· Cui re=
ſpōdit angelus· Ad te completa p̄dicta ſolicitu
dine ſuſcipiendū reuertemur· tunc cātabant illum
dimidium verſiculū· Videbit deus deorū in ſyon
Cuiꝰ carmīs ſuauitate letificata aīma qualiter in
corpꝰ intrauit· intelligē non potuit· tūc circa pul
lorum cantū· audiuit verba admirātiū ſibi circū
ſtantium· Et dixit eis· Quid ſtupētes ſonos inqe
tos emittitis· At illi ordinē referebāt qualiter eo
veſpere trāſeunte vſqꝫ ad gallorū cantꝰ exanime
corpꝰ in medio ſeruaſſent. at ille ſedens angelicaꝫ
claritatem & dulcedinem mēte reuoluens· de q̄li
ſolicitudine admoītus fuiſſꝫ ꝑtractās· meſtꝰ erat
qꝺ qui ei clare exponeret nō erat· Ne reuertētes
āgeli eum inuenirēt impatū· petijtqꝫ & accepit ſa
cri corporis cōmunionē & ſāguinis. & vixit infir
mꝰ die illo & altero· Media vero nocte. iij· feria
pedibus eius frigore induratis· maibus in oratōe
extēſis· recordans iocūdiſſime viſionis· letꝰ mor
tem excepit· ¶ LXXXII ¶ De ſecūda viſione

D Ecidenſqꝫ in lectū quaſi ſom ¶ eiuſdē·
no grauatus· audiuit horribiles multitu
dinis voces clamantiū & illuꝫ exire cō
pellētium· Apertis aūt oculis nullū niſi tres ſup̄
dictos āgelos ſcꝫ duos vtroqꝫ latere poſitos· &
tercium armatū ad caput ſuū videbat· eorumqꝫ
cātica dulcia audiebat· Quibus eū leuātibꝰ vlula
tus & clamores demonū ꝑ mediū traſiēs audiuit
& vnū ex eis dicentē· ātecedamꝰ & āte faciem eiꝰ
bella moueamus· Tunc vidit nubē nigram a ſini
ſtra parte criſpantē & ante faciē eius bellicā aciē
conſtitutam Demones ignitas ſagittas cōtra eoſ
iactabāt· ſꝫ āgeli ſcuto extinguebātur· tūc aduer
ſario virum ſanctū blaſphemāte· & eum in mltis
accuſante· āgelo aūt econtra eū in oībus defēdē
te· reſpexit vir ſanctꝰ vallē tenebroſā ſub eo poſi
tam· & ignē in aere ardētē· Cumqꝫ timeret ignem
ſibi appropinquātem· Dixit ei āgelus· Noli timere
quia qꝺ nō accepiſti nō ardebit in te· Nam ignis
iſte licet grādis ſit & terribilis· tamen ſcdm meri
ta operum ſingulos examinat· qꝛ vniuſcuiuſqꝫ cu
piditas in eo ardebit· tūc vidit āgelum p̄cedentē
quaſi duos muros vtroqꝫ latere flamā diuidē· &
alios duos vtroqꝫ latere eum ab igne defendere·
q̄ttuor quoqꝫ demoīa per igneꝫ volātia bellū hor
ribile in medio ignis cōſtruere· Vnꝰ aūt euꝫ accu
ſans ait· Dona iniquoꝝ recepit· Cui āgelꝰ reſpō
dit· qꝛ credidit qꝺ egiſſet peītentiā. At ille· Ante
inquit debuit penitētiā probaē & ſic fructꝰ ſuſci
pere· Sed munera execāt oculos ſapientū et ſubū·
iuſ· Cui āgelꝰ· Iudicemur aī dn̄m· tūc ille in blaſ
phemiā erupit dicēs· vſqꝫ nūc eſtimauiꝰ deū ve
racem eſſe· at hic homo in terra delicta ſua n̄ pur
gauit· neqꝫ hic recepit· vbi ē ergo iuſticia· Cui an
gelus· Neſcitis occlta iudicia dei· tandem iudice
dn̄o triumphātibꝰ āgelis· deuictiſqꝫ aduerſarijs·
imēſa claritate circūfuſus eſt vir ſanctꝰ· āgeloꝝ

quoqꝫ choris cōcinētibꝰ· Nullus labor durꝰ· nul
lum longū tempꝰ videri debet· quo gloria eterni
tatis acquirit· Vidit etiā ſanctoꝝ hoim agmina
aduolātia eūqꝫ circumdātia· oīnqꝫ ignis formidie
& demoīs terrore abiecto· tandē duos venerabi
les p̄ſules illius ꝓuintie in q̄ notꝰ erāt qui nuper
videbant obijſſe & ad celeſtia migraſſe· vidi a ſe
creto celi cū ingenti claritate ad ſe veire q̄ſibi p̄ci
piunt ad ſeculum redire· Qui cū taceret huiꝰ nū
cij triſticia ſtupefactꝰ· aiūt illi Quid times· vniꝰ
diei res eſt quo laboratur ꝰ es· Cūqꝫ eū de modo
viuendi docuiſſent· & multis ſermonibus hortati
fuiſſent· angelicum agmen celo receptū eſt· Illoqꝫ
cū tribus angelis ſolis ad terram reuerſuro· maxi
mꝰ appropinqbat ignis· ſed āgelus dn̄i ſicut ante
mediū ignem diuidēs findebat· Vir auteꝫ vnꝰ ex
igne proſiliēſ· demoibꝰ illum proijciētibꝰ ſup hu
merū eiꝰ maxilla ſua illius maxillaꝫ expreſſit· quē
vir ſanctꝰ cognoſcebat eum eſſe q̄ veſtimētuꝫ ei
propriū moriēs donauerat· humerūqꝫ eiꝰ ac ma
xillam incendēs· ab āgelo ſancto in ignem vn̄ exi
uit ē proiectꝰ· Tūc dyabolꝰ ait· Noli repellē quē
an̄ ſuſcepiſti· ſicut ſuſcepiſti bona eiꝰ· ſic etiaꝫ de
bes eē ꝑticeps penarum eius· Angelus aūt dn̄i re
ſpondit· nō propter auariciā· ſꝫ propter aīam eiꝰ
liberandam ſuſcepit· tūc ceſſante igne· dixit āge
lus dn̄i ad furſeū· Quod incēdiſti hoc arſit in te.
ſi em̄ huiꝰ viri in peccatis ſuis mortui veſtimēta
non ſuſcepiſſes· in corpe tuo pene illiꝰ nō ardent
Predica ergo oīnibus peītentiā· ¶ LXXXIII·
¶ De reditu aīme eiꝰ ad corpꝰ & ſeq̄nti cōuerſa
tione ipius·

H Is & alijs ſermoībus inſtructꝰ· ſup te
ctum eccīe inter ſanctos āgelos ſtans
ſuūqꝫ corpus cōſiderans. iubet illꝺ co
gnoſcē & reſumere. q̄ cū illud quaſi cadauer igno
tū timeret· & appropinquaē nollet· ait āgelꝰ· Noli
timere hoc corpꝰ ſuſcipe qꝺ ſine vlla infirmitatis
vl' vicioꝝ repugnatōe. quāuis inualidū patieris·
Cōcupiſcētias em̄ illicitas in hac tribulatōe ſupe
raſti· vt vetera cōtra te nō p̄ualeant· tūc pectore
corpꝰ apiri vidit & intrauit· quaſi ergo de profū
da quiete mortis· p̄ſente mltitudine pentum· vel
etiaꝫ vicinoꝝ ſeu clericoꝝ exurrexit humane ſtul
ticie magnitudinē ingemiſcēs arduū & difficilem
tranſitū admirās· Quod aūt de viro iniquo ſum
pſit icendiū inter ſcapulas & ī facie eiꝰ apparuit·
mirūqꝫ in modū demonſtrabat in carne qꝺ aīma
ſola ſuſtinuit· Egreſſus ergo inde verbū dn̄i predi
cabat· & ea q̄ viderat vl' audierat oībꝰ gothoꝝ
ꝑplis p̄dicabat· Cūqꝫ diuinis vtutibꝰ clarꝰ & de
hijs q̄ ad opꝰ p̄dicatōnis cōgrua ſūt· iterū ab an
gelo ſancto edoctus· mlto tempe in hibernia p̄di
caſſꝫ irruentiū ꝑplo ꝝ mltitudines nō ferēs· & ali
quos cōtra ſe īuidia cōmotos dep̄hendēs· diſceſ
ſit· pegrinaqꝫ litora petēs· per britāniam ī ſaxoniā
trāſuectus eſt. vbi a rege ſigiberto honorifice ſu
ſceptꝰ· locū monaſterij ab eo ſibi traditū accelera
uit cōſtruere· quo facto ab oīm ſeculi & ipiꝰ mo
naſterij cura alienare ſe cupiens fratri ſuo ſācto
foillano curā eius reliqnit· & ipe heremū petijt·
vbi cū alio fratre ſuo vlcano ꝑ ānū philoſophatꝰ
eſt· Cū aūt quibuſdā cauſis īgruentibus a ꝑplo vl'
rege ad conſiliū inuocatꝰ· ymo etiā compulſus·
deſideratam ſibi heremum reliquiſſꝫ· oīa animo
peruigili tractans ad galliarū litora nauigauit ibi
qꝫ a francoꝝ rege clodoneo honorifice ſuſceptus

monaſterium i loco quem vocāt latiniacum cōſtruxit. Nec multo poſt fratrib⁹ ordiatis cū rege iter agens. infirmitate correpꝰ. ad celeſtia regna migrauit. cui⁹ corpus in villa q̄ parrona dicit̄ in eccleſia prope altare reuerenter cōdit̄. Cōſtructaq₃ ad orie̅talem ptem altaris domūcula. poſt q̄ttuor fere annos ibidē a reuerendis epiſcopis eligio & autberto imaculatū ſine vlla putredie trāſfertur. Huius natale celebrat̄ q̄rto noñ. marcij.

¶ LXXXIIII ¶ De geſtis ſancti martini pape. ¶ Hugo vbi ſupra.

Anno quoq₃ ꝑnotato martinus romane eccleſie. lxxij. pſidet. Eo tpe cōſtans imperator in monothelitaꝝ hereſi₃ icidit. ſicut & auus ei⁹ heracli⁹. Proinde martin⁹ papa celebrauit rome cōſiliū. vbi & damnauit oīs praui dogmatis aſſertores. Sed maxie paulū conſtātinopolitanū falſi nomis patriarchā. q̄ recognita idem cōſtans martinū papā cōſtantinopolī euocauit. & inde eū exilio apud cerſonā relegauit. multos etiā orthodoxoꝝ verberib⁹ & exilijs cōdemnauit. eo ꝙ hereſi ſue nullatenꝰ acqeſcere vellent. ¶ Ex geſtis pontificū. Ipſis diebus direxit imperator olimpiū cubiculariū ad regēdam ytaliā. qui romā venieṡ. inuenit eccleſiā coadunatā. voluitq₃ ſciſma ſancte eccleſie intromittē. & nō illū oīpotens deus pmiſit. q̄ nitebat̄ pficere. Videns ergo ſe a ſancta dei catholica eccīa ſuperatum. dū ei cōmunionē porrigere₃ ſctiſſim⁹ papa. voluit eum interimere. vt demādauerat ſuo ſpatario. ſ₃ deus execauit ſpatariū olipij exarchi. & non ē pmiſſus videre pōtificem qū exarcho cōmunionē porrexit vel pacē dedit. Quod & poſtmodū ꝑdict⁹ armiger diuerſis cū iureiurādo cōfeſſus ē. Videns ergo olipius exarchus. q2 manus dñi circūtegebat martinū. neceſſe habuit ſecū pontificem concordare. & oīa q̄ ei iuſſa fuerant eidē ſanctiſſimo viro indicare. Qui facta pace cū ſācta dei eccīa colligēs exercitum. profect⁹ ē ſiciliam aduerſus gentē ſaracenoꝝ q̄ ibidē inhabitabāt. Et peccato faciente magnus interit⁹ in exercitu romano pueit. & poſt hoc iſdē exarch⁹ morbo interijt. Deinde directus eſt ab imꝑatore theodor⁹ exarch⁹ cognomēto caliopa cū theodoro impiali cubiculario q̄ & pullurius dicebat̄ cū iuſſione. Et tollētes ſanctiſſimū martinū papam de eccīa ſaluatoris q̄ & cōſtātinopolitana noīatur. perduxerunt cōſtātinopolī. & nec ſic etiā eis acqeuit. Deinde directus ē ſepius dictus ſāctiſſim⁹ vir in exiliū in locū q̄ dicitur cerſona. & ibidē vt deo placuerit vitā finiuit i pace chriſti cōfeſſor. qui & multa mirabilia opat̄ vſq₃ i hodiernū diem. Depoſit⁹ eſt aūt. xv. kl'. octobris. ¶ Actor. Huius tñ natale celebrat̄ q̄rto yd⁹ nouēbris. ¶ Sigibert⁹. Anno cōſtātis q̄ & conſtantinus. vj. eligius nouiomi audoenus q̄ & dado rhothomagi claret epi & philibertus de herio īſula & richarius pontineſis. & geremarus flauiacēſis abbates. angadriſma quoq₃ ſacra virgo fec⁹ belnacū. anſegiſus etiā filius ſācti arnulphi clarebat cui begga ſoror grimoaldi nupſerat. ¶ Actor. Vitam bti eligij ſcripſit ſanctus audoenus.

¶ LXXXV. ¶ De ſancto eligio nouiomēſi & bonis eius initijs. ¶ Ex geſtis eius.

Hic i terretorio lemonice vrbis fuit ortūdus patre eucherio. matre vo terrigia nat⁹. quē cū mater adhuc haberꝫ in vtero vidit i ſomnio aquilā volantē ſupra lectū ſuū & ſe tercio inclamantē. & ei neſcio qd pmittentē. Que cū ex voce aquile euigilaſſꝫ. pterrita nimis. cepit cogitare de ſomnio quid hoc eſſꝫ. Cunq₃ poſtea in ptu piclitaret̄. mandauerūt ad q̄ndam ſanctum virū vt veniret & oraret pro ea. q̄ cū veniſſꝫ ait illi. Ne timeas mater. q2 puer iſte ſanct⁹ erit. & magnus in eccīa. cū aūt eſſꝫ iuuenis fecit eū pater ſuus ab aurificib⁹ erudiri. Et cū iam ſciret totam artē illam. in franciā veit & cuidaꝫ aurifici q̄ faciebat regis opa ſe adiunxit. quodā tpe cuꝫ rex ꝑquirerꝫ quis ſibi ſellā de auro & gemmis pulcerrimā facerꝫ. reſpondit ei magiſter ſancti eligij ſe inueniſſe artificē. q̄ optime regi facerꝫ quicqd vellꝫ. Et accipiēs a rege auri maſſam magnā tradidit eligio. q̄ ex eodē pondere duas ſellas pulcerrimas fecit. & deferēs vnā regi alterā penes ſe detinuit. quā cum omēs mirarent̄. rex eū copioſe remunerauit. tunc eligius alteram ptulit & regi pſētauit. dicens. ꝙ de auri reſiduo hanc feciſſꝫ. Et rex amplius ſtupefact⁹ q̄ſiuit quomodo eas ex eodē pōdere facē potuiſſꝫ. Bene inquit. Et excreuit fama eligij in curia regis.

¶ LXXXVI ¶ De elemoſinis eius & miraculis & habitu eiuſdē.

Beatus autē eligius intim paupes diligebat. ꝙ quidqd poterat vſq₃ ad nuditatē ſuam eis erogabat. qui intim eum diligebant & ſequebant̄. vt ſi quis ſanctū eligium quereret. ad domū vallatam paupibus mitteret̄. quadam die duꝫ ꝓpria manu elemoſinā daret vn⁹ eorum contractā habēs manū. alterā ad elemoſinaꝫ extēdit. cui eligi⁹ alterā inquit tende. quā cū propeſſe extēderꝫ cepit eā palpare & extēdere & ſic eam oleo vngēs ſanauit. Quadā etiā die cū totuꝫ aurum & argentū ſuū paupib⁹ erogaſſꝫ. venientibus & alijs pauperibus nihil habēs qd eis daret. vnaꝫ marchā auri quā a quodā vicino ſuo mutuauerat erogauit. Et poſtmodū veniētib⁹ alijs. nō reminiſcens qd pus fecerat. iuit ad burſam ſuam quā pus ſolicite ſcrutatus fuerat. & tunc inuenit vnā marchā auri & laudans deū paupibus erogauit. Erat aūt ſtatura ꝓlixus. facie rubicund⁹. ceſarie formoſus. crine circinatus. angelici vult⁹. ſimplicis & prudētis aſpectus. aurato & gēmato in pmis habitu nitens. zonas habens comptas ex auro & gemmis lineas metallo rutilās. oras ſarcharum auro optas. veſtimenta oīa pcioſa. pluraq₃ oloſerica. ob oſtentatōnem fugiendā. intrinſecus aūt ad carnem ciliciū. que oīa poſtea in egentiū neceſſitatibus conſumpſit. deinde villoſis veſtib⁹ vſus eſt. funiculo cinctus. plerūq₃ ꝓpter paupes etiam expoliatus. Cui rex tunc dabat ꝓprium veſtimentū & cingulū. quia ſicut aīam ſuā ita illum diligebat. a quo quidqd idem eligius poſtulabat ſine dilatōne impetrabat & oīa expendebat in egenos captiuos & debiles

¶ LXXXVII ¶ De ꝓmotione eius in epiſcopatum & miracul'

Tempe aūt brunichildis ¶ ſequentibus regine vſq₃ ad epa dagoberti ſimoniaca peſtis in gallia viguit. ꝓ qua auferenda tunc ſolicite inuigilabant eligius & audoenus. tunc electus eſt eligius eccīe nouiomenſi poſt acharium eiuſdem vrbis antiſtitem. cum quo piter electus eſt & audoenus ſodalis eius ad eccīam rhothomagenſeꝫ. Prefuit aūt eligius viromandēſi metropoli tornacēſi quoq₃ quondaꝫ regali ciuitati nouiomēſi quoq₃ & flandrēſi gandēſi & cortuariacenſi Habebat aūt ſtatutum locum in quo

certis quibuſqꝫ diebꝰ egenos ac debiles intromit
tens deuote illis ſeruiebat· ſqualētia capita illꝰ la-
uans· ac deformē ceſariem manu ꝓpria radēs po
tuꝫ ſingulis & cibū ꝑbens· nudos veſtitos dimit
tens· quibus exeūtibus alios ſi adeſſent intromit
tebat· quos ſiliter refouebat· Qđ ſi plurima tur
ba conflueret aliqñ cūctis ſiliter faciebat· ſingulꝰ
aūt diebus· xij· ſic reficiebat· ipe cum eis hora con
grua cōueſcēs· ita tamē vt ꝑus ſingulis aquā ma-
nibus funderꝫ· vinū & panē manu ꝓpria ꝑberet· ꝑte
ria obtinuit apud regem· vt oīa damnatoꝝ cor
pora vbicunqꝫ inuenire poſſet ꝑ villas vel ciuita
tes· licentiā haberꝫ de bargis rotis & laqueis de
ponere & ſepelire· Delegauitqꝫ ex collegis ſuis
viſpiliones qui huic cure inſiſterēt· Igit̄ cum eēt
in comitatu regis in ꝑtibus auſtrie· apud vrbem
ſtratoburgo· inuenit hoīem ipo die laqueo vitaꝫ
finiſſe· cui dū ſepultura a comitibꝰ pararet̄· acceſ
ſit & ipe propius & cepit palpare corpꝰ a ſūmis
vſqꝫ ad yma mulcendo· Cunqꝫ ſenſiſſꝫ adeſſe aīaꝫ
vrbane virtutē facti a ſe repellēs dixit· O ꝙ grā
de ſcelꝰ niſi dñs adiuuiſſꝫ nūc ꝑpetrare poteramꝰ
vt corpus hoc humo tegeremꝰ· cū aīma eius ī ipo
ſit· quē reſuſcitatū iuſſit veſtiri & repauſare· quo
audito. inſectatores iteꝝ eū ad mortē petebant·
quē vix ab eoꝝ manibꝰ eripuit· & ſe ab eius col
legio ſubtraxit ꝓpter vitandā gloriā· & cartam ſe
curitanā apud regē impetrauit ꝓ eo· In dyoceſi
eius qdam ꝑſbiter nimis infamis erat· Quē cū ſā
ctus eligius freqnter corripet· & ad cōfeſſionem
modis oībus inuitarꝫ· ille ſemp crimen ſuū tege
bat· Tunc ſanctꝰ eligius vidēs ꝙ nihil ꝓficerꝫ eū
excōicauit vt quouſqꝫ publice peniterꝫ· nullo mō
celebrare ꝑſumerꝫ· Preſbiter vo negligens· & epī
ſententiā ꝑuipendēs· poſt aliquot dies cū vellet
celebrare & altari inſiſterꝫ· ſtatim ad terrā cecidit
& expirauit· Multa aūt & alia miracula ī vita fe
cit et adhuc facit. ¶ LXXXVIII ¶ De geſtis
eius circa eccleſias & ſanctoꝝ reliquias.

Edificauit in nouiomo monaſteriū ancil
larum chriſti Corpꝰ ſancti quītini mar
tiris reuelauit per eum dñs· Sueſſionis
quoqꝫ inueīt ſāctos martires germanos· criſpinū
& criſpinianū· quos ex quadā cripta ꝓlatos miri
fice cōpoſuit· Sꝫ & in beluacēſi municipio beatuꝫ
martirē lucianū quōdam collegā ſācti quītini in
uentū ſiliter trāſtulit atqꝫ ↄpoſuit. apud ꝑiſiꝰ ce
cū illumiauit in pōte· Rurſus apud ꝑiſius cuſtos
ſancte colūbe· nūciauit ei ecciam ſuā oīni ornatu
ſuo nocte a furibus fuiſſe ſpoliatā· tūc eligiꝰ per
gens ad oratoriū ſācte columbe ait· Audi ſancta
colūba q̄ dico· Nouit redēptor meus· niſi cito or
namēta huiꝰ tabernaculi furata reduxeris· ſpinis
allatis faciam ianuaꝫ ita obſerari· vt nunꝙ tibi in
hoc loco veneratō ꝑbeat̄ ab hodie· quo dicto diſ
ceſſit· Sequēti die cuſtos maturiꝰ ſurgēs· inuenit
oīa vela vſqꝫ ad mīmā pallā ſicut ꝑus fuerāt re
ſtituta· Hec ſunt aūt ſepulcra· q̄ auro argento &
gēmis fabricauit· germani· ſeuerini piatonis· quī
tini· luciani· genouefe· colūbe· maxiani· & iuliani·
& ꝑcipue beati martini thuronis· dagoberto rege
impēſas ꝑbente· necnō & tūbam ſācti bricciōnis
& aliam vbi corpꝰ beati martini du dū iacuerat &
māſeolum ſancti dyoniſij martiris ꝑiſius ciuitate
& thuguriū ſup ipm marmoreū miro ope auro et
gēmis· Criptā quoqꝫ & ſpēs de fronde & axes in
circūitu throni altaris auro operuit· Mortuꝰ eſt
aūt ānō vite ſue· lxx· Qui cū anno reuoluto de lo
co ſuo trāſferret̄· ita pulcer & incorruptus inuen
tus eſt· vt ſemp vixiſſe in tumulo putaret̄· & qđ
mirabiliꝰ eſt· barba & capilli tēpe obitus ſui raſi·
mirū ī modū creuiſſe ī tumulo videbant̄ ¶ Actor
Nūc de inuentōe ſancti quītini qđ hucuſqꝫ diſtu
limꝰ ꝓſequamur· ¶ LXXXIX ¶ De trāſlatō
ne corporis ſancti quītini martiris· ¶ Ex libro trā
¶ ſlatōis.

Lericꝰ qdam nomīe maurinꝰ
ſepiꝰ iactitare ſolebat ſe & martiris lo
cum noſſe· & illū ſine nutatōe inuenire
poſſe· Qđ cum auditoribus ꝓbare geſtiret· facti
ſui ꝑiculū aggreſſus eſt· ſūptoqꝫ ligone· dū paui
mentū baſilice martiris violaꝛe ꝑſumpſit· manubriū
ligonis infixū ſuis manibus adheſit· qđ cū nec di
mitti nec auferri poſſꝫ· ceperunt manꝰ ↄputreſcē·
vermibuſqꝫ ſcaturire· q̄ pena multatꝰ· ſeq̄nti die
miſerabiliter defecit· hinc tātus pauor in cunctis
excreuit· vt nemo poſt hunc quāuis probatiſſime
fuit vite ꝑter ſāctum eligiū nouiomenſem epiſco
pum hmōi negociū temptarꝫ ꝑſumere Is qppe pō
tifex ſcūs ꝑfati martiriſ locū cepit freq̄ntaꝛe· Vñ
& diuia doctꝰ reuelatōe triduanū ieiuniū cuꝫ la
crimis pagens· & attentiꝰ orans· in loco vbi de in
uentōe corporis ſuſpicō nulla eſſe poterat· ſanctis
maibus ſarculo effodē cepit. ibiqꝫ tūbam veterri
mā tegentē corpꝰ ſacrum inueīt· Quo terebrato·
tantus odor padiſi cū immani lumine ex eo ꝓdijt
ꝙ etiam ipe pōtifex ꝑ ſplēdore luminis & fragrā
tia odoris amētatꝰ vix ſubſiſtere potuit· Nam et
globus lumīs q̄ ex mauſoleo ictu feriētis ꝓdijt·
tam īmenſū ſplendorē edidit. vt nocteꝫ illā valde
tenebroſā q̄ iam media tranſacta erat ꝑ plurimaꝫ
prouintie partē in claritatē diei verteret· Vñ mul
ti de ſtratis ſuis conſurgentes ad opꝰ ſeruile ſic
in die ex more ire feſtinabāt· ſꝫ procedēte tēpe cla
ritatis q̄ ꝓ re ſignifera fulſit dato ſigno receſſit·
Tūc ſanctꝰ eligiꝰ corpꝰ ſacrū cū gaudio lacrima
bili deoſculās· reliqas ſibi vndecūqꝫ voluit ſegre
gauit· ex qbus etiā multa loca ↄdiuit· medelāqꝫ di
uerſis morbis eas imptiendo ꝑbuit· dentes etiam
ꝓ medela languentiū ex maxilla abſtulit· qđ dum
facerꝫ ex radice vniꝰ dentis gutta ſāguis exiuit.
deinde corpꝰ ſanctū cū diligētia ſūma oloſerico
obuolutū· retro altare trāſpoſuit· tūbamqꝫ ex au
ro et argento ac gēmis miro ope deſuper fabrica
uit· eccleſiā quoqꝫ q̄ exigua erat āpliatā decorauit
¶ XC ¶ De miraculis ꝑ eundē martirē oſtēſis.

Latro qdam equū ꝑſbiteri cū furtim ab
ſtuliſſꝫ inuentꝰ a ꝑſbitero iudici maīfe
ſtat̄· a ꝓprehenſuſqꝫ et vinctꝰ opus ſuū
cōfitens· patibulo diiudicat̄· Sꝫ ꝑſbiter metuens
ne ob damni ſui cauſā aīma hoīs auferret̄· iudicē
depcatꝰ eſt· vt ↄceſſa illi vita reus abſolueretur
dicens ſibi iam eē ſatiſfactū· ꝙ ꝑ tot gn̄a tormen
torū latro q̄ geſſerat declaraſſꝫ· Seueritas autem
iudicis nullis ꝑcibꝰ inflecti potuit· ſed reum pati
bulo iudicauit· tūc ꝑſbiter ꝓſtratꝰ ab beati marti
ris tumulū· ſupplicitet eū ꝑcabat̄· vt paupem illū
quē aſperitas humane neqcie abſoluere renuit· ipe
de morte clementer eriperet ne ſibi hoc in oppro
briū fierꝫ· ſi ꝑ eiꝰ accuſatōneꝫ homo moreret̄. hoc
eo cū lacrimis depcante· diſruptis vinculis pati
buli· reus ad terrā ruit· qđ audiens iudex timore
ꝑterritꝰ· et diuinā admirāſ virtutem· nihil ei vltra
nocē ꝑſūpſit. hoc narrat gregorius thuronenſis·
Fuit quidā nobilis et diues nomīe mulericꝰ· qui

per ſupbiam & mozum imtēperantiā deum offen
debat·ſed eū ſanctꝰ quītinꝰ ſepe admonēs in ſō-
nis eius ꝑtinaciā redarguebat·Qui cū nollꝫ acqeſ
cere monitozi·q̄dam eū nocte verberibꝰ attigit·
ipamqꝫ cedē vt omī ꝓplo oſtēderꝫ p̄cepit·tūc ille
quāuis coactꝰ palā oībus vulnera oſtēdit· deide
ꝯuerſus ab erroze ſuo·multa donaria in eadē baſi
lica ꝯtulit·Alter falſus teſtis noīe bnumus ī rebꝰ
ipſiꝰ eccīe beati martiris falſū ferebat teſtimoniū
volēs q̄ndā ſiluā de predio nogarido penitus au-
ferre·quē ſanctꝰ martir in ſomnis redarguit·ap-
prehēdenſqꝫ naſū eius falſatozē ꝓclamauit·ad qđ
dictū ipe expgefactꝰ·pedibus calciatꝰ cū facieꝫ
ſuam aqua lmire deberet·accerſita ꝯiuge·cepit ei
explanare qđ in ſomnis vidiſſꝫ·Vt aūt ꝑuentū ē
ad hoc q̄liter ipe martir naſum eiꝰ tenēs falſatozē
eū vocauit·extēta maū naſuꝫ ſuū ceſū recepit·ſta
timqꝫ in vaſe quo aqua de manibus eiꝰ diffluebat
cecidit·q̄ nimiū territus·ad palatium quo ipa die
ꝓ prefata ſilua deberꝫ ire diſtulit·nec tn̄ hoc ſup
plicio coercitꝰ·inſup ob ſupbie faſtū aureum ſibi
naſum fabricare·cathenuliſqꝫ aureis aptare cona
tus eſt·quē iterꝝ idem ſanctus viſu admonuit di
cens·Nōne tibi naturalē abſtuli naſum·vt te oī-
bus mōſtrarē falſū teſtimoniū dixiſſe·Et nūc ob
ſupbiam auſus es aureū ſupponē·Vade nūc ꝓij
ce illū abs te·& cūctis inoteſcere ſtude te falſuꝫ
teſtimoniū ꝓtuliſſe.Ob indiciū ergo fidei naſus
ipe ex auro multis diebus ad meōriā futurozꝝ ibi
dem ſeruatꝰ manſit.

XCI· De ſancto andoeno rhothomagēſi & bonis eius initijs·Ex geſtis eiuſ·

SAnctus vo andoenus quōdam opido ſueſſionico noīe ſancia
co ortus·cū duobus fratribꝰ adone &
radone·ſancto colūbano a matre ad bn̄dicendū ē
oblatꝰ·Qui futurozꝝ p̄ſcius infantulos bn̄dixit·
eoſqꝫ futuros & chriſtiane religionis virtutibus
eximios·& honozibꝰ ſeculi claros·ſpiritu ꝓpheti
co p̄dixit·nec incaſſum·Mox em̄ vt pubeſcē cepe-
runt·p̄mū lothario regi·deīde dagoberto in cun
ctis gratiſſimi inuēti ſunt·deniqꝫ p̄mogeītꝰ noīe
ado mundū ſpnens·moāſticam vitā petijt·Rado
vero theſaurozꝝ regaliū ꝓcuratoz effectus·iuſto
eoſ ordine diſpēſauit & cuſtodiuit·Sanctꝰ vero
andoenus q̄ & dado·ſigillū vel anulū regis cuſto
diebat·ad cuiꝰ nutū cuncta palatina negocia ge-
rebant·Regeꝫ quoqꝫ aſſidue hortabat·vt regem
oīm chriſtū ſine quo nullꝰ regnat pie colerꝫ·ſubie
ctozꝝ ſibi ꝓploꝝ ſocium magiſq̄ dn̄m ſe putaret·
ſubditis pceret·ſupbos debellaret·Tunc etiā ſan
ctus eligius mirādus virtutibꝰ in aula regis ful-
gebat·hijſqꝫ duobꝰ cor vnū & aīma vna erat·A
quibꝰ cūcti francozꝝ ꝓceres ſumebāt exēpla chri
ſtiane religioīs & hauriebant monita doctrine ſa
lutaris·Hij ſub habitu ſeculari militabant eterno
regi·Itaqꝫ ſanctꝰ andoenꝰ ſepiſſime veſtibꝰ pre
cioſis·& aureo p̄cinctꝰ baltheo foris vtebat·&
ſubtus cilicio caro tegebat·Perſiſtebat infatigabi
liter in oratōibus·in ieiunijs·vigilijs·& diuina le
ctione in paupezꝝ infirmozꝝ miſterio·& hoſpituꝫ
ſuſceptōe·in ꝓprio quoqꝫ patrimonio moāſteriuꝫ
ꝯſtruxit·quod & poſſeſſionibꝰ opimis & ornam̄
tis eccīaſticis·& libris ac diuerſis rebꝰ ad dei ſer
uitiū ꝑtinētibus deuotꝰ impleuit·Ibiqꝫ ſanctozꝝ
moāchozū multitudinē ꝯgregauit·eiſqꝫ ſanctum
agilū ex ſācti colūbani diſcipul' abbateꝫ p̄poſuit·
Cum & ipe vellet abiectis ſeculi dignitatibꝰ ſoli
deo·in moāſterio ſeruire·reſiſtebat rex & optima
tes eiꝰ dicētes eum potiꝰ vtilitati plurimozꝝ debe
re ꝯſulere·q̄ꝫ ſue tm̄ ſingularitati ſatiſfacē·deniqꝫ
iuſſu regali multiſqꝫ religioſis ſuadētibꝰ tonſurā
clericatꝰ accepit·vno eodē tempe viro dei eligio
comā deponente·

XCII· De electōe eiꝰ & ꝑegrinatōne & reditu·

INterea defuncto ſācto romano rotho
magēſi epo·ſanctꝰ andoenꝰ oīm ꝯſenſu
eligit·& licet humiliter renitens in cathe
dra cōſtituit·qui etiam ſciens ſub quanto p̄iculo
neophicus ordinet·non ſtatī ſacrū ordinē ſumere
p̄ſumpſit·ſꝫ relicta ſede ad predicandū verbum
dei gentibꝰ lōge poſitis exul efficit·Cunqꝫ in hiſ
panijs reppiſſꝫ ꝓploſ nimia ſiccitate iam diu labo
raſſe·iam em̄ ſeptē ānos abſqꝫ pluuia trāſierant.
ꝓſtrauitqꝫ ſe in oratōe·Statī tanta pluuie abūdā
tia ſequit·vt priorē penuriam recōpenſare vide
retur·Confortato igit hyſpaniarū ꝓplo fide·ver
bo miraculo·reuertēs ad ſedem ꝓpriam·ī andega
uenſi regione q̄ndaꝫ paupculū obuiū habuit·qui
cū dn̄ica die contra vſum eccīaſticū opus ſeruile
exerceret·& in mola farinā conficeret.manū qua
molam rotabat aridā ſubito & ſibi inutilē offēdit
nam & pollex ad ſupiora manus ita aſtrictus eſt
vt ſanguis in ipa figura pollicis exiret·ipm lignū
quo mola rotabat inter pollicē & palmā tam ſtri
cte tenebat·vt auelli nullatenꝰ poſſꝫ·ꝓcidens er
go paup ad genua ſācti miſeriam ſuā deplorat &
reatum ſuū cōfitet·At ille ſignum crucis maū eiꝰ
impſſit.& ꝯſuetudini priſtine deſeruire precepit
paupculū admonēs dn̄icis diebus & feſtiuis ma
gis ad eccleſiam venire & verbum dei audire q̄
molam rotare·aut vllum opus ſeruile exercere ſi-
ne ſumma neceſſitate·Cum itaqꝫ rhothomagum
perueniſſet·ſub vno die ordinati ſunt pariter an
doenus eiuſdem vrbis epiſcopus·Suſcepto igi
tur epiſcopatu multis virtutibus claruit·corde
humilis·vultu grauis·doctrina p̄cipuꝰ·deuotōe
armatus·in colloquio ſapiēs·in cōſilio prudens·
in corrigendo vehemēs·in diligēdo ardens·in ad
uerſis patiēs·abſtinētie rigorē ora pallida demō
ſtrabāt·maxille lacrimis humecte cōtritōem cor
dis iudicabāt·lactea colla circuli ferrei premebāt
ventrem & brachia ferrū eque ꝯſtrigebat·ipſius
etiam lecti cōgeries·nō ex mollibꝰ plumis pictis
ve tapetis·ſed ex aſpis conſtruebatur virgultis·
Et ſepiſſime ī cubiculo lux immēſa celitꝰ emiſſa
a diſcipulis eius viſa eſt·voces quoqꝫ angelice cū
eo colloq̄ntes audiebant·

XCIII· Iterū de miraculis eiuſdem

INterea vuannigus q̄dam diuitijs & ſe
culari dignitate prepollēs·iudicio dei
morbo percuſſus acerbo·in extaſi men
tis iam pene mortuꝰ rapit.multaqꝫ īfernalis ſup
plicij tormēta cōtemplant·ſꝫ a beato andoeno vi
ſitabat·qui oratōem fundēs bn̄dictōem ſup eum
dedit·eumqꝫ p̄ſtine ſanitati reddidit precipiēs vt
illum locum in quo iacebat deo cōſecraret·Et ne
tanti pontificis admonitō caſſa fieret iterū mone
tur a beata eulalia·vt iuxta pontificis iuſſionē in
eodem predio q̄ vocat fiſcānꝰ vbi dudum iacue
rat·cenobium conſtrui faciat·& vt in hoc mūdo
adhuc·xx·annos habere debeat meruit audire·
Quodam tempe cū vir ſanctꝰ prochiā ſuam pre
dicādo luſtraret·& ꝑ locum qui nunc crux chri
ſti ſancti andoeni dicit·iter ageret·curru ſedens

nō em̄ iam nimio ſenio feſſus equo vehi poterat·
muli qui currū trahebāt ſubito ſubſtiterūt quos
auriga ꝑcutiens·nullatenꝰ a loco auellere potuit·
Sentiēs aūt vir dei nutu dei aīmalia manere imo
bilia·extemplo oculos ad celū reflexit·ac vexillū
crucis amplo ſplēdore micās aſpexit·cunqꝫ ſpū ſi
bi reuelāte intelligerꝫ·ꝙ eundē locū ad ſibi ſeruiē
dum dn̄s elegiſſꝫ·ſubito cōuerſus quēdam arantē
vidit·cuiꝰ ſtimulū ſumēs ſignū crucis expſſit·ea
qꝫ defixa in terra·ſanctoꝝ etiā reliquijs ſuppoſi
tis diſceſſit·cunqꝫ ſol occūberet·colūna ignea in
ipo loco ꝑ totam noctem viſa eſt·cuiꝰ ſplendor
ſolis claritatē vincē videbať·& a totius ꝓuintie
hoībus cernebať·Itaqꝫ confluebat illuc multitu
do ꝑploꝝ·dn̄o vota ſua offerentiū·ibiqꝫ diuerſis
languoribꝰ detenti ſanabanť·Illic igiť beatꝰ leu
fredus ecclíam cōſtruxit·q̄ dedicata eſt in honore
ſc̄te crucis & ſancti audoeni pōtificis·ibiqꝫ mľ
titudo monachoꝝ regulariter vſqꝫ hodie deſer
uit deo·Alia vice trāſiens vir ſanctꝰ iuxta inſulā
beluonicā·accedēs paululū ſe dixit requieſcere vel
le in loco diuino vtiqꝫ admonitus oraculo·cūqꝫ
ſopore teneť·āgelicis alloquijs fruiť·& in eodem
loco baſilicā ſc̄ti ſtephani ꝓthomartiris vt edi
ficet ꝓcedť·Accerſito itaqꝫ auſberto qui tūc fo
tinelle cenobio abbas ꝑerat·in cuiꝰ territorio idē
locus eſſe videť·hoc negociū patrandū impſſit·
idem apoſtoloꝝ limīa rome viſitās·ſingulꝰ apoſto
loꝝ & martirū meōrie ſe ꝓſternēs·tam ꝓ ſe ꝙ ꝓ
pace eccie ꝑces obtulit·lacrimas tn̄ magis ꝙ ver
ba fudit·Deniqꝫ ad cōfeſſionē beati petri apoſto
li cum hūc verſū inciperet·exultabūt ſc̄ti in gloria
diuinitꝰ reſpōſum eſt·letabūtur in cubilibꝰ ſuis·
qui cū ꝑ·xj·ānos iam mutū obuiū habuit·cuiꝰ ca
piti ſignū crucis impſſit·& linguā tacentē loqui
cōtinuo fecit·Exinde populis ꝑus diſcūbētibꝰ pa
cis federe ſociatis ad vrbem virdunenſem venit·
vbi cū ecclíam ingrediť·mulier q̄dam a ſpū immū
do vexata·frēdenſqꝫ dentibus viꝝ dei rapido cur
ſu inuadere nitebať·q̄ caput eꝰ manū ſtrixit·& ilico
demonē eiecit·ſanāqꝫ parentibꝰ reddidit·xliij·ānis
ecclíam rhothomagēſem rexit·& ·xc·habēs annūꝫ
ad deum migrauit·iij·non̄·maij·ipiuſqꝫ ſacratiſſi
mū corpus tam alienū inuentū eſt ab omi corru
ptōne ꝙ primū viuēs decoratū eſt virginitate·

XCIIII De ſāncto philiberto abbate·
Ex geſtis eius·

SAnctus quoqꝫ philibertus cū eſſꝫ bone
indolis adoleſcēs regi dagoberto nūcia
tus·aduocať in palatiūꝫ·receptuſqꝫ in
ordine nobiliū·adeptus ē audoeni optimatis ꝯſor
tium·q̄ ſub aureo baltheo deū valde diligēs poſt
modū pſul gētibꝰ vite meritis cathedrā ſubijt ro
thomagenſiū ciuitatis·Cū aūt eſſꝫ philbertuſ āno
rum·xx·diuina ꝑcepta audiēs elegit chriſti diſci
pulꝰ fieri·Agnitoqꝫ dei milite agilo q̄ ꝑeerat rſba
cenſi cenobio·illuc veniēs comā depoſuit omibuſ
qꝫ ſuis in elomoſinas erogatis iugū chriſti ſuaue
ſuſcepit·vbi cū multo religionis & abſtinētie cul
mine excreſcerꝫ·ita vt viris ꝑfectioribꝰ imitabilꝰ
fieret·ātiquus hoſtiſ inuidēs pulſať eiꝰ aīm cepit
vt āplioꝛa edulia ſumeret·ſꝫ dei nutu detectꝰ·vi
ro dei ꝑ ſomniū eſt oſtēſus·nā cum quadā nocte
fuiſſꝫ cibo refectꝰ ille ventrē eiꝰ palpare cepit &
dicere·Modo hic bene·Tūc ille inimici iacula co
gnoſcēs·rigorem abſtinētie cepit triplicať·& cō
tra arma tirāni dei auxiliū imploraŕ·Cūqꝫ ſingulꝰ
noctibus ecclíam frequētaret·in tribꝰ ſe ꝯtra ipm
temptatōibꝰ dirꝰ anguis erexit·Nam viſi ſpecie
eū intra ecclíam tēptauit primū terrere·& nocte
alia de ferro cādelabri viſus eſt eū trāſfigere·&
nocte tercia hoſtiū eccie expāſis brachijs voluit
ꝓhibere·Sꝫ omia eiꝰ machinamēta philibertꝰ ex
pulit virtute diuina ꝑ ſancte crucis indagia·Cūꝫ
āt beatꝰ agilꝰ obijſſet in xp̄o·fratrū cōſēſu phili
bertus regimīs curā ſuſcepit·cepitqꝫ domum ſibi
traditā ſtrenue gubernať·nulliꝰ ꝑſonā accipe in
uenta vicia radicitꝰ extirpare·tūc q̄dam e fratri
bus aſſumpta rebellione·ſāctum dei de eccia pre
ſumpſerūt extrahere·Sed vltrix manꝰ dn̄i hoc i
punitū non ꝑtulit·Nam vnꝰ ex eis ictu fulguris
interijt·alius etiam more arrij in ſterq̄liniū omia
inteſtina ſua depoſuit·indignāqꝫ vitā digna mor
te finiuit·reliq timore ꝑcuſſi·veniam petētes eū
ſtuduerūt reuocare·& deinceps cūꝫ caritatis ſtu
dio obedire·cūqꝫ deus in corde eiꝰ poſuiſſꝫ·vt ex
ꝓprio labore templū dn̄o fabricaret·a rege franco
rūꝫ clodoueo & bathilde regina·ſuggeſtione ſup
plici·locū in pago rhothomagēſi gemeticū appel
latum obtinuit·vbi nobile cōſtruxit cenobium·

XCV Adhuc de miraculis eiuſdem·

DVm aūt ꝓ cauſa moāſterij ad ebroinūꝫ
francoꝝ ꝑncipem vellet quēdam mona
chū deſtinare·inueniēs eū valida febre
ꝓſtratum·iniūxit ei cauſā obediētie i virtute xp̄i
vade iquiēs & reuertere & ampliꝰ noli febricita
re·q̄ ſtatim ſanuſ effectꝰ iuſſa cōpleuit·Sicqꝫ ſer
mo viri dei & cauſā obtinuit & morbum fugauit
Aliqn̄ piſiꝰ exigente cauſa diſcordie ꝑrexit pacē
reformare·obtento qđ voluit latro guantos eius
furari ꝑſūpſit·quos ille in craſtino nō inueniens·
more ſolito patientiā tenuit·Sed infelix ille ꝑcuſ
ſus a dn̄o·furtum qđ fecerat patefecit·ardere ſe
eiulās clamabat & aliud loq nō poterat·niſi extē
tis brachijs ſinum cū furto abſcōdito demonſtra
bat·illo morte multato·ciues ad ſanctū cenobiūꝫ
reportauerūt·Quadā nocte cūꝫ in baſilica ſancti
petri vigilarꝫ & pſalleret·q̄dam monachꝰ qui ite
rius vigilabat·repente ꝯſpexit·& tanq̄ꝫ duas ful
gentes lampades occulos illiꝰ i ſpūſancto micať
ꝑuidit·Erat em̄ ei lacrimarū vbertim grā̄ ꝯceſſa·
Maximūqꝫ illi ſtudium erat·vt antea cibūꝫ nō ſu
merꝫ·q̄ꝫ eum dn̄s ꝑ cōpunctōnis grām viſitaret·
cū aūt vnꝰ ex monachis veniſſet ad extremū mor
tis mutus effectꝰ eſt labijs·ad quā vir dei ingreſ
ſus·blandiēs cepit ſuadere·vt ſi haberꝫ occultūꝫ
facinꝰ vn̄ penitentiā nō egiſſet manū eius ſtrige
ret·qđ cum ille feciſſet·vir dei ecclíam ſancte ma
rie ingreſſus·cepit exorare dn̄m vt linguam egro
redderꝫ·ne ꝓ abſconſo crī mīe aīam eiꝰ in baratrū
hoſtijs ſubmergerꝫ·cunqꝫ de oratōne ſurgeret·ei
frater alius nunciauit ꝙ eger loqui poſſꝫ & cōfeſ
ſionē dare ſatagaret·qđ & factū eſt·Nā cōfeſſio
ne data recepta penitētia·tradidit aīam·Quadaꝫ
vero die dum meſſem fratres ſuccīderent & mani
puli ſparſim ꝑ agros iacerēt·tempeſtas frendens
intonuit·& ne labores fratres perderent·vir ſan
ctus extenſis brachijs dn̄m iclamauit·quo ab ora
tione ſurgēte·diuina virtus tempeſtatē abſtulit
& in duabus ꝑtibus diuiſam effugauit·moxqꝫ ſe
renitate reddita·monachos in laudis dei ꝑconia
concitauit·Quedā religioſa femina ꝑinerno i vil
la virum dei i ꝓpriam edículam recepit rogans eū
vt cellarium igredi & vas vinariū qđ tōna diciť

benedicere · & ſi in eadem domo refectõne ꝑata di
gnaretur ea nocte cõmanere · Quo obtento cum
in honore ſancti cũcti habitatores vel etiã hoſpi
tes domꝰ illiꝰ fuiſſent largiter ꝓpinati · illo matu
rius diſcedente · ꝑdicta femĩa igreſſa cellariũ ita
vas ipm̃ reppit plenũ · ac ſi ex eo nihil fuiſſet expẽ
ſum · Cũ aũt virorũ creuiſſet ĩ moãſterio multitu
do · cõſtruxit femĩaꝝ moãſteriũ noĩe pauliacum
decẽ miliaribus a gemetico ſequeſtratũ · Tandem
flentibus ꝓplis · gaudentibꝰ ãgelis aĩma ſãcta de
mũdi ludibrio migrauit ad chriſtũ · xiij · kl' · ſeptẽb ·

XCVI · De ſancto richario pontmenſi · Ex geſtis eius ·

SAnctus vero richarius natꝰ eſt ĩ villa
cẽtula ꝓuĩtie pontine · q̃ de ruſtico fa
ctꝰ ẽ vir religione notiſſimꝰ · cõuerſus
eſt ad magnã religionẽ ꝑ chaldocũ ſacerdotẽ quẽ
de hibernia veniẽtẽ hoſpitõ ſuſcepit · veſcebatur
pane ordeaceo cinere ꝯmixto · & aqua cũ lacrimis
tempata · Leproſos balneis fouebat · & eadẽ poſt
ipos intrabat · ꝑdicauit in britãnia · Rex dagober
tus eũ viſitãs · oratõibus eiꝰ ſe ꝯmẽdauit · quẽ ipe
famulꝰ dei vtriqꝫ & ſanctitatis ſue bñdictõe ro
borauit · & ſacerdotali autoritate libera voce ca
ſtigauit · denunciãs ei ne in ſeculari ſupbiret potẽ
tia · ne in fugitiuis ſparet diuitijs · ne etiam vanis
adulãtiũ extolleret rumoribꝰ ſed magis dei timer
ret potẽtiã · illiuſqꝫ ĩmenſã laudaret gl'iam & huã
nam potẽtiã · vel gloriã nullã putaret · q̃ ſubito ſicͭ
ſpuma ſup aquã vento temptatõnis flante euane
ſcit · & hoc magis timendo cogitaret · qꝛ potẽtes
potẽter tor · pa . & cui plus dat · plus exigetur ab
eo · & cui vix ſufficit ꝓ ſe ſolo ratõẽ reddere · quõ
poterit pro tantis milibꝰ ꝓpl'i ꝯmiſſis · qua caſtiga
tõe rex vt fuit ſapiẽtiſſimꝰ benigniſſime ſuſcepta
congaudet de eiꝰ libera veritatis fiducia · ſacerdo
tem chriſti ſecum ad cõuiuia venire rogauit · q̃ vt
ꝑdicatõnis nanciſceret occaſionẽ · venit cum rege
ad mẽſam · totaqꝫ die illa & nocte inter epiſtolas
leticie verbi dei dapes ſalutiferas ꝯuiuis ſuis mi
ſtrauit · Exinde ſanctꝰ dei q̃ ab hominibꝰ veneraba
tur homĩes fugere meditabat · Cui giſilmarꝰ vir
illuſtris & chriſtiane religiõis deuotus amator .
ſimul & mauroncꝰ nobilis q̃dam vir & terraruꝫ
vel ſiluarũ ad regẽ ptinentiũ ſeruator · ꝑbuerunt
locũ manẽdi in ſilua chriſiacẽſe · quã vir dei habi
tatõem cũ ſolo ꝯmilitone ẽ ingreſſus · puo tamen
thuguriũculo viliſſimo ope facto cõtentꝰ · vt ha
bitatõ vite ꝯueniret · At inibi tãta ſe mortificatõ
ne carnis caſtigauit · vt vix oſſa arentia diſſipatis
ꝯiuncturis adhererẽt · & tremẽtia baculo regente
veſtigia difficile moueret · ac mẽte ſeculo maior ſo
la celeſtia ſemꝑ cogitaret · illũ quotidie vincens in
heremo · a quo adam olĩ victus eſt in padiſo · Nec
clauſa heremi ãguſtia · lucis colũna latere potuit
q̃n magis ſui fulgoris radijs lõge lateqꝫ innotuit
quapropter vndiqꝫ ad hoĩem dei diuerſi fatigati in
firmitatibus ꝯfluxerunt · quos ſanctaꝝ medicinis
oratõnũ ſanauit · omẽſqꝫ ad ſe quocũqꝫ morbo af
flictos veniẽtes vel triſticie cuiuſlibet rancore an
guſtiatos · ſanos & hilares domũ remeare fecit ·

XCVII De obitu eius & miraculis ſeq̃n tibus ·

PReſcius diei euocatõnis ſue ·
dum ſalutifero corporis chriſti & ſãguis
viatico ſuũ iter muniuit · inter gratiaꝝ
actiões & verba oratõis ſpiritũ emiſit · poſituſqꝫ
ẽ in ſepulcro a diſcipulo in loco vbi ipe ꝑceperat

Sed mirũ dictu inter exequias paternas ſubito
diſcipulꝰ ſopore oppreſſus · vidit ĩ viſu q̃ſi raptꝰ
eſſet in aulã ſplẽdidiſſimã · omiqꝫ decore pulcerri
mã · ymo viſibili luce clariorẽ · In qua beatuꝫ richa
rium ꝑclaro & hilari vultũ vidit habitãtẽ · ſibiqꝫ
loquentẽ · Ecce frater ſigobarde q̃lem manſioneꝫ
ꝑparauit mihi deus · ꝓ vili quã habui ĩ terra pulcer
rimã in celo · pro ꝯtẽptibili glorioſam ꝓ obſcura
luci diſſimã · & ꝓ fumoſa omi ſuauitate renitentẽ ·
qui euigilans letior opꝰ exequiarũ ꝑfecit · deo ꝓ
uidente vt filiꝰ conſolaret & patris gloria oſten
deret · Nõ multopoſt fratres a cẽtula moãſterio ·
cum ſancto abbate ocialdo viro religioſo etiaꝫ &
ſucceſſore venerunt · & corpꝰ ſancti richarij tule
runt & poſuerunt in loco quo & nunc cũ magna
meritorum gloria requieſcit · ibiqꝫ ꝑſtante deo ꝑ ſer
ui ſui reliquias noua ſepius audiuntur miracula
geri · Quidã igit ꝯtractuſ · corꝑe debilis · ſꝫ fide ro
buſtus · freq̃ntabat orando ſancti dei ſepulcrum
q̃ optatã ſubito ſanitatẽ recepit . Sed & multi de
moniaci ad corpꝰ ſancti dei ſuoꝝ obſequio dedu
cti liberabant · Quodam vͦo tẽpe vinculati & ca
thenati q̃dam ꝑ publicã ducebant ſtratã q̃ prope
eccĩam beati richarij iacet . q̃ dum eminus ad viri
dei venerunt templuꝫ voce magna clamare cepe
runt · ſancte richari ſolue nos · & ſtatĩ ruptis vin
culis ſoluti ſunt omẽs · Item clades magna q̃ vo
catur panocula vl' venenoſa lacerta longe lateqꝫ
morte amara habitatores interfecit terre · & vix a
liquis ab ea tactꝰ viuꝰ euaſit ꝑcuſſuſqꝫ ea peſte ·
q̃dam e fratribus ſancti richarij · qui licet morteꝫ
timeret propter cladem · vitaꝫ tñ non deſperauit ꝓ
pter patronũ · Et quaſi ad certa ſuffragia comitã
tibus fratribus cucurrit ad ſepulcrũ ſerui dei ibi
qꝫ ꝯmuniter oratõe facta & ipe liberatꝰ eſt a mor
te · & omẽs defenſi ſunt a plaga · nec aliquis ex ill'
fratribus mortifera cladiſ illiꝰ vaſtatõe ꝑcuſſus ẽ
Huius natale celebratur quarto kl' · maij

XCVIII De ſancto geremaro abbate flauiacenſi · Ex geſtis eius ·

SAnctus quoqꝫ geremarꝰ villa guaran
dra q̃ ſita eſt in ꝯfinio beluacenſiũ ſuper
fluuiũ itera ortus eſt · Genitor eiꝰ noĩe
rigobertꝰ · & genitrix illiꝰ nomĩe aga ex gente frã
corum nobili orta · Et non erat eis filius niſi bea
tus geremarꝰ · Poſt quoꝝ mortẽ magis ac magis
in chriſti amore exardeſcẽs · non ceſſabat ſubſtan
tiaꝫ ſuã erogare paupibꝰ · Suſcepit a beato andoe
no monachalẽ habitũ & inſtructꝰ celeſtibꝰ diſci
plinis · miſſus eſt ĩ moãſterium pẽtalli vocabulo
nomĩatũ · Erat aũt in eodem monaſterio multitu
do magña moãchoꝝ · Cui ſcꝫ ad regẽdũ pater gerema
rus conſtitutꝰ erat · Fuerũt ibi nonnulli malicioſi
& impij · qui nolentes recipe ꝑdicatõem eiꝰ · cepe
rũt tractare de morte ipius · Erat aũt illi ꝯſuetu
do ĩ pmo galli cantu ad laudes dei ſurgẽ · & vſqꝫ
ad crepuſculum lucis in dei laudibus noctem pui
gilem ducere · Completo aũt officio ſuo reuertaba
tur in dormitoriũ · at illi ꝓterui cõſiliũ inter ſe ac
ceperunt ut cultellũ ſub lectiſternijs ponerent ·
ut ſãctus uir rediens ab eccĩa ſup cultellũ ſe cum
impetu corporis inijceret · & ſic ſemetipm̃ iterficeret
qͦd & fecerunt · Manubriũ cultelli ſolo hẽſerunt ·
acumen vͦo ferri nuduꝫ in aeris ſpaciũ erexerunt .
Reuertens beatꝰ geremarꝰ ad lectũ ſpũſãcto ad
hortante · fecit hoc qͦd ſolitus nõ erat facere teti
git manu lectum · & circũducẽs manuꝫ inuenit qͦd

erat abſconditū· Statimq₃ ut ſēſit fraudem eē pa
tam ·relicto lectulo reuerſus ē ad monaſterium·
Et qd̄ ſupererat noctis dei amic⁹ lacrimas fundēs
in himnis & laudib⁹ duxit & mane pmo rem q̄ ei
contigerat nemi indicauit· Tercia vō hora diei in
capitulo ante pedes oim̄ pſtratus rogauit ·vt a
paſtorali cura illum abſoluerēt· & meliorē quen
cunq₃ velle nt patrē ſup ſe eligerent· Illi aūt nole
bant· ſed magis ac magis petebāt vt eos nō deſe
reret Pergēs ergo ad ſanctū andoenū. ſic allocu
tus eſt· Depcor te ſācte pater vt locū mihi ad ha
bitādum tuis pcibus demōſtres· Cōfido etem̄ q
deus te exaudiet· Tercia aūt nocte in ieiunijs &
oratōnibus poſitis apparuit p viſum vtriſq₃ āge
lus dn̄i dicens· Ite ad locū qui flauiacus nūcupat̄
& ibi inuenietis deſideriū veſtrū· mane aūt facto
retulit vterq₃ qd̄ viderat · Et grās agentes dn̄o
tendunt ad dn̄m Ecce aūt nebula deſcēdit de celo
& circūdedit totū locū vbi cōſtruendū erat moā
ſteriū· Et cū nebula ſupna vox dicens ·xl· āni euo
luti ſunt ex quo dn̄s hunc locū bn̄dixit & ſancti
ficauit· & fideli ſuo geremaro deſtinauit · Cunq₃
obtut⁹ ſuos in aſpectu nebule defigerēt · ſtatim
ab aſpectibus eoꝝ ſublata ē· Ex eadem aūt nebu
la in circūitu loci q̄ſi qdam virga geometrical' ros
totum locū circūdans remanſit· Beatus aūt ādoe
nus accipiens virgā in manu ·p veſtigiuꝝ nebule
mēſus eſt plateā i circūitu vbi eccīa edificaretur
vbi officine conſtruerent̄ & cetera moāchorū vi
te vtilia· vt non eēt moāchis neceſſitas vagandi
foras· ¶ XCIX ¶ De ſācta angadriſina virgie
¶ Ex geſtis ſancti auſberti.

Ancta quoq₃ angadriſina filia fuit illu
ſtris roberti· q̄ generoſa ſtirpe pditus
gerulus fuit anuli regis lothazij· Hanc
religioſiſſimā virginē illuſtris ſinuinus a pfato ro
berto expetijt· volēs eā auſberto filio ſuo ſociari
Quo ſcꝫ roberto pbente aſſenſum a caſto iuuene
caſta deſpōdet̄ & puella· Deniq₃ ambo integrita
tem mētis & corpis caſte ſeruare cupiētes· depca
bant̄ dn̄m vt voluptatū venena a cordib⁹ eorum
dignaret̄ repellere· Deinde orāte beata angadriſi
na virgine· vt ſpecioſitas illi⁹ in deformitatē ver
teret̄ ·ilico dn̄s pces eius exaudiuit· Nā facies ei⁹
ita exulcerata ac immūdiſſima lepra coopta mox
apparuit vt a cōſortijs hoim quicūq₃ eā vidiſſet·
extemplo ſegregandā decerneꝫ Medicoꝝ deinde
cucurrit freqntia· ſꝫ q̄nto inſtanti⁹ inſiſtebant tā
to chriſti ſpōſa deformior vlceroſior ve appebat·
Tum pater diuinit⁹ hoc fieri intelligēs· ingrebat
ab ea· verū in virginitatis voto vitā elegiſſꝫ diffi
nire· Opto īquit mi genitor. & totis niſib⁹ exoro·
Nā xp̄s quē concupiui ſponſum. ip̄e mihi hāc cor
poris infert moleſtiā· vt aīe tribuat nitorem· De
lectat hec vita pn̄s pater pie ſꝫ decipit· q̄ oē qd̄ ē
in mūdo ē vanitas· Hec audiens pater· illuſtrem
accerſiuit ſinuinū & q̄ circa ſuā filiā geſta erāt lu
cide pandit· Ad hec ſinuin⁹ reſpōdit· Voluntatē
dn̄i ī oībus ſeq oporꝫ· neq₃ ei⁹ nutui vllo modo
cōtraire velle· Vocatuſq₃ affuit· & beat⁹ auſber
tus vbi & diſſociabilē cōdidit libellū· vt ſācta vir
go angadriſina nō ſua ſed xp̄i dn̄i vocaret̄ ſponſa
Hoc facto ad rhothomagū vrbem ſnacto antiſti
ti dirigit̄ andoeno· vt ei⁹ bn̄dictōe pcepta · & ſa
cro velaīe opta in virginitatis pposito ſecrari me
ret̄· quo patrato pſtini pulchritudī & ſpēi elegā
ti extēplo eſt reddita· ita vt cuncti auditoꝝ dice
rent· quia chriſt⁹ eā ſibi ſpōſam & famulā elegiſſꝫ
phēnē· deniq₃ efficit̄ gubernatrix cenobij qd̄ ſitū
eſt iuxta muros vrbis beluaci· Erat aūt ſicut cete
ris p̄lata ·ita cunctis huilior· in veſtitu vilis· in ci
bo mediocris· ab infātia iugi oratōni dedita· pudi
cicia exornatiſſima· hilaritate cordis & corpis cla
ra· patientie virtute· claritatis obſeqo· elemoſina
rumq₃ largitōibus abūdantiſſime cumulata· Hijs
v̄tutum ſāctaruꝫ opibus ordinata· in medio v̄gi
num veluti lampas refulgebat accenſa. ¶ C.
¶ De ſpōſo eius auſberto poſtea rothomagenſi
¶ archiepo·

Oſt hoc vir dn̄i auſbert⁹
in aula regis licet nolens a genitore per
duct⁹ ſicut erat acumie ingenij clar⁹ ce
pit eē aulic⁹ ſcriba· doctuſq₃ regaliū priuilegioꝝ
& gerul⁹ anuli regalis quo eadē ſignabant̄· Cum
vero corā rege & principib⁹ cōſueto more diuer
ſa muſice artiſ inſtrumēta in cordis & tibijs audi
ret pſonātia aiebat ſibi· O bone cōditor· quale erit
te diligētibus cāticum indeficiēs in celeſtib⁹ audi
re āgelorum· ſi tantam eciā mortalibus p̄bes indu
ſtriā· vt pitia artis ac ſuauitate cantilene puocēt
aīmos audientiū· Poſt hec factus ē moāchus in
fōtanelle moāſterio· vbi tunc p̄erat btus wādregi
ſilus· p̄ſbiter conſecrat⁹ eſt a bt̄o andoeno· predi
dixit theodorico adoleſcenti q rex eſſet futurus·
Ad cui⁹ pphetie fidem ager in quo tūc erat · ſub
hyemali tempe viridē pduxit herbā· ceteris agri p
tibus ppetuo viridiorē· Poſt beatū wandregiſilū
qui fuit abbas annis fere· xx· elect⁹ eſt lambert⁹
tauernēſis· poſtea fact⁹ eſt ep̄us lugdunēſis poſt
beatū geneſium· & beat⁹ auſbert⁹ tunc fact⁹ eſt
abbas fontanelle· poſt beatū v̄o andoenū factus
ep̄us creuit gratijs· creuit metall'· Quadā aūt die
expletis miſſarum ſolennijs cunctos ciues rotho
magenſes tā nobiles q ignobiles introduci iuſſit
ad p̄parata ɔuiuia· vbi cunctis diſpoſite recūbēti
bus ip̄e ad menſam paupuꝫ reſedit· cenſus qui de
villis publicis canonico ordine ad ptem pōtificis
canonice pſolui cōſueuerāt· ī reſtauratōe eccīaꝝ
p̄ſbiteris indulſit· dedit priuilegiū moāchis fonta
nellenſibus · vt ſemp ex ſemetipis abbatē eligerēt
In quo tn̄ priuilegio alligauit eos ſub vinculo ex
cōmuīcatōis· ſi vel ip̄i vel etiam poſteri eorū a re
gula ſancti benedicti deuiarēt· Quod priuilegiū
factum ē anno incarnatōnis dn̄i. dc· lxxxij · regis
theoderici· xvj· epiſcopatus beati auſberti· v· idi
tione· x· in urbe rothomago in ſinodo gn̄ali· Cor
pus beati andoeni trāſtulit in editōrem locum ec
cleſie ſancti petri in ſuburbano rothomagi & cō
didit ſup eius ſepulcruꝫ repam mire magnitudiſ
auro & argento & gēmis adornatā In die aſcen
ſionis domini · incuſat⁹ apud pipinū principē· iuſ
ſu eiuſdem deportat⁹ eſt in exiliū apud altū mon
tē· huiliter ſubiit nullo extāte crimie Eo mortuo
cum ſudariū cera litum capiti eius imponeretur
uiſus eſt apuiſſe oculos· Lampas āte ei⁹ ſepulcꝝ
a fidelibus accēſa· inceſſanter nō ſolū ardebat ſed
etiā redundabat· ita ſub ea poneret̄ uas ī quo ei⁹
redundātia refunderet̄· ¶ CI· ¶ De ſācto agilo
abbate reſbacenſi & bonis eius initijs· ¶ Ex ge
ſtis eius.

Orro ſāctus agilus quem
monaſterio reſbacenſi a ſancto ādoeno
p̄fectum fuiſſe ſupius diximus · filius
fuit agnoaldi viri nobiliſſimi ſigiberti regis con
ſiliarii puer bone indolis· queꝫ pter celeres mo
tus infantie pentes agilum nomiauerūt· ac ſācto

columbano benedicendū obtulerunt · cuius bene
dictione percepta · tradit̄ puer euſtaſio ꝓbate re
ligionis viro ſacris literis erudiendꝰ · cū alijs no=
bilium filijſ · qui poſtea p̄ſules fuerūt · chalnoaldo
ſcꝫ & walberto filijs baugueriti patrui eiꝰ · fratri=
bus ſcꝫ ſācte phare · Quoꝝ alter luduno clauato
Alter vero meldenſis vrbis eſt ordinatus epūs ·
Achario quoqꝫ qui virmādoꝝ & nouiomēſis &
thornacēſiſ antiſtes fuit rignachario q̄ auguſtudi
nenſis pontifex · & audomaro q̄ taruuanēſis · Por
ro beato colūbano a theodorico rege de monaſte=
rio ſuo conſilio peſſime brunichildis expulſo · &
beato euſtaſio in locū eius ſubſtituto · eo tēpe pru
denti fratrū cōſenſu decretū eſt · vt ꝓbus agilus
ad eam dirigeret̄ · q̄ maxīe ea cauſa beato colūba=
no infeſta erat · quia femīarū acceſſum a monaſte
rio ꝓpellabat. & ſibi q̄ regina erat idem cōtradixe
rat · Itaqꝫ ꝑgens agilus · cū nondū longe eſſꝫ a mo
naſterio · ſupuenit cū impetu nepos wādaleni du=
cis cū ſatellitibus · qui ſub obtētu venātium acce=
pta religione · obſeruabāt exitus moāſterij more
latronū · Is extēſo brachio niſus eſt ꝑcutē virum
mitiſſimū · At ille ſubducto terrore vexillū crucis
oppoſuit · Moxqꝫ brachiū illius obriguit · & ſicut
extēſum fuerat adeo inflexibile māſit · vt nemo va
leret gladiū de pugno eiꝰ educere · nec etiā ip̄e pe
dem de loco mouere. Obſtupefactis om̄ibꝰ · infe=
lix ille q̄ digne torq̄batur ſingultibuſ lacrimoſis ·
vt ſui ruboris ſeu doloris ſaltem miſereret̄ · capite
ſubmiſſo petebat · Vn̄ & ſanctꝰ agilus cōmotus ·
ī ſolamē fidei oratōem ſūpſit · deīde vt aridum bra
chium tetigit · cōtinuo p̄ſtinus vigor redijt Caro
tamē palme capulū ſicut inheſerat ſecuta ē · & ſan
guis ꝑ vngulas emanauit · Porro ſicut a domito
tūc q̄dam moāchō · ſed poſtea veſoncionēſi epō di
dici qui tūc adoleſcēs huic facto intererat · ſaliua
cum oratōe & ſigno crucis eandem palmā beatus
agilꝰ perūxit · & ilico caro cum pelle ſanitati re=
ſtituta ē · acſi nunq̄ corrupta fuiſſꝫ · Preſumptor
aūt huius ſceleris penitudīe correptꝰ relicta mi=
litari toga · xp̄i amictu ſeſe veſtiuit & ī dicto mo
naſterio ſub ꝓfeſſione moāſtica deo militauit · Fa
ma igitur huiꝰ miraculi p̄ueniēs. regia iam imple
uerat menia · & p̄clarus agilus eoꝝ cōſpectibꝰ ſe
p̄bet. ſupplicatōes fratrum ingerens · Tū ambo re=
pēte rex ſcꝫ & regina cōtriti · humo corā veſtigijs
illius procumbūt · & indulgentiā ſup temeritate
quā ſanctis viris ingeſſerant petūt. ¶ CII

¶ De miraculis & ꝓmotōe ipſiꝰ ī abbatem

POſt hec lotharius in ſolio triū regnoꝝ
ſublimatꝰ · decreuit ſinodica diffinitōe
viros ꝑitos dirigere · qui vicinas gen
tes ab errore reuocarēt · Ex multoꝝ igit̄ epoꝝum
& ſacerdotū cetu ad opꝰ p̄fatum eligit̄ prudētiſ
ſimus agilꝰ · ſimul & abbas euſtaſiꝰ · Qui egreſſi
multos ad fidem chriſti ꝯuertūt · In ip̄o itinere ſā
ctus agilus miraculis claruit · Nam & demonia
cum verbo curauit · & ſadabergā virginē lumibꝰ
orbatam · oleo bn̄dicto oculos eiꝰ ꝑungēs · & cru
cis ſigno muniēs illumīauit · ſibi quoqꝫ ip̄i cū vali
diſſima febre ignea ꝑfuſus eſſꝫ . ita vt pene ſpiri=
tum exalaret · ſanitatem a domino impetrauit p̄ci
bus · Expleta nāqꝫ oratōe · feſſa mēbra & eſtuātia
ſopor occupauit · Ac ſemiuigilās · aſtare ſibi p̄cla
rum iuuenē vidit · q̄ poſuit manū dexteram ſup pe
ctus eiꝰ · & ait · Agile care meus quē ab vtero ma
triſ cuſtodiui incorruptū · & cuſtodiā donec euo

pleno te recipiam · Age qd̄ agis · me donāte · depul
ſoqꝫ lāguore ſurge · Porro beatꝰ andoenꝰ adhuc
in palatio degens · & beati eligij cōſilio vtēs · cum
ardentiſſimo ſtudio moāſteriū ꝓprijs ſumptibꝰ ī
remotis locis ꝯſtruere ſatagaret · factū ē vt qua=
dam die ꝑagrans heremi confinia · ſup torrentem
quē veteres incole reſbacē dixerūt deueirꝫ · ibiqꝫ
paululū ſubter pomorū arborem ſubſiſterꝫ · facto
igitur in ea velocīꝰ vmbraculo · ſilentiū impat · ſig
ficans feſſa mēbra quieti velle cōcedere quo ſecre
tius poſſꝫ oratōni inc ūbere · diutiꝰ ergo dum pro
ſtratꝰ oraſſꝫ · vidit ī aere nubē ſplēdidam · radijs
choruſcis figurā crucis p̄tendētem · Ex cuius cla
ritate ꝑ tres noctes tantū lumē continuatim emi
cuit · vt illic videres om̄ia clare ſicut in meridie · ꝑ
tres etiā dies ros ibidem in modum crucis a mane
vſqꝫ ad veſperam viſus ē donec triduano expleto
ieiunio · vna cum beato pharone epō ecclē funda
mēta locaret · Factū ē ergo vt vbi orans ſubter ar
borem pomiferā iacuerat · ibi in ſcemate crucis tē
plum domino edificaret · Cōpertaqꝫ beati agili fa
ma impetrauit a regē vt eū abbatē monaſterio no
uo a ſe edificato p̄ficerꝫ Qui & ſuſcepto regimīe
erat inter fratres q̄ſi vnꝰ ex illis · virtutūqꝫ ſigniſ
choruſcās · ſpeculū factus ē · nō ſolum ſibi ꝯmiſſiſ
ſed etiā mūdo · Erat em̄ ī ieiunijs freq̄ns · ī oratōi=
bus aſſiduus · in elemoſinis largus · hoſpitalitatis
amator p̄cipuꝰ · ¶ CIII · ¶ De hoſpitalitate &
felici tranſitu eiuſdem ·

QVadā itaqꝫ die dū veſꝑe circūiens offi
cinas moāſterij fuerat em̄ eatenꝰ nobiliū
hoſpitū obſequijs occupatꝰ ꝑgeret ad
xenodochiū qd̄ illiꝰ ordiatōe ſanctꝰ andoenꝰ ibi
dem cōſtituerat · q̄ multis rebus & opimis poſſeſ
ſionibus moāſteriū ditauerat · audiuit ad portam
monaſterij velut plangētis hoīs exilem vocē · ap
taqꝫ feneſtra q̄ porte inherebat · cernit ante fores
iacere paupem vlceribꝰ plenū petentē ſe hoſpitō
recipi · Conuerſuſqꝫ ad fratrē brandolinū . q̄ ſolus
tunc ſecū erat ait · Ecce quō alijs vtilitatibꝰ occu
pati tanta neglexim̄ꝰ · ꝑge igit̄ velocius · & para ei
refectōnē · Illo abeūte ip̄e apto hoſtio · ait ad pau
perem · Veni frater · En faciemꝰ tibi ꝓut cōpetit
Quo reſpōdente ſe p̄ doloribꝰ vlcerū ambulare
nō poſſe · ſuis cū humeris imponens · detulit in do
mū abſqꝫ vllo pōdere poſuitqꝫ ſup ſedile iuxta fo
cum hyems eni erat · Accipienſqꝫ vrceū & lintea
cum ſup manꝰ eius vellꝫ aquā infundere · ilico diſ
paruit · Magnaqꝫ fragrantia iocundi odoris eand̄
domū quaſi aromatū repleuit · Huiꝰ hoſpitalitati
dyabolꝰ inuidens · ei poſt matutinas ex more oran
ti in ſp̄e imaniſſimi draconis apparuit · erecto ca
pite virꝰ aduerſus eum emittens · at ille & crucis
miſterio tuto ſe muniēs om̄ia diſpoſidit · Idem cū
quibuſdā ſibi iunctis fratribꝰ meſſores viſitaſſet ·
ſubito celo caligante · & tonitruo choruſco terri
biliter inſonāte · meſſoribus ꝯmotōem aeris veren
tibꝰ · fecit ī virtute chriſti ſignum mirabile diuiſis
mag̃s ibribuſ · ita vt iuxta eos vndiqꝫ nimia tēpe
ſtas apperet · & ſup eos vnīꝰ ſaltem pluuie gutta
non caderet · Deniqꝫ cum eēt · xc · & · viij · annoꝝ
orauit dominū humiliter · vt eum de incolatu vite
huiꝰ educerꝫ · & gregē ſibi cōmiſſum ꝑpetuo cuſto
dirꝫ · Oratōe ꝯpleta · apparuit ei iuuenis p̄clarꝰ &
ait · Agile care meus · expleto biēnio te recipiam · a
ge qd̄ agis · Eroqꝫ tecum · nec te deſeram · Expleto
itaqꝫ biēnio hac eadē nocte media · ſcꝫ quarto kl̄ ·

ſeptēbꝛis beatus agilus feliciter migrauit ad xp̄ꝫ centenariꝰ· Venerabilis aūt ado ꝙ ad eiꝰ trāſituꝫ venerat· totā noctē ducēs ꝑuigilem· poſt matutinas ab oꝛatōne ſurgēs· vna cū duobꝰ fratribꝰ audiuit choꝛos virginū in ſublimi canentes· Hodie ſanctꝰ agilꝰ cū ſūmis laudibꝰ ꝑgit ad ꝓmiū· hodie cū ſāctis ī celo coꝛonatꝰ triūphat felix valde· ꝗa ab infātia ſeruauit caſtitatē· & virgo cētenariꝰ aſcēdit ad gl'iam· Cū ergo coꝛpus eius ſepulture traderet· ꝗdā e fratribꝰ validiſſima febꝛe eſtuans linteū q̄d panonē tegebat in fide tetigit· moxꝫ febꝛis ab eo receſſit· Alteꝛ vō ꝙ doloꝛe dentiū toꝛquebatꝰ· maxillā peplo ꝗſi ceruicali impoſuit· Sicꝫ dolor omīs fugatus eſt· ❡ CIIII ❡ De ſancto remaclo ceteriſꝫ ſanctis ꝙ tunc tēpꝛis clarebant in gallijs· ❡ Sigibertꝰ·

Anno cōſtātini· viij· rex ſigibertꝰ de poſteritate ꝓlis deſperāſ· xij· moāſteria hic inde conſtruxit dn̄o· in quibꝰ ſtabulans & malmūdanariū eminebāt· coopante ſibi in hijs maioꝛe domꝰ grimoaldo & traiectenſiū epiſcopo remaclo· ꝙ remaclus non multopoſt ꝑteſus ſecularīū tumultu in ſtabulās moāchice vite aſſūpſit habitū· Hijs diebꝰ multi vtriuſꝫ ſexꝰ in gallijs claruerunt· ꝙ ad teſtimoniū ſāctitatis ſue ī edificandis deo monaſterijs opam ſuā impenderūt Ex hiſ in noſtra vicinia tūc floꝛebat ſāctꝰ landelinꝰ confeſſoꝛ chꝛiſti· ꝙ & moroſul· ab auberto cameracēſi ep̄o ex ꝑdone ad xp̄ꝫ retractꝰ· & a b̄to papa martino ad p̄dicandū oꝛdinatꝰ· fundatoꝛ cenobioꝛuꝫ lobienſis· alnei· waſlaris atꝫ criſpiniēſis vbi coꝛpoꝛe requeſcit cū diſciplis ſuis aldeleno & domiciano· Giſlenꝰ cellēſis· madelgariꝰ dux· qui & vīcētius altimōtenſis & ſonegēſis eiuſꝫ ꝯiunx waldetrudis caſtrilocēſis· Soroꝛ quoꝫ waldetrudis· aldegūdis melbodiēſis Trudo etiam hiſpaniēſis in tironē chꝛiſti adoleſcebat· ꝑteꝛ hos & alij m̄lti de anglia vl' ſcotia in gallijs ꝑegrināt es verbū dei ſeminabāt· multūꝫ fructū deo faciebant· ſcꝫ eccobertuinꝰ· eloquius· cenobiū floꝛiacēſe a leodeboldo abbate fundatꝰ· & nō multopoſt coꝛpꝰ ſācti benedicti abbatis ab agilulfo monacho a caſtꝛo caſſino delatū illuc trāſpoꝛtatꝰ· coꝛpꝰ vero ſoꝛoꝛis eiꝰ ſancte ſcolaſtice cinomānis transferꝰ· Anno cōſtātini· x· iudocus regis bꝛitonū filius ſpꝛeto regno & mundo· ꝑegrinus & heremita ī pago pontino requieuit in xp̄o ❡ CV ❡ De ſancto iudoco & eius ꝑegrinatōne· ❡ Ex geſtis eius·

Hic ex regia bꝛitonū natōe· patre ſcꝫ iudicail oꝛiundꝰ· fratre ſuo iudicail· cui pater regnū poſt obitū reliq̄rat in clericuꝫ tonſurato· cum ex ipiꝰ decreto regnū deberet ſuſcipere noluit acquieſcē· ſꝫ· viij· dieꝝ inducias popoſcit· aliud ſcꝫ interim magis eligere diſponens· Quadā igiꝰ die vidēs vndecī ꝑegrinos dicētes ſe velle romā ꝑgere· baculū tm̄ ac tabulā arripiēs ſecutus ē eos· qui eū attēdentes clericū fecerūt· diūſaꝫ loca ꝑagentes in pago pontino deuote ſuſcepti ſūt a duce haymone· qui vidēs iudocū iuuenē elegāteꝫ· quodā ſupne gratie munere dotatū ſil' & bonis moꝛibus imbutū· ſecū eum retinuit & eccleſiaſticis gradibꝰ ſublimari fecit quouſꝫ ī eius capella p̄ſbiter fieret· in ꝙ ſeptē ānis officio ſacerdotali functus ē· filiūꝫ eius vꝛſinū de ſacro fōte ſuſcepit· deniꝫ ſuperno amoꝛe cōpunctꝰ haymonē ſuppliciter petijt vt data ſibi licentia ſecꝛetius habitaret vbi ꝓ ſe & ſuis oꝛaret quietius· quo annuente venit ad locū bꝛahic vbi edificata ecc̄ia ſil' & domuncula miraculis etiā cepit clareſcere· Fertur ꝙ ibi volucres diuerſi generis & piſciculi moꝛe ſolito de manū eiꝰ eſcaꝫ ſumere māſuetiſſime veniebant & iteꝝ abibant ad inſtar columbaꝝ· dum aūt in eadē cellula cū mirmaro diſcipulo ſuo ſolꝰ habitaret· oꝛante eo in ecc̄ia paup ad ianuam petebat elemoſinā ſibi dari· Quo audito vir dei pꝛecepit mirmaro vt panē vnuꝫ qui ſolus eis ad victū remanſerat in duas ꝑtes ſcideꝛꝫ & vnā repertiēs inopi vociferāti daret· Quo facto nō multopoſt alius ſil'iter elemoſinā q̄rens veīt· Cui vir ſanctꝰ aliū panis q̄dꝛanteꝫ dari iuſſit· Tercius quoꝫ venit & ei ſil'iter terciū dari p̄cepit· Diſcipulo moleſte ferente & dicēte· nō vis vt ſalteꝫ nobis medietas panis ſeruetur· Noli inquit fili ſolicitus eē de cibo & potu· ſed memēto ꝓmiſſionis eiꝰ qui dicit Date & dabiꝰ vobis· Vix autē paup inde receſſerat· & quartꝰ egenus acceſſit· cui reſiduum panis dari fecit· iterū diſcipulo murmurāte· Cōfoꝛtauit eū in fide· Vixꝫ ſermoneꝫ exhoꝛtatōis compleuerat. & ecce quattuoꝛ nauicule iuxta numeruꝫ pauperū quibꝰ totum victū ſuum diuiſerat. mittunꝰ ei cibo & potu plene· ❡ CVI· ❡ De ſanctitate & miraculis & obitu eiuſdē·

Cum autē dyabolꝰ inuidus temptaꝛēt eiꝰ aīm diuerſis curis affligere· venerabilis haymonis ꝓuidētiā qui ad euꝫ viſitandū veīre cōſueuerat a loco illo ad alium nomīe rumachuꝫ migrauit· ibiꝫ quattuoꝛdecī ānis vitā ſolitariam duxit· illic. xj· gallinas cuꝫ gallo duodecimo nutriuit quas interdū aquila deuoꝛare cepit· Sed vir ſanctꝰ cuꝫ ei mirmaruſ indicaſſet ꝗſi ꝓ nihilo duxit· Iamꝫ ꝑ vices· xj· gallinis ab aquila raptis gallus quoꝫ vnguibꝰ arreptꝰ poꝛtabaꝰ· quo vir dei cōperto· moleſte tulit· ipaꝫ aquila lōgiꝰ auolante dato ſigno crucis poſt eam· cōminaꝰ vt illeſum ſibi concite gallum reduceꝛꝫ· Cuiꝰ impio parens aquila rediit & an̄ faciem eiꝰ gallū incolumē exponens· ꝯtinuo expirauit Procedēte autē tēpoꝛe dyabolus verſus in colubꝛū moꝛdere auſus ē ī pede ſanctum virū· quo doloꝛe cōꝑto grauiter ferens cogitabat ex eo migrare loco cunꝫ vna cum haymoē locū ſibi ad habitādū q̄reꝛꝫ· haymo venatōne ꝯſecuta grandem apꝛuꝫ ꝓſternēs· anguſtiari cepit ꝓpter defectū aque Quē cū monuiſſꝫ ī dn̄o ſꝑare illo obdoꝛmiēte· vir ſanctꝰ baculū ſuum in terra defixit· & inuocato noīe hieſu baculū extraxit· Moxꝫ latex ſufficiēs aquā viuaꝫ illis qui aderant miſtrans emanauit· Q̄d haymo expgefactꝰ cū admiratōne vidit· iubēte aūt ſācto foſſa a miſtris facta eſt in quo fōs pulceꝛꝛimꝰ exoꝛtus eſt· qui vſꝫ hodie mirificus ab īcol'· & delōge veniētibus venerabilis habeꝰ· Cuius etiā guſtu ſanitatem infirmos recepiſſe plures qui bn̄ nouerunt affirmant· Tandeꝫ vir ſanctus romā petiit· & cum multis ſanctoꝝ reliquiis inde rediens puellā a natiuitate cecā ſicut in ſomniis p̄moīta fuit ad ſe accedentē illumīauit· cunꝫ idus decembꝛis obiiſſet duo nepotes ſui wimoch et arnoch in eius locuꝫ ſuccedentes· coꝛpꝰ eius q̄d incoꝛruptū diu mālit freq̄nteꝛ lauare ꝯſueuerāt. Hoc igiꝰ dux haymoīs ſucceſſoꝛ deotricus ꝓcaciter explorare volens cōtra volūtateꝫ eoꝝ ꝑ vim ſepulcꝝ apiri fecit ſciſcitari volens an veꝝ eſſꝫ q̄d ſancti coꝛpus integrū adhuc ꝑſiſteꝛꝫ· q̄d dum abſꝫ vlla reuerentia ītuitus fuiſſet. ſubito exterritus ait· Ah ſācte iudoce

Statimqꝫ mutꝰ & ſurdus factꝰ eſt · omniqꝫ corpe
debilitatus vſqꝫ in finē vite ſue pmāſit ¶ CVII
¶ De qbuſdā incidentibꝰ illiꝰ tpis ¶ Sigibertꝰ
Anno conſtātis ·xj· ignis de celo cecidit ·
& timor magnꝰ ſup homīeſ venit · peſtilē
tiaqꝫ grauiſſima tribus eſtiuis menſibus
graſſata eſt · cunctis viſibiliter apparēte · bonū &
malū angeluꝫ noctu ciuitatē circuire · Et quotiēs
iuſſu boni angeli malus angelꝰ venabulo qd̄ manū
ferre videbat hoſtiū cuiuſqꝫ domus pcuſſiſſꝫ · tot
ex eadem domo ſeqnti die interibant · Hoc tempe
ſanctꝰ foillanus foſſenſis martirizat · Anno eiuſ-
dem ·xiij· oſuinus rex nordanibrorū · facto dei ce-
li voto pende merciorū regi cōcurrit cū exercitu
non multo & inter nimiā merciorū ſtragē ipm re-
gem pendā pemit · gentēqꝫ merciorū ad chriſtum
verti fecit · pictos quoqꝫ regno anglorū ſubdidit
¶ Helmādus · Oſuinꝰ iſte frater fuit ſācti oſual
di regis q̄ primꝰ anglorū claruit · & poſt eū apud
bernicios regnauit · ¶ Sigibertus · Anno ɔſtātis
xv · obijt itta mater ſancte gerdrudis · hec itta re-
licta pipini · inſtinctu ſci amādi ſe & ſua deo deuo
uēs moāſteriū niuellēſe fundauit · eiqꝫ filiā ſuā ger
drudeꝫ deo dignā virginē pfecit · theodardo epō
martirizato · ſanctꝰ lambertus filius apri comitis
epatum traiectēſem illuſtrat glia nobilitatis · &
grā ſanctitatis · ¶ CVIII · ¶ De ſancto audo
maro taruanēſi epō ·

Atrebatis dū corpus ſācti vedaſti trāſ
fertur ab auſberto epō pſentibꝰ lāber-
to tungrenſi & audomaro taruanenſi ·
alijſqꝫ ſanctis epis & abbatibꝰ · audomarꝰ q̄ p ſe
nio cecus erat · dum pcibus pn̄tium epōrū & meri
tis ſancti vedaſti illūiatꝰ eēt · egre ſe ferens eē li-
beratum a cecitate quā p ſalute ſua ſibi a deo im-
miſſam eſſe gaudebat · rurſus ad votū ſuū ē execa
tus · ¶ Ex geſtis eius · Hic quoqꝫ ex nobilibꝰ &
religioſis parentibus oriundꝰ fuit in aurea valle nō
longe a ɔſtantia ciuitate · q̄ religioſe a cunabulis
educatus · matre defuncta ipe & pater eius friul
phus etate diſpes mente ſiles · omia p chriſto re-
linquētes ad luxouiū cenobiū a beato colūbano i
burgūdia fundatū pariter prexerunt · ibiqꝫ ſub ſan-
cto abbate euſtaſio ſacre regule ſe deuote ſubije
cerunt · Illic friulphus laudabiliter vſqꝫ ad fineꝫ
pſeuerauit · dehīc audomarꝰ forma eiꝰ puulgata
ad gubernandū & docenduꝫ taruan̄ · vrbis ppl'm
epalem honorē cū magna mentis hūilitate ſuſcepit
in quo gradu verbū dei ſemīnās · aīarū & corporū
languores curans & miſericordie opibꝰ inſiſtens
plebē ſibi creditam rite gubernauit · ipoſqꝫ tarua
nēſes q̄ poſt beatorū fuſciani & victorici martirū
a doctrina ſana quā ab eis audierāt ad ydolatriā
reuerſi fuerāt · euāgelij luce iterū illuminauit · &
ydolorū culturā in vrbe funditꝰ euertit · Cū autē
quadā nocte ex more dn̄m oraret · dyabolus tātā
incentiuā ei carnis tēptatōeꝫ īmiſit · q̄ ei nunq̄ ſi
milē ſe habuiſſe meminit · Remiſcenſqꝫ exemplū in-
cendij beati bn̄dicti in vrticarū & vepriū aculeos
omi indumento exutꝰ egreſſus foras ilico ſe pie-
cit · ibiqꝫ diu volutatꝰ toto corpe vulneratꝰ exijt ·
tūcqꝫ bn̄ penaliter ardēte foris qd̄ intꝰ illicite ar
debat extīxit · Idem cū ab vrbe ad vicinia loca lu
ſtranda pgeret · in quodaꝫ loco pe villā q̄ iorma
cus dicit̄ cōtra meridiē volēs pauſare · iacuit ſub
q̄daꝫ arbore · inde vero cū a ſomno ſurrexit · cruceꝫ
dn̄i ex lignis editā in eadē arbore fixit · ſeq̄nti no-

cte multa ibi appuerunt lumīaria · Et ab eo tēpe
xp̄s p milite ſuo multorū ibidē ſanauit infirmita-
tes · atqꝫ inumerabiles declarauit virtutes · ad me
ritorū aūt ſuorū cumulū augendū · p plurimos añ
obitum ſuū annos oculorū lumen amiſit · ſicqꝫ foris
cecus intus illumīatuſ · nouus iſrhaelita deū vide
bat · & corde ſemper deuoto dicebat · Ad te leuaui
oculos meos q̄ habitas in cel' · Cū aūt obitū ſuum
īminere ſciret · ipa die vltīa vite ſue de lecto ī qͦ
iacebat febre correptꝰ ſurrexit · & ingreſſus eccīaꝫ
plixe cum lacrimis orauit · factaqꝫ diutiſſima ex
hortatōne ad cleruꝫ & ppl'm ad ſtratum redijt · &
more ſolito mortuorū omi corpe extēſus · inter ver
ba grārū actōis & diuīe laudis ſpiritū cū gaudio
& vultu pclaro emiſit · teſtatiqꝫ ſunt q̄ tunc ibidē
aderant · q̄ tāta in tranſitu illiꝰ aīe ſancte ī domo
illa fragrantia odoris ē aſperſa · acſi domꝰ illa oī
bus aromatibꝰ fuiſſꝫ repleta · ¶ CIX · ¶ De mi
raculis eiuſdē poſt obitum ·

Poſt cuius obitū · ad eiꝰ tumulū oleū dei
virtute ex lampadibꝰ pendētibꝰ viſuꝫ ē
mirabilit̄ ſtillaſſe · multaſqꝫ ſanitates &
alia quāplura miracula · dn̄s ibidē p eum dignatꝰ
eſt oſtēdere · Quidam vir ſceleratus & auarꝰ ſoli
dum argenteū a conpatre ſuo mutuauerat · & po
ſtea fide fraudata · qd̄ acceperat ſe nunq̄ ab eo acce
piſſe iuramēto negauit · cui ille rn̄dit · qui comoda
tum reqrebat · Iura mihi ſupra corpus beati audo
mari · p merita & virtutes ipius ſancti · q2 non ac
ceperis a me quod a te requiro · & ego negatōis
tue cauſe acquieſco · cunqꝫ ille audaci corde manꝰ
ad iuramentuꝫ leuaſſet · pximꝰ vltio diuia eſt ſecu
ta · Nam ī loco quo ſtabat · ambo oculi eiꝰ crepue
runt in momēto · & poſt hoc die tercia miſerrima
morte ē defunctꝰ · Tempe vindemie paſtor cuiuſ
dam religioſi viri in vineā glioſo viro collataꝫ in
trauit et furtim ſinū de vuis impleuit · ſicqꝫ ad coe
quales ſuos cū pda redijt · Rogantibꝰ aūt ſociis
vt ſecum pdam quā aſportauerat impartiret ī ſinū
manū dextram immittēti ita ambe īmobiles adhe
ſerunt · vt nec ſiniſtra qua ſinꝰ tenebat complexꝰ
nec in ſinū illata dextra poſſꝫ auerti · contorto etiā
ore retrorſum · lingue pdidit officium · tunc ſtupē
tes ſocij puerum duxerūt ad domū ppriā · non cuꝫ
puo timore cauſam q̄ acciderat referēdo · Cui dn̄s
eius religioſus cōpatiens · aſſumpto eo ſecum ad
eccīam perrexit · & vna cū ipo puero proſtratꝰ · cuꝫ
fletu dei clementiā intercedēte ſācto obtinuit · nā
puer incolumis ſurrexit · Rex aūt vir ſanctꝰ eccle
ſiam ·xxx· ānis · quibus expletis obijt · v · idus ſeptē
bris · Cuius corpus a ſancto bertino abbate trāſla
tum ē · & in moāſterio ſithōin ſepultū · ¶ CX
¶ De ſancto bertino abbate · ¶ Ex geſtis eius ·

Hic bertinꝰ cum duobꝰ alijs · ſcꝫ nūmolio
& ebertraimo patriā ppriā · ſcꝫ ɔſtantien
ſem relinq̄ntes · ad ſanctū audomarū mo
rinenſem eccīaꝫ regentē venerūt · a quo gratifice
ſuſcepti ſunt & miſſi ad pdicandū officiuꝫ legati
onis ſue labore cōtinuo impleuerūt · interea vir no
bilis & pdiues adroaldus nō habēs filiū · volēſqꝫ
eccleſiam heredē facere poſſeſſionū ſuarū · de con
ſilio beati audomari quecūqꝫ habē poterat tribꝰ
pnomiatis ſociis conferebat · vt ibi cenobiū in ho
nore beati petri apoſtoli conſtruēdo · turbā mona
chorū coadunarent · Quod & factū eſt · Deceden
te aūt achario nouiomēſi epō · nūmolinꝰ ad epatū
eiuſdē vrbis puehit̄ · & ebertraimꝰ cenobio ſancti

quītmi a nūmolīno ꝓfertur. Sanctus vero bertīꝰ
in loco ſibi a deo collato reſedit. & cū ſibi aduna-
tis aptiorē locū edificandi cenobiū querere cepit
Sed illud dictuꝫ dn̄i cū reuoluēs. Sine me nichil
poteſtis facere. ꝓuidentie dei cuncta ꝯmittēs. ꝓti
nus nauim ꝯſcendit. ſine gubernatore vel remige
ꝑ ſpacioſū ſtagnū cui adheret ꝑdictū monaſteriū
dei tm̄ nutu nauis agitabatᷓ. angelicoqꝫ miſterio
cerneres carinā trans fluenta fluuij ꝑcipitis ipm̄
gi quouſqꝫ aptū tenēdo portū ꝯſiſteret. & sanctꝰ
bertinꝰ hūc verſū pſalmi decantāti ꝓmeret. Hec
requies mea in ſeculū ſeculi &c̄. Cognoſcens igiᷓ
locū illum a deo ſibi electū. ibi monaſteriū nomīe
ſithdīn in honore ſancti petri edificaᷓ cepit. & cō
fluentibꝰ vndiqꝫ religioſis viris. ī breui multitu-
dinē monachoꝝ coadunauit. quē etiam deus ꝯtra
dyabolicas ꝑſuaſiones indefeſſe pugnantē & ma
gnā de ouibꝰ ſibi creditis habentē curaꝫ. almificis
ſignis glorificauit ¶ CXI ¶ De miraculꝭ eiꝰ poſt
obitum
Poſt cuius etiā obitū. plurima
dn̄s oſtendit miracula ꝑ eiꝰ merita. cir-
ca eiuſdē ſepulcrū. Tres viri nocte dn̄i
ca in rodano. iuxta beati mauricij moaſteriū. ſerui
em̄ erant illius loci. nauim aſcēdentes. retia exten
dūt ad capiēdos piſces. q̄ ſcꝫ retia intrauit piſciū
magnoruꝫ multitudo. q̄ntā antea nunq̄ ceperant
vna nocte. hic nauigātes ad portū quē ſoliti erāt
poſt piſcatōeꝫ intrare. nequerunt ſe de ꝑdicta na
uicula mouere. Duo em̄ ex ipis pedū ac manuum
officio ꝓuati. toto erant cōtriti corpe. tercius vō
pedū officio ꝓuatus ac ſurdꝰ effectꝰ hic duobus
īnitēdo ſcꝫ fuſtibꝰ. oratōis cauſa loca ſācta circūi
re decreuit. Tandem ī ſithdīn monaſterio ad bea-
ti bertini ſepulcrū veīt. & cū fratres nocturnas
cantarēt vigilias, ecciam intrauit. Cunqꝫ diu cuꝫ
lacrimis ſanitatē poſtulaſſꝫ. euāgelij lectōe recita
ta. vidit cōtra ſe multa lucere luīaria. paulatimqꝫ
a ſe ſenſit infirmitatē recedere. audituqꝫ recepto
ac recupato pedū officio. poſt ſinaxim letus & ſa
nus ad domū ꝓpriā repedauit. Quidā malignꝰ cū
religionis cuiuſdā ſe eē ſimulaſſꝫ. ꝑ tres dies cōti
nuos q̄ſi orandi grā beati bertini ecciaꝫ ingreſſus
valuas diligēter conſiderauit. horā q̄ fratres refe
ctoriū cauſa refectōis peterēt notauit. arreptoqꝫ
clerico callide valuas apuit. & ingreſſus vaſa ar
gētea q̄ ſub coronis ac lāpadibꝰ pendebāt. furtim
ſurripuit. At dū egreſſus q̄rere cepiſſꝫ aditū por
te vidit vt ipſe poſtea narrauit. quāplurimos &
terribiles ibi inimicos ſibi aſſiſtē. Itaqꝫ reuertēs
ꝑ monaſteriū q̄ſi ꝑ ꝑcipitia parietū & tectorum.
cōcitos cepit dare ſaltꝰ. Quod cū vidiſſent ibi de
gentes. ſublata ꝓrſus ambagine hūc eē reū clami
tant & ſacri fureꝫ theſauri. ideoqꝫ taliter a demo
nio agitari. Itaqꝫ comp̄henſus & interrogatꝰ q̄d
ſibi accidiſſꝫ. ſtatī veritatē expoſuit & in neruum
miſſus ē. ſed fratres ei cōdolentes. miſerunt ad co
mitē eiuſdē loci. & redditū eſt ei liberū exire. q̄ tm̄
ſeptimanā tantūmodo ſupuixit ¶ CXII. ¶ Ad
huc de eodē
Beniamin q̄dā nobilis
plurimū ex hereditate ꝓpria moaſterio
ꝯferēs īntrauit. & laudabili vt facieteꝰ
videbatᷓ ſimplicitate. totū ſe moaſterio contulit.
ſed non multopoſt īſoleſcens. cepit opa ſua mala
defendere. & mortiferis ꝑſuaſioibꝰ cōſentire cor
reptus a fratribus emēdari noluit. verūctiam exo
ſos habuit. Tandē de moaſterio ē egreſſus. cepit
qꝫ luſtrare domꝰ ꝓpīquoꝝ. freq̄ntare furta & ſtu
pra. aliaqꝫ nephāda exercere facinora. at clemētia
dei q̄ īgratos quoſqꝫ ꝑ flagella vocat ad regnuꝫ
fecit eū ex nimio capitis dolore corporale lumē a
mittere. Vix aūt tunc obtinuit a ꝓpinq̄s. vt aliq̄d
ei ſolatiū impēderēt ꝓpīq̄tatis. ab illis ergo ſuſce
ptus eſt. ſꝫ iugiter verboꝝ ꝯtumelijs verberatus
Quadā igiᷓ die ꝯtumelia freq̄nti valde meſtꝰ ad
monaſteriū bt̄i bertini ꝑduci ſe rogauit. Ibiqꝫ co
rā eccie ianuis ꝓſtratꝰ. quotidie dn̄m de ꝑteritis
negligētijs placare ſtuduit ieiunijs & oratōnibus
lacrimiſqꝫ aſſiduis inſiſtēs. Cuiꝰ hūilitateꝫ pater
monaſterij vidēs. ad portā euꝫ collocauit ꝑbēdo
ei victū quotidianū. ille aūt ī peītētia ꝑſeuerauit
quatinꝰ humū ſepiſſime lacrimis rigāſ mereretur
audire. Dimiſſū ē peccatū tuū. Quadam igiᷓ die
iuxta altare ſitum in media eccleſia ſtetit. caſuqꝫ
ſubitaneo in terrā proruit. quē fratres accurren
tes a terra leuauerunt eūqꝫ videntes oculoꝝ aciē
clariſſime ꝓtēdentē. interrogauerūt q̄liter a domi
no recupaſſꝫ viſionē. Ille aūt dicebat. qꝫ cum dn̄m
pura mētis intentōe exoraret duas faculas ex ſe
pulcro beati bertini vidit iactatas. oculis ſuis cla
riſſimū lumē infundētes. ſtatimqꝫ frater in ꝑorem
locū ꝛuocatꝰ. grās egit. & itinera chriſti deīceps
recto calle prexit. ¶ CXIII ¶ De īſania clodo
uei regis & epiſtola martini pape. ¶ Sigibertꝰ.
Anno conſtātis. xvij. clodoueus rex cor
pus ſancti dyoniſij pariſieñ. diſcoopiens
minus religioſe. licꝫ cupide. os brachij
eius fregit & rapuit. moxqꝫ in amentiā ꝑpetuā in
cidit. Anno ſeq̄nti ſāctus obiit amādus eluonēſiſ
¶ Actor Huius vitā adbreuiatā iaꝫ ſupra poſui
mus. Extat ad hūc ſāctum amandū epiſtola decre
talis martini pape. in q̄ ſignificatᷓ eundē amanduꝫ
voluiſſe paſtorale obſequiū deponere ꝓ eoꝝ iobe
diētia a q̄bꝰ ꝑſbiteri vl̄ dyaconi pꝰ ſuas ordiatio
nes in lapſū inquinabātur. a qua voluntate illuꝫ de
hortatᷓ idē beatiſſimus papa ꝑſuadēs eū ad patiē
tiam. & cōmonēs vt nullā eis ī delicto cōpaſſionē
exhibeat. ſed lapſos oēs ab officio deponat & eoſ
in iugem penitentiā mittat. Si em̄ inquit tales q̄
rimus ad ſacros ordines ꝓmouendos quos nulla
ruga. nullum vite contagiū ab ordinibꝰ ſacriſ pre
pediat. q̄ntomagis ſi aliquis poſt ordinatōeꝫ ſuā
in lapſū ceciderit. & ꝑuaricatōis peccato dep̄hen
datur obnoxius. oīmode ꝓhibendꝰ eſt cū maībus
lutulentis atqꝫ pollutis miſterium noſtre ſalutis
tractare. Sitqꝫ hmōi ſemꝑ iuxta ſacroꝝ canonum
ſtatuta in hac vita depoſitꝰ. vt illum q̄ mētis iter
na ſcrutatᷓ. nullūqꝫ de ouibꝰ errare ꝯgaudet dum
aſpexerit ſincerā penitentiaꝫ eius in terribili iudi
cio habeat reconciliatū. ¶ Sigibertꝰ. Eo tp̄e ſan
ctus niuardus remenſis archiepus & reolus ſuc
ceſſor eius. berharius quoqꝫ martir q̄ fuit abbas
ꝑmus autillarenſiū. Sancta etiaꝫ berta martir &
abbatiſſa ſāctitate claruerūt ī gallia. ¶ CXIIII
¶ De ſancto berchario remenſi & ſancto niuar
do archiepō. ¶ Ex geſtis eius
Hic ſanctus berharius ſub ꝑfato ſācto
niuardo remoꝝ pontifice. moribus & ſa
pientia imbutus. luxouiēſe moāſterium
expetijt. vbi ſub abbate ſancto euſtaſio monaſti
cā vitam duxit. Cum autēꝫ in cura ꝓmptuarij re
ctoris nutu aliq̄n eſſet implicitꝰ quadaꝫ die ſubi
to iuſſu eius eſt vocatus. forte ille tunc ꝓmptua
rium ingreſſus ante vas ſteterat. & ſudem q̄ vul
go duciculum a potu ſcꝫ educendo, diciᷓ in manu

tenens· cerealem amphora potum infundebat· Mi
rum dictu ad vaiꝰ iuſſionis nutum relictis q̃ ha
bebat in maībus cucurrit concitꝰ ardore obediē-
tie amphore obſeruantiā oblitꝰ· Illoq; ante abba
tem ſtante interim potꝰ in vaſculū ſuppoſituz de-
fluere nō ceſſans· poſtq̃ ad ſupficiē vaſis puenit·
in modū colūne ſupne conſtipatū in girū corona
ri cepit· vltro cerneres illud liquamē qd vix clau-
ſum valet ɔtineri· vt quondam dei pplo trāſeunte
abſq; litoribus iordanis fluenta in ſublime tolli·
vt liquido pateſceret q̃nta eſſet virtus obediētie
cuiꝰ fructus nullo mō poſſit in terra depire· At
ille qd acciderat non ſuo ſed abbatis merito depu
tauit· Iam vero regularibus diſciplinis edoctus·
ad ſanctū niuardū reuertitur· Qui cū in aliquo p̃
diorum ſuoꝝ edificare cenobiū vellet· cū bercha-
rio vicum q̃ndam ſpernacū quē beatꝰ remigiꝰ ec-
cleſie remēſi p̃cio acquiſierat expetēs· ipo ꝓceſſu
itineris graui ſopore deꝑmit̄· ita vt eundi facul-
tate remota· oēm illum equeſtrē q̃ ſe forte comi
tabat̄ ordinē ſtare p̃ciperet· Itaq; fagꝰ frondoſa
eligit̄· ſub cuiꝰ tegmie recubans· berchari decū-
bentis gremio vertice compoſito recipit̄· Interi
to quieſcente ſanctꝰ berchariꝰ in celum defixis
lumibus aſpicit· ſubito niueā columbā e ſublimi-
bus deſcēdere. & arbori cui ſubſtrati erant reſide
re. q̃ repente ab arbore proſiliēs· & rupēs aera va
cuū future fabrice ſpaciū circūuolans locū quo ce
nobiū conſtrui debeat giro deſignat· p̃ſentia ſan
ctificat· Cunq; eoſdem ſui ambitꝰ circulos tercio
repetiſſ; apto celo recondit̄· Et qd idem bercha-
rius corpalibus deꝑhenderat oculis· hoc q̄dez q̄ſ
cens pontifex ſenſerat ſopore celeſtis viſioīs· Ita
q; a ſomno excitatus· o inquit berchari votorum
meoꝝ compar fidiſſime· q̃mgratum mihi eſt huc
paululū ſoporis grā diuertiſſe· Quod em̄ diu dif
ferens corde geſtauerā· viſioīs archano maturiꝰ
aggrediendū eē compellor· Illoq; viſum referen
te ait berchariꝰ· O pater ſanctiſſime· quidq̄d ī vi
ſione ſpūs diuinitus tibi teſtaris illatum· noueris
etiam me corpaliter fuiſſe conſpicatū· Tunc pre-
ſul eius induſtrie hoc ſanctū opꝰ diſpoſuit ɔmit
tere· q̃ in loco ipo q̃ altiuillare dicit̄ cenobij fūda
mēta iecit· nec p̄us ab ope deſtitit q̃ opus ceptū
ad laudem dei complerz· ibi moaſtice ɔuerſatōis
viros religioſos aggregauit· & cuncta q̃ huic or
dini cōmoda iudicant̄ diligēter īpleuit· Obijt aūt
ſanctus niuardus die kl· ſeptēbris· CXV

De martirio ſancti berchari & de maioribus domus·

Anctus aūt berchariꝰ in ordinādo plurima· Forte accidit vt filio-
lum ſuū dagouinū quē de ſacro fōte ſu-
ſceperat & moāchum eē ſtatuerat· exigentibꝰ cul-
pis ſuis verbere increpatōis feriendū decerneret
q̃ merito ſuo ſathane cū iuda traditꝰ· indigne pa
tris obiurgamia tulit· Et cū ille feſſus lectulo re-
clinatꝰ mēbra ſopori dediſſet idē filius ſathane ir
ruens in eū· mortali eum vulnere attēptauit· arre
ptūq; ferrum quo eū pcuſſerat· in piſcinā q̃ intra
monaſteriū erat quāciti potuit occultādū dedit·
Videres tunc laticē velut tāti ſceleris cognitorē
ferrū in ſe receptare expaueſcē· Naz mox vt aquā
tetigit velut leuiſſime materici pluma ſup aquas
natauit· ipe aut amēs factus· homicida eccleſiam
petijt· cruētiſq; maibꝰ ſignū cepit pulſare fratres
inconſueta hora cū admiratōne ſurgentes· & ſan
ctum virū interfectū audientes· ad lectum eius
cōcurrerunt· & adhuc in eo ſpm̄ repperūt Comp̄
henſum igit̄ dagouinū ei obtulerunt· ſcire cupiē-
tes q̄d de commiſſo tanto ſcelere iudicarz· At ille
dn̄i non imemor. deū inquit tibi frater penitentia
liter placabilē fieri ſtudeto· Nam quātū ad me at
tinet omī te liberꝫ ī pietate remitto Ex eius ſepul
cro longo tēpe poſt oleū pullulans viſum ē deflu
xiſſe cunctis morbo obſeſſis ſalubre· Sigiber
tus· Anno cōſtātis· xix· clodoueus rex francoruz
obijt· & lotharius filiꝰ eius ſuccedit· & quattuor
ānis regnauit· Huiꝰ maior domꝰ poſt erchanoal
dum fuit ebroinꝰ Ab hinc francoꝝ regibus a ſoli
ta fortitudine & ſciētia degenerātibꝰ· regni potē
tia diſponebat̄ p maiores domꝰ· regibꝰ ſolo noīe
regnantibꝰ· Quibꝰ moris erat· p̄ncipari q̃ dem ſm
genus· & nil agere vl' diſponere q̃ irratōabiliter
edere & bibere· domiq; morari· & kl· maij p̃ſidere
coram tota gēte· & ſalutare & ſalutari· obſequia
& dona accipe & repēdē· & ſic ſecū vſq; ad aliū
maiū pmanere. Batildis regina mater lotharij cor
beie & kale monaſteria deo conſtruxit CXVI

De ſancta batilda regina· Ex geſtis eius·

Ec de tranſmarinis ptibꝰ deꝑdata· redē
pta ē a venerabili viro hercanoaldo qui
tūc maior domus palatiuz gubernabat·
Fuit aūt de claro ſanguine ſaxonū. aſpectu deco
ra· vultu hilaris. īceſſu grauis· pudica· ſobria· pru
dēs & cauta· hūilis & gratioſa· adeoq; placuit p̄
dicto principi· vt loco pincerne eā cōſtitueret· In
qua dignitate omibꝰ ſeniorībꝰ ī domo dn̄i ſui ita
hūiliter obſequebat̄· vt eis calciamēta detraheret
& detergeret & aquā ad lauandū afferz· & veſti
mēta eorum feſtinātez paret abſq; omī murmure
& adulatōe bono & pio aīmo· Mortua vero vxo
re hercanoaldi· voluit idem p̄nceps eam ducere·
Que cū vocaret̄ ad p̄ncipis cubiculuz ſe abſcōdit
in angulo domatis· & ſuper ſe iecit pannos viliſſi
mos· vt nemo putaret illic aliquē latere potuiſſe
Ea igitur nō inuenta· p̄nceps duxit alterā· Tunc
illa iterꝫ queſita inuenta eſt· ſz a principe non con
tracta· Poſtea p dei grāz facta eſt vxor clodouei
regis filij dagoberti· Et merito· Erat em̄ & ipa d̄
ſanguine regio· Faciebat aūt elemoſinas multas
eccleſijs & paupibus per manum geneſij abbatis
quē rex ei in adiutoriū dedit· qui tunc erat aſſiduꝰ
in palatio· qui poſtea factꝰ eſt lugdunenſis epus
Hec regina peſtem ſimoniacā a francia extirpauit
& īpijſſimas exactōnes publicas ceſſare fecit· q̃
adeo grauabant pplm· vt multi filios ſuos magis
optarent mori q̃ viuere· Conſtruxit cenobium
ſanctimonialiū ī pago piſiaco nomīe kalam ī ābi
anēſi moāſteriū corbeie· qd vill' & p̄dijs magnifice
inſtruxit· Diuſis quoq; monaſterijs multa dona
ria ɔtulit & eccleſiis p̃cipuis īmunitates cōceſſit
Multos captiuos redemit· multos relaxauit· mul
tos in moāſteria trāſmiſit· Orta tandē contētione
inter francoꝝ ꝓceres ꝓ ſupbia ſigebrāni epi· pro
qua & ipe occiſus ē· deſideratum meruit adimple
re ꝓpoſitum· deductaq; a quibuſdā ſenioribus re
gni ꝓceribus ad moāſterium kalā· religioīs ibi ha
bitum ſuſcepit· In hebdomada ſua miſtrabat ī of
ficio coquine ſicut & cetē ſorores & mundicias fa
ciebat etiā pluſq̃ cetē ſorores· inquinamēta ſter
corū ꝓpriis manibꝰ emundās· Incidit tandē in
yliacam paſſionē· d̄ qua cum auxilio dei & medi
corum ē ſanata· appropinquante igitur obitu ſuo
viſio p̃clara ei oſtēſa ē· Scala ei videbatur erecta

ſtare añ altare beate dei genitricis marie· cuiꝰ ca
cumen celos attingebat· & ꝑ eiuſ dẽ gradꝰ ſe co
mitantibus ſãctis angelis ſecreta celeſtia penetra
re· Habebat aũt quãdã filiolã quã ex fonte ſacro
ſuſceperat· pro q̃ dñm exorauit vt ante ſe moreret̃
Quod & factũ eſt· Cuiꝰ morte & ipa ſtatim eſt
ſecuta· In exitu aũt aĩme eiꝰ a corpe· diuinꝰ ſplẽ
dor in eius corpuſculo clariſſime chorufcauit · &
viſus eſt a circũſtantibꝰ angeloꝝ chorꝰ ei obuiaꝫ
aduenisse· & cũ eis fideliſſimꝰ amicꝰ eius geneſiꝰ
epus· Viſiqꝫ ſunt angeli aĩam eiꝰ remigio alaruꝫ
& manibꝰ eleuatã in celũ portaſſe ·monaſterium
vero kale pmo ꝯſtruxit clothildis regina· vxor clo
douei magni quẽ ſanctꝰ remigius baptizauit · &
ꝯſtruxit illud in honore ſancti gregorij Sed quia
ãbitus eccleſiole illiꝰ ſtrictior erat· & magno ſan
ctimonialiũ gregi nõ ſufficiẽs· eã bathildis regi-
na euerti fecit· & ampliorẽ conſtrui· CXVII.

De ſancta gertrude virgine niuigellẽſi·
Sibertus· Ex geſtis eius.

Anno cõſtantis· xxj· obijt ſãcta gertru-
dis niuigellenſis· Hec ipa die obitꝰ ſui
apparuit cuidã abbatiſſe treuerenſi noĩe
modeſte ſibi in vita ſua amicicia familiariter ꝯſtri
cte quãuis corpaliter lõge remote Hec etenĩ qua
dam die añ altare beate virginis ꝓſtrata cũ ora
tõe finita ſurrexiſſꝫ· ſubito vidit ad dextrã altaris
ſanctã gertrudẽ ſtantẽ q̃ dixit ad eã· Soror mode
ſta certiſſime ſcias me hodie in eadẽ hora de habi
taculo carnis huiꝰ abſolutã· Quo dicto diſparuit·
Poſt annũ vero decimũ in moãſterium niuigella
ignẽ fuiſſe exortũ aſſerunt· vbi ſancta gertrudis
ꝓfuit· Et intantũ flama vehemẽs erupit· vt nullꝰ
illuc concurrentiũ ſpem haberꝫ ad liberandum de
incẽdio moãſteriũ· Ancille quoqꝫ chriſti q̃ ibi con
gregate fuerãt· ad vicina loca ꝯfugerũt foras mu
rum· Tunc vir vnꝰ cui ꝯmẽdata fuit cura regẽdi
monaſteriũ· repẽte eleuãs oculos· vidit ſanctam
gertrudẽ in ſũmitate refectorij ſtanteꝫ· q̃ cũ vela
mine quo opta erat iactabat de domo flamaꝫ. Et
miro modo viderũt ſubito moãſteriũ liberatũ de
incẽdio· Omẽs aũt qui ob remediũ aĩe & etiã cor
poris ad ſepulcrũ virginis ꝯfluẽtes· cũ amore dei
auxiliũ q̃rebant· ſani & incolumes redibãt · Pluri
mi etiam vincul' cõſtricti· eã in neccitate ſua depre
cabant̃· & ſtati ꝯfractis & diſſolutis vincul' libe
rabant̃· Quedã religioſa matrona noĩe adella ad
monaſteriũ veĩt· & de virtutibꝰ ſancte gertrudiſ
dubitãs· cũ vna dei famula ibi manẽte ꝯtentõeꝫ ha
buit· In die aũt feſto ſancte gertrudis comedenti
bꝰ cũ gratiaꝝ actione ſororibꝰ· ꝑdicte matrone
filiꝰ puulꝰ· queꝫ delicate diligebat· huc illucqꝫ io
cando diſcurens ĩ fontẽ cecidit· & tãdiu quouſqꝫ
ſorores de mẽſa ſurgerẽt ibi iacuit· Vna aũt de ſo
roribus ſupueĩt & matrone filiũ ĩ fontẽ cecidiſſe
ac mortuũ eẽ retulit· Tunc illa q̃ tm̃ de virtutibꝰ
ſancte gertrudiſ cũ matrona ꝯtẽderat exclamauit
hoc tu feciſti ſancta gertrudis· q̃a mater eiꝰ nole
bat credere v̇tutibꝰ tuis· Sꝫ & obſecro te ꝑ dñm
vt eum reſuſcitare digneris· Tulit ergo infanteꝫ
& iuxta lectũ ſãcte gertrudis poſuit· q̃ miro mõ
ſubito cunctis aſpiciẽtibꝰ ſurrexit· Sigibertuſ
Anno ꝯſtãtis· xxij· obijt ſãctꝰ eligiꝰ nouiomẽſis
epus· Anno· xxv· theodorus archiepus & andria
nus abbas a vitaliano papa in angliã diriguntur
anno ſeq̃nti ꝯſtans impator q̃ & cõſtantinꝰ omni
bus ſuis ꝑoſus· ſiracuſis a ſuis in balneo occiſus
eſt· CXVIII De nece ꝯſtãtis & impio filij
eius cõſtantini· Hugo vbi ſupra.

Ic eñ multos ortodoxorũ verberibꝰ &
exilijſ ꝯdemnauit· eo q̃ hereſi ſue nullate
nus acq̃eſcere vellẽt· ꝓpter qd̃ cũ apud
bizantiũ pene oĩbus eſſꝫ exoſus· ad ytaliã nauiga-
uit· volẽs illam a poteſtate longobardoruꝫ eruere
& ibi manẽ· Egreſſus igĩ de regia vrbe veĩt athe
nas· ibiqꝫ mare tranſiens beneuẽtanoꝝ fines inua
ſit· Sꝫ exercitũ eiꝰ grimoaldus eiuſdẽ ꝓuĩtie dux
fortiter attriuit· Igĩ cernẽs auguſtꝰ· q̃ nihil con
tra lõgobardos ꝓficerꝫ· romã ꝑrexit· Cui ſexto ab
vrbe miliario vitalianꝰ papa reuerenter occurrit
& eum ad beati petri limĩa cũ magna ꝓplĩ ꝑduxit
freq̃ntia. quo cũ ꝑueniſſꝫ· obtulit ſancto petro pal
lium optimũ auro textũ· Et cũ in vrbe iam ꝑ · xij ·
dieſ reſediſſꝫ· magna tactꝰ cupiditate varia orna
mentorũ gñ̃a ex ere & marmore q̃bus vrbs deco
rabat̃· in tiberim vexit· vt ea ꝯſtantinopolĩ ferret
Inter q̃ baſilicam ſancte dei genitricis & martirũ
oĩm que pantheon ãtiq̃tus vocabat̃· eris tegulis
diſcoopuit· Quibus patratis· ſtatuit remeare re
trorſum· Igitur a roma digreſſus· ad ſiciliaꝫ naui
gauit· Quo cũ quodã die ſecretius in balneo laua
retur· a ſuis interficit̃· Poſt cuiꝰ deceſſuꝫ milites
aſſumẽtes mezenciũ q̃ndaꝫ armeniũ ſibi creauerũt
impatorẽ· ſꝫ non poſt multos dies conſtãtinus cõ
ſtantis auguſti defuncti filiꝰ cũ multo ibidem ve
niẽs nauigio· & impialẽ purpuraꝫ ſumpſit· & me
zenciũ cũ interfectoribus patris ſui morte peſſi
ma cõdemauit· hic fuit vir fide catholicꝰ & mode
ſtus· Sapienti quoqꝫ vſus conſilio cũ arabibus q̃
damaſcũ ĩhabitabãt· & cũ bulgaribꝰ pacẽ firmiſſi
mam fixit· Reſtaurauit etiam eccleſias· q̃ fuerant
dirute a tpibus heraclij proaui ſui· Inſurrexit ꝑte
rea contra monothelitas ſatagens eoꝝ opiniones
ſubuertere· vñ & ſanctã ſextam vniuerſalẽ ſinod̃
conſt'nopolĩ cõgregauit· cc· lxxx· eporum· que in
vno dño noſtro iheſu chriſto duas naturas eſſe
cõprobat & oſtẽdit· Sigibertus· Cepit aũt cõ
ſtantinꝰ impare ãno dñi ſcꝫ· dc· lxx· mũdi vero q̃r
timilleſimo· dc· xxxiii· & impauit annis· xvii· huiꝰ
ãno ꝑo grimoaldꝰ rex longobardoꝝ cũ· ix· die pꝰ
fleubothomũ accepto arcu colũbã ꝑcutẽ nisꝰ eẽt
vena brachii eius dirupta eſt· & ſupponentibus ei
medicis venenata medicamẽta defunctꝰ eſt· ac ꝑ
tharith filiꝰ aripth r̃giſ diuinitꝰ a ꝑegrinatõe reuo
catur· & a longobardis ĩ regnũ relocatus regnat
annis· xvii· Hoc tempe claruit ſãctus ꝑiectus ar
uernenſis ciuis et epus· qui etiam martirizatꝰ eſt
ab ipſius primoribꝰ· in vltõem hectoris maſſilien
ſium patricii· ab hilderico rege francoꝝ ꝑempti ꝓ
pter iniuſticias aruernẽſi eccĩe ab eo illatas

CXIX De ſancto ꝑiecto aruernẽſi epo et
martire· Ex geſtis eius.

Ic ꝑiectus cum adhuc eſſꝫ in vtero ma
tris· vidit mater eius in ſomnis· q̃ ꝑla
tus eius egrederet̃ filius ſãguine rubri
catus· qd̃ cũ cuidam dei ſeruo mater dixiſſet· dixit
ei q̃ puer ille palmã martirii obtinerꝫ· Natꝰ ergo
puer in aruernia ciuitate literis imbuit̃ Et q̃a gra
tioſus erat in oĩbus· archidyacono vrbis nutrien
dus ꝯmittitur. Omibus itaqꝫ virtutibꝰ intentus
dum die quadã ad eum multi paupes aduẽiſſent·
et elemoſinas poſtularẽt· ꝑ famulum ſuũ nouit· q̃
pluſq̃ duos denarios non haberꝫ· Cunqꝫ iuſſiſſꝫ
afferri ſaculum et dñm inuocaſſꝫ· tanta protinus

ubi íueta ē pecunia · quāta ꝑ foribus ſtabat cater
ua paupm · Die quodā paſce cū ipe ad menſā in ſo
lario cū mltis aliis reſiderʒ tres inꝰ eos aderāt q̄ a
carnibꝰ abſtinebāt · quos cū alii deriderēt · ſcūs ꝑ-
iectus eos admonuit · ut quos venerari debebant
irridēdo n̄ icreparēt · Sʒ cū illi nō ſe corrigerēt · ſu
bito pauimēcū ſolarij cū irriſoribꝰ cecidit · tātūqʒ
ꝑiectꝰ cū abſtinētibꝰ reſidēs ad mēſā remāſit · Cū
igit̄ felix eps ciuitatis obijſſʒ · & clerꝰ & ꝑplus ꝑie
ctuʒ eligerʒ · q̄dā archidyaconꝰ vrbis epatū vſur-
pauit ꝑ p̄miū · ſʒ nō vixit vltra terminū · xl · dieruʒ.
Cū ergo aliū vix īnclitū eligē voluiſſent · ille ele-
ctōi ꝓ poſſe renitēs · ꝯſiliū dedit & monuit · vt ꝑ-
iectū i cathedra ſblimarēt. Electus ergo ꝑiectꝰ · &
ſācitate & grā pollebat i oibꝰ · Quodā itaqʒ tēpe
cū regē frācie adire vellʒ · tēſiuit ꝑ q̄ndā abbatiaʒ
vbi ſcūs marinꝰ abbas ḡuiter egrotabat · quē mox
oratōe ſanauit · deīde regē adiens qd̄ voluit impe
trauit · Cū ergo redirʒ · marinꝰ abbas ſecutꝰ ē euʒ
vt ſic inuicē diligebāt ita ſil' martirium ꝯſūmarēt ·
Dū ergo i quodā loco ſil' orarēt. repēte ſup eos ꝓ
ceres vrb ꝑſeq̄ntes irruerūt & ſcm̄ marinū decolā
tes · cū ſcm̄ ꝑiectū ſe occidiſſe putarent · ad ſocios
redire ceperūt · quos ſcūs ꝑiectꝰ d̄ loco i quo ora
bat vocauit dicēs · Ecce ego quē q̄ritis. facite qd̄
optatis · Tunc vnꝰ eū gladio ꝑcuſſit i pectore · q̄
cū adhuc viueret · & ꝓ occiſore ſuo dn̄m exorarʒ ·
ille gladio caput eiꝰ ꝑcuſſit cerebrūqʒ eiecit · Qui-
dā vͦ ex hijs q̄ morti eiꝰ ꝯſenſerāt · de ꝓpe ſtātes ·
viderūt tres ſtellas ſubito ſup̄ domū illā ſplendē
tes · i q̄ ſācti illi cū vno ſatellitū occiſi iacebāt · Ra
debertꝰ autē q̄ ſcm̄ ꝑiectum occidit · nō mltopoſt
viuꝰ ꝯſūptꝰ a vermibꝰ expirauit · Aliꝰ vͦ dū die
q̄dam venaret̄ de equo corruēs fracto dextro bra-
chio. ceteroꝝ mēbroꝝ debilitatē incurrit · Qui cū
nulla poſſʒ medicina curari · ad ſe reuerſus ad ſāctū
ꝑiectū ſe cū vxore ꝯtulit & veniā poſtulās d̄ oleo
lāpadis freq̄nteꝰ ſe punxit. Sicqʒ cito curatꝰ quod
dam vas argenteū · x · marcharū ſancto martiri pre
ſentauit · Qd̄ cū ceteri cognouerūt · ſilr̄ peniten
tes · multā auri & argēti copiā obtulerūt ¶ Sigi-
bertus · Eodē tpe i territorio cameracēſi · vͦgo dei
maxelēdis ꝓ voto vͦginitatis hardumū amatorem
ſuū fugiēs. ab eo martirizat̄ · q̄ mox excecatꝰ · poſt
triēniū ab ea illūiat̄ · Hoc quoqʒ tpe q̄dā in britan
nia a morte reſurgēs · mlta q̄ vidit de locis penarū
& purgatorij ignis loco enarrauit · ¶ CXX

¶ De mortuo in anglia ſuſcitato & eiꝰ viſione ·

ERat h̄ paterfaīlias in regione ¶ Beda
nordābim q̄ vocat̄ incūmemnaum · q̄ prio
noctis tpe defūctꝰ diluculo reuixit · &
obſeruantes ſe in fugā ꝯuertit · vxor eiꝰ quāuis ni
mis pauida remāſit · Cui ille · Noli timere · Surrexi
a morte q̄ tenebar · & ꝑmiſſū ē mihi iterū apd̄ hoīeſ
viuere · Sed multū aliē viuēdū ē mihi ammodo q̄̄
p̄us · Statiqʒ ſurgēs abijt ad oratoriuʒ ville · & ad
diē vſqʒ orauit · Et tūc diuiſit ſubſtāciā ſuā in tres
ꝑtes · e qbꝰ vnā ꝯiugi · alterā filijs tradidit · terciam
vͦo ſtatī paupibus erogauit · Nō mltopoſt ad mo
naſteriū malcos pueīt qd̄ tuido flumīe circūcigit̄
& accepta tōſurā ſecretā māſionē ab abbate ſuſce-
pit · & ibi vſqʒ ad mortē in mirabili ꝯuerſatōe per
māſit · Narrauit aūt hoc · Quidaʒ lucidꝰ aſpcū · &
clarꝰ veſte me ducebat · Incedebamꝰ taciti ꝯtra ſol'
ortū ſolſticialē · deuenimꝰ āt ad vallē latiſſimā · lō-
giſſimā · ꝓfūdiſſimaʒ · q̄ erat a leua noſtra · & habe-
bat vnū latus flamis ferūētibus nimiū terribile ·
aliud aūt ferūēti grādine & frigorē nimis horrendū
vtrūqʒ plenū aīabꝰ · q̄ viciſſim hīcinde iactabant̄
cū ipetu · Nā cū vnū ſufferre nō poſſent ī aliud trā-
ſiliebāt · & cogitabaʒ intra me q̄ infernꝰ eēt · Du-
ctor aūt meꝰ cogitatōi mee rn̄dēs · nō inq̄t vt pu
tas h̄ ē infernꝰ Et cū ꝓgrederemur vidi loca tene
bris ita dēſis repleta ut nihil oīno viderē ꝑter ſpe-
ciem & veſtē ductoris mei Et ecce crebri flamaꝝ
globi aſcēdētes d̄ puteo & rurſus decidētes in eū
dē · Et ſtatī ductor meꝰ diſpuit · & me ſolū reliq̄t
Erant aūt faſtigia flamaꝝ plena ſpiritibꝰ hoīm ī-
ſtar fauillaꝝ cuʒ fumo aſcēdentiū & relabentiū &
fetor icompabil' cum ill' ebulliebat · Interea turba d̄
monū cachinās & iſultans. q̄nqʒ aīas hoīm educe
bat ī tenebras · E qbꝰ unꝰ erat attōſus ut clericus
q̄dam laycꝰ · q̄dā femīa & deſcēderūt cū eis in me
diū baratri ardētis · Quidam āt ſpūs d̄ abiſſo illo
aſcendētes · afflātes ignē putridū ocul' & naribus
& ore · forcipibꝰ igneiſ quos portabāt minitabant̄
ꝯphēdere me · & tn̄ tāgere me n̄ potuerūt · & ecce
q̄ſi fulgur ſtelle micātis inter tenebras poſt me ap
paruit · h̄ erat ductor meus q̄ mox eos fugauit · q̄
ꝯuerſus ad dextrā cepit me ducē ad ortum ſol' bru
malē · & mox ī lucē ſerenam eductꝰ · uidi muruʒ ꝑ
maximū · cuiꝰ longitudīs & altitudīs q̄ſi nullꝰ ter
minus uidebat̄ · in quo etiā nulla ianua vl' aſcēſus
vl' feneſtra uidebat̄ · & ſtatī neſcio quo ordine fui
mus in ſūmo · & erat ibi ſubtus campꝰ latiſſimꝰ &
letiſſimꝰ · floſcul' vernantibus & odore ſuauiſſimo
plenus · et luce clariore ſole meridiano ī quo agmi
na albatoꝝ plurima et ſedes mlte letantiū · Et cū
me inꝰ illos ducerʒ · cogitabā hoc eē regnū celoruʒ
Et rn̄dit ille · Non ē hoc regnū celoꝝ ut putaſ · Et
ꝓcedēs inde aſpicio mlto maiorē lumīs grām · et
vocem cantantiū ſuauiſſimaʒ audio et odorē ſētio
ꝑmagficū · ¶ CXXI ¶ De expoſitōe ipſiꝰ uiſio
nis et ꝯpalatōe ·

ET cuʒ me intraturū ſperarē · mox ductor
meus greſſum retorſit uia qua uenerāʒ et
nobis reuertētibus ait · vall' quē aſpexiſti
locus ē in quo examinant̄ et caſtigant̄ aīe differē
tiū confiteri et emēdare ſcelera ſua vſqʒ ad mortē
q̄ et tunc penitētes et ꝯfitētes d̄ corpe exeunt · qui
tamē omēs ꝑ penitētiā dei in die iudicij ad regnū
celoꝝ ꝑueniēt · Multos aūt an̄ diem iudicij liberāt
elemoſine · ieiunia · et oratōes viuētiū · et p̄cipue ce
lebratō miſſaꝝ · Puteus aūt quē vidiſti ē os gehē
ne ī quē qui ſemel inciderit nunq̄ liberabit̄ · Locꝰ
aūt floris · ē ipe ī quo recipiunt̄ aīe exeuntiū a cor
pore cum bonis opibꝰ · non tamē tante ꝑfectōnis
ut ſtatī mereant̄ in celoꝝ regnū intrare · Qui oēs
in die iudicij illud intrabūt · Quicunqʒ autē in uer
bo cogitatōne et ope ꝑfecti ſunt · mox ut exeūt de
corpe ad regnuʒ illud ꝑueniūt · Ad cuiꝰ uicinia pa
tet ille locus in quo ſonū cantilene dulcis et odo
rem ſuauiſſimū hauſiſti · Ego aūt ad tēpus a te ab
ſceſſi · ut qd̄ de te fieri deberet agnoſcerē · Et cum
deteſtarer iterum uiuere ī corpe · ſubito me uiuere
iter uos neſcio quo ordine uidi · Hec narrabat ille
non paſſim omībus ſʒ illis tantū qui uel' eterna tor
mēta timent · ul' gaudia eterna ꝯcupiſcunt · In uici
nia celle illius habitabat q̄dam monachus et p̄ſbi
ter ſanctus nomīe englis qui nūc uſqʒ in hibernie
inſula eſt ſolitarius · ultimā etatem pane cibario et
aqua ſuſtentans ꝑ quem cognita facta ſunt que
ille uiderat Rex etiam adiulfridus uir undecunqʒ
doctiſſimus · illum ſtudioſe audiebat · Qui & ipſe

tandem in monaſterio ſupdicto monachus factus
eſt·cuiꝰ monaſterij tempꝫ illo abbas erat vir ſan-
ctus & pſbiter hedimaloꝰ q̄ nunc epūs ē lindiſfar
neſis·dicebat̄ aūt frater ille q̄ hoc viderat drict-
linꝰ qui ſepiſſime in fluīe ꝓximo ſe īmergebat ad
reſtringendū calorē corpis·ita vt etiā cruſte glacie
rum circa eū de veſte ſua defluerēt· Nā veſtimēta
humida & algida de flumine nunꝗ̄ deponebat do
nec de ſuo corpe calefierēt & ſiccarent· Cui cum
diceret̄ quare tantā aſpitatē frigoris pateretur·re
ſpōdit·Frigidiora vidi ego·Et cū diceret̄ ei· quare
tantā auſteritatē ꝯtinētie tenerꝫ·reſpōdebat auſte
riora ego vidi· ¶ CXXII· ¶ De tranſlatōne
corporum ſancti bn̄dicti & ſcolaſtice ſororis eius
¶ Hugo vbi ſupra.

PEr idem tēpus mumolꝰ abbas floriacen
ſis diuīa reuelatōne p̄monitꝰ·miſit vnū
de monachis ſuis·aygulfū noīe ad mon
tem caſſinū·vt inde ſibi deferrꝫ ſanctiſſimi corpuſ
benedicti·nā cenobiū qđ ibidem quondā ſanctus
ꝯſtruxerat benedictus·a pfidis longobardis erat
deuaſtatū & in ſolitudinē redactū·ibi tn̄ ipius ſā
cti bn̄dicti corpus cū corpꝫ ſororis ſue ſcolaſtice
vno ſepultū tenebat̄ in loculo·Contigit etiā vt ex
cenomanica vrbe qdaꝫ eo tpe ad memoratū locum
pficiſcerēt̄ ꝓ deferendo ſācte ſcolaſtice corpuſcu
lo·q̄ poſtꝗ̄ ad floriacuꝫ deuenerūt cenobiū beato
ſemꝑ adheſerūt aygulfo·donec ad ſācti ꝑuenerūt
limina petri·Quo dū ꝑueniſſent·mox beatꝰ aygul-
fus eoꝝ conſortiū deſeruit·montēqꝫ caſſinū ſoluſ
expetijt vbi etiā ꝑnoctare decreuit Et ecce in tem
peſte noctis ſilentio ipm ſancti patris bn̄dicti ſe-
pulcrū ita celitus vidit illuſtrari·ac ſi denſis lam-
padibꝰ circūfunderet̄·nocte vero trāſacta ſplen
dor ille diſpuit ·Tūc ſepefatꝰ aygulfus eo reuerē
ter acceſſit·& effracto a latere ſepulcro illud ex
inaniuit · & quicqđ ibi reppit ī vniꝰ ſportule ſinu
recondidit quā ad hoc p̄parauerat·Quibꝰ patratis·
dū ad ꝓpria remearꝫ aygulfus ſocios ſuos offēdit
ī itinere·& cū eis ad floriacū remeauit monaſteriū
Sed anteq̄m illud ꝑtingerꝫ·deueīt in locuꝫ quē no
uum vicū appellauit· qui miliario vno a ſepe dcō
diſtat monaſterio·Ibiqꝫ p̄dictus abbas mumolꝰ cuꝫ
freq̄nti ppl'i turba eis reuerenter occurrit· cum di
gna reuerētia aſſumēs ſportulam·extraxitqꝫ ex ea
ipa ſacratiſſima oſſa q̄ ibi iacebāt confuſe ꝯcluſa ſe
cernēs minora a maioribꝰ·Quod cū factū fuiſſet·
ecce duoꝝ cadauera defunctoꝝ efferebāt ad ſepe
liendū·quoꝝ vnum maſculini & alteꝝ erat ſexus
femini·Placuit ergo hec applicari Mira res·Nam
cum ſuꝑ maſculini corpus maiora fuiſſent oſſa ſu
ꝑpoſita·ꝯtinuo per bn̄dicti meritū ē mortuo red
dita vita·Tunc etiā placuit minora poni ſuꝑ cada
uer mortue puelle·Qđ cū fuiſſꝫ fcm̄ ·reuixit puel
la ꝯtinuo·Claruit ergo germanos eē meritis q̄ ſil'
allati fuerāt·aderat huic ſpectaculo n̄ minima po
puli multitudo·Aſtabāt quoqꝫ ciues cenomānici
Qui corpus ſancte virginis ideo dei diſpēſatōne
meruerūt īpetrare ne duo magꝰ lumiaria vno clau
derent̄ ī loculo·cum ſingul' ſingula poſſent ſufficē
loca·Igit̄ viri cenomānicā remeantes ad vrbē·cor
pus beate ſcolaſtice ſecū ꝑtulerūt·fabricata ē etiā
iuxta menia eiuſdem ciuitatis in eius nomīe eccīā
noua·vbi reuerēter ē illatū atqꝫ tumulatuꝫ·dei de
creſcēte q̄notidie miraculorum copia·plures eo ſā
cte deuotionis femine ſunt aggregate ſub regula
ri diſciplina·Interea vero venerabil' pater mumo
lus·cepit aīmo voluere quonā in loco corpus ſā
ctiſſimi digne recondꝫ bn̄dicti·Et cum quadaꝫ
nocte ſub nudo celo dn̄m p̄caretur·vt hoc ſibi ce
litus monſtraret̄·ecce ſubito lux emiſſa d̄ celo ſic̄
fulgur ei apparuit·& locū vbi poni deberet manife
ſtiſſime denotauit·Locꝰ aūt ipe vbi illō trāſtulit
ſancte dei genitricis erat oraculum· ¶ CXXIII
¶ De q̄buſdā euētibus illiꝰ tpis ¶ Sibertus.

ANno ꝯſtātini tercio amatꝰ epūs ſenonen̄
a rege theodorico graui & irreuocabili
diu exilio tribulat̄. Anno ſeq̄nti iris ap
paruit in celo mēſe martō·& tremuit omīs caro·
ita vt oēs dicerēt·ꝙ ꝯſumatō eſſꝫ·Anno ꝯſtantini
quinto theodorꝰ in anglia ſīnodo habita·ꝯſtituit
mlta eccīe vtilia·Hic theodorus ſcripſit librū pe-
tentialem mirabili & cauta diſcretōne diſtinguēs
modum ſingulaꝝ culpaꝝ·anno ꝯſtantini ſeptimo
childericus rex leuitate morū ſuorum accēdit ī ſe
odia frācorum· Sanctꝰ leodegariꝰ auguſtudinēſ
epiſcopꝰ ab eo in luxouio retrudit̄·In italia tante
pluuie & tonitrua fuerunt·quales nulla etas hoīm
memorat·vt etiā hoīes & peculia fulguē interirēt
Et niſi ꝑ letanias quas quotidie faciebāt dn̄s eſſet
ꝓpiciatꝰ·non potuiſſent hoīes triturare·vl'ī hor
reis frumēta recōdē intantū vt ex ipſis pluuijs de
nuo legumia renaſcerētur & ad maturitatē deueni
rent·āno ſequēti Donꝰ eccīe romane·lxxxvj·pſi
det·ab auguſto ꝑ tres mēſes ſtella radijs celos pe
netranſ·a pte oriētis a gallicantu vſqꝫ in mane ap
parebat·& maxima mortalitas a parte oriētis eſt
ſubſecuta·anno ſeq̄nti kallinicꝰ architectus ab eli
opoli ſirie ad romanos confugit·ignēqꝫ marinum
adinuenit·quo vſi romani naues ſaracenorum exuſ
ſerunt·& vna cum aīabus prorſus incēdunt· &
ita victoria ſunt potiti·Anno ſequenti agatho ro
mane eccleſie·lxxvij·preſidꝫ·inter romanos & ſa
racenos in ·xxx·annos pax ē confirmata·vt ſarace
ni romanis auri libraſ tria milia & viros captiuoſ
quinq̄ggīta & equos nobiles q̄nq̄ggīnta ānuatim ſol
uerēt·Lodilo francus quē hildericus ligatū ad ſti
pitem cedi p̄ceperat·hildericum in venatōne exce
ptum cuꝫ blithilde vxore eius p̄gnante interfecit·
& theodoricus regno reſtituit̄·gens bulgarorum
q̄ & ipa a ſcithia egrediēs·paſſiꝫ debachabat̄·per
trachiam bathaia duce graſſatur·quibus ꝯſtantini
impatoris occurrēs exercitus·ab eis turpiter fuga
tus·grauiter ē attritus· & adeo ꝑ romanā rempu
blicam eorum inualuit excurſus·vt impator cum
eis facta pace ānua pacta eis p̄bere ſit coactꝰ· ab
hinc igitur regnum bulgarorū ānotandū eſt· quo
ruꝫ rex bathayas erat huic annotantur āni vigiti·
Poſt hunc regnauit therbellis·cui anni vigintiſex
Poſt hunc cormeſius·cui anni triginta tres·Poſt
hunc theſeris·cui anni·duo · Poſt hunc ſabinus·
cui annus vnꝰ·Poſt hunc paganꝰ ſeptē Theligiꝰ
octo·Cardanius viginti nouē·Chrumꝰ·tredeci in
quo finitur huiꝰ regni narratio·Anno decimoq̄r
to in anglia claret edilrudis regina que tribꝰ nu
pta viris virgo permāſit·Cuius mortue corpus
poſt·xj·ſepulture ſue ānos incorruptum eſt inuen
tum·anno decimoſexto theodoricus rex ebroinū
in gratiaꝫ recepit·eiuſqꝫ cōſilio ſinodum epōrum
coegit·& ī hac multos eorum ex ſententia ebroi
ni epiſcopatu priuat aliquos etiam eorum irreuo
cabili exilio damnat Sub tam procelloſo domeſti
ce perſecutōnis tumultu ſanctus iam lambertus
a traiectēſi amotꝰ epiſcopatu ī cenobio ſtabulās

monachice quietis expetit portuꝫ · ibiq; per ſepteꝫ
ānos habitauit · Sanctus leodegariꝰ diu ab ebroi
no tormētatus · poſt famē & carceris ſqualorem .
poſt oculorum euulſionē · poſt plātarum conciſio
nem · poſt lingue & labiorum exciſionem · ꝯſūmauit
tandē martiriū per capitis abſciſionē ·

CXXIIII · De ſancto leodegario auguſtudinenſi epiſcopo · Ex geſtis eius ·

Hic leodegarius quondam fuit a nobiliſſi
mis & religioſis parētibus regi clotario
cōmendatuſ · & a didone auūculo ſuo pi
ctauenſi epiſcopo eruditus · & archidyaconꝰ con
ſtitutus · tanta oīm virtutū gratia prefulgebat · ꝙ
nobilitatē generis maiore moꝝ nobilitate decoráſ
etiā quandā abbatiā monachoꝝ ad preces epiſco
pi ſtrēnuiſſime gubernabat · Poſt hec decedente
clothario et ſuccedente ei filio eiꝰ clothario iunio
re · quia ſenſus eiꝰ regendo regno minus ſufficere
videbatur · ab ipſo rege & ꝓceribus multiſq; epis
coactus eſt · vt ꝓpter conſiliū & ꝓuidentiaꝫ regni
in palatō moraretur · Ibi aūt tantaꝫ ſcōꝫ deū ꝯ pie
tate ſolicitudinē habuit · vt eduenſi ecc̄ie mererēt
in pontificē ꝓmoueri · Poſt decē vero ānos epiſco
patus ſui · decedēte clothario iuniore · vir ſanctus
negocijs grauius oneratus · voluntate dei & vene
rabilium p̄ncipum qui cū ip̄o p̄ſule rem agebant ·
childericū fratrem regis clotharij adoleſcēteꝫ val
de idoneum fecit in regem ſed ebroinus theodori
cum ipſius childerici germanū p̄ficere nitebatᷣ · nō
ꝓpter regni ꝯmodū · ſed quia de poteſtate deiectꝰ
oībus odioſus · iram regis & p̄ncipum verebatᷣ
a ſua itaq; ſpe fruſtratꝰ · metu mortis a rege petijt
vt relicto ſeculo in mōaſterio p̄maneret · Quo cōce
dente · & fratrē ſuum theodoricū ne cōtra regnum
aliquid moliretᷣ in liberali cuſtodia detinente · in tā
ta pace fuit reſpublica · vt tota francia ſanctitati
epiſcopi & regali induſtrie ꝯgauderet · Verū poſt
annū dyabolo aduerſitatis turbineꝫ cōcitante · mali
gnis ſuggerētibus de magno amore cōtra virū in
magnum odium rex deprauatus · iam ita eū latenti
odio infeſtabat · ꝙ oportunitatē & moduꝫ mortis
eius attētius inquirebat · Sed ep̄us blāde ferēs · &
oēs inimicos ſuos vt amicos amplectēs · egit cū
rege vt diem paſche in vrbe cui preerat celebraret
Et ecce ip̄a die nunciatū eſt ei ꝙ rex illa nocte q̄d
quid de morte eius tractauerat p̄ficere decreuiſſet
at ille nihil trepidans · ſed ip̄a die cum rege in miſ
ſa cōmunicans · exemplo dn̄i p̄ſecutorem ſic fugit ·
ꝙ in luxouiēſi mōaſterio deo ſeruiēs · etiā ebroino
qui ibi in habitu monachali latitabat tota caritate
ſeruiuit nec mora rege mortuo cū theodoricus re
gnaret · gaudētes ciues edue ep̄m ſuum adeūt · cuꝫ
multis lacrimis eum rogantes · vt ad ecc̄iam ſuam
tandiu deſtitutā rediret · Compulſus igitᷣ ſuorum
ciuiū deſiderio · & abbatis imꝑio · ad ſedē ſuam cū
honore redijt · Et ſtatim apoſtotās ebroinus . & a
rege ſeneſcalli dignitatē adeptus · qui priꝰ oībus
malus fuerat · poſtea peior fuit · toto ſtudio beatū
leodegariuꝫ occidere cupiebat · Miſſis ergo militi
bus vt eum de vrbe abſtraherent . Comperiēs hoc
vir dei · pp̄lm vbi tūc p̄dicabat monuit ne timerēt
Et ſtatī de vrbe in ornatu pōtificali ꝓgreſſus . &
flētium ꝓceſſione circūdatus a militibus captꝰ ē ·
& quia nondū iuſſi erāt illum occidere · oculis eru
tis vſq; ad iuſſum apoſtate in quadaꝫ abbatia eſt
retruſus ·

CXXV · De martirio eiuſdē ·

Poſt biēnium vero ſanctꝰ leodegariꝰ cū
fratre ſuo garino quē ebroinꝰ cuꝫ multis
alijs exiliauerat · ī palatiū regis adductus
cum ad irriſiones ebroini verba temꝑantie & iuſti
cie reſponderet · p̄fidus ille iuſſit garinū lapidibus
obrui · ſanctumq; epiſcopū tota die nudis pedibꝰ
ꝑ quendā fluuium ſuper acutiſſimos lapides decur
rentē deduci · & audiens ꝙ vir ſanctus deū in tan
to cruciatu laudaret p̄ſcita ei lingua cum labijs tra
didit eum cuidaꝫ cuſtodi vt eum nouis ſupplicijs
reſeruaret · At ille nolēs eum indecenter tractare ·
in quodā monaſterio ſanctimonialiū euꝫ repoſuit
& ibi paululū cōmoratꝰ · diuinitus plenū officiuꝫ
loquēdi & predicandi recepit Interea rex theodo
ricus cuꝫ ebroino conciliū cōuocauit · in quo dei iu
dicō illi qui manū ī ep̄um mittere p̄ſūpſerunt · hoc
premiū acceperūt · ꝙ vnꝰ eoꝝ exiliatus · & tandem
decollatus eſt · alter vero cui ebroinus ꝓpter hoc
pontificatū dederat · conuictus ſceleris & corā oī
bus flagellatus laqueo ſe ſuſpendit · Poſt hoc leo
degarius accerſiri iubetᷣ · & ne inter ep̄os appareꝫ
extra cōciliuꝫ detinetᷣ · ſed cum ibi de futuris inter
rogatus veraciter rn̄deret · predixit de ſeipſo & de
ebroino · qn̄ & quō vterq; vitam iſtā finiret · Tunc
ebroinus videns eū de ſuo martirio & ꝯ illiꝰ eter
no ſupplicō gloriari · confuſus de conſilio exijt · &
cuidam militi ep̄m interim ſeruare p̄cepit · Quem
dum miles ad domū ſuā q̄ longe erat duceret · ſitiē
ti epiſcopo quidā comitantiū potuꝫ dedit · & ſtatī
lux immēſa ī modū corone caput eius circundedit
quā cū multi ꝯ celo veniſſe viderūt quid hoc eſſet
ab ipſo epiſcopo queſierunt · at ille ſe in gratiarum
actōne proſternens · ductores ſuos qui p̄ ſtupore
ſemiuiui corruerant · poſt oratōem incolumes ele
uauit · & vt religioſe ſe deinceps haberēt obtinuit ·
audiens hoc ebroinus miſſis q̄ttuor ſpiculatoribꝰ
eū decollari p̄cepit · Eductū ergo de cuſtodia · cuꝫ
ad abdita ſaltuū deduxiſſent · non eſt inquit opus
fratres nos diutius fatigari · ſed hic implete veſtri
deſideriū tranſmiſſoris · ad hoc illoꝝ tres diuinitus
emēdati · cū ꝓſtrati veniā p̄carentᷣ · quartꝰ eis con
uicians · & ſanctū poſt oratōeꝫ decollans · ſtās cor
pus īpulſu pedis ad terrā deiecit · ſed poſt modi
cum ipſe furens & a demone in ignē ꝓiectus · vitā
vt meruerat terminauit · Poſt biēnium a paſſione
ſancti audiens ebroinꝰ illum multis miraculis de
clarari · cruciatus inuidia militē illuc miſit q̄ ſibi re
ferret certitudinē huius rei · Sed miles inuidus &
ſuꝑbus · tumbā ſancti pede ꝑcutiēs · cum dixiſſet ·
moriatur q̄ mortuum miracula poſſe facere credit ·
mox areptus a demone . & ſubito moriens . morte
ꝓpria ſanctū amplius cōmēdauit · His auditis īpiꝰ
apoſtata fremēs & tabeſcens inuidia dum famam
ſancti extinguere p̄poptaret · eiſdeꝫ diebus ſicut ſan
ctus in cōcilio p̄dixerat gladio occiſus eſt · Subla
to deniq; corꝑe dū ad monaſteriū vn̄ abbas fuāt ꝯ
ferretᷣ · tot & tātis in via miraculis claruit vt nll̄s
oīno cū fide accederet qui nō ſtatī ab oīni moleſtia
curaretᷣ · Sigibertus · Anno quoq; p̄notato ſan
ctus kilianus ſcotus wirtzburgenſ ep̄s clareꝫ · Bene
dictus romane ecc̄ie · lxxix · claret ·

CXXVI · De ſancto vigilio antiſiodorēſi ep̄o · & ꝯ q̄daꝫ peſtilētia · Ex geſtis eius ·

Huius benedicti tēpibus ſanctus vigiliꝰ
genere nobilis & ſāctitate ꝑclarꝰ ī anti
ſiodorēſi ep̄atu ſedit ānis · xxv · Hic ecc̄iaꝫ
btē marie extra muros antiſiod · ꝯ ꝓprio edificauit

& in ea ꝯuentū moāchoꝝ conſtituit· Ibidē etiā hoſ
pitale paupꝫ qḋ domus dei dicitur collocauit· &
poſſeſſioībus infinitis ecciam cumulauit· Hic aūt
ꝓpͤ ſanctitatē ſuam inimicis iuſticie odioſus· & a
warachōe ſeneſcallo regiſ francie ī cotia ſilua ꝓpͤ
ꝯpendiū occiſꝰ ē· Qui waracho ſucceſſerat ī eodē
ꝑncipatu ebroino· q̄ ſcꝫ ſcm̄ leodegariuꝫ occidit·
Cū aūt ſcūs vigilꝰ ꝺ cōpendio ad ꝓpͥā veherēt
vrbē delatꝰ eſt ꝑ vrbē ſenonicā· Cūqꝫ trāſirꝫ ante
q̄ndā domū in q̄ rei vincti cathenis tenebanē· ſubi
to ruptis cathenis ꝺ carcere exierunt· et bt̄i vigilij
exeq̄as celebrātes· & cathenas ſuas ad ecciam bt̄e
marie quā ipē ꝯſtruxerat deferētes· ſe & poſteros
ſuos in ꝑpetuū beato vigilio cōmiſerūt· Hugo
vbi ſupra· Hac tēpeſtate luna eclipſim paſſa ē ꝑ ī
ditōeꝫ octauā· ſolqꝫ defecit hora diei q̄ſi· xv· non·
maij· Et eodē āno ſubſecuta ē ḡuiſſima peſtiſ tribꝰ
mēſibus· iulio ſcꝫ & auguſto et ſeptēbri· fuitqꝫ ro
me mortalitas magna· hec quoqꝫ peſtilētia ciuiū·
adeo deꝑplata ē· vt ciuibꝰ ꝑ iuga montiuꝫ fugiēti
bus īntra ꝑfatā vrbē herbe naſcerenē atqꝫ frutecta
Tunc etiā viſibiliter multis duo appuerūt angeli
bonꝰ & malignꝰ· ꝑgentes ꝑ ciuitatē quorum mali
gnus angelꝰ venabulū manu ferebat· q̄ quotiēs ꝺ
venabulo illo hoſtiū cuiuſqꝫ domꝰ boni āgeli iuſ-
ſu ꝑcuſſiſſet· tot de eadē domo ſeq̄nti die hoīm ca
dauera trahebanē· ſed q̄buſdā viris in eadē vrbe ꝑ
reuelatōem dictū eſt· ꝙ non ꝑus peſtis ipā quiſce
ret· ꝙ̄ ī baſilica beati petri aplī q̄ ad vincula dicitē·
ſancti ſebaſtiani martiris altare conſtruerenē· Fcm̄
qꝫ eſt ita· Nā delatis ab vrbe romana bt̄i ſebaſtiāī
martiris reliquijs· mox vt ī iam dcā baſilica cōſti
tū ē ipiꝰ altare· peſtis illa q̄euit· Floruit etē ꝑ idē tē
pus cuthbertꝰ venerabil' archieps eccie lidiſardē
ſis· q̄ nunc londēſis dicitē· cuiꝰ corpus poſt annos
xj· effoſſū· cū ueſte q̄ tegebatē īuentū ē incorruptū

¶ CXXVII ¶ De īꝑio iuſtiniani ſecūdi & de

Mortuo deniqꝫ apō vrbē ¶ ſergio papa
regiā ꝯſtātino orthodoxo auguſto filiꝰ
eiꝰ iuſtinianꝰ ſuccedēs impauit ānis· x·
Hic cū eſſꝫ q̄ſi annoꝝ· xvj· temeritate vſus puerili
pacē quā pater eꝰ cū abymelech arabū ꝑncipe fixe
rat ſoluit· pacē cū bulgaribꝰ nexā ꝑturbans & ea
q̄ a patre ſuo ordinaliter fuerunt facta· Remouit
etiā a mari mardaitarū· id ē piratarū exercitū quo
impium eiꝰ ab impetu arabum tuebatē· quibꝰ repꝰſ
ſis pace & quiete eſt potitꝰ arabū ꝑncipatꝰ vſqꝫ
in ꝑſentē diem· Et extūc liberiꝰ barbari romam ꝺ-
populare ceperūt· Cōſtituit ꝑterea ſtephanū per
ſam ſacellariū ſuum virū crudelem & peſſimuꝫ· q̄
plures reipublice ꝑncipes grauiter affligebat· qui
qꝫ etiā matrem eiuſ dē auguſti anaſtaſiā abſente eo
ꝑſumpſit habenis more pueri flagellare· q̄ res ma
xime fecit eū exoſum cūctis ꝑncipibꝰ & domeſti-
cis ſuis· ¶ Sigibertus· Sūpſit aūt iuſtiniamꝰ im
periū āno dn̄i· dc· lxxxvij· mūdi .ſ· q̄rtimilleſiō· dc
l· Huiꝰ āno ſecūdo ſergiꝰ romaē eccie ꝑſidꝫ· lxxxij
¶ Helinādus Hic ſergiꝰ in ſacrario ſācti petri ī
uēit capſam argenteā ī loco obſcuriſſiō mlt̄e āno
ſitatis· ita vt argentea nō apperꝫ· deo ſibi reuelāte
in qua ſigillū erat expreſſū· & in ſigillo plumariuꝫ
oloſericum ſuppoſituꝫ· qḋ & ſtauraci dicitē· Quo
ablato· inuenit crucem diuerſis lapidibus precio
ſis ꝑornatā· de q̄ tractis quattuor petalis in qui
bus gēme clauſe erant mire magnitudīs· ineffabi
lem portōem ligni dn̄ici inuenit interiꝰ repoſitam
qḋ lignū ī die exaltacōis ſācte crucis adoratur· &

oſculatē ab om̄i ꝑplō Hic conſtituit vt hora confra
ctōis dn̄ici corꝑis agnus dei a clero & ꝑplō decan
tetur· Corpuſ primi leonis pape diuina reuelatōne
trāſpoſuit· ¶ Sigibertus· Anno iuſtiniani q̄rto·
ſanctus andoenꝰ rothomagēſis epiſcopus ſāctuſ
amatus & theodorꝰ angloꝝ archiepūs obierunt
¶ Actor· Huic ſancto andoeno ſucceſſit ſanctꝰ
auſbertꝰ· cuius vitam ſupra poſuimus·

¶ CXXVIII ¶ De ſancto leufredo abbate
¶ Ex geſtis eius·

Huius aūt ſancti auſberti tempꝰibus cla
ruit ſanctus leufredus· q̄ pago ebroicē
ſi exortus· ꝑentibꝰ chriſtianis nobilibus
vanā mundi glīam deſpiciens· ab adoleſcētia nuḋ
chriſtū paup ſecutus eſt· Cumqꝫ ꝓpe ebroicas in q̄
dam cellula moraretur· deſiderius ebroicenſis epūſ
audita eius fama· quia plures ab ipō lumīe verita
tis accenſi· vitaꝫ apoſtolicā ſectarenē· zelo ſupera
tus inuidie ꝙ in dyoceſi talia agere ꝑſumpſiſſet· q̄
dam die conſcenſo equo aſſumptis officialibꝰ ſuiſ
ad cellam viri dei ꝑrexit· eumqꝫ iniuria verborum
exacerbauit Sed cū ad hoc immobil' ꝑmanerꝫ· epūs
magis exagitatꝰ furore iuſſit eū in equū leuari· cū
apud ſe vir dei decreuiſſꝫ ne unq̄ꝫ equum aſcende
ret Cum igitē epiſcopꝰ eum ad ciuitatē perducerꝫ
vt illic in eū quecunqꝫ vellet liberiꝰ exerceret· ſubi
to equꝰ cui vir dei īſidebat ī terrā concidit & oīa
viſcera eius dirupta ſūt· · Mirantibus cūctis epūs
ad genua ſancti prouolutꝰ· veniam poſtulauit· &
ille placide oēm iniuriā remiſit· Pontifex autem
cū ſūmo honore eum ad cellulam ſuā redire fecit·
vbi poſtea multis annis & verbo fidei & miracul'
claruit· cetūqꝫ moāchoꝝ diutina pace rexit· quos
ipē dn̄o exēplis & monitis ſalutaribus acquiſiuit
horū vnus nomīe giſelhardꝰ aliq̄ndo tanta demo
nis malicia ꝑcuſſus eſt· vt ſubito animā exalare ſe
crederꝫ· Quo vir dei ꝑcepto· oratōne fuſa pro eo·
bn̄dixit ei· ꝑcipiēs vt ieiunijs deuotꝰ eſſꝫ· poſt hᵒ
baculū quē manibꝰ geſtabat tradidit ei dicēs· Cō
ſtans eſto fili· non morieris modo· Statiqꝫ ſanatꝰ
ē· Alio tēpe noctu cum ignis flama caſu validiſſi
me ꝑ oīa moāſterij habitacula cremādo ꝑuolaret·
repēte vir dei manꝰ ad celū leuauit· oīpotentē in
uocans· vt ipſe flamaꝝ vires confringerꝫ· q̄ forna
cem nabuchodonoſor adūſus tres pueros nihil va
lere fecit· Oratōe cōpleta· tāto impio ipetū ignis
coercuit· vt nihil vlteriꝰ contingē poſſꝫ· ſed tota
violētia vētorū in vnū conglobata quaſi inūdatōe
ymbriū in ſemetipſo emarcuit· tandē vitam in pa
ce finiens ad dn̄m migrauit· ¶ Sigibertus· Anno
iuſtiniani· v· theodericꝰ rex francoꝝ cum bercha
rio & pipino congreſſus vicitē· berchariꝰ a ſuis ꝑi
mitur· theodericus rex a pipino capitē· Pipinꝰ ſibi
neuſtriā ſbiugat· & ſub theoderico ſolꝰ toti r̄gno
prīcipādo ſtatum reꝝ meliorat· Sanctum quoqꝫ
lambertū ī traiectēſi preſulatu locat· Sanctus re
maclꝰ obijt· Anno· vj· willebrordus cū ſocijs· xij·
veniēs ab anglia· ſāctitate clarꝫ in gallia· Sanctꝰ
wādregiſilꝰ q̄ & vuādo auſegiſi maioris domꝰ ex
walchiſo fratre nepos· hoc tēꝑe claruit q̄ cenobia
fiſcanū & fontanellā deo ꝯſtruxerat ¶ CXXIX·
¶ De ſācto wādregiſilo abbate ¶ Ex geſtis eiꝰ

Hic ſānctꝰ wādregiſilꝰ in verdun̄· regione
ortꝰ ē· nobilibꝰ & religioſis ꝑentibus
cuiꝰ pater fuit walchiſus pipini frāco
rū ꝑncipis filiꝰ· h ī adoleſcētia ſb rege dagoberto
militaribus geſtis & aulicis diſciplinis nobiliter

educatꝰ creſcẽtibꝰ ſcẽ vite moribꝰ· ab eodẽ pala=
tij comes ẽ ꝯſtitutꝰ· Qui cũ pietatis ſtudio ſuſce
ptũ officiũ exercebat· mẽte ſemꝑ celeſtia tractans
liber ad arguẽdũ· humil' ad obediẽdũ· in fide firmus
ĩ bonis opibꝰ ꝓmptꝰ· in ſermone veriſſimꝰ· in iu=
dicio iuſtꝰ· ĩ ꝯſilio ꝓuidus· ĩ caritate ꝑclarꝰ· Deni
qꝫ parentũ hortatu licꝫ inuitꝰ· q̃ndã puellã nobiliſſi=
mã ſibi deſpõdit· ſꝫ caſtas nuptias celebrãs· ei vir
ginitatẽ ſeruare ſuaſit· & illa cõſenſit· factuſqꝫ ex
vtraqꝫ pte ſaluberriꝰ caſtitatis ꝯfeſſus· Nã & ille
clericatꝰ habitũ ſũpſit· & illam velo pie religiõis
optã ſcimonialiũ moñſterio tradidit· Verꝝ cuꝫ ad
huc in habitu layco degẽs iter carpet· ſuoꝝ ſtipa=
tus obſeqijs· q̃buſdã barbaris iniurioſe ĩ eũ irruẽ=
tibus· ipſe oratõem ꝓ gladio ſũpſit· ſtatiqꝫ ita ſte=
tit ĩmobil' ꝑ ſuoꝝ ẽba vt ꝓpiꝰ accedere ñ valerꝫ xp̃i
ſcꝫ virtute retẽta· deniqꝫ relictis oĩbus ad moñſti=
cam ſe vitã trãſtulit· & ꝑmũ in loco q̃ dr̃ mõs fal
conis cũ ſcõ viro balthfrido hitauit· At pfatꝰ rex
nitebat̃ ei ꝯſultu ſuoꝝ moleſtiã ĩferre· ꝓ eo q̃ ſine
pmiſſu eiꝰ habitu mutato· ſe religiõi moñſtice mã
cipaſſꝫ· A quo accerſiri iuſſꝰ· cũ ad edes regias ꝓ
perarꝫ· ante palatij fores offẽdit ſubito q̃ndã pau
perculũ cũ vehiculo q̃d ei ſola domꝰ erat luto de
merſum· Cũqꝫ oĩes miſerũ pterirent· aut etiã ali
qui ꝯp̃merent· vir ſcũs de equo cui inſidebat cum
grauitate deſcẽdit· & paupi manũ porrigẽs· eum
de luto ſiml' cum plauſtro leuauit· Extẽplo celitus
niueo indutꝰ amictu· ãgelus affuit· Qui & veſteꝫ
illiꝰ diligẽter emundãs· candidiorẽ q̃ ante fuerat
reddidit· Pꝰ hoc dño famulũ ſuũ ꝓtegẽte· p̃cepit
rex vt ei nemo inq̃etus exiſteret· ſed ꝓpoſiti ſui ob
ſeruantiã nullo reſiſtẽte ſeruarꝫ· Sicqꝫ ſecurus ad
habitatõis delecte locũ redijt· ❡ CXXX ❡ Ite
rum de ꝯuerſatõne & miraculis eiuſdem.

SEd non mltopoſt occaſione q̃daꝫ loco re
licto· in eliſgãgium territoriũ migrauit
vbi & moñſteriũ in poſſeſſiõe ꝓpa ꝯſtru
xit· Vbi etiã ſi diuis vacantẽ laudibꝰ ſomnꝰ cõp
meret· nudis pedibꝰ & ſimplici veſte ꝯtẽtus· ſup
humũ ſtãs flexis poplicibꝰ orabat· Qd̃ cernẽs dya
bolus· plĩmas ei inq̃etudĩes & uiſibiliter & per ſo
porẽ ſepiꝰ ingerebat· ita vt in effigies beſtiarũ vo
lucrũ vl' ſerpentiũ ſe illudẽdo trãſformarꝫ· & eius
aſpectibꝰ ſe terribilẽ p̃ñtaret· At ille ꝑ ſcẽ crucis
vexillũ & rigoris abſtinentiã & iugẽ oratõeꝫ viri
liter eiꝰ conatꝰ irritabat· Cũ aũt q̃daꝫ nocte vltra
ſolitũ dormiuiſſꝫ· affuit hoſtis & illudẽs ait· Vigi
lãtior te extiti hac nocte. At ille· Nõ dubito inq̃t·
ad ruinã alioꝝ & cumulũ damnatõis tue ꝑuigileꝫ
te vbiqꝫ fore· ſꝫ domabit̃ caro· q̃ ad hanc me ĩpulit
corporis ĩertiã· Exurgens igit̃ a deſidia ſõni cum
eẽt hyemis aſꝑitas ſub diuo ĩ medio niuiũ & gla
cierũ flẽs & lõga ſuſpiria trahẽs· dño deuotiſſime
pſallebat· ſꝫ & ita ieiunijs incũbebat vt ĩ tota heb
domada excepta ꝑma & q̃nta ſabbati eſcaꝫ mĩme
ſumerꝫ· deniqꝫ in viſu admonitꝰ· vt occidẽtalia gal
lie loca reuiſerꝫ· rothomagũ ꝑuenit· queꝫ ſcũs an
doenus reuerẽter ſuſcepit· & licꝫ nimis reluctãteꝫ
ſubdyaconũ· deinde leuitã ordĩauit· poſt hᵒ etiaꝫ in
ſacerdotẽ ꝑ btm audomaꝝ taruẽne põtificeꝫ fecit
ꝯſecrari· Sꝫ dũ vir ſcũs diſtrictioreꝫ vitã ducẽ cu
piẽs· heremi ſecreta plĩmũ ambirꝫ· ꝯtigit vt largiẽ
te erchinoaldo p̃fecto ĩmodicaꝫ ſoli ptem accipet
qᵒ fõtanelle cenobiũ cũ nepote ſuo godone vt ru
dis habitatoꝝ ꝯſtruerꝫ· Itaqꝫ & moñchos ꝯſtituit
ĩ cellul' q̃ diuis ĩſiſterẽt ſeruitijs· ibi cũ alimẽta peĩ
tus deſſẽt cellerariꝰ ei hᵒ patefecit· & ille ĩ deo ꝯfi
dere pſuaſit· Itaqꝫ monuit diuĩa pietaſ bathildem
rginã ꝑ viſũ· vt famulo xp̃i ĩ heremo ꝯſiſtẽti neceſ
ſaria miſtraret· q̃ expgefacta· onerata vehicula ſer
uo dei direxit· Et ille deo grãs egit· xc· etatis ãnũ
p̃clare excedens ita virilis extabat vt in labore ma
nuũ ꝑire iuuenes videret̃· Profecto notũ eſt illũ
crebro p̃dixiſſe ventura ❡ CXXXI ❡ De trãſi
tu eius & miracul' ſeq̃ntibus.

TAndẽ in vltio ſenio ꝯſtitutus dño crebro
ſupplicabat· vt eũ d̃ hac ꝯualle ploratõis
eripet· & ſuis ꝯſpectibꝰ appere faceret·
Qui p̃ces eiꝰ exaudiẽs· egritudinẽ ei ĩmiſit· & tri
bus diebꝰ totidẽqꝫ noctibus in exceſſu mẽtis rap
to ianuam celi aptam mõſtrauit· at hoſtis inuiduſ
horã remuneratõis eiꝰ inſtare conſpiciẽs· cructus
aſtãs pauores ei mlt̃iformes ingerẽ nitebat̃· quem
in tali agone ꝯſtitutũ· audierũt circũſtãtes fratreſ
dicentẽ ſe fõte lauacri tinctũ· demonẽqꝫ ſe ĩpediẽ
tem diuitus fugatũ· deniqꝫ ſigno crucis ſe munieſ
xj· kl' augꝰ· ſpiritũ celo reddidit· & eadẽ hora ſua
uiſſima cãtilena celeſtis a quodã diſcipl'oꝝ eius au
dita fuit· Interfuit ãt eiꝰ trãſitui ſcũs andoenus·
Sepultuſqꝫ fuit in eccĩa ſãcti pauli annis· xl· San
ctus vero p̃ſul auſberꝰ· ãnis· xj· Sãctus vero põ
tifex wlfrãnus ãnis ferme· ix· q̃ poſtmod̃ anno ſcꝫ
dñi· dc· lxxxiiij· tranſlati ſunt ide ĩ eccĩaꝫ btĩ petri
Tunc aptis eoꝝ tumulis cũ hymnoꝝ laudibꝰ inef
fabilis ex eis odor fragrãtie ꝓdijt· Ita vͦo integri
ab oĩ corruptõe cũ veſtimentis q̃bꝰ induti fuerãt
ſunt repti· q̃ſi eodem die fuiſſent traditi ſepulture
Dies ergo trãſlatõis ſacre ꝯſtituta eſt p̃die kl' apl'
Poſt obitũ quoqꝫ ſcũs wãdregiſilus multis mira
culis claruit· Nã cum q̃dam mulier ĩ feſtiuitate eiꝰ
in pago caletẽſi· villa cãpana vicinis ꝓhibentibuſ
textrinũ opus agerꝫ· & corde tumido ĩcrepatões
eoꝝ ꝓ nihilo duceret· ſiqdẽ ea die terre illius ꝓpli
eccĩaꝫ adeũt· & diuis laudibꝰ vacant· ilico manus
eiꝰ q̃ trĩmã auſu temerario ꝑ telã ducebat obriguit·
tramaqꝫ medio palme ĩheſit· ita vt articulorum vn
gues in medio palme figerent̃· & auelli nullatenꝰ
poſſent· Hac ſãcti virtute correpta ꝑrexit· & cuꝫ
aſpexiſſꝫ baſilicã in q̃ ſãcti mẽbra requieſcunt eiuſ
qꝫ pia ſuffragia depoſceret· ab eiꝰ mãu trama ceci
dit· Cũ aũt rex karolꝰ germaniã & ſaxonũ gẽtiliũ
terrã bellãdo domaret· q̃dã moñſterij fõtanelle mi
les noĩe ſigenãdꝰ· dũ cũ ceteris militibꝰ eorũdẽ gẽ
tiliũ opes vaſtaret. ab eiſdẽ ꝯp̃henſus eſt· Cũqꝫ du
ceret̃ ad locũ quo decollãdus erat· & patroni ſui
ſãcti wãdregiſili crebro ſuffragia depoſcerꝫ· q̃dam
noĩe albo ex ipſo ſaxonũ ꝓpl'o diligenter exq̃rere ce
pit· cur tã creberrime wãdregiſilũ noĩaret· Cui ille
r̃ndit· q̃a in veritate eiꝰ famulus ſũ· & credo me ĩter
uẽtu eiꝰ ſãctitatis a ꝑiculo p̃ñtis liberari diſcrimĩs
At ille· Hac inquit nocte ipſa wandregiſilus mihi
aſtitit· monẽs vt nihil tibi mali inferrẽ· ſꝫ cuꝫ pace
te potius ad tuos redire ꝑmitterem· q̃d ſi aliter fa
cerem· cõtra meã patrarem ſalutẽ· Idcirco illeſum
te abire ꝑmitto· Abſolutũ igit̃ a vincul' & veſtibꝰ
indutum· armiſqꝫ munitũ· ad caſtra remiſit chriſtia
norũ· Ipſe quoqꝫ albo ſaxonici generis· regi poſtea
obſes datꝰ· & ad fontanellã ꝑductꝰ crecẽs ĩ noĩe
trinitatis ſãcte baptizatꝰ ẽ· ❡ CXXXII ❡ De
fine impij iuſtiniani ❡ Sigibertus

HAnno iuſtiniani· vii· eualdꝰ albus· & eual
dus niger preſbiteri veniẽtes ab anglia
martirizãt̃ ĩ gallia & iuſſu pipini ſepeliũt̃

in agripineſi colonia · Anno · viij · pipinꝰ rathbodū
ducē friſonū bello vincit · & willebrordū genti illi
ad ꝑdicādū dirigit · Kyliani wirtzburgēſ epi diſci-
pulus arnual · adamanꝰ abbas · adelinꝰ & wifridus
epi clarent in gallia · Anno · ix · iuſtinianus impator
ſcām ſextā ſinodū infirmare nitit̄ · & ſergiū papā
ī hoc ſibi reſiſtentē eccīaꝫ deturbare fruſtra molit̄
Defectio ſol' fcā eſt hora diei · iij · ita vt q̄daꝫ ſtelle
clare parerēt · Anno decio leo patriciꝰ iuſtinianuꝫ
regno ꝓuat eūqꝫ naſo & lingua trūcatū ī exilio re-
legat. ¶ Hugo vbi ſup̄ · Inſurrexit ergo aduerſus
eū leoncius patricius · ꝯſpirāte ſecū gallinico priar
cha. & carcerībꝰ reſeratis ſolutiſqꝫ multis retruſ
qꝛ. vj · vel · viij. āñis in vincul' fuerant · quoꝝ plures
milites erāt cū eis exiuit in forūꝫ · Moxqꝫ iuſtinia
nuꝫ naribꝰ āputatis · apud cerſonā exilio relegauit
deinde ꝑfatoꝝ armis munitꝰ viroꝝ auguſtalē arri
puit dig̃tatē · ¶ Sigibertus · Eodem āno beda ve
nerabilis ꝑſbiter & moāchꝰ clarens in anglia · xxx ·
etatis annū agit · & reliquū tempus vite · legendo
tractādo & exponēdo ſacrā ſcripturā vtiliter exe
git ¶ CXXXIII · ¶ De beda venerabili ꝑſbite
ro & ſcriptis eiꝰ · ¶ Guilhermus malmeſberiēſis ·

Hic ī extremo natꝰ orbis āgulo · doctrīe
chorūſco oēs terras ꝑſtrixit · Anno vite
ſue. xix · dyaconus fcūs eſt · xxx · ꝑſbiter
ex quo vſqꝫ ad · lix · aut docere aut ſcribere ñ deſti
tit · trigītaſex · volumina edidit q̄ in · lxx · & · viij · li
bros diuiſit · Ferunt eū romā iuiſſe vt libros ſuos
vel eccīaſtice doctrīe ꝯuenire ꝑſens aſſereꝛ · vel ſi
reſultarēt · apoſtolico nutu corrigeret · eū tñ rome
fuiſſe ſolide non affirmo · ſed tñ ipm inuitatuꝫ illuc
haud dubie ꝓnuncio a papa ſergio · Extat em̄ eius
epiſtola ad abbatē hedecelfriduꝫ in q̄ inter cetera
ſcriptū ē ſic. Hortamur deo dilectaꝫ religioſitatis
tue bonitatē · vt qꝛ exortis quibuſdā eccīaſticaruꝫ
cauſaꝝ non ſine examinatōe lōgius innoteſcendis ·
opus nobis ſūt ad ꝯferēdū arte literature imbuti ·
ſic̄ decꝫ deo deuotū auxiliatorē ſācte matris eccīe
vniuerſalis · obedientē deuotōꝫ huic noſtre adhor
tatōi non deſiſtas accōmodare · ſed abſqꝫ aliq̄ r̄mo
ratōe religioſū famulū dei bedam venerabil' mona
ſterij tui ꝑſbiteꝝ · ad limīa apoſtoloꝝ ꝑncipū dñō
rum meorū petri & pauli · amatoꝝ tuorum & ꝓte
ctorum ad noſtre mediocritatis conſpectū ñ mo
reris dirigere · Quem fauēte dñō ſanctis tuis ꝑci
bus nō diffidas ꝓſpere ad te redire · pacta ꝑmiſſo
ruꝫ capituloꝝ cū auxilio dei deſiderata ſolennita
te · erit em̄ vt credimus cunctis credētibus ꝓfutu
rum · quidquid eccleſie generali claruerit ꝑ eiꝰ ꝑñ
tiam impritum · Ita tam celebris erat fama · vt in q̄
ſtionibus enodandis indigeret eo ſublimitas roma
na · incurioſe fuit · ſed dulcis eloq̄ntie. ¶ Actor ·
Scripſit aūt beda ea que ſubiecta ſunt · Sup gen̄ ·
l' · j · De tabernaculo moyſi · l' · iij · Sup ſamuelem · li ·
iiij · De tēplo ſalomonis · l' · j · Sup eſdrā & neemiaꝫ
li · iij · Sup thobiam · l' · j · Sup pſalmos · l' · j · Super
parabolas ſalomonis · li · · Sup canticacanticorū
li · v · ſup marcū l' · iiij · ſup lucam · li · · ſup epiſtolas
canōicas · l' · vij · ſup actꝰ apoſtoloꝝ · li · j · ſup apoca
lipſim li · · de q̄ſtiōibus libri regū ad notelmū li · j
de locis ſanctis li · i · ſcripſit etiā de tēpibus & ō lu
na & multa alia · ¶ CXXXIIII ¶ De impio leo
nis patricii · ¶ Sigibertus ·

Leo igit̄ patricius ſūpſit iperiuꝫ āno dñi
dc · xcvij · mūdi ſcꝫ q̄rtimilleſimo · dc · lx · et
impauit āñis duobus · Huiꝰ anno ꝑmo
willebrordus a ſergio papa clemēs agnominatūs ·
& ad ꝑdicandū gentibus friſonum epus ꝯſecratꝰ
ex dono pipini ꝑncipis ſedem epalem ſtatuit in lo
co wltraburch dicto · q̄ nūc wltraiectuꝫ dicit̄ a
nomīe gētis vultaꝝ & traiecto compoſitū · quaſi
vultarū opidū Nam traiectū lingua gallica opid
dicit̄ · Apud wirtzburg caſtrū oſtrofrancie ſāctꝰ
kylianus cū diſcipulis ſuis colomāno & tholoman
no clam martirizatur · & a geilana vxore gothberti
principis wirtzburgenſiū que timebat ſepari a vi
ro ſuo · arguente eum kyliano ꝙ eam vxoreꝫ quon
dā fratris eius · etiaꝫ ipe vxorem haberet · Quorum
mors cū diu omēs lateret · geilana & ꝑcuſſoribus
a demonio arreptis · eorū confeſſione diuulgata ē
Anno ſeq̄nti. ſanctus vrſmarus ꝑ interuentū hil
dulphi ꝑncipis · lobienſe cenobiū a pipino pricipe
regendū ſuſcepit · Sinodus acquileie facta quītaꝫ
vniuerſalem ſinodū a iuſtiniano impatore & vigi
lio papa conſtātinopoli celebratam ſuſcipere diffi
dit. quā ſergiꝰ papa ſalubriter redarguit · & ad cō
cordiaꝫ reducit · Sancta berga mater pipini ad do
minum tranſiit ¶ Hugo vbi ſupra · Porro arabes
affricam infeſtabāt · contra quos direxit leoncius
impator iohannē patriciū cum ſtolo copioſo Qui
cum carthaginē peruenīſſet · arabes in fugam cōuer
tit · & ibidē hyemauit · deinde vero ad impatorem
regreſſus eſt · volēs maiorē ab eo depoſcere ſtoluꝫ
ſed exercitus qui in affrica remanſerat. abſente io
hanne patricio · elegit quendam abſimarum · quem
& vocauit tiberiū & creauit illum īpatorem · abſi
marus aūt ſtolo ſumpto qui ſecuꝫ erat · nauigauit
ad vrbem · & ſine mora introiuit in ea per murum
blachernā · & apprehendēs leonciū exilio relegauit
¶ Sigibertus · Eodē anno ſcūs lambertꝰ pipinuꝫ
principem increpare auſus · ꝙ pelicē alpiadem ple
ctrude legitime vxori ſue ſupduxerit · a dodōe fra
tre ipſius alpiadis leodij martirizat̄ · & traiecti tu
mulatur eiqꝫ ſanctus hucbertus epus ſurrogat̄ ·
¶ CXXXV ¶ De ſācta paſſiōe ſācti lamberti
traiectenſis epi & de ſancto cuthberto ·
¶ Ex geſtis eius

Hic lābertus ex ꝑentibus nobilibꝰ & diui
tibus natus · & apꝑme literis eruditus
ita ꝑ ſanctitate ſua ab omibus amabat̄ ·
vt traiectēſi eccleſie poſt theodarduꝫ magiſtrum
ſuum · ꝓmoueri in epm mereret̄. Cū aūt childericꝰ
rex qui eū promouerat & ſecum habēs ꝑ omibus
epis & optimatibus diligebat · ab impijs occiſus
fuiſſet · inuidētes ei maligni ſine cauſa deponentes
eum · honore debito priuauerunt · & faramundum
in eius cathedra ſtatuerūt · Lambertus vero cum
duobus pueris quandam abbatiam ingreſſus · &
ibi ꝑ ſeptem annos oportune ꝯuerſatus · quadā no
cte ſurgens ad oratōem · in pauimēto ꝑ ignorantiā
ſonum fecit · Quo audito · abbas neſciens quis hᵒ
feciſſet ait · Quis hunc ſonum fecit · ſtatim ambu
let ad crucem · Tunc ſanctus lābertus ilico nudis
pedibus ī cilicō de lecto exiliens ad crucē cucurrit
Ibiqꝫ tādiu ſb niue & glacie fixꝰ ſtetit · donec fra
tribꝰ poſt matutīas ſe calefacientibus abbas eū eē
cognouit · Et audiēs a quodam fratrū ꝙ ille iuxta
crucē diſcalciatus ꝑſiſteret · remiſcēs precepit fra
tribus · vt illuc ꝓperātes ꝓſtrati corā eo huiliter
peterent vt rediret · Ille vō eoꝝ precibus obediēs
ı̄greſſꝰ & ab abbate & moāchis cū ſūma huilitate
ſuſceptꝰ petētibꝰ veniā nō ſolū clemēter indulſit

Sꝫ etiā de bono patīe eiꝰ ſublīmit̄ p̄dicauit· Poſt
vij· aūt ānos faramūdꝰ expulſus ē & ſc̄us lābertꝰ
ad p̄ceſ oīm iubēte pipino rege ad ſedē ꝓpriam cū
honore ē reductꝰ· Cū aūt ſicut & āte oī ſanctita-
te polleret· & multos etiā gentiliū verbo et exem
plo ꝯuerterꝫ· inſurgētes in eū duo maligni· eum et
ſuos ḡuiter infeſtare ceperūt· Sꝫ amici pontificis
licꝫ multis iniurijs iam opp̄ſſi· eos vt meruerāt oc
ciderūt· ſꝫ dodo ꝯſāguineus eoꝝ qui occiſi fuerāt
domeſticus pipini regis audita nece ſuoꝝ in ſcm̄
voluit vīdicaē lābertū· Et cū armato exercitu leo
dium intrās· domū epī ſic obſedit· qd̄ puer domꝰ
foris veniēs· viro dei q̄ tota nocte in oratōe vigi-
lauerat· obſeſſaꝫ domū ab hoſtibus nunciauit· At
ipe fidens in dn̄o vt eos expugnarꝫ mucronē arri
puit· Sꝫ ſtatī ad ſe rediēs· gladium de manū p̄iecit
melius iudicās vt p̄ſiſtēdo & moriēdo vinceret· q̄
ut ſacratas manꝰ d̄ impioꝝ ſāguīe macularꝫ· Hoc
eī cogitāte· multi p̄ pietes lanceis fixis ingreſſi ſūt
ſꝫ duo nepotes epī eos arreptis fuſtibꝰ verberan-
tes refugē ꝯpulerunt· Tūc vir dei ſuos admonuit
vt peccata ſua ꝯfiterenē· & p̄ eoꝝ peitencia incen
diū patiēter ſufferrēt qd̄ hoſtes eis & domui mi
nabāē· Sic ergo ī dn̄o ꝯfortati· ſanctū lābertū vt
oraret ſicut cepat rogauerūt· Et mox in oratōe cū
lacrimis in modū crucis ꝓſtratum· irruētes impij
directo iaculo p̄emerūt· & ſic eis deſcendentibus
pauci ex eiꝰ famul' euadentes· corpus eiꝰ occulto
nauigio ad pontificalē eccīaꝫ p̄duxerunt· ibiqꝫ cū
magna totius ciuitatis triſticia cōpletis officijs· ī
ſepulcro ꝓpter hoſtes velociter poſuerūt· ¶ He
linādus. Eo tp̄e dicit beda ſcm̄ cuthbertū poſt obi
tum ſuū incorruptū fuiſſe· hoc modo loquēs in li-
bro de tēpibus· Reuerēdiſſimus eccīe lindipharnē
ſis ī britānia ex anachorita āīſtes cuthbertꝰ totā
ab infātia vſqꝫ ad ſenium vitam miraculorū ſigīs ī
clitam duxit· cuius corpꝰ humatū poſt ānos ·xi·
incorruptū· quaſi eadē hora defunctū· ſimul cum
veſte q̄ tegebaē inuentū eſt· Qd̄ in libro de vita et
virtutibꝰ eius· ꝓſa nup & exametris verſibꝰ ante
aliquot ānos ipſi ſignauimꝰ· ¶ CXXXVI

¶ De impio abſimari qui & tyberius & interitu
eius· ¶ Sigibertus·

Abſimarꝰ igiē q̄ & tyberiꝰ leone ſcꝫ ab im
perio pulſo· eiqꝫ naſo abſciſo & in cuſto-
dia retruſo· īp̄auit ānis· vij· Cepit aūt an
no dn̄i· dc· xcix· mūdi v̄o· ſ· q̄rtimilleſimo · dc· lxij·
huiꝰ āno p̄o dodo īterfector ſācti lāberti peſſimo
lāguore cruciaē· a vermibus ꝯſumiē· & ob ītolerā
tiā fetoris ī moſam fluuiū demergitur· oēſqꝫ huiꝰ
culpe ꝯplices īfra ānū diuituſ puniūē· p̄cuſſor v̄o
ſācti martiris fratri ſuo cōgreſſus alter ab altero
p̄imiē· ¶ Hugo vbi ſup̄· Porro ī p̄ante abſimaro
iuſtinianꝰ degēs ī cerſona· cepit maīfeſte pp̄lo q̄
eēt iterū ſuū reſūpturus impiū p̄dicaē· Qua d̄ re
loci accole auguſti zelo p̄moti· ꝓpē opinionē hmōī
p̄abant eū q̄ſi regis īſidiatorē interficē· vl' ꝯphēſuꝫ
ad eū dirigere· ſꝫ cū hoc idē iuſtinianꝰ ſenſiſſet fu
git· & thurcoꝝ chagano ſe p̄ntauit. Chaganꝰ aūt
eū cū honoē ſuſcepit & ēdidit eī vxorē germanaꝫ
ſuā· Inde etiā nauigauit ad terbellū bulgarie regē
q̄ et ipe auxiliū tulit· & ſuo eū īp̄io reſtituit ¶ Si
gibertꝰ· Iuſtinianꝰ igiē auxilio trebell' bulgaroruꝫ
regis īp̄iū recepit· leonēqꝫ & tyberiū vſurpatores
īp̄ij ī medio circi iugulat· callinicū p̄triarchā exce-
catū exiliat & tantā ī aduerſarios vltōꝫ exercet·
vt quotiēs a naſo ſibi exciſo defluentem reumatis
guttā detergerꝫ pene totiēs aliquā ex hijs q̄ cōtra
eum ꝯſpirauerūt iugulari p̄cipet· ¶ CXXXVII

¶ De iterato īp̄io iuſtiniani & eius nece·

Reſūpſit igiē iuſtinianꝰ impium āno dn̄i
dcc· vj· mūdi ſcꝫ quartimilleſimo· dc· lxix
& imp̄auit ānis. vij· Hic pacē cū bulga
ribus fcām ſoluit āno imp̄ij ſui· iij· eiſqꝫ ꝯgreſſus
vix euaſit· Anno ſeq̄nti childeberto monarchiam
regni frācoꝝ tenente· archangelus michael appa-
rēs authberto abrincatēſi epiſcopo· monuit ſemel
& iterum vt in loco maris q̄ ꝓpter eminentiaꝫ ſui
tumba vocaē· fūdaret eccīam in memoriā ſui vo-
lentis talē veneratōꝫ exhiberi ſibi ī pelago q̄l' exhi
betur ī mōte gargano· interī thaurꝰ a latrone fur
tim captus in loco illo religaē· Vn̄ ep̄us tercio ad
monitꝰ· vt ī eo loco fūdamentū iacerꝫ· vbi thauꝝ
religatū inuenirꝫ· & ſic eū terram pedibꝰ p̄triuiſſe
viderꝫ· ſic eccīe ambitū duceret· eccīam in honore
ſācti archāgeli ꝯſtituit· Et ex eo tēp̄e ſicut in mō
te gargano· ita & in illo loco q̄ modo dr̄ in p̄iculo
maris veneratō archāgeli frequētari cepit· Adria
nus abbas angloꝝ obijt· Anno ſequēti iuſtinianꝰ
īp̄ator fidem orthodoxā amplexꝰ· ꝯſtātinū papaꝫ
ad ſe ꝯſtātinopoli īuitat· eumqꝫ veniēteꝫ & redeū
tem gloria apoſtolica digna honorat· ſāctus huc
bertus celitus admonitus · corpus ſācti lamberti
a traiecto leodium cū magna leodioꝝ gl'ia refert·
ſedēqꝫ ep̄alem in eandē vrbem tranſfert· Anno ſe
quēti ſcā oda vxor boggis ducis aquitānioꝝ ſācti
tate claret in gallia· q̄ eccīas dei ſua ditaui muni-
ficētia· & moriēs in leodicēſi q̄euit p̄rochia ¶ Hu
go vbi ſup̄. Porro iuſtinianꝰ ſtatuit cerſonaꝫ vbi
exiliatus degerat euertē· & colligēs omēs naues
q̄s habere potuit· ſ· dromoteſ· trieres ſcaphaſ· chi
meres ·elitres· vſqꝫ ad cheladria eo deſtinauit· re
cipiēs oēs īhabitantes ibi īterfici· a minore vſqꝫ ad
maximū· quo cū p̄ueniſſēt mauriciꝰ patricius & he
lyas ſpatariꝰ ſḿ īp̄atoris iuſſionē oēs īterfecerūt
exceptis īfātibꝰ· Tudoinū v̄o ciuitatis p̄ncipē cuꝫ
alijſ· xl. p̄ncipibꝰ ad īp̄atorē miſerūt· & alios ſeptē
eiuſdē vrbis p̄mo res igni ī verubꝰ ligneis applicā
tes aſſauerūt· Deīde iuſtinianꝰ miſit iterum aliuꝫ
ſtolū mēſe octobri· p̄cipiēs vt oēs pueri q̄ reſerua
ti fuerāt traderenē morti· ſꝫ ille ſtolꝰ pene totus
ī pelagꝰ ē dimerſus· & perierūt ibi hoīm· lxxiij· mi
lia· q̄bꝰ iuſtinianꝰ agnitis furēs adhuc mag̃ crude
litate· miſit iteꝝ aliū ſtolū iubens arari· & ad paui
mētū illidi totā ciuitatē· Qd̄ audiētes hoīes illius
ꝓuītie aſſūpſerūt philippicū q̄ illic exulabat & im
peratorē creauerūt· deīde philippicꝰ ꝯſtātinopolī
veīens iuſtinianū auguſtū et tyberiū filiū eiꝰ p̄iter
īterfecit ¶ CXXXVIII ¶ De īp̄io pilippici &
eiꝰ exoculatōe ¶ Sigibertus

Philippicꝰ igiē q̄ & bardanꝰ iuſtinianum
īp̄atorē iugulauit· & pꝰ eū ānis· ij· regna
uit Cepit āt āno dn̄i· dcc· xiij· mūdi ſcꝫ q̄r
timilleſiō· dc. lxxvj· Huiꝰ āno p̄o grunoardꝰ ma
ior domꝰ leodij an̄ altare ſcī lāberti orās a minga
rio ſatellite rabbodi ducis friſonum p̄imiē & theo
doaldꝰ filiꝰ dragoīs ab auo ſuo pipino maior do
mꝰ ſtatuiē· ſcūs vrſmarꝰ ep̄s & abbas lobiēſis ce
nobij obiit· eiqꝫ ſcūs huimus ſuccedit· āno ſeq̄nti
gregoriꝰ romaē eccīe lxxxvii· p̄ſidꝫ· h̄ ꝯſtituit vt
tp̄e q̄dragesime· v· feria ieiuniū & celebtas miſſaꝝ
fierꝫ ī eccīa qd̄ n̄ fiebat ātea petronax ciuis brixia
nus diuio īſtictu & gregorii pape aīatꝰ hortatū
cenobiū ſcī bn̄dicti apd̄ caſtꝝ caſſinum nobiliter

reedificauit · & ſb regimīe ſuo mltos ad regularit̄
viuendū deo ꝯgregauit · expletis plꝰ · cx · āniſ ex qͦ
a lōgobardis deſolatuȝ fuit. Pipinꝰ ꝑnceps obijt
& filiū ſuū ex alpiade karolū tuti dē ſiue ¯martelluȝ
cognomēto · ꝑncipatꝰ ſui heredē reliqt · ¶ Hugo
vbi ſupra. Porro philippicꝰ cū eēt hereticꝰ ꝯſtan
tinopol' · epm exilio relegauit · & poſuit ī eadem ſe
de q̄ndā ſui ſenſꝰ pſeudo monachū noīe iohānem
Ipſe etiā philippicꝰ rome ꝯſtantino pape literas ꝑ
ui dogmatis deſtinauit · q̄s vir ſcūs ꝯſilio romani
ppli reſpuit · & ꝑcepit ne eiꝰ nomē in cartis pone
retur · aut ꝑcuſſura ſolidoꝝ reciperet̄ · aut ad miſſaꝝ
ſolennia recitaret̄ Et dū imꝑaſſet philippicꝰ vno ā
no & dimidio · inſurrexit cōtra eū anaſtaſiꝰ · q̄ illū
ocul' ꝑuauit · & ab īꝑiali dignitate deponēs eiꝰ ſi
bi vēdicauit imperiū · ¶ CXXXIX · ¶ De im
perio anaſtaſij ſecūdi & vita ſācti egidij ¶ Sigi
Arthenīꝰ igit̄ q̄ & anaſtaſiꝰ ¶ bertus ·
philippicū ꝑuans īꝑio & ocul' · īꝑauit an
nis duobꝰ · Cepit aūt anno dn̄i . dcc · xv ·
mūdi ſcȝ q̄rtimilleſimo · dc · lxxvij · Huiꝰ āno ꝑmo
ſāctus egidiꝰ veiens a grecia ſanctitate claruit in
ꝓuīncia · ¶ Ex geſtis eius · Hic egidiꝰ ex regio ge
nere athenienſiū · & xpianis ꝑentibꝰ natꝰ literas
ī īfātia didicit · Quadā die dū ad ecciaȝ ꝑgerȝ cui
dam egro ī platea iacēti & elemoſinā poſtulāti · tu
nicā ſuam tribuit · Qua indutꝰ eger · mox ſanitateȝ
recepit · Poſt hͦ defūctis ꝑentibꝰ · totū primoniū
ſuū erogans · & mlta miracula faciēs · timens huā
ni fauoris ꝑiculū · ſolus ad litꝰ maris relictis omī
bus clā deuenit · & vidēs alonge nautas in pelago
naufragātes · fcā oratōe tempeſtatē ſedauit · & ap
plicantibꝰ ad ſe nautis · auditoq̄ꝫ ꝙ romā tēderet
grās eius meritis reddiderūt · & qđ etiā eū ſponte
& gratis ſecū veheret̄ ꝓmiſerūt · Cum aūt apud a
relathen veniſſȝ & biēnio cū ſancto ceſario archie
piſcopo ꝑmāſiſſȝ . heremū cupiens claȝ diſceſſit &
cū ſācto vēdemio heremita diu fuit · Vbi dū vter
q̄ꝫ miracul' choruſcarȝ timēs ne forte ex miraculoꝝ
freq̄ntia ſocij ſui reuerētie diſplicerȝ · relicto eo in
teriorem heremum penetrauit · & ibi triēnio ſolis
herbaꝝ radicibus & lacte vixit · vbi dū regis armi
geri venarent̄ ceruā q̄ lacte ſuo egidiū nutriebat
vidētes eā · diſcopulatis canibꝰ inſequūt̄ · a q̄bꝰ cū
vehemētiꝰ vrgeret̄ · ad pedes egidij q̄ſi ad refugiuȝ
cucurrit . & mox canibꝰ ad ſuos redeūtibꝰ nox ſuꝑ
ueniēs inaniter fatigatos domū redire etiā ſecūdo
coegit · Qđ rex audiens & epūs · cū mltitudīe ve
natoꝝ & canum die · iij · in ſaltū ꝓꝑerauit · viſaꝫ cer
uā inſtātiꝰ inſeq̄ntes · vſq̄ꝫ ad locū vbi egidiꝰ mo
rabatur · & directa a quodā ꝯtra ceruā ſagitta · e
gidius ꝓ ea orans g̃uiſſime vulnerat̄ · Factaq̄ꝫ cul
tris & mucronibꝰ via · rex & epſ vidētes moāchū
etate & canicie venerandū · & ceruā ad pedes eiꝰ ia
centē · viſo etiā cruore de corpe eiꝰ manāte · nimis
ambo ꝯterriti īterrogabāt · q̄s & vn̄ eēt & cur ī tā
to heremo hītaret · q̄s ve eū tā grauiter vulneraſ
ſet · q̄bus cū ad ſingl'a rn̄diſſȝ & oblata ſibi īmenſa
munera ꝓ adhibēda ſibi cura nec reſpicē voluiſſet
ſciēs virtutē in īfirmitate ꝑfici · rogauit deū · ne ꝙ
diu viuerȝ redderet̄ ꝓſtine ſanitati · ¶ CXL ·
¶ Adhuc de actibꝰ eiuſdē abbatis ſancti ·
POſt hoc freq̄ntatōe regis & ꝑcibus aſſi
duis victus · cenobiū ibi fecit · & regimē
ipiꝰ cenobij moāchorū ſuorū & regis ī
ſtantia licet plurimū renitēdo ſuſcepit · huiuſ ergo
famā rex karolus audiens & ab eo viſitari deſide
rans · impetrato eius aduētu · ab eo reuerēter eſt
exceptus · eūq̄ꝫ interloquēdo rex rogauit · vt ꝓ ſe
dignanter orarȝ · q̄a quoddā facinꝰ fecerat · qđ nul
li vnq̄ꝫ nec ipſi ſācto confiteri audebat · Seq̄nti ita
q̄ꝫ dn̄ica dū ſanctus egidiꝰ celebrās ꝓ rege orarȝ ·
appuit ei angelꝰ dn̄i ſuꝑ altare · cedulā ponēs in q̄
ſcriptū erat per ordinē & regis peccatū · & egidij
ꝑcibus iam dimiſſum . ſi tamē eiꝰ peniterȝ & ab eo
ceſſarȝ · Adiunctū quoq̄ꝫ erat in fine · ꝙ quiſq̄s ſā
ctum egidiū ꝓ quocūq̄ꝫ cōmiſſo inuocaret · ſi tan
tum ab illo deſiſteret remiſſum ſibi a deo eē ꝓcul
dubio crederet · Oblata ergo regi cedula · rex agni
to peccato ſuo ꝓcidēs veniam petijt · Et egidius
cum honore rediēſ apud nemanſē vrbē filium ꝑnci
pis q̄ tunc obierat ſuſcitauit · Poſt aliquantū tem
pus ꝑnuncians monaſteriū ſuū non longe poſt ab
hoſtibus euertendū · romam cū paucis adijt & cuȝ
priuilegio eccīe ſue duo hoſtia cipſſina ī q̄bꝰ ſcul
pte erant ymagines apoſtoloꝝ · a papa impetrans
dimittens ea ī tyberim diuino regimī cōmendauit
Reuerſuſq̄ꝫ ad moāſterium pactis negocijs inueīt
ea in portu · et gratias agens deo · q̄ ea inter tot et
tanta ꝑicula gubernauit · in limībus eccleſie ſue ad
memoriā poſteroꝝ erexit · et ſic tandeȝ ſicut ꝑdixe
rat claris v̄tutibus in pace q̄euit ¶ CXLI ·
¶ De ſanctis epiſcopis ceſario arelatēſi et albi
no andegauēſi · ¶ Actor ·
SAnctus autē ceſarius arelatēſis quē ex
ſupradictis hoc tēpe fuiſſe ꝑſpicuū eſt
· x · omelias morales et vtiles ad mona
chos edidiſſe reꝑitur · de q̄bus ſentētias notabiles
alibi excerpſi · ¶ Ex geſtis ſancti albini · Eodē tē
pore floruit ſanctꝰ albinꝰ andegauēſis epūs · h̄ ve
netice regionis occeani britānici confinijs īdigena
non exiguis ꝑentibus oriundus · a iuuētute ſua tā
to fidei feruore flagrauit . vt parentes pro chriſto
ſponte relinq̄ret · et velut hoſtes aīme carnales af
fectus effugerȝ · vt totum affectum ī celeſti patre
plantarȝ · Mox in tinlacenſi monaſterio ſe ſubdidit
humiliter · Eratq̄ꝫ ad obediendum ꝑatus · ad vicia
calcanda maturus · ita vt in ipſo iuuenili tirocinio
iam ſenectutis eēt exēplum · deniq̄ꝫ cuȝ adhuc pue
rulus ꝑ pagum ī abbatis ſui ꝓficiſceretur obſeq̄ū
applicauit apud q̄ndam locum · vbi tāta detonuit
violētia tempeſtatis · tātumq̄ꝫ pluuiatil' ymber ef
fudit vt ipſam domū nec ſua tecta defēderent · cū
ergo pro magnitudine pluuie caſa ꝓ campo cōſta
ret · madefactis omibus qui eodeȝ loco tenebant̄
hoſpitō ſolum beatū albinū tunc ymber tāgere ex
pauit · q̄a vbi flamā fidei ſenſit ne iniuriaȝ facerȝ ſe
gutta detorſit Dehinc celeſtibus donis cum etate
creſcētibꝰ · cū eſſȝ ānorum · xxx · et · v · monaſterij re
ctor et piꝰ paſtor eligitur · ad vicia eradicāda ſo
licitus · et ad inſerēda bona celeſtia circūſpcūs · ſic
q̄ꝫ in abbatie officō ꝑ · xxv · ānos · congregatōem ſi
bi cōmiſſam feliciter gubernauit · Et q̄a tanti meri
ti fama n̄ latuit andegaua ciuitate paſtore ſuo nō
nudata ab oī populo licet huīliter reſiſtens ad pō
tificatum eligit̄ · qui honorē debiti ſacerdotij cōſe
cutus ſe miſericordē in elemoſinis paupm in defen
ſione ciuiū in uiſitatōne languentiū in redēptōne
captiuoꝝ ꝓbuit · ¶ CXLII ¶ De miracul' ſancti
HIc adoleſcentē defunctum ¶ albini ·
audiens a ꝑentibus deplorari · occurrēs
ut mortuū uiuū erigerȝ · ſe in oratōe pro
ſternit · et incūbens diutiꝰ orauit · et dū palleſce
rȝ iacēs ſacerdoſ ī puluē · aīe viuacitaſ rubeſcebat

in corpe donec pulſato celo · patefactio tartaro
iuuenis reuocaret̄ a funere · ſacerdos a p̄ce · deinde
cū aſiacū moāſteriū paterna ſolicitudīe viſitaſſet ·
qͥdam vt ei ſuccurrerꝫ iā fide illuīata cecꝰ exclama
bat · cui ſancte crucis medicamentū īponēs tā fuit
illi lumē cito recipe ꝙ queſiſſe · Occurrente eo regi
childeberto ꝑſius nūciat̄ pontifici regē venatōnis
cauſa de ciuitate in craſtinū eē diſceſſurū · mādat-
qꝫ ſe dignū ducē expectand̄ · Sꝫ qa beatū albinum
corꝑalis infirmitas p̄pediuit · ad eiꝰ p̄ſentiam p̄di
ctus rex occurrē maturauit · q̄ donec ꝑ illam viaꝫ
q̄ ad ſacerdotē ducebat īceſſit feliciter ꝓperauit ·
Cum v̄o ī quodā triuio peruēiſſꝫ volēs alibi deuiare
equꝰ eiꝰ ac ſi metallū fuſile fuiſſet mouere greſſuꝫ
nō potuit · ſuſpicās rex culpā eq̄ magis eē ꝙ cauſe ·
alteꝝ ſibi fecit ſterni · quē dum ꝑ ipm iter ingredi
ꝯpellerꝫ ac ſi muro īpediēte retentꝰ · ire nō valuit
Intelligēs ergo rex nihil ꝓfeciſſe mutaſſe vehicu-
lum · niſi mutaſſꝫ occurſum · deflectens in viā q̄ ad
ſacerdotē ducebat · ea cepit equꝰ alacriter diſcur-
rere · ac ſi ereptꝰ de fouea · c̄api moll' planiciē rece
piſſꝫ · Cū ad ciuitatē venetū vel veneticū ipe vir
apoſtolicꝰ acceſſiſſꝫ · vno de obſeq̄ntibꝰ adoleſcē-
tulo · quē ꝓ morū qualitate peculiarius diligebat
in loco defuncto atqꝫ ſepulto · poſt annū eiꝰ cor-
puſculum inde ſublatū ad ꝓpria reuocabat · Tunc
remorāte eo cauſa vtilitatis · voluerūt ſeruientes
p̄us corpus mouere · ꝙ ſacerdos occurrerꝫ · ſꝫ tan
to pōdere fit grauatū vt ātea potuiſſent gigantea
mēbra pēſare · ꝙ pueruli corpꝰ ꝓferre · donec anti
ſtes rediēs ſoluit oratōe · qd̄ illi conglobati nō po
terant mouere. Cū aūt ī ciuitate andegaua turris
porte coherēs · damnatis eēt carcer effecta · p̄tereū
te beato albino · fiebat inſolētia d̄ vocibꝰ incluſoꝝ
Tunc ad iudicē p̄cator accedit · rogans vt eos pie
tatis cauſa de cuſtodia relaxarꝫ Qd̄ cum ille aure
ſurda differret · mox pōtifex ad deū ſe fida petitio
ne ꝯuertens · tā familiares voces ingeſſit · vt in lo-
co quo oratōꝫ ſanctꝰ albīnꝰ effudit mire magnitu
dinis ſaxeus q̄dꝫ exiliēs · porte aditū faceret car
ceratis · qa āte eius p̄cem ſoliditatē ſuam lapis ſer
uare non potuit · Hinc egreſſi q̄ſi de ſepulcro viuē
tes in baſilica ſācti maurilioīs dn̄o albino grās re-
ferētes ſe ad veſtigia eius ꝓſtrauerūt · eo ꝙ ſuſpe
ctos de funere redire fecerat ad ſalutē

CXLIII De ceteris miracul' eiꝰ āte obitū & poſt.

Tem dū q̄dam mulier arre
pta maligno ſpū ſe beatiſſiō viro albino
vociferās & eiulās p̄ſētaret · mox aduerſa
rius ipe ſup̄ eius oculū ſiliitudīeꝫ veſice ſāguinee
collegit · tūc pōtifex faciēs ſignū crucis · īcrepauit
malignū dicēs Inimice ocl'm quē n̄ dediſti nec po
tes auferre · Mox d̄ collectōe veſice · in fleubotomi
ſiliitudinē ſubtiliter ſāguis erupit · quo fluēte · ſine
leſioē imūdus hoſtis euanuit · & puella incolumis
impante ſigno crucis euaſit · Sed & hoc magnani-
mitatis exēplum in eo ꝙ ꝓ dei negocio apd̄ eū nō
fuerit vlla regū potētumqꝫ ꝑſonalis acceptō. ſiq-
dem martir effici cupiebat · ſi nō defuiſſꝫ dextera ꝑ
cuſſoris · Poſt eiꝰ obitū · cū ſanctꝰ germanꝰ ep̄us
& ꝓplus mēbra eiꝰ in nouam baſilicā trāſponenda
deuote ferrēt · & ꝓpter cellule āguſtiā in qua con
ditꝰ fuerat nō daret̄ ſacri corꝑis extrahēdi licen
tia · cūctis heſitātibus & īcertis qd̄ agerēt · repēte
nutu diuio diſciſſo ꝑiete q̄ erat ad pedes eiꝰ a ꝑte
oriētali tres lapides decedunt · ſ · dato ſigno ꝑ q̄lē
locum ſe iuberet educi poſſe · Interea facto aditu

dum contētus pſallētium corpus ſāctū ad ſepul
crum proſequit̄ · a loco quo eſt eductū · palaꝫ tres
paralitici iam diu deſꝑati · redditi ſunt ſanitati · &
duo ceci ſunt illuminati · Hic itaqꝫ ſāctus virtutū
floribꝰ adornatus · xx · ānis & mēſibus · vj · pontifi
calem apicē gubernās · & · lxxx · etatis ānū feliciter
explens kl' · martij · migrauit ad dn̄m ·

CXLIIII De breui impio theodoſij tercij · Hugo vbi ſupra ·

Naſtaſius impator cum eēt vir catholicꝰ
literas cōſtantino pape ꝑ ſcolaſticum pa
tricium exortum italie deſtinauit · quibus
ſe fautorem catholice fidei & ſancti ſexti conſilii
p̄dicatoreꝫ eē declarauit. deniqꝫ claſſem in alexan
driam contra ſaracenos direxit · cuius exercitꝰ ad
aliud verſus conſiliū · ab itinere medio cōſtantino
politanā vrbem regreſſus · theodoſiū virum ortho
doxū inquirēs impatorē elegit · & coactum regali
ſolio ſublimauit · Theodoſius v̄o anaſtaſiū apd̄ vr
bē nicenam ḡui p̄lio ſupauit Sigibertus · Igitur
theodoſius anaſtaſiū d̄ impio deponēs · eūqꝫ p̄ſbi
terum ordinās · impauit anno vno · Cepit āno dn̄i
dcc · xvij · Mundi ſcꝫ q̄rtimilleſimo · dc · lxxx · Qui
cum fuiſſꝫ mers & ydiota · & publicoꝝ negocioꝝ
exactor · vi cōpulſus ē ab exercitu impium aſſumē
Egberth veniēs de hibernia ſāctitate & doctrīa
clarꝫ in gallia · Sanctꝰ germanus a cizico trāſferē
ad ep̄atum ꝯſtātinopolitanum · Hugo · Deniqꝫ
aduerſus impatorē theodoſiū · inſurrexit leo q̄daꝫ
vir potētiſſimꝰ · q̄ quidē eum ab impiali vertice d̄
poſuit · ſꝫ indamnatum abire ꝑmiſit. Ipſe v̄o poſt
modū clericus factꝰ · reſiduū vite trāſegit ī pace ·
Sigibertus · Eodē anno gregoriꝰ papa bonefa
cium a britānia veniētem ep̄m ꝯſecrat · & ꝑ eum ī
germania verbū dei p̄dicat Rome inundatō aq̄rū
nimis calamitoſa facta ē · ſꝫ greḡ · papa crebris le
tanijs deū p̄cante. ix · poſt dieſ ē repſſa CXLV

De impio leonis tercij & ſancto wlfranno ſenonēſi ·

Eo itaqꝫ poſt theodoſiū ſum
pſit imperiū āno dn̄i · dcc · xviii · mūdi ſcꝫ
q̄rtimilloſimo · dc · lxxxj · & impauit ānis
xxiiij · Huiꝰ āno p̄mo rathbodus dux friſonuꝫ p̄di
catōe wlfrāni ep̄i ad hoc adductꝰ vt baptizaretur
cū vnū pedē ī lauacro intixiſſꝫ · alteꝝ pedem retra
hēs interrogauit · vbi nā plures ſuoꝝ maioꝝ eēnt
ī inferno an ī ꝑadiſo · & audiēs plures eē in īferno
intinctū pedē extrahēs · ſatius ē inquit vt plures
ꝙ pauciores ſequar · & ita ludificatus ē a demone
ꝓmittēte ꝙ tercia die ab hinc īcompabilia bona
ei darꝫ · ipa die tercia ſubita & eterna morte perijt
Ex geſtis eius · Hic wlfrānus ſenonēſis ep̄s ex
territorio vaſconiēſi fuit · cꝰ pater wlbertꝰ ī aula
regis dagoberti & filii eiꝰ lodowici militauit Suc
ceſſit lāberto ī ep̄atu ſenonēſi · hic ī viſu admoītꝰ
ē vt gēti friſonū verbū dei p̄dicarꝫ · qd̄ vt faceret
iuit tūc ad moāſteriū fontanellā cꝰ tūc pater erat
b̄tus auſbertꝰ rothomagēſis ep̄s · d̄ quo moāſterio
coopatores ſecum aſſūpſit ad p̄dicandū · qui dū na
uigarēt friſiā · & eēnt ī medio mari qd̄ adiacꝫ regio
ni morinoꝝ · affuit hora vt miſſam cantarꝫ ſāctus
wlfrānus · naui manēte immobili poſitis anchoris ·
Dumqꝫ vētum eēt ad locū vbi miſter offerre debe
bat patenā p̄ſuli · p̄ſul extēſa manu eā expectabat
Sꝫ dū miſter eam abluere vellꝫ in mari ceciderat
ꝓſtratuſqꝫ p̄ſulis veniā p̄cabat̄ · qui mittēs eū ad
locū vbi ceciderat orādo effecit · vt patena ab imo
maris reuecta manui miniſtri cohererꝫ . Poſt hoc

filius rathbodi ducis a beato wlfrāno baptizatus· in albis poſitꝰ expirauit· Mos aūt erat apud friſones· vt quecūqꝫ ſors cōtingerꝫ· offerreť demoibꝰ immolādus· Ad hoc electꝰ ē ſorte q̄dā puer duo noīe· quē cum ſanctꝰ wlfrānus expetiſſꝫ· Reſpondit dux· Si tuus xp̄us de morte hunc eripuerit ſit tuꝰ· Apprehēſus aūt eſt in patibulo· Orāte aūt ſācto wlfrāno· dirupta ſūt vincula q̄ guttur eiꝰ ſtringebāt· & illeſus corruit in terrā· q̄ tentus a ſcō ſurrexit incolumis· Qui baptizatꝰ & poſt a regiſlaudo rothomagēſi ep̄o p̄ſbiter ordinatꝰ multos codices tranſſcripſit monaſterio fontanelle· Poſt hoc rathbodus dux cū deberꝫ baptizari· vt ſup̄ dictuꝫ eſt pedē retraxit· & cum eſſꝫ in multa dubitatōne miſit ad beatū willebrordū illiꝰ gentis ep̄m· conſulens ſi deberꝫ baptizari. Cui ille reſpōdit Quomō mihi credet q̄ ſancto fratri noſtro wlfrāno nō credit· Ego inq̄t hac nocte vidi eū cathena ignea ligatū· vñ conſtat eum iā eternā damnatōꝫ ſubiiſſe Cumqꝫ iret ad domū p̄ncipis nūciať eū iam eē mortuū· & ſtatī remeauit ad ſua

¶ CXLVI· ¶ De ſeditōne rathbodi friſonum ducis·

QVomodo aūt rathbodus ille deceptus fuerit a dyabolo p̄dictꝰ duo narrabat· dicens· q2 apparuiſſꝫ ei ī angelū trāſfiguratus caput optū dyademate aureo cū gēmis· & veſte cū auro texta· in quē cū rathbodus intēderꝫ dixit ad eū dyabolꝰ· Viroꝝ fortiſſime q̄s te ita ſeduxit· vt a cultura deoꝝ velis recedere· noli hoc facere· ſꝫ mane ī hiis que didiciſti & venies ad domos aureas· q̄s tibi eternaliter in ꝓxīo ſū daturus Cras ergo accerſi wlfrannū doctorē chriſtianoꝝ· & ab eo q̄re q̄ nam ſit illa manſio eterne claritatis quā tibi polliceť· Quā cū demōſtrare nequiuerit· vtriuſqꝫ ptis mittanť legati & ego ero dux itineris & demōſtrabo illis domū aureā· & manſionē pulcerrimā quā tibi ꝓmitto· Euigilās rathbodꝰ· narrauit cuncta ſcō wlfrāno· Qui dixit· Illuſorē dyabolū ſibi velle illudē· Reſpōdit dux ſe futuꝝ chriſtianū ſi illa pulcra māſio nō demōſtraretur ſibi a deo ſuo· Mittiť ergo ſtatī q̄dam friſo ex pte ducis & q̄dā dyacōꝰ ex pte ſcī wlfrāni· q̄ cū paululum ab opido ꝓceſſiſſēt obuiū habuerūt q̄ndā itineris comitē q̄ dixit eis· ꝓꝑate cito· nam mōſtrabo vobis pulcerrimā manſionē rathbodo duci p̄patā Illi āt ꝑgentes viā latiſſimā & loca ignota· viderūt quandā viā diuſoꝝ generibꝰ marmorū polito ope decoratā· Viderūtqꝫ a lōge domū q̄ſi auream· & ꝑuenerūt ad plateā q̄ ań domū erat q̄ſi auro & gemmis ſtrata· Intrātesqꝫ ī domū· viderūt domū eē mire pulcritudīs & incredibilis ſplēdoris· & in ea thronū mire magnitudīs· Tūc ductor itineris ait illis· Hec ē māſio p̄pata rathbodo duci· Ad hec dyaconꝰ obſtupeſcēs ait Si a deo fcā ſūt iſta ꝑpetuo maneant· ſi a dyabolo cito diſꝑeant· Et cū ſignaret ſe ſigno ſcē crucis· ductor ille trāſiit ī dyabolum & domus aurea in lutū· Remāſitqꝫ dyaconꝰ & friſo in medio locoꝝ paluſtriuꝫ q̄ plena erāt lōgiſſimis virgultis ruſcis· Triduoqꝫ īmēſi itineris ꝯficiētes iter· reuerſi ſunt ad opidū & ducē mortuū inuenerunt· narrauerūtqꝫ q̄ viderāt ſcō wlfranno· Friſo aūt baptizatꝰ eſt· q̄ dicebať ingomarꝰ vl' cuniguſ qui & ſecutꝰ ē ſanctū wlfrānū ad monaſteriū fontenelle Fuit apd friſones ſcūs wlfrānus ꝑ ānos· v & poſtea reuerſus ē ad fontenellā monaſterium· vbi & moāchicū aſſumpſit habitū· ordiato ep̄o ī vrbe ſenonica guerico venerando· Ip̄e vō ſanctus apud fontenellā pluribꝰ ānis ſine lecto fuit· cilicō tectus ſub cuculla. nunq̄ꝫ diuitibus honoris vel timoris gratia ſiqua deliquiſſent reticebat· ſed aſꝑa inuectōe eos corripiebat. miſſam cātabat nō elata in altum voce· ſed ꝓfuſis lacrimis ex imo pectore· Obiit apud fontenellam· xiij· kl' aprilis· Anno dn̄i dcc· xx· Sepultus eſt iuxta beatū wandregiſilum·

¶ CXLVII· ¶ De miraculoſa ſtrage ſaracenorum apud ꝯſtātinopoli & de gradali· ¶ Sigibertꝰ

ANno leonis ſecundo conſtātinopolitani inſtantia orandi & conſtantia preliandi fortiter reſiſtunt ſaracenis Saraceni fame· frigore· bello· peſtilentia ſine numero pereūt. ¶ Actor· Fertur aūt eos miraculoſe hoc modo ꝑiſſe apud ꝯſtātinopolim in moāſterio ſancte dei genitricis iuxta palatiū ī mari ꝓꝑe ſanctā ſophiā erat ymago beate marie q̄ tenebat infanteꝫ in brachio quā depinxit ī tabella ſcūs lucas cum adhuc viuerꝫ ſancta maria· Hec ymago vocať odigitria id ē deductrix· q̄a duobꝰ cecis apparuit ſcā maria & deduxit eos ad ſuā ecclam· & illuminauit eos. cū iſta ymagine faciūt ꝓceſſionē omī die martis ꝑ totam ciuitatē Cum ergo vt ſupra dictū ē obſeſſa eēt ciuitas· & ciues ieiunauerunt & orarēt ſiml' et pugnarent. q̄dam ciuis admonuit afferri illaꝫ ymaginē· & ab omibus oratōem ad illam fieri hoc mō· Sancta dei genitrix que totiēs nos liberaſti· libera nos modo de inimicis filii tui· & ſi vis vt ymaginē tuam non mergamus in mari. merge illos· Et cum hoc dixiſſent· ille ſecrete ymaginē tenuit ſub vndas· & ſtatim procella ſurrexit & omēs naues ſaracenoꝝ· aut merſit aut fregit· ¶ Helinandus· Hoc tempe in britānia cuidā heremite monſtrata eſt mirabilis q̄dam viſio ꝑ angelum· de ſcō ioſeph de curione nobili. qui corpus dn̄i depoſuit de cruce· & de catino illo vel paꝑſide ī quo dn̄s cenauit cum diſcipulis ſuis· de quo ab eodem heremita deſcripta ē hiſtoria q̄ diciť de gradali· Gradal' auteꝫ vl' gradale gallice dr̄ ſcutella lata et aliq̄ntulū profūda in q̄ p̄cioſe dapes cū ſuo iure diuitibꝰ ſolent apponi· gradatim vnus morſellus poſt aliū in diuſis ordinibꝰ· & diciť vulgari nomie graal· q̄a grata & acceptabil' ē in ea comedēti· tū ꝓꝑt ꝯtinēs· q2 forte argētea ē vl' d' alia p̄cioſa mat'ia· tū ꝓꝑt ꝯtentum· i· ordinē m'ltiplicē dapū p̄cioſarū· Hāc hiſtoriā latine ſcriptā inueīre ñ potui· ſꝫ tm̄ gallice ſcripta habeť a q̄buſdā ꝓceribꝰ· nec facile vt aiūt inueniri poteſt ¶ Sigibertꝰ· Anno ſecūdo leonis conſtantinꝰ filius eiuſdē īꝑatoris· dū baptizať a ꝑiarcha germano· cacās ī ſacro lauacro· magnuꝫ dat p̄ſagiū· q2 futurꝰ eēt eccie dei ī ſcād alū·

¶ CXLVIII. ¶ De ꝯfuſione & ſubiectōe wiſigothoꝝ & de quiquſdam aliis·

ANno leonis· iij· ſaraceni ab obſidione cōſtātinopol' ꝯfuſi d'ſiſtūt· ipis cū nauibꝰ ſuis ꝑti marīo igne ꝯſūptis ꝑti dimerſis ꝑti ignee grandīs tēpeſtate vaſtatis· & ex tāta copia nauiū vix· v· reſiduis· potētia dei cūctis innotuit ꝓꝑl'is· īfra ciuitatē vō· ccc· milia hoīm peſtilētia ꝑierūt· baumar ꝑſeq̄ns xp̄ianos· m'ltos eoꝝ xp̄i martires fecit· ſaraceni ex affrica duce abdirama filio muhanie amirei ī hiſpania trāſfretāt· eāqꝫ ſibi vēdicāt· ita regnū wiſigothoꝝ & ſueuoꝝ ē deſtructū· & redactū ſb̄ ſaraceīs ānis plꝰ miꝰ· ccc· xlvi euolutis ex q° a ſcithia expulſi ſūt ab hunis ex q° vō cedētibꝰ wādalis & deuictis ſueuis ceperunt regnare in hiſpaniis annis circiter· cclvj· euolutis

Regnū vero tercie ꝑtis hiſpaniaꝝ qð dr̄ gallicīē-
ſiū qð nec tūc wiſigothi nec poſtea ſaraceni potue
runt ſubigere adhuc viget icolume & dei ꝓtegen
te fide manet inexpugnabile· P? beatū wlfrannum
eccleſie ſenonēſi pfuit gueric? vir ſcītate et doctri
na pfulgid? multiſq3 miraculis glorioſ? ·cui ſuceſ
ſit ſanct? elbo euiſdē guerici nepoſ· hic cū ꝑentib?
oli orbat? eſſ3 ei q3 caſtꝝ tornodoꝝ hereditario iu
re ɔpeteret ſenonis latēter fugit ·ibiq3 i mōaſterio
ſcī petri viui diu xp̄o ſub abbatis impio militauit·
Cui? loci p?modū abbas fact? · & īde ad pōtifica
tū ꝓmot? ·tā ſignis effulſit ꝙ meritis . Anno leo
nis·iiij· luit pr̄ād? lōgobardoꝝ rex·audiēs ꝙ ſarace
ni depopulata ſardinia illa etiā loca fedaſſent ·vbi
oſſa beati auguſtini ob vaſtatōe3 barbaroꝝ olī ab
ippone trāſlata & recōdita fuerāt·legatos ſuos il
luc direxit· q dato auro magno ·pcioſas illas reliq
as ſecū deuexerūt· & ad vrbē genuenſē regreſſi ſūt
vbi pfatus rex occurrēs cū gaudio ·corp? almificū
deuote adorauit . & reuerent̄ excepit· viſis nimirū
miraculis ad declarādū ſcī meritū ibi patratis· Sa
ne rex & ſui īde ꝓgreſſi cū pcioſiſſimo illo theſau
ro iuerūt ad qndā villā i tridonēſi epio ſitā·verta
mē cū īde corp? ſciſſimū tollē voluiſſent·ita ſtetit
īmobile· vt nulla vis· nulla poſſ3 illō ars hūana mo
uere· Qð vidēs rex· votū vouit· ꝙ ſi beat? ɔfeſſor
ex illo loco ſe tolli pmitteret & trāſduci· papiam
villā cū oīb? appēdicijs ſuis ɔcedēt ſuiētib? ipſius
ꝑpetuo poſſidendā· Voto facto atq3 firmato· cor
p? ſciſſimū ieſtiabili facilitate ſuſtollit̄· & ticinu3
vſq3 trāſuectū· clero ꝑit ac populo ɔcurrēte hono
rifice & gaudenter excipit̄· & i baſilica beati petri
quā pfat? rex ɔſtituēs celū aureū dixerat· digniſſi
me collocat̄· Q3 aūt in pdicta eccleſia corpꝰ ei? p
cioſus theſaur? recōdit? ſit· ſtupēdo & euidenti
miracl'o eluceſcit· Siqdē i cripta ecc̄ie i q iac3 pute
us ē q aliquot ānis i die feſti ſupundās· totā criptā
ſupeffluxit i ſignū· q3 ſic aq illa ſordes diluit ſic ſor
des hereſeon ab ecc̄ia affluēſ ei? doctria detſit An
no leonis· v· leo ipator ſepe & multū laborauit· vt
gregori? papa ꝑimeret̄· ſ3 fruſtra ital' & lōgobar
dis ꝓ defēdēdo papa iſtanē ipatori reſiſtētib?· In
cāpania italie frumētū ɔbuſtū & ordeū & legumia
q̄i pluuia ð celo ceciderūt· Anno eiuſdē· vi· karol?
ſaxones debellat· Rigobert? ep̄s remēſis a karolo
ſuo i baptiſmate filio ab ep̄atu deponit̄ ꝓ eo ꝙ illi
ɔtra ragimfredū eūti· vrbē remēſē p tiore ragifredi
apire noluit· Eucheri? quoq3 aurelianēſ ep̄s ꝓ fili
cā ep̄atu puat?· & apd ſarciniū vicū haſpanie exu
latus· i cenobio ſcī crudonis i ſcitate ē ɔſūmatus·

CXLIX· ¶ Adhuc de qbuſdā euētib? illi? tp̄is·

HAnno eiuſdē · vii· iude? qdā maleficus ꝓ
mittēs githeū· xl· ānis pricipatuꝫ ſuadet
vt i toto regno ſuo dei & ſcōꝝ imagīes
deponi edicat· Qui ſpe diu regnādi ſeductus· edi
ctū qdē ꝓponit· ipē tn̄ mox obit· p? quē eluelid pn
cipat̄ ſaracenis ānis· xx· Anno eiuſdē· viij· leo ipa
tor a quodā heſer refuga fidei ſeduct? · ɔtra yma
gines xp̄i & ſcōꝝ ei? bellū iducit· eaſq3 vbiq3 depo
ni & icēdi edicit· ꝓ quo errore eū gregorius papa
ſcriptis· multū qdē ſ3 iuanū redarguit· Anno leoīſ
ix· mortuo chilꝑico· theodoric? a karolo martello
ſurrogat̄ i regno· reguitq3 ānis· xv· Sub hoc tēꝑe
idē karol? belli coſiſſim? pꝛīceps· armis ſbiugat ſa
xones· deuincēſq3 laufridū alemanoꝝ ducē· a lema
niā ſibi efficit vectigalē· ſueuos quoq3 & baioctaſ
debellat & eudonē ducē aq̄tanie bello victū fugat
& aq̄taniā grauit̄ deuaſtat· Eudo vō dux vidēs ſe
karolo iferiorē· ꝑ oīa ſaracenos ɔtra eū inuitat ab
hiſpania· Eudo quoq3 karolo recōciliat?· caſtra ſa
racenoꝝ dirupit· & reliq̄as eoꝝ ɔtriuit· Nec m̄lto
p? idē eudo rebellat· S3 karol? rebellantē i gaſco
nia debellat· eūq3 pricipatu & vita puat· Cū filijs
quoq3 ei? waiſero & waldo dimicat· eoſq3 deuicit
& aq̄taniā ſibi ſubdit· lugdunū etiā aliaſq3 ciuita
tes capit burgundiāq3 ſubigit· Cū ergo m̄ltitudo
hoſtiū· & aſſiduitas bellorū incūberet· res ecc̄iaſti
cas i decimas ſuis militib? ɔceſſit habēdas· ꝓ q̄ re
aīa ipi? poſtmodū i ſupplicijſ iferni a ſcō eucherio
aurelianēſi ep̄o viſa eſt detineri· ¶ Sigibertus·
Anno eiuſdē· x· ɔſtātinopolitani ɔt leonē ipatorē
ꝓ depoſitione ymaginum dei tumulantur · aliqui
etiam pro hoc martirizant̄· Anno eiuſdem vndecio
gregorius papa· quia leonem imperatorem icorrigi
bilem vidit· romam & italiam & heſpiā totam ab
ei? iure diſcedē facit· & vectigalia iterdicit· Anno
eiuſdē· xij· ſāct? german? leoni ipatori ꝓ ipietate
ſua adūſus a ſede ep̄ali ē deiect?· Sanct? beckbch
āgloꝝ pſbiter obijt· Anno eiuſdē· xiij· ſaraceni cū
oīb? familiis ſuis q̄i i gallijs habitaturi· garzamia3
trāſeūt· omīa deuaſtāt· ecc̄iaſq3 dei cremāt· Quib?
karolus dei auxilio fretus· bello occurrit· et ex eis
ccclxxv· milia cū rege ſuo abdirama ꝑemit· et mille
d ſeruoꝝ amiſit· ludo quoq3 karolo recōciliat? ca
ſtra ſaracenoꝝ irrupit· et reliq̄as eoꝝ cōtriuit· An
no eiuſdē· xiiij· gregori? romane ecc̄ie· lxxxviij· pſi
det· Qui et ipē leonē ipatorē erroris redarguit· et
populū romanū i vectigalia heſꝑie ab eo auertit
h iſtituit p? primā ɔmemoratōe3 ſcōꝝ i canone miſ
ſe a ſacerdote ita dicendū· Et eoꝝ quoꝝ ſolennitas
hodie i ɔſpectu tue maieſtatis ce'ebrat̄ dn̄e deus
noſter toto orbe terraꝝ· Quā iſtitutōe3 i oratorio
rome tabulis lapideis ɔſcribi fecit· In anglia beda
venerabil' pſbiter et monach? ſanctitate et ſciētia
clarus obit· ¶ ·CL· ¶ De trāſitu bede pſbiteri
et de quibuſdā alijs· ¶ Guilhermus·

POſt oſricū reguit· vij· abida ceoulf? lite
raꝝ ꝑit? Cui beda obtulit angloꝝ hiſto
riā ab eo elimādā· Huius anno· iij· obit
beda· anno incarnatōis dominice· dccxxxiij· etatis
ſue· lxx· Cōtinuis· vij· ebdomadib? āte mortem ſto
machi idignatōe cibos nauſeās· et āguſto ſuſpirio
halitū ꝓducēs· literaliū tn̄ ſtudioꝝ opam n̄ reiecit
ſ3 totis his dieb? pter debitū pſalmodie penſū ibi
intēdebat· euāgeliūq3 iohānis his dieb? anglica lin
gua interꝑtatus ē· Diſcipulis aūt dicebat· Diſcite
filioli dū vobiſcū ſum · Feria tercia ān aſcēſionem
modic? tumor i ꝑedib? apparuit tūc accita cōgre
gatōne inūctus· ɔmunicat? ē· oſculoq3 cūctis liba
to· futurā ſui memoriā a ſingulis iplorauit Nōnul
lis etiā ob familiarē amiciciā xeniola q i ſecretis ha
bebat largitus ē· Die aſcēſionis ɔtra oratoriū quo
orare ɔſueuerat· ſubiecto cilicō decūbēs · illibato
ſenſu et hilari vultu dicebat O rex glīe dn̄e virtu
tū· ꝛc· vſq3 ad finē antiphone Qua finita ſpiritum
efflauit· ſubſequēte tā ſuaui odore· vt oīes q aſta
bāt in ꝑadiſo eſſe ſe dicerēt · Humat? ē in eodem
mōaſterio· ſ3 mō cū beato cuthberto dunelmi ſit?
dicit̄· Epithauiū eius ē hoc· Preſbiter hic beda re
quieſcit carne ſepult?· Dona xp̄e aīam i celis gaudē
re ꝑ euū· Daq3 ſophie illū debriari fōte cui iā· Su
ſpirauit ouās intēto ſp amore· ¶ Sigibertus· An
no leonis· xv· ɔſtātinus fili? eiuſdē leonis hirenem
filiam caiā auaroꝝ regis vxorē ducit· Que baptiſa

ta viro apoſtatāte rectā fidē tenuit. Anno eiuſdeꝫ
xvi. gregoriꝰ papa ſinodū. dccciij. epiſcopoꝝ rome
ꝯgregat. & veneratōnem ſcōꝝ imaginū cōfirmat.
eaꝝqꝫ violatores generali ſentētia anathematizat
Anno eiuſdē. xvij. obijt ſanctꝰ hucbtꝰ. Ab hic re
gnū āgloꝝ ānotare ſupſedeo. qꝛ hiſtorias maioꝝ
qs ſequar ñ habeo. Anno eiuſdē. xx. ſanctꝰ hermi
nus eps & abbas lobiēſis cenobij obijt. ❡ Ex cro
nicis. Nō multoꝝ poſt theodericꝰ rex frācoꝝ moritꝰ.
pꝰ quē regnat hildricꝰ ānis. ix. vir inutilis ac remiſ
ſus. nichilqꝫ de tota regni potentia poſſidēs ꝓter
ipm regis nomē ac ꝓclaꝝ victū q̄ ei aule regie mi
ſtrabat ꝓfectꝰ. Rex ſaracenoꝝ inuadit arelatē. va
ſtatqꝫ ꝓuinciā Cui karolꝰ occurrēs auinionē capit
narbonā obſidet maglū & nemāſū deuictis ſarace
nis deſtruit. & obſides de ciuitatibꝰ ꝓdictis i frā
ciā ducit. Karolꝰ princeps victorioſiſſimus. pacato
& dilatato regno frācoꝝ. obiit. corpꝰqꝫ eius i eccle
ſia ſci dioniſij ſepltū ē. In cuiꝰ ſepulcro pꝰ aliquot
ānos ñ corpꝰ ſꝫ ingēs ſerpēs inuētꝰ ē. Waferio du
ce aqtanie narbonā depdāte. princeps gothoꝝ pipio
nemāſū & magal. & biterri tradit. frācıqꝫ narbonā
diu obſeſſā a gothis recipiūt. pēptis ſaracenis. &
waferio q̄ eos ducebat fugato. facta tñ pactōnē
cū frācis. vt illic gothi viuerēt moribꝰ ac legibus
patrie. ❡ .CLI. ❡ De impio ꝯſtantini filij leōis
& eius nequitia. Sigibertus.

Anno. xxiij. leone mortuo ꝯſtātinꝰ eiꝰ fi
lius ei ſucceſſit. Cepit aūt āno dñi. dccxl
ii. mūdi ꝟ. q̄rtimilleſimo. dccv. & iperauit
ānis. xxxv. Hugo vbi ſup. Hic ꝯſtātinꝰ impij pa
terni & impietatis pariter ſucceſſor. legūqꝫ a patribꝰ
traditaꝝ pſecutor. omni vite ſue tpe magicis malefi
cijs. & eciā cruētis ſacrificijs. & luxurijs operam de
dit. Et mlti clerici aut monachi & religioſi laici ſb
ipo ꝓ recta piclitati ſūt fide. Hēbat etiā ſibi ꝯſētie
tē i oibꝰ xpi amorē principatꝰ terreni. mēoratū ana
ſtaſiū ꝯſtātinopoleos falſi noīs patriarchā. Vñ di
uinitꝰ idignatō veit i ciues eiuſdē vrbis āmonens
impiū iperatorē vt ſe cohiberet ab inſania q̄ flagrābat
ſꝫ ille vt quondā pharao inemēdatꝰ pmāſit. Veit
q̄ppe peſtilēs mors icipiēs a ſicilia & a calabria i re
giā vrbē. & ita eā deuaſtauit. vt etiā in ipa plēs do
mus itegre clauderent. eo ꝙ ñ eſſet q̄ eas inhabita
ret. Ferebant etiā i plauſtris ad ſepeliēdū cadauera
mortuoꝝ. Sꝫ & anaſtaſiꝰ paſſione nimia fatigatus
q̄ ſtercꝰ vētris euomeret. vt mēbat miſabilit mor
tuꝰ ē. & ſucceſſit ei q̄dā hēticꝰ monachꝰ noīe ꝯſtā
tinus. ❡ Sigibertꝰ. Anno ꝯſtātini ꝓmo zacharias
romane eccīe. lxxxix. pſidet. hic qꝛ rēpublicā a lōgo
bardis pturbatā inueīt. ſtati beniuolētia ſua bñ oīa
ꝯpoſuit. & cū lōgobardis i. xx. ānos pacē firmauit
Hic libros dyalogoꝝ gregorij de latino in grecuꝫ
vertit. Sanctꝰ bonefaciꝰ archeps magūcie. cenobiū
fuldēſe i baconia ſilua fūdauit. ❡ Ex cronicis.
Hoc cenobiū i ptibꝰ germanie ꝓ ceteris nobile eſt
ac ꝓclaꝝ. et eiꝰ abbas honori magno habet i curia
iperatoris auſtraſioꝝ. q̄ etiā mille milites iperatori de
bet. ❡ Sigibertus. Anno eiuſdē tercō cinis d̄ celo
cecidit. Anno eiuſdē. iiij. petrꝰ damaſcenꝰ eps. &
petrꝰ mauimēꝰ i ſiria martirizāt a ſaraceis. Aq̄nſi
vrbe a ſaraceis deſolata. corpꝰ mariemagdalene a
girardo coīte burgūdie ad cenobiū viceliacū a ſe
ꝯſtructū trāſfert. Quāꝙ aliq̄ ſcribant ꝙ hoc apd
epheſū q̄ſcat nullū ſup ſe tegimē hñs. ❡ Actor.
Huius beate peccatricis pegrinatōeꝫ & vitam &
obitum ſupius breuiter poſui. ❡ CLII. ❡ De
trāſlatōne corpis ſancte marie magdalene.

Porro qñ de vrbe aquēſi trāſlatū ē corpꝰ
ſanctū inuentū ē i ſepulcro ſuo ex omi p
te itegerrimū. cute etiā integerrima ſup
ductū. maībꝰ pectori impoſitis ex more iacēs exten
ſum. Quā ſcꝫ ſacrā glebā frater badilo viceliacēſis
cenobij. q̄ ad hocipm ab abbate eudone & girardo
comite illuc directꝰ erat. vt ſi qd̄ inuenire pignus
poſſet. reuertens ad illos deferret. integerrimā vt
dictū ē reppit. & odor ieffabil ſuauitatis īde effer
buit Cui. ſ. badiloni nocte ſequēte viſū ē ſe aſpicē
quādā religioſiſſimā cādidiſſimis veſtibꝰ indutam
ſatis accurate a capite circūamictā. dicētē ſibi. Ne
formides qm̄ eundū ē nob̄ vna tecū ad locū a deo
ꝓdeſtinatū. Mane ergo facto. ſecreto ſuos ꝯuoca
uit. & corpꝰ ſacꝝ pānis inuoluēs mūdiſſimis vehi
culo impoſuit. pgētes aūt cū ad miliariū ꝓfati ceno
bij puenirēt. cepit ſacꝝ corpꝰ tāto pōdere depmi
vt qualꝫ plurimi accederēt. nl'latenꝰ īde ferre vale
rent. donec fratres audito eoꝝ aduentu & ipedim
to itineris. cū thuribulis & crucibus. accenſiſqꝫ ce
reis in albis occurrerūt cūctiqꝫ ſeſe humi ꝓſtraue
rūt omīpotentiā dei. & ipam amiciſſimā iheſu xpi
mariā attentiꝰ obſecrātes. vt glebā ſui corpis a lo
co illo ad mōaſteriū deferri pmitterꝫ. Itaqꝫ ab ora
tōne ſurgentes. tāta agilitate prexerūt. vt magis
ipi portari ꝙ aliqd portare viderent. Sicqꝫ cū exul
tatōne ſūma melodijs monachoꝝ reſonātibꝰ. tinu
liſqꝫ ſignoꝝ ꝓſtrepentibꝰ. intromiſerūt corpꝰ i ec
cleſiā ſancte dī genitricis. & beatoꝝ aploꝝ petri &
pauli honore a principio ꝯſecratā atqꝫ ibi honorifi
ce vt decebat repoſuerūt. xiiij. kl'. april'. Quo in lo
co extūc dño coopāte. diuꝰ ſignoꝝ v̓tutibꝰ claruit.
❡ CLIII. ❡ De quibuſdā eius miraculis.

Apud auernenſē vrbē miles q̄dā i ꝓlio ca
ptꝰ. & hemiciclis boiaꝝ ꝯſtrictꝰ. ita vt
quorſū ſe oīno v̓tere neq̄ret. cū ſpōſoreꝫ
ꝓ ſe ſufficientē ñ haberꝫ. attentiꝰ ſanctā mariā ma
gdalenā exorauit. vt ſic eā xps a vīclo ſuoꝝ pecca
minū abſoluit. ſic eiꝰ iteruētu illū a vinclis ferreis
q̄bꝰ tenebat aſtrictꝰ abſolueret. Qd̄ dū ſepiꝰ age
ret. q̄dā die dū nomē mariemagdalene recitādo re
uoluerꝫ. exiliēs velut trociſcꝰ ferri a boijs calcāeo
tenꝰ tra ductꝰ ꝯcidit. Qd̄ ꝯperiēſis q̄ eū cepat
abire pmiſit. Et ille nudis greſſibꝰ viceliacū pgens
ꝓ liberatōe ſua gr̄ēs redditurꝰ. ꝯpedes ſecū tulit.
Siliter apud caſtꝝ nantoīs plebeiꝰ quidā crudelit
cathenatꝰ. brachijs & cruribꝰ aſtrictꝰ ob exactio
nē cupide itentōnis tota deuotōe ſpōdebat ſe ſer
uū beate mariemagdalene fieri. ſi eiꝰ obtētu merē
tur ab his cruciatibꝰ liberari. Qui nocte q̄dā vidit
ſpecōſam quādā añ ſe ſtare. q̄ ſibi leui nutu ītiabat
vt ſurgeret. Cūqꝫ ille videret rñdere. ñ valeo. ex p
gefactꝰ a vīclis ſolutū ſe reppit. Moxqꝫ ferreos
nexꝰ aſſumēs liberatrici ſue detulit. Nobis quoqꝫ
dū ſupiꝰ digeſta ſcribere conaremur. eadē xpi ama
trix appuit. Nauis i ligeris flumībꝰ viris & mulie
ribꝰ onuſta iſurgēte vento & vndis ipellentibus
aqs ipleta cepit piclitari & ad ima demergi. Tūc
oms q̄ i naui erāt ſubite mortis tiore pterriti. ſpē
ꝓci vl' alicuiꝰ diuini voti ſpōſionē oīno pdiderūt.
Itāqꝫ naui ſūmerſa. & ceteris qui aderāt vndis iuo
lutis. ſubito moriture mulieri cuidā i mentē diuio
inſtictu venit. vt voce q̄ poterat iclamaret. O ſācta
maria magdalena. a xpo dilecta p illas lacrimas q̄s
eius pedibus infudiſti te depcor vt ab hoc piculo
mortis interceſſione tua valeā liberari. Erat autē

mulier ꝑgnās pignoꝛe filij · quē etiā deuouit ſi eua
deret dn̄o dari & ſi maſculꝰ eēt viceliaci monachū
fieri · Statiq̃ʒ generoſe ſpēi mulier ei appuit ꝙ ma
nu extēſa mentū eiꝰ arꝛipiēs · leui natatu ad ripam
flumis duxit · Sicq̃ʒ ceteris pe͞utibꝰ · ſola liberata ·
natū puerꝝ popoſcit baptiſari · eūq̃ʒ deo et bt̄e ma
riemagdalene vt mēte ꝯcepat obtulit · Vir quidam
cecus ad ꝑdictū monaſteriū veniēs cū ductoꝛ eiꝰ
diceret ſe iā videre eccleſiā ad quā tendebāt · excla
mauit dicēs O ſcā mariamagdalene · ſi qn̄ ꝯtigerit
dn̄o miſerāte me videre toꝛalē eccleſie tue · Ilico a
pti ſunt oculi eiꝰ · & qd̄ optabat · miliario adhuc in
teriacēte · ꝯſecutꝰ eſt · CLIIII · De quibuſdā
incidētibꝰ illiꝰ tp̄is · Ex cronicis ·

ANno ꝯſtantini · v · karolomānꝰ frater pi
pini regis diuino timoꝛe ꝯpunctꝰ · pꝰ ali
quot ānos pꝛīcipatꝰ ſui romā adijt · Ibi
q̃ʒ a zacharia papa in monachū attōſus · in montez
ſerapti migrauit · vbi edificato cenobio in honoꝛe
ſancti ſilueſtri · religioſe ſtuduit ꝯuſari · Sʒ cū mlti
francoꝝ nobiles romā veniētes ipm̄ ſalutandi grā
viſitarēt · videretq̃ʒ ꝙ ociū quo maxīe delectabatꝰ
ob viſitantiū frequētiā interꝛūpe cogeretꝰ · locuz il
lum deſerēs montē caſſinū expetijt · vbi & aliquan
to tp̄e laudabili vita emicuit · Sigibertus ·
Acholōgꝰ pꝛ̄ſbiter ꝑ illatā ſibi cecitatē āmonitꝰ ꝗ
rere coꝛpa ſcōꝝ kiliani ſocioꝝq̃ʒ eiꝰ · inuētis ſācto
rū coꝛpibꝰ viſū recepit · eaq̃ʒ re ſanctꝰ bonefacius
magūcie ep̄s ab achalōgo ad ſe relata · caſtꝝ wirtz
burg ad honoꝛē kiliani martiris · ꝗ ad ꝑdicādū ibi
a papa canone ep̄s oꝛdinatꝰ fuerat · ibiq̃ʒ moꝛtis &
q̇etis locū a deo accepat · ep̄alis ſedis dignitate in
ſigniri decreuit · & primū ibi ep̄m ſanctū burchar
dū oꝛdinauit · Anno · vij · in calabꝛia & ſicilia fit pe
ſtilētia et moꝛtalitas hoīm nimia · In veſtibꝰ hoīm
& in velis eccleſiaꝝ apparēt crucicle q̄ oleo deſig̃te
Anno · viij · cachis lōgobardoꝝ rex dū rupto fedꝛe
romā inq̇etare nitit̄ · a zacharia papa n̄ ſolū a malo
rep̄mit̄ · ſʒ etiā eiꝰ īſtinctu cū vxoꝛe & filijs romā
veniēs · monachꝰ efficit̄ · Cui haiſtulfꝰ frater eius
ſubſtituitꝰ regnauit annis · vij · Anno · ix · hildꝛicꝰ rex
francoꝛū ī monachū tōſoratꝰ · Ex cronicis · Pipi
nus eīn frācoꝝ pꝛīceps · legatos miſit ad zachariaz
papā · ꝯſulēs q̇s potiꝰ rex eē vel dici deberet · ꝗ ma
gnos ꝓ regni pace laboꝛes ſuſtinēt · an ꝗ ocio dedi
tus ſolo noīe regio ꝯtētus eēt · Cui papa remanda
uit illū debere appellari regē qui augēt rēpublicā
Qua rn̄ſione frāci aīati hildꝛico rege ī monaſterio
retruſo · & mōachico tegmīe palliato pipinū regē
ꝯſtituūt ānno · ſ dn̄i · dccl · In hoc itaq̃ʒ ꝓgenies clo
douei defecit a regno · ſuccedēte pipino cuiꝰ īſignis
poſteritas ꝑ multa pꝰ tp̄a regnū frācoꝝ obtinuit
& adhuc in auſtraſioꝝ ipatoꝛibꝰ eniteſcit · Huius
quoq̃ʒ frater remigiꝰ rothomagēſis archiep̄s mlta
laude celebꝛis ē habitꝰ · Sigibertus. Pipinus er
go pꝛīceps autoꝛitate ap̄lica & francoꝝ electōe a
ſancto bonefacio magūcie archiep̄o in regē vngit̄
& ꝯſecratꝰ · & regnat ānis · xviij · poſt ānos circiter
octuagintaocto poſtꝙ maioꝛes domus ceperunt
pꝛincipari ſup reges frācoꝝ · Anno · x · pipinus rex
ꝯtra ſaxones pugnat · Idē pipinꝰ rex · galliaꝝ eccle
ſias cātibus romane autoꝛitatis ſuo ſtudio melioꝛa
uit · CLV · Qualit̄ apud floꝛiacū ipedita ē
diuitꝰ relatō coꝛpis ſci bn̄dicti · Hugo vbi ſup̄ ·

INterea v̇o monachi cenobij caſſinienſis
auctoꝛe karolomāno romā venerūt · ro
gātes zachariā papā · vt literas pipino re
gi frācoꝝ dirigēt q̇tinꝰ coꝛpꝰ beati bn̄dicti · qd̄ flo
ricāſes mōachi furti ſibi vēdicauerāt ſuo reſtituat
loco · Quibꝰ papa ānuēs · ꝑ eundem karolomānum
ep̄is frācie ſcripſit · vt coꝛpꝰ ad tumulū ſuū referꝛe
tur · Qd̄ vt fratribꝰ īnotuit floꝛiacēſibꝰ · triduanū
ieiuniū celebꝛātes · his v̇bis beatū bn̄dictū oꝛabāt
an̄ eiꝰ ſepulcꝝ · O vnica ſpes noſtra pꝰ deū · ne de
relinq̃s nos oꝛphanos ꝗ huc n̄ noſtris meritis ſed
ꝓ mltaꝝ aīaꝝ ſalute veniſti · Credēs ſup pauimētū
pluere p̄ nimia lacrimaꝝ inundatōne · & cū iā ī hiſ
ſingultibꝰ & lacrimis totū expēdiſſent triduū · ec
ce mēoꝛati ep̄i aſſūt mādata regis implē cupiētes
moxq̃ʒ reſerari ſibi foꝛes ecc̄ie iubēt · Tūc templum
ſcē marie īgreſſi · anꝙ ad ſci bn̄dicti aꝓpinq̇ſſēt tu
mulū · ī deſolatōeʒ & foꝛmidinē ſūt ꝯuerſi · & tāta
cecitate ꝑcuſſi · vt nec inuicē ſe recognoſcē quirēt
Cū aūt ſe diuīa vltōe cecatos eē ſenſiſſēt · cepūt er
rabūdi ꝑ ecc̄iam ꝑgē · quo ad reſtes cāpanaꝝ impe
giſſent · q̇s vi mag̃ cepūt trahere · Nō eīn alit̄ pote
rāt his ꝗ foꝛis remāſerāt īfoꝛtuniū ſuū notificare ·
Quo exciti ſono frēs · de iā dicta ap̄li petri ꝓceſſe
rūt ecc̄ia · exiſtimātes triſte ſpectaculū · ſe viſuros
Explorādi grā q̇dā ex eis iuerūt · & mox ꝑ ecc̄iam
illos erꝛare dep̄hendētes egreſſi ſūt dicētes · Quia
piꝰ pater bn̄dictꝰ exaudiuit nos & ſuſcepit lacri
mas noſtras · veīte & videte maḡlia dei · Cūq̃ʒ ꝑiter
īcroiſſent · iuenerūt eos cecos clamātes & dicētes
Ve nob̄ · q̄ ſci patris bn̄dicti requiē temerare vei
mꝰ · & iō cecitatē īcurꝛimꝰ · Vos aūt ſerui dei mi
tius agite nobiſcū & nolite nob̄ ſcōm ꝑ̄ſumptōem
noſtrā reddē taliōnē · ſʒ oꝛate ꝓ nob̄ deū · vt apiat
oculos noſtros · noſq̃ʒ vobis ꝓmittimꝰ · nūꝙ talia
ꝑ̄ſumpturos · Ad hec v̇ba frēs ſolotenꝰ fuſi oꝛabāt
attētius · vt diuīa pietas eis lumē reddē dignaret̄
& cū oꝛarēt · apti ſūt oculi eoꝝ · Reūſiq̃ʒ ad regez ·
narꝛauerūt ꝗ fuerāt paſſi · addētes ꝙ n̄ deberet gal
lia tā ſcis oſſibꝰ viduari · CLVI · Qualiter
ſtephanꝰ papa pipini regis auxiliū expetijt ꝯtra lō
gobardos · Sigibertus ·

ANno ꝯſtātini · xi · hayſtulpho lōgobardoꝝ
rege ꝯtra romanos adeo exardeſcēte vt
tributū exigeret ab vniuſcuiuſq̃ʒ capite
ſtephanꝰ papa ad expetendū pipini regis auxiliuz
cogit̄ ī franciā venire · Cui iueniēdo in vna noctiū
appuit magnū ſignū in celo · globꝰ · ſ · igneus a p̄te
auſtrali ī · ꝯclināſ a gallie finibꝰ ī ꝑtes lōgobardoꝝ
Mittit̄ etiā karolomānꝰ monachus ab hayſtulpho
ad fratrē ſuū pipinū regē · ad ꝑturbandā ap̄licā pe
titōnem · Ex cronicis · Poꝛro pipinꝰ rex vbi p̄fa
tū papā venientē audiuit · ꝑ ſpaciū trium miliū de
equo ſuo deſcēdēs cū hūilitate magna vice ſtrato
ris terꝛe ꝓſtratus · vna cū ꝯiuge ſua & filijs · eū vſ
q̃ʒ ad palatiū ſuū deduxit · Ibiq̃ʒ dū ītra oꝛatoꝛiuz
ꝑiter ꝯſiderēt · lacrimabilit̄ ipm̄ p̄pa dep̄catꝰ eſt vt
ꝑ pacis federa cām beati petri ac reipublice roma
noꝝ diſponeret · Qui iureiurādo mādatis eiꝰ oibꝰ
totis ſe niſibꝰ obedire promiſit qd̄ & fecit · Poꝛro
idē papa dū apud regē moꝛaret̄ grauit̄ egrotās · in
cenobio ſci dyoniſij ꝑ viſionē mirabilē ſanitati red
dit̄ · Vn̄ & ibidē altare ī honoꝛē ſcōꝝ petri & pauli
ab ip̄o ꝯſecratꝰ · Per idē quoq̃ʒ tp̄s edificatū ē ceno
biū fiac · ī catureēſi territoꝛio · ip̄o dn̄o monaſteriū
mirabilit̄ ꝯſecrāte · p̄ntibus papa ſtephano ac rege
pipino · Sigibertꝰ · Pipiꝰ a ſtephāo papa cū filijs
ſuis karolomanno & karolo in regē vngit̄ et ꝑ eū
generatō eoꝝ in hereditatem regalis ſucceſſionis
impꝑetuum benedicit̄ & omnis alienigena ab eius

euaſione aplico anathēmate interdicit̄· Anſelmus
etiam vir illuſtris·cuius ſoror erat vxor hayſtulfi
regis·trāſfert corp9 ſancti ſiluestri pape ad ceno=
biū monantulā a ſe fundatū·Anno·xij·pipi9 rex
ytaliā aggredit̄·exercit9 hayſtulfi a frācis vincit̄·
Hayſtulf9 pacē facere cū romanis ad nutū frāco
rū ꝯpellit̄·Karolomān9 monach9 oſſa ſcī bn̄dicti
abbatis ab eccīa floriacēſi·vbi olī trāſlata fuerāt
tollē nitit̄· vt ea ad caſtꝝ·caſſinū referret·ſꝫ miracu
lis vt ꝑdictū eſt a deo ōnꝰ. & frācis obſiſtentibus
ab īcepto ꝓhibet̄. Hoc tp̄e terremot9 terrib l' fa
ctus ē·quo vrbes alie qd̄ē ex toto·alie ex p̄te ſubū
ſe ſūt·alie aūt a mōtanis ad ſubiecta cāpeſtria·cū
muris & habitatōnib9 ſuis īegre & ſalue· pluſꝙ
vi·miliaria trāſmigrauerūt·In meſopotamia etiaꝫ
terra dirupta ē vſqꝫ ad duo miliaria aliaqꝫ terra ni
mis alba & arenoſa de ꝓfūdo aſcēdit·Et ex ea ani
mal mulinū aſcēdit incōtamīatū·humana voce lo
quēs·ꝓnunciās īcurſionē gentis ab hēmo adūſus
arabes. Anno·xiij·karolomān9 monach9 vienne
morit̄·CLVII· De ſcō bonefacō magun
tino & epiſtola eius ad regē angloꝝ·

SAnct9 bonefaci9 magūcie ar̄ep̄s·cum ſo
cijs ſuis in friſia ab inimicis fidei marti
rizat̄·& in fulda cenobio qd̄ ip̄e ī thorin
gia fundauerat·honorifice tumulat̄· Helinād9
Hic bonefaci9 natōe anglus huiōi epiſtolā ſcripſit
echelbaldo regi angloꝝ Dn̄o cariſſimo echelbaldo
bonefaci9 archiep̄s·legat9 germaīc9 romane eccīe
ꝑpetuā in xp̄o caritatis ſalutē·Audiuim9 ꝙ elemo
ſinis intent9·furta & rapinā ꝓhibes·& pacē dili=
gis·& defēſor paupum & viduaꝝ es·& inde deo
grās agim9·Q᷑ vo legitimū matrimoniū ſp̄nis·ſi
ꝓ caſtitate facēs eēt laudabile·ſed qꝛ in luxuria &
adulterio & cū ſcīmoīalib9 voluptaris·ē vituꝑabi
le & damnabile·Quapp̄ter fili cariſſime penitē &
memorare·ꝙ turpe ſit vt tu q̄ dono dei dn̄aris·ad
iniuriam ei9 ſis libidīs ſeru9·Audiuim9 p̄terea ꝙ
optimates penes oīs gētis mercioꝝ tuo exemplo
legitimas vxores deſerāt·& adulteras & ſcīmoīa
les ꝯſtuperēt·Qd̄ cū ſit ab honeſtate ꝑegrinū do=
ceat vos aliene gētis inſtitutō·Nā in antiq̄ ſaxoīa
vbi nulla ē xp̄i cognitō·ſꝫ v̄go in paterno domo vl'
maritata ſub ꝯiuge·fuerit adulterata·manu ꝓp̄ria
ſtrāgulatā cremāt & ſupfoſſā ſepulte corruptorē
ſuſpendūt aut cingulo ten9 veſtib9 abſciſis·flagel
lāt eā caſte matrone & cultellis pungūt·& de vil
la in villā miſſe occurrūt noue flagellātes donec ī
terimant·Winidi quoqꝫ qd̄ ē fediſſimū gen9 hoīm
hunc hn̄t morē· vt marito mortuo mulier ſe in ro
gū cremati ꝑiter arſura p̄cipitet·Si ergo gētes de
um ignorātes zelum caſtimonie hn̄t qd̄ tibi cōueit
fili cariſſime q̄ xp̄ian9 es & rex·p̄ce ergo aīe tue·
p̄ce multitudī populi·tuo ꝑeuntis exēplo·d̄ quoꝝ
aīabus ratōnem redditur9 es·Recogita q̄ſo ꝙ ter
ribilē vindictā de9 in anteriores reges exercuerit·
eius culpe quā in te arguim9 ꝯſcios·Nā celredum
p̄deceſſorē tuū·ſtupratorē ſcīmoīaliū & eccleſiaſti
coꝝ p̄uilegioꝝ fractorē ſplēdide cū ſuis comitib9
epulantē·ſpirit9 arripuit malign9·& ſine ꝯfeſſione
& viatico·cū diabolo ſermocinātī·et legē dei dete
ſtanti·aīam extorſit·Hoſredū quoqꝫ regē deirorū
& bernicioꝝ earūdē culpaꝝ reū ita effrenē egit vt
regnū & iuuenilē etatē ꝯtēptibili morte amitteret
Obteſtamur & obſecram9 te·vt recorderis ꝙ fu=
gitiua ſit p̄ſens vita·& delectatō ſpurce carnis·
ꝑ quā eterni cruciat9 emunt̄·& ꝙ ignominioſum

ſit·vt breuis vite hui9 mala exēpla imppetuū po=
ſteris relinq̄s· Actor·Ex his ꝑpendi poteſt bea
ti viri prudētia·& libertas ſp̄us in peccata regū &
principū publice arguēdo·ꝑ quā cū p̄ſentis vite ſā
ctimonia ad coronā & gloriā martirij felicit̄ ꝑuenit
Huic bonefacō ſucceſſit lull9·de quo loquit̄ vita
ſancti goaris·& hi v̄ſus·Antiſtes lull9·quo nō ē
ſanctior vllus·Pollēs diuīa tribuēte deo medicia
Occurrit morbis·vt tot9 p̄dicat orbis·
CLVIII· De tirānide ꝯſtātini ꝯtra eccleſiā
& alijs quibuſdam· Sigibert9·

ANno impij ſui·xiij·ꝯſtātin9 ſinodū epoꝝ
triceto ꝫtrigīta ꝯſtantīopoli ꝯgregat·In
q̄ edicto ꝓmulgato de imagib9 dei et ſā
ctoꝝ eius deponēdis·eccleſiā dei nimis ſcādalizat·
& ꝯtra orthodoxos tirānizat Hayſtulf9 rex rupto
pacis federe romā obſidet·& pipin9 italiā repetēs
eū papie incluſū obſidet·& inuitū ad fedus pacis
repetendū ꝯpellit·& ſcō petro q̄cunqꝫ erāt ſui iu
ris reſtitui fecit Fulrad9 abbas ſcī dioniſij pariſien
ſis·corp9 ſcī niri martiris a roma pariſius trāſtulit·
Ex cronicis·Per hos dies pipin9 fortit̄ ſaxonū
munitōnes irrūpit·& p9 multā ſtragē eos ſub tribu
to redigit·Deinde auerniacū pagū depopulādo p̄
mit & multa caſtella ip̄amqꝫ vrbē capit·et blandi
nū vrbis comitē cū m̄ltis adducit·Bituricas etiam
vrbē capit·& captā munit·Agennū et petragori
cas et engoliſſinam vrbes aq̄tanie deuaſtauit·mul
tāqꝫ p̄tem aquitanie ſibi ſubiugauit·Anno ꝯſtanti
xv·caput iohānis bap·in aq̄taniā diuīa voluntate
allatū ē ſub rege pipino·et honorifice ſuſceptū·at
poſtmodū in eiſdē finib9 eccleſia nobili cōſtructa
cū digno honore repoſitū·ꝑ hāꝝ em̄ ſcāꝝ reliq̄aꝝ
v̄tutes·plures tūc amici regis pipini· qui in bello
fuerāt occiſi·ſubito rediuiui reſederūt Sigiber
tus·Anno quoqꝫ·xv·hayſtulph9 rex lōgobardoꝝ
iudicō dei ꝑcuſſus morit̄·p9 quē deſideri9 qui erat
dux in p̄tib9 tuſcie regnat ānis·xvij·Anno·xvii·
walpert9 abbas in italia·et crodegād9 metenſium
ep̄s·pipini regis ex lādrada ſorore nepos·clarent
in gallia·q̄ gorzian cenobiū fundauit in metēſi ꝓ
chia·Corp9 ſancte petronelle v̄ginis petri apoſto
li filie·rome a paulo papa trāſponit̄·In cuius mar
moreo ſarcofago ip̄i9 apoſtoli petri manu ſculptū
legebat̄·Auree petronelle dilectiſſime filie·Anno
xvij·habdallas ꝑſequit̄ eccīam dei·Anno ꝯſtātini
xxi·turci a caſpijs portis erūpentes armeniā infe
ſtant In quoꝝ patria cū antiquo tp̄e peſtilētia fuiſ
ſet·ſuaſu xp̄ianoꝝ in modū crucis ſe totonderunt
Et qꝛ ꝑ hoc ſignū ſalus patrie reddita eſt·Hūc tō
dendi ritū tenuerūt·Anno·xxii·pagan9 bulgarib9
dn̄at̄·Gelu magnū fit a kl'·octob·vſqꝫ ad februa=
riū· Ex cronicis·Hinc pelag9 ponti vſqꝫ ad cen
tū miliaria p̄ glaciei rigore fuit in duriciam lapidis
verſum·hn̄s triginta cubitos a ſup̄ficie in ꝓfundū
Nix quoqꝫ·ꝑ viginti cubitos illud cooꝑuit·ita vt
inde mare ꝯfirmaret̄·ac pedibus calcaret̄·Int̄ men
ſem vero februariū·ꝑ virtutē dei gelu ꝯſciſſum eſt
in diūſas ſp̄ēs ad inſtar montiū· Sigibertus·
Stelle ſubito viſe de celo cecidiſſe·ita oīs terrue=
rūt vt putarēt finē mūdi iminere·Anno·xxiij·cro
degand9 ep̄s·corpa martiꝝ gorgonij naboris·na
zarij·a roma ad galliā tranſtulit·et gorgoniū q̄dē
in gorzia·naborē ī hilliriaco·nazariū·aūt repoſuit
in cenobio loriſham·qd̄ canthur comes illuſtris a
ſe fundatū·metēſi eccīe p̄ori anno tradiderat·An=
no·xxiij·idē crodegand9 metenſiū epiſcop9 obijt

¶ .CLIX. ¶ De ſcõ gẽgulpho martire. ¶ Ex
geſtis eius.

HO tꝑe ſãctꝰ gẽgulphꝰ ĩ burgũdia claru
it. Hic fõtẽ quĩdã emit ĩ gallia. & eũ ozi
ri fecit ĩ burgũdia. Cuiꝰ vẽditoꝛ dũ em
ptoꝛẽ irrĩderz. repẽte fontẽ ſuũ vidit ſiccatũ. Cũ
ergo quadã die iuxta fõtẽ illũ ĩ oꝛto ſuo mirabilr̃
oꝛientẽ ſederet. idẽ gengulfꝰ cũ vxoꝛe ſua adulta.
cepit illã arguẽ de adulterij ſui ĩfamia. Qð crim̃ cũ
illa vehemẽt̃ negaret. facillimã ei purgatõz oppo
ſuit. dicẽs. Si vis vt credã te ſub hac ĩfamia falſo
laboꝛare. denuda bꝛachiũ tuũ. & affer mihi lapil
lũ de fũdo fonticlĩ huiꝰ. ſi illeſũ bꝛachiũ retrxeris.
credã ꝙ ĩnocẽs ſis. Qð illa audiẽs. ſecure bꝛachiũ
ĩmerſit fonti. & ſtati ꝯbuſtũ velut ab igne retrxit.
Tũc ſcũs ad illã. Ecce inq̃t appet veritas flagitij
tui. Habe ergo tua. & mane ꝑ te. vel cũ tuo adul-
tero. Nã ſocia mea vltra nõ eris. Et data ei dimi-
dia parte ſubſtãcie ſue mãſit ꝑ ſe. Nõ mlt̃o pꝰ. doꝛ
miẽs in domo ſua occiſꝰ ẽ a quodã clerico. q̃ cum
vxoꝛe ſua adulterare ſolebat. Cuiꝰ coꝛpꝰ dũ ĩ fere
tro in ſepulturã poꝛtaret̃. mlt̃i ĩfirmi de tactu ſa-
nati ſũt. Dũ hoc illiꝰ vxoꝛi referret̃ ab ancilla ſua
ſcʒ dñm ſuũ tanq̃ꝫ martirẽ ſcũm miracl̃a facere. ir
ridẽs illa & ſubſannãs ait. Ita inq̃t gengulfꝰ mira
cula factitat. vt anꝰ meꝰ cãtat. Moxq̃ʒ ab ano ſuo
turpes ſonos & nũoſos vellet nollet cepit emittẽ
Qð ei poſtea ꝯtigit oĩ vita ſua ĩ. vi. feria. vt quo
tiẽs in eadẽ feria in q̃ vir eiꝰ martir effcũs ẽ aliqð
v̓bũ ab oꝛe ꝓferret. totiẽs ab ano turpẽ ſonũ edet
Qð audiẽs rex pipinꝰ. ad maioꝛẽ gl̃iã martiris gẽ
gulfi expiri dignatꝰ ẽ. ¶ CLX. ¶ De crucifixio
ne imagis xp̄i cuiꝰ miraculis ꝯuerſi ſunt iudei.

TEmpe quoq̃ʒ ꝯſtanti impatoꝛis & hyre
ne vxoꝛis eiꝰ. in ſiria. ciuitate bericho. q̃
ſubiacet anthiochie. iudei imaginẽ ſalua
toꝛis noſtri ihu xp̄i ĩueniẽtes in domo cuiuſdã iu
dei. relictã a quodã xp̄iano q̃ ibi mãſerat. eã ĩiurio
ſe depoſuerũt. & oĩa oꝓpbꝛia q̃ iudei ihu xp̄o ĩtu
lerũt eiꝰ imagini ĩferebãt. illudẽtes ei. in faciẽ con
ſpuẽtes ĩmmoſe ꝯuiciãtes. eãq̃ʒ ꝑcutiẽtes. manus
& pedes eiꝰ clauis ꝯfigẽteſ. acetũ & fel ei poꝛrigẽ
tes. Tandem latere eiꝰ apto. exiuit de eo ſanguis
& aq̃. Qð illi ſuppoita ãpulla ſuſcipiẽtes. ad expi
mentũ vtꝝ fuerit vera miracl̃a q̃ ihm feciſſe audie
rãt. oẽs ĩfirmos in ſinagoga ſua collectos hoc ſan
guie aſpergebãt. & a quocũq̃ʒ lãguoꝛe detinebãn
tur. oẽs ſanabant̃. Vñ tandẽ iudei ꝯpũcti. ad õo
datũ ciuitatis ep̄m oẽs cucurrerũt. eiq̃ʒ re enarra
ta ymaginẽ cum ſanguine ei õderũt. Quibꝰ bapti
ʒatis ep̄s ſanguinẽ ꝑ ãpullaſ diuiſum lõge lateq̃ʒ di
rigẽs p̄dicabat magnalia dei. obteſtatꝰ oẽs vt ſin
gulis ãnis. v. idus nouẽbꝛis celebꝛet̃ paſſio dñice
imagis. Anno. xxv. ꝯſtãtinꝰ ĩpatoꝛ & abdallas a
miras pari veſania in oꝛthodoxos deſeuiũt mlt̃oſ
q̃ʒ eoꝝ ꝑ xp̄o ꝑimũt. Cõſtantinꝰ inſup egre ferens
gloꝛiã ſcõꝝ miraculis coꝛuſcantiũ. etiã lipſana eo
rũ vbiq̃ʒ iubet effodi & iactari in ꝓfundũ.
¶ .CLXI. ¶ De q̃buſdã geſtis pipini regis &
de moꝛte eius.

EOdẽ ãno in p̄ñcia pipini regis frãcoꝝ. in
ter grecos & romanos celebꝛat̃ ſynodꝰ
de ſcã trinitate & ſcõꝝ imaginibꝰ. Pipi
nus aũt rex remiſtaniũ frẽm eudonis patruũ ſcilʒ
waiferi q̃ a waifẽo ad ſe. & a ſe ad waiferꝝ ẽnſfugat
captũ in bello a ſuis ſuſpẽdit ĩ patibulo. Rex vero
ſaracenoꝝ. amirmonũ. ab hyſpania miſſis legatis
& muneribꝰ datis & acceptis. optat grãm pipini
regis & amiciciã. Anno. xxvi. pipinꝰ multo extmi
nio aquitãniã atterit. ſcõnas capit. ibiq̃ʒ waiferi ma
trẽ ſoꝛoꝛes & neptes captas ſecũ adducit. Rome
paulo papa moꝛtuo. ꝯſtantinꝰ q̃dam ſubito oꝛdiã
tur ſacerdos ex laico. & tyrãnica ãbitõne papatu
inuaſo. ecc̃ie dei magno fuit ſcãdalo. Contra hunc
philippꝰ a q̃buſdã romanoꝝ papa ꝯſtituit̃. & non
multo pꝰ deponit̃. Anno. xxvii. lõga ꝯtentõ ĩter
pipinũ regẽ frãcoꝝ & waiferꝝ finit̃. q꞉ waiferus a
ſuis maloꝝ ꝑteſis. in grãm pipini ꝑimit̃. & nõ mlt̃
topꝰ pipinꝰ moꝛit̃. ¶ Ex cronicis. Iſte pipinꝰ vt
dictũ ẽ. ex regalis aule p̄fecto in regẽ ꝓmotꝰ. ĩ ec
cleſia ſancti dyoniſij cũ mlt̃a fuit honoꝛificẽtia tu
mulatꝰ. felix victoꝛiarũ ſucceſſibꝰ. regũq̃ʒ francoꝝ
eximiꝰ. Huiꝰ filiꝰ extitit karolꝰ ex berta filia hera
clij c. ſaris. Vñ in ip̄o genꝰ grecoꝝ & romanoꝛũ
ac germanoꝛũ cõcurrit. Vñ merito ad ip̄m poſtea
trãſlatũ eſt impiũ. ¶ Sigibertus. Hic ergo karolꝰ
pipini filiꝰ q̃ ꝓ felicitatis magnitudĩe agnoĩatus
eſt magnꝰ. ꝯptito cũ fratre ſuo karlomãno regno
regnat pꝰ eũ ãnis. xlvii. Et karolꝰ q̃dẽ nouiomi re
giam accepit coꝛonã. karolomãnꝰ v̓o ĩ vꝛbe ſueſſo
nica ¶ CLXII. ¶ De duobꝰ pueris ꝯſimilibus
amico & amelio. ¶ Ex geſtis eoꝝ.

TEmpibꝰ pipini regis francoꝝ oꝛti ſunt
duo pueri. miro mõ ſibi ꝯſilẽs. vnꝰ ex co
mite alũnenſi. aliꝰ ex milite quodã beri
cano. Qui cũ a ꝑentibꝰ baptiſmi cauſa romã õfer
rent̃. in luca ciuitate ſe inuicẽ inuenerũt. et ſocie
tate inter ſe firmata. romam ingreſſi ſunt. Tanta
q̃ʒ inter ꝑuulos erat ſocietas & voluntatis identi
tas. vt vnꝰ ſine alio nollet cibũ ſumere. nec in alio
cubicl̃o reqeſcere. Oblati igit̃ ſcõ pape deuſdedit
ab eo ſunt baptizati. Qui filio comitis ĩpoſuit no
men ameliꝰ. et filio militis amicꝰ. Multiq̃ʒ romano
rũ militũ eos cũ gaudio de fõte ſacro ſuſceperunt
Pꝰ hoc ip̄e papa duos ſciphos ligneos pari ampli
tudĩe ꝯpoitos auro et gẽmis dedit eiſ dicẽs. Acci
pite hoc donũ. qð vobis ĩ eternũ ſit teſtimoniũ. ꝙ
ego vos ĩ baſilica ſcĩ ſaluatoꝛis baptizaui. Quibꝰ
gratuito acceptis. ad ꝓpꝛia ſunt reuerſi. Adultũ
v̓o bericanũ filiũ. ſ. amicũ. q̃i alteꝝ ſalomõeʒ deꝰ
magna ſapiẽtia decoꝛauit. Quẽ cũ eſſet ãnoꝝ. xxx
pater eꝰ ſenex languoꝛe coꝛreptꝰ vir nobilis et ſã
ctus p̄monuit xp̄i militiã exercere. fidẽ dominis
ſeruare. ſocijs et amicis auxiliũ ferre. miĩcoꝛdie
opa exercere. et p̄ter hoc ſocietatẽ filij comitis alũ
nenſis et amiciciã obliuioni nullatenꝰ tradere. fini
tiſq̃ʒ verbis ad deũ migrauit. Cui filius honoꝛem
ſepulture decẽter exhibuit. Mox autẽ maligni ho
mines iuueni ceperũt inuidere. eiq̃ʒ dolos et ĩſidi
as latenter pare. At ille oĩs amabat et iniurias il
latas patienter tolerabat. Adeo tamẽ ꝯtra eũ ini
quitas impioꝝ creuit. ꝙ eũ de paterne hereditatis
caſtro cũ tota familia eius expulit. Qui aſſũptis
x. ſeruis ſuis. ait. Feſtinemꝰ ad curiã comitis ame
lij. mihi ſocietate et amicicia iuncti. foꝛſitã nos bo
nis ſuis ditabit. Sin aũt ibimus ad hildegardẽ ka
roli regis frãcoꝝ vxoꝛẽ. Que ꝯſulere ſemꝑ eiectis
ꝯſueuit. Euntes ergo ad curiã comitis ꝑuenerũt.
ſʒ ip̄m non inuenerũt. pꝛexerat em̃ bericũ viſitare
ip̄m amicũ ſuum. cuiꝰ patrẽ audierat eſſe defũctũ
Quẽ nõ inueniẽs. triſtis diſceſſit ſeq̃ʒ nõ redituꝝ
ad patriã niſi priꝰ eum ĩueniret ꝓpoſuit. Sʒ et ip̄e
amicꝰ comitẽ cũ ſuis querere non ceſſauit. donec
apud quendã nobilẽ viꝝ hoſpitatus eſt. q̃ audito

infortunio quod eis acciderat · ſponte filiā ſuā ei ī
ꝯiugiū tradidit · ¶ · CLXIII · ¶

Qualit̄ ſe īuicē querentes inuenerūt & ad curiam
karoli ꝑuenerūt ·

POſt autem annū & dimidium ibi tranſa=
ctum · amicus piſius feſtinauit · cū ſeruis
ſuis vt quereret comitē ameliū Et ipſe iā
ꝑ bienniū q̄ſierat amicū · Qui cū appinq̄ſſʒ piſiꝰ · in
ueniēs quendā ꝑegrinū · interogauit ſi vidiſſʒ amicū
militē bericanū a patria expulſū Qui cū rn̄deret
ſe nunꝙ̄ eū vidiſſe · comes abſtractā tunicaʒ dedit
ei rogās vt oraret ꝓ eo ad dn̄m · quatinꝰ labori ſuo
quē biēnio patiebat̄ finē imponēt · Peregnꝰ ergo it̄
faciēs circa veſpam inu enit amicū · Qui req̄ſiuit ab
eo vtꝝ audiſſʒ aliq̄d de amelio aluernē comitis fi
lio · Qui rn̄dit Quid me ꝑegrinū deludis · Nōne tu
es ameliꝰ q̄ hodie a me q̄ſiſti · ſi vidiſſē amicū beri-
canū · & hanc tunicā michi dediſti · Nūc aūt neſcio
cūr veſtimenta tua ſocios equos & arma mutaſti ·
Cui amicus · Nō ſū ego amelius ſʒ amicꝰ · q̄ nō ceſ
ſo eū querere · Cūqʒ & ab eo ꝑegriꝰ rogatꝰ vt ora
ret ꝓ eo · accepiſſe denarios in elemoſinā · dixit ei ·
Feſtina miles piſiꝰ · ibi ſpero īuenies quē q̄ris · Fe
ſtināns ergo amicꝰ · inuenit eū extra piſius · iuxta ſe
canā in ꝓto florido · cū militibꝰ ſuis comedentem ·
Qui cū vidiſſʒ bericāos armatos veniētes cito ſur
rexerūt & arreptis armis obuiā cucurrerūt · Ami
cus quoqʒ ſuoꝝ aīos ad pugnā aīauit putās illos
eſſe piſianos milites q̄ eos aggredi vellēt · Laxatis
igit̄ frenis vtriqʒ ꝯcurrūt · haſtas erigunt enſes eua
gināt · ita vt nullū ex iſtis euadē credēs ingruētis
ꝑiculū mortis Sʒ deꝰ q̄ cūcta diſpoīt · īſonte vtrā
qʒ ꝑtē ſiſtere fecit Tūc amicꝰ ait · Vn̄ eſtis milites
fortiſſimi · q̄ amicū exulē cū ſuis ſocijs interficē vul
tis · Ad hāc vocē ameliꝰ pallidꝰ obſtupuit · & ami
cū agnouit · Mox illis deſcēdētibꝰ inuicē ſtrīgunt̄
āplexibꝰ · oſcula ſumūt · & de tā īꝓuiſa leticia deo
grās reddūt fidē iter ſe ſpōdēt · & ad curiā karoli
ſimul venerūt · Factuſqʒ ē amicꝰ theſaurariꝰ regiſ
& ameliꝰ dapifer Cerneres iuuenes moderatos · ſa
piētes · pulcerrimos · pares · vno cultu · & eodē vul
tu ab omnibus dilectos · & honoratos ·

¶ CLXIIII · ¶ Qualiter amicꝰ ameliū a c̄rīe
liberauit eiqʒ filiam regis tradidit ·

TRanſacto itaqʒ triēnio dixit amicꝰ ame
lio · vxorē meā videre ꝺſidero · et q̄ꝫ citiꝰ
potero redibo · Tu vo manēs in curia re
gis · caue tibi ab eius filia · maxieqʒ a neq̄ſſimi coītis
harderici fallaci amicicia · Quo verbis eiꝰ annuēte
diſceſſit · Ameliꝰ vero ſup regis filiā oclos iniecit ·
et eā q̄ꝫ citius potuit oppſſit · Intea delator hardꝛi
cūs q̄ iniq̄tate gaudebat · et omi ꝓbitati inuidebat
ameliū ſic alloquit̄ · Neſcis cariſſime comes amicuʒ
regis theſaurū furatū eſſe · et ideo fugiſſe · Nūc er
go ini mecū fedꝰ amicicie · & fidē meā ſup ſanctoꝝ
reliq̄as accipe · Quo facto · ameliꝰ ei ſecreta ſua nō
timuit fidelit̄ pandē · Dū ergo die q̄dam an̄ regem
ſtaret vt aquā illi manibꝰ p̄beret · hardericꝰ ait No
li rex aquā accipe de manu ſcelerati · q̄ magis dignꝰ
ē morte q̄ꝫ honore · qꝛ florē v̓ginitatis abſtulit filie
tue · Ad hoc ameliꝰ tremēs ꝯcidit · et ſtupidus non
rn̄dit · Rex aūt benignꝰ eū leuauit · et ait · Ne timeas
ameli · Surge et virilit̄ ab hac īfamia te ꝺfēde · Qui
ſurgēs ait · Noli rex iuſtiſſime v̓bis mēdacibꝰ har
derici delatoris credē · ſʒ ſpaciū ꝯſilij michi ꝯcede ·
vt corā te de infamia duellū cū eo faciā et eū ꝺ mē
dacō aſtāte curia ꝯuincā · Qd̓ cū ānuiſſet rex · amelij

cauſā hildegardis regina tuēdā ſuſcepit · Qui dum
ꝯſilium q̄reret · amicū ad regis curiā redeuntē īuenit
Cui proſtratus ad pedes ait · O vnica ſalutis mee
ſpes · heu fidem male ſeruaui · quia crimen de filia
regis incurri · et ante ꝯſpectum eiꝰ cū falſo harderi
co duellum ſtatui · Qui cum eundem dure increpaſ
ſet · ait · Cōmutemus veſtimēta et equos · et vad̄ ad
domum meam · et cum ꝓditore comite bellum deo
iuuante ꝓ te faciam · Sed caue ne tangas vxorem
meam · Cunqʒ flentes diſceſſiſſent · abijt amicus ad
curiam regis ſub ſpecie amelij · et amelius ad domū
ſocij ſub ſpecie amici · et vxor amici vt vidit ameliū
credens ſuum eſſe virum · amplexum et oſculum ei
prebere voluit · At ille reſpondit · Recede a me · qꝛ
inſtat michi tempus flendi et non gaudendi · In no
cte autem cum eundem intraſſent lectum enſem ī
ter ſe et ipſam poſuit · Vide inquit ne michi appin
quaueris quia ſtatim hoc enſe morieris · Sic reliq̄s
duxerunt noctes · donec amicus redijt · Intea ami
cus indutus ſocij veſtimentis ad regem ingrediēs
ſe contra hardericum ꝓ infamia pugnaturū obtu
lit · Cui rex ait · Noli timere comes · quia ſi victor
fueris · eandē filiā meā belixendā ꝓ vxore tibi t̄daʒ
Mane ergo hora p̄ma hardericꝰ et amicus armati
exeūt in cāpū · aſtante rege et tota piſiana gente ·
Tūc amicꝰ ꝯſciētie ſue timēſ · hardericū ſic alloquit̄
O comes nimis ſtultū ꝯſiliū accepiſti · q̄ꝫ mortē me
am tā ardēt̄ appetis · et te mortis ꝑiclo tā īprudēn
ter ꝯmittis · Sʒ ſi falſū crimē qd̓ mihi iponis velles
reuellē · et duellū exitiale remittē ſp meā amiciciā
et ſuitiū poſſes hēre Ad hec ille furibūdꝰ rn̄dit ſe
de amicicia eiꝰ et ſuitō non curare · ſed et caput eiꝰ
auferre velle · Iurat igitur eum filiam regis oppreſ
ſiſſe · iurat et amicus hardericum mentitum eſſe ·
Certantibus illis victus eſt hardericꝰ · & amputa
uit amicus caput eius · Cui rex vnicam filiam ab
infamia liberatam in vxoreʒ tradens · q̄ndam iuxta
morem ciuitatem ad habitandum eis dedit · Qua
ſuſcepta · gaudens amicus ad domum ſuam vbi
erat amelius feſtinauit · eiqʒ dicit · Ecce de harderi
co traditore te vindicaui · et filiam regis deſpōſa
ui · Quam reuerſꝰ recepit · et in prefata ciuitate cū
ea habitauit · ¶ CLXV ·

¶ Qualiter amicuſ lepra ꝑcuſſꝰ et abiectꝰ ab ame
lio ſuſceptꝰ eſt ·

AMicum vero cū vxore ſua manentē ꝑcuſ
ſit deus morbo lepre · ita vt de lecto nō
poſſet ſurgere · Queʒ cū vxor eius obias
nomine · ſic eum exoſum haberet · vt euʒ multotiēs
ſuffocare vellet · vocatis ille duobus ſeruis ſuis ait
Tollite me de manibus vxoris mee · ſeipſumqʒ me
um latenter accipite · & ad bericanum caſtrum me
portate Quod cum feciſſent · turba obuia queſiuit
quis eſſet infirmus quem illuc deferrent · Iſte eſt i
quit amicus dominus noſter lepra percuſſus · qui
ad vos uēit · rogans vt ei miſereamini · Mox illi im
pij ſeruos verberauerunt · et ipſum amicum de
curru proiecerunt · minantes eis mortem ſi ampliꝰ
hoc verbum repeterent · Tunc amicus in fletū pro
rumpēs · ait · Pijſſime deus · aut mortē michi tribue
aut michi miſero miſericordie ſubſidium porrige ·
Poſt hoc romaʒ ſe perduci fecit · vbi papa conſtā
tinus ei occurrit cum multis romanis militibus · q
eum de baptiſmi fonte ſuſceperant · et magna hu
manitatis auxilia ſibi ſuiſqʒ ſufficienter p̄buerunt
Poſt triennium vero · fames tam grauis orta eſt
in ciuitate · vt etiam a ſe pater filium expelleret ·

Tűc ſeruis ſuis vrgẽtibꝰ inde receſſit & ad domű
coitis amelij pduci ſe fecit. Añ cuiꝰ curiã cű tabel
las more taliű ĩfirmoꝝ tãgerꝫ. comes audiẽs dixit
cuidã ſeruo ſuo. Panẽ & carneꝫ accipe & romanű
ſciphű optio iple vino. & defer illi ĩfirmo. Miſter
vt iuſſű ipleuit. reũ ſ us dixit. Per ſitẽ meã dñe. ni
ſi ſciphű tuű tenerẽ illű eſſe crederẽꝫ quẽ hẽt infir
mꝰ. qr ãbo videnẽ vniꝰ ẽẽ plᷓitudis et magtudi
nis. Tűc comes ĩfirmű ad ſe pduci fecit. & iterro
gauit vñ eſſꝫ vł ꝗliter ſciphű tłeꝫ acqſiſſꝫ. qui reſpő
dit ſe bericano caſtro oriűdű fuiſſe. & rome a pp̃
deꝰdedit ſciphű & baptiſmű accepiſſe. ſtati ergo
comes illű eẽ ſociű ſuű ꝯgnouit. q eű a morte reẽ
xerat. & filiã reg̃ ĩ vxorẽ ei tradiderat. Proiecit er
go ſe ſup illű. clamãs & flẽs eűqꝫ oſculans & ãple
xans. Vxor quoꝫ eiꝰ ẽrẽs ſolutis crinibꝰ ſup eum
mltas lacrimas effudit. mẽorãs ꝗlr bardericű ꝯla
torẽ fortẽ expugnauit. deniqꝫ ĩtroduxerűt eű ĩ do
mű. & ĩ loco ꝓcioſo eű collocauerűt. eiqꝫ bona ſua
oia ꝯmunicauerűt.

CLXVI. Qualiter cum amelius ſanguĩe filioꝝ ſuorum aſpergens curauit

Qvadã nocte viſꝰ ẽ ãgelꝰ dñi raphael eű
vocare. eiqꝫ ꝓcipe vt dicerꝫ amelio coiti
ꝗtinꝰ quos filios eiꝰ ĩterficerꝫ ipmqꝫ ſan
guĩe illoꝝ ablueret & ſic ſanitatẽ recipet. Qđ cuꝫ
ille cű magno tremore comiti retuliſſꝫ. ꝓmo qđeꝫ
comes ꝗuiter accepit. mẽor aűt bñficioꝝ eiꝰ. q ſe
ꝓ eo corã rege obtulerat ꝑiclo mortis accepto mu
crone ad lectű filioꝝ dormiẽtiű perrexit. & ĩcűbens
ſup eos amariſſime fleuit dicẽs. Quis audiuit fili
os pr̃eꝫ ſpőte ĩterfeciſſe. heu filij mei amő ñ ero vo
bis pr̃ ſꝫ cruentꝰ laniator. Et ſtillãtibꝰ ſup eos lacᷓ
mis excitati ſűt. faciẽqꝫ pris reſpiciẽtes ridẽ cepűt
Quibꝰ etatẽ triű ãnoꝝ iã hñtibꝰ dixit. Riſꝰ veſter
ꝓchdolor ĩ luctű ꝯutẽẽ. qr ſãguis veſter ĩnocens
nűc ab ĩpio pr̃e effűdẽẽ. his dictis eos decollauit
eoꝝqꝫ cadaũa cű capitibꝰ ĩ lectulo coopta ꝗi dor
mirẽt repoſuit. Sãguĩe vo quẽ collegerat ſociuꝫ
aſpſit dicẽs. Dñe ihu xpe q fidẽ hoibꝰ ſeruare ꝓce
piſti. & lepſű verbo tuo ſanaſti. hűc ſociű meű di
gneris műdare ꝓ cuiꝰ amore ſãguĩẽ filioꝝ meoꝝ
nő timui fűdere. ſtati ergo műdatꝰ ẽ. & a ccite ve
ſtimẽtis ſuis optis ẽ ĩdutꝰ. dű aűt ad ecciaꝫ ĩrẽt
vt ibi dő grãs redderẽt. Mox tĩtĩnabula deo volẽ
te ꝓſonare cepűt. qđ vt ppłs audiuit. vndiqꝫ admi
rando cucurrit. Comitiſſa vo cű vtroſqꝫ piter ĩnce
dẽ vidẽt cepit ꝗrẽ qs eoꝝ maritꝰ eiꝰ eſſet. Indu
mẽta mqt ãboꝝ cognoſco. ſꝫ qs eoꝝ ſit comes pei
tꝰ ignoro. Cui comes ait. ego ſű ameliꝰ. & iſte ẽ
ſociꝰ meꝰ amicꝰ. q factꝰ ẽ ſanꝰ. verűtñ crebra co
mes ſuſpiria trahebat. & mortẽ filioꝝ mẽte reuol
uebat. cűqꝫ coitiſſa iuberꝫ afferri pűos vt ꝯgtula
rẽt eis. Comes ait. dimitte eos placito ſőno requi
eſcere. Pꝰ hoc ſolꝰ thalamű ĩtrauit. vt ſup eos fle
ret. & ĩuenit eos ĩ lectulo ludẽtes. Circa quoꝝ col
la cicatrices ad modű fili rubei vſqꝫ ad mortẽ eoꝝ
appuerűt. Et ſuſcipiẽs eos comes ĩ vlnis ſuis. de
portauit eos ad gremiű vxoris ſue & ait. Gaude
cőiűx qr filij tui viuűt. quos occidi ãgeli iuſſione.
& eoꝝ amicꝰ műdatꝰ ẽ ſãguĩe. Extűc ergo comes
& coitiſſa. vſqꝫ ad exitű vite ſeruãdo caſtitatẽ. dei
ſeruitő ĩſiſtebãt deuote. Amici vo ꝯiűx iniq̃ arre
pta ẽ a demone. & cadẽs ꝑ ꝓcipitiű expirauit. ami
cꝰ itaqꝫ mouit ad bericanos exercitű. & tãdiu ob
ſedit eos. donec ſe victos reddiderűt. Quos ipſe
benigne ſuſcepit. & oẽꝫ offẽſionis culpã eis cődo
nauit. deoqꝫ vlteriꝰ ĩ timore ſeruiẽs pacifice cű eiſ
habitauit.

CLXVII. De ſtephano papa & tirãnide conſtantini

Sigibertus.

Anno ꝯſtãtini. xxvii. ꝯſtãtio pſeudo pap̃
ꝑ zelű fideliű ab eccia detrbato. ocliſqꝫ ꝓ
uato. ſtephanꝰ romane eccie. xciij. ꝓſidet.
Hic tã ab italia ꝗ̃ a gallia epoꝝ ſinodű rome ꝯgre
gat. m q oia a cőſtãtio ordinata reordinat ꝓterba
ptiſmű & criſma. decernẽte ſinodo vt epi ab illo
ꝯſecrati ad gdű quẽ añ hãc cőſecratőeꝫ hẽbãt redi
rẽt. & ſi dig̃ iudicarẽẽ. electi iteꝝ ꝯſecrarẽẽ. ſꝫ ad
altőrẽ gradű vel ordinẽ nűꝗ̃ aſcẽderent. Laici vo
ab illo ĩ dyaconos vel pſ biteros ordinati. ciō deg̃
darenẽ & ĩ religioſo habitu pſeũarẽt. Veneratőeꝫ
etiã ſcãꝝ imaginű ꝯfirmat. earꝝqꝫ ꝓfanatores ana
thematizat. Cőſtituit etiã vt oĩ die dñico ad miſſã
glia ĩ excelſis deo cantẽẽ. Anno. xxviij. deſiderius
rex lőgobardoꝝ ſub obtẽtu orãdi romã ĩgreſſꝰ ali
quos nobiliű romanoꝝ captos excecauit. anno. xx
ix. ꝯſtãtinꝰ ĩpator oĩno a deo auerſus. viꝝ ſcm̃ ſte
phanű ꝑ. xl. ãnos ĩcluſű. & gẽtibꝰ reuerẽdű. ama
ra morte martirizauit. oẽs etiã ſibi ſubiectos iura
re coegit ſup ſcẽ crucis lignű. ne aliꝗ̃ dei ſcőrűqꝫ
eiꝰ imaginẽ venerarenẽ. Eos quoꝫ q dei genitricẽ
ĩuocabãt. & eos etiã q vigilias deo agebãt. eos q
eccleſijs aſſueti religioſe viuebãt. etiã q a iuramẽtis
& ĩműdicijs abſtinebãt. eos q reliqas ſcőꝝ penes
ſe hẽbãt. hos & huiői dãnãs primonijs ꝓuauit. &
oibꝰ mőis cruciauit. Qui reuerẽtőres erãt eorum
barbis cera & pice illitis. eos ꝯburebat. Mőachos
vt vxores. mőachas vt viros ducerẽt cogebat. qđ
etiã multi vitãtes martiriű meruerűt. nec ſub aliꝗꝰ
gentiſ ꝑſecutőe. pleſ ꝗ̃ ſub hoc martirizati ſunt.

Ex cronicis. Karolomãnꝰ rex frater regis karo
li magni cű biẽnio regnaſſꝫ obijt. & pſ regni eꝰ ꝑti
bus karoli ſe vniuit. ſicqꝫ karolꝰ regni monarchiã
tenuit. Sigibertus. Anno. xxx. hunaldꝰ dux aq
tanie romã ꝗi ibi pſeũaturꝰ veĩt. q ad lőgobardos
fug ẽs apoſtotauit. Ibiqꝫ nő mltopꝰ lapidibus ob
rutꝰ male pijt. Cőſtãtinꝰ ĩpator ꝯtra bulgares na
uali ꝓlio pugnaturꝰ. nauibꝰ ſuis fere duobꝰ mili
bꝰ ĩpetu aquilois ꝯtritis. totű pene exercituꝫ ami
ſit.

CLXVIII. De adriano papa & quibꝰdã geſtis karoli.

Anno. xxxj. adrianꝰ papa romane eccleſie
xciij. ꝓſidet. Hic ad reprimendã rabiẽ here
ticoꝝ imagĩes dei ſanctoꝝqꝫ execrãtium
nimis laborauit. & libro adũſus eos edito. multis
ſcripturaꝝ ĩductőibꝰ roborato. eoꝝ errores infir
mauit. fidẽqꝫ rectã ſolidauit. Hic ĩ offertorijs &
offertorioꝝ vſibꝰ. qđ gemĩatű ẽ gemĩauit. karolꝰ
rex ad ſaxonicű bellű aĩm ĩtẽdit. hereſburch caſtꝝ
ſaxonű capit. hormĩſulfañ. deſtruit. Ibiqꝫ ſiti labo
rãte exercitu. ſubito in torrẽte largiſſime aq effuſe
ſűt diuio nutu. votiqꝫ cőpos karolus obſides acce
pit a ſaxonibꝰ. Anno. xxxii. adrianꝰ papa ad tuen
das res eccie. karolű romã accĩuit. Quo ꝑgẽs pa
piã obſidet. ibiqꝫ relicto exercitu romã ꝑueĩt. ſan
ctã reſurrectőeꝫ chriſti ibi ꝑegit. Pꝰea rediẽs. pa
piã cepit. iterűqꝫ romã redijt. ſinodű ꝯſtituit cuꝫ
adriano papa. alijſqꝫ. cliij. religioſis epis & abba
tibꝰ. ĩ qua adrianꝰ papa cű vniũſa ſinodo dedit ei
ius eligẽdi pőtificẽ. & ordinãdi ſedem aplicã. dig̃
tatẽqꝫ patriciatꝰ. Inſup archiepos et epos ꝑſingu
las ꝓuĩtias ab eo ĩueſtiturã accipe definiuit. & ut
niſi a rege laudeẽ & inueſtiaẽ eps a nemĩe ꝯſecreẽ
omĩeſqꝫ huic decreto rebelles anathematizauit. &
niſi reſipiſcerẽt. bona eoꝝ publicari ꝓcepit.

¶ CLXIX. ¶ De victoria karoli de lõgobardis
& nece ſcõꝝ amici & amelij. ¶ Ex geſtis eoꝝ.
Hic itaqꝫ adrianꝰ papa vt ꝓlibatum eſt le
gatos ſuos ob eccl'ie romane defẽſionẽ
miſit ad karolũ regẽ frãcoꝝ. q̃ valde af
fligebat' a deſiderio rege lõgobardoꝝ. Mox idem
karolꝰ rex mitiſſimꝰ atqꝫ xp̃ianiſſimꝰ. miſit eidem
deſiđrio nũcios ſuos. dep̃cans vt ciuitates et reliq̃
q̃ beato petro abſtulerat. pacifice reddẽt. ꝓmittẽs
ei etiã dari. xiiij. milia ſolidoꝝ auri. Sꝫ cũ neqꝫ p̃ci
bꝰ neqꝫ muneribꝰ eiꝰ ferocitatẽ flectẽ valerꝫ ↄgre
gauit regni ſui m̃ltitudinẽ. ducũ pͥncipũ et alioꝝ
fortiſſimoꝝ militũ. necnõ ep̃oꝝ et abbatum. Inter
quos fuit venerabil' albinꝰ andegauẽſ ep̃s cuiꝰ vi
ta & meritũ iã ĩ ſeculo floruerat. Cũqꝫ rex ad clu
ſas ꝓpinq̃ſſꝫ. & volẽs pacifice beati petri iuſticias
recip̱e. & ſic ad ꝓpria redire. nullatenꝰ deſiderij mẽ
tẽ malignã poſſꝫ ĩflectẽ. q̃ cũ exercitu ſuo ad reſi
ſtendũ fortiẽ ĩ ip̃is cluſis aſſiſtebat. q̃s fabricis ma
cerijs curioſe munire fecerat. deꝰ eiꝰ iniquã ꝓtuiaꝫ
ↄſpiciẽs. dũ vellẽt alia die franci ad ꝓpria reũti. mi
ſit terrorẽ validãqꝫ trepidatõeꝫ in cor eius. oĩmqꝫ
lõgobardoꝝ. ita vt eadẽ nocte ꝓprijs dimiſſis tẽ
torijs & oĩ ſuppellectili. fugã oẽs arripent. nemi
ne ꝑſequẽte. Qđ cernẽſ karolꝰ cũ exercitu ꝑſecutꝰ
eſt eos. In quo erãt comes amelîꝰ & amicꝰ. q̃ ꝓpa
q̃dem officia ĩ curia regis agebãt. & tñ opibꝰ xp̃i
quotidie ſtudebãt. ieiunãdo. orãdo. elemoſinas fa
ciẽdo. Poſtea v̊o deſiderio cũ ꝓuo exercitu ſuo in
cãpania reſiſtẽte maxĩo exercitui frãcoꝝ. angloꝝ.
teuthonicoꝝ. & aliaꝝ gentiũ. q̃ in italiã ĩtrauerãt
fcõ ↄgreſſu in loco q̃ dicebat' tũc pulcra ſiluula. q̃
delectabil' erat. mortua ẽ ibi nõ ꝑua m̃ltitudo vtriuſ
qꝫ exercitꝰ. karoli ſcꝫ & deſiderij. et ob hanc inter
fectõnem locuſ ille vſqꝫ hodie mortal' vl mortaria
nuncupatur. Ibi etiam interfectus eſt gener regis
comes amelius. & ſocius eius amicus. Quos eniꝫ
deus vnanimi concordia & diſcretõne in vita con
iunxit. in morte quoqꝫ ſeparare noluit. Deſiderīꝰ
autem cum ſuis velociter papiam obfugit. & ka
rolus eum perſequens ciuitateꝫ ex omni parte val
lauit. Moxqꝫ reginam hildegardem cum filijs ad
ſe adduci fecit. Hortante igitur beato albino cum
ceteris ep̃is & abbatibus. vt eccleſia ibi fabrica-
ri & interfectorum corpora ſepeliri iuberentur. fa
bricate ſunt ibi due eccleſie. vna iuſſu regis que de
dicata ẽ ĩ honore beati euſebij vercellenſis. altera
iuſſu regine in honore beati petri. ¶ Ex cronicis.
Cum autem per. vi. menſes rex vrbem obſediſſet.
magnum habens deſiderium viſendi apoſtolorum
limina. relicto exercitu romã ꝓfectus eſt. Vbi dũ
in ſabbato ſancto ad beatum petrum appinquaſ-
ſet fere vno miliario pedeſtris feſtinauit. omneſqꝫ
gradus eccleſie ſigillatim oſculans. ad adrianũ pa
pam q̃ ſcilicet ſub atrio ſuper gradus aſſiſtebat
iuxta fores eccleſie ꝑuenit. Illic ergo celebrata ſolẽ
nitate paſcali. conceſſit ciuitates ac territoria bea
to petro. ſicut in eadem monſtratur donatõe. Rex
autem quia generum ſuum multum dilexerat. &
ſocium eius amicum. miſit mediolanum. & iuſſit
afferri duas arcas lapideas. In quarum vna condi-
tus eſt amelius apud eccleſiam beati petri. in alia
vero amicus apud eccleſiam beati euſebij. Reli-
qua vero corpora hic & illic ſunt ſepulta. Mane
autem facto diuina diſpoſitõne eſt inuentum cor
pus amelij cum ſarcofago. iuxta ſarcofagũ amici.
in eccleſia regali. Interim exercitus karoli in obſi
dione ciuitatis laborauit. donec poſt. x. menſes
obſidionis. m̃ltis iam abſeſſorum lãguoribꝰ & cla
de deficientibus. dei nutu rex karolus deſiderium
cum ſuis comp̃hendit. & eorum regnum ſue pote
ſtati ſubiugauit. ip̃mqꝫ deſiderium & eius ↄiugem
ſecum in franciam duxit. Paſſi ſunt chriſti milites
amelius & amicus. ſub prefato deſiderio. iiij. idus
octobris. ¶ CLXX. ¶ Adhuc de geſtis
eiuſdem regis karoli. ¶ Sigibertus.
Anno conſtantini. xxxiii. ſaxones rupto
pacis federe. francorum fines premunt
igne & cede. Sed tamen eccleſiam in fri
tillar non queunt incendere quam ſanctus bonefa
cius benedixit. eamqꝫ nunq̃ͣ cremandam predixit.
¶ Ex cronicis. ¶ Hec cum audiſſet karolus. ſa
xoniam repetens. tripartito exercitu concurrit ſa
xonibus. ei victoria prouenit in omnibus. ¶ Si
gibertus. ¶ Karolus rex offenſus diſſonantia ec
cleſiaſtici cantus. inter romanos & gallos. & iudi
cans iuſtius eſſe de puro fonte q̃ͣ de turbato riuo
bibere. duos clericos romam miſit vt autenticum
cantum a romanis diſcerent. & gallos docerent.
Et primo per hos metenſis eccleſia. & ꝑ illam om
nis gallia ad romani cantus autoritatem eſt reuo
cata. Quicquid autem per multa tempora longo
bardi romanis abſtulerant. karolus eis reſtituit.
Regno vero longobardorum deſtructo. totã yta
liam ſub iure regni francorum redegit. Taliter lõ
gobardi victi regnare deſtiterunt. poſt ãnos. cc.
iiij. exquo in ytalia regnare ceperunt. Anno. trice
ſimoquinto. ſaxonibus herelburch caſtrum obſidẽ
tibus gloria dei ſuper eccleſiam apparuit omnibꝰ
duobus ſcilicet ſcutis ſanguineo colore flamãtibuſ
quoſdam motus vt in bello per aera dantibꝰ karo
lus ſaxoniam velut tempeſtas proterit. munitões
irrumpit. & ad hoc eos impellit vt ſe & patriaꝫ ei
dedant. & datis obſidibus ſe chriſtianos futuros
ſpondeant. ¶ Ex cronicis. ¶ Deniqꝫ victoria
de longobardis adepta. totaqꝫ ytalia ſubiugata.
karolꝰ romã rediijt. ſinodũ cũ adriano p̃pa ↄſtituit
alijſqꝫ. cliij. religioſis ep̃is & abbatibus. In qua &
adrianꝰ papa cũ vniũſa ſinodo dedit ei ius eligẽdi
põtificẽ & ordinãdi ap̃licã ſedẽ. dig̃tatẽ quoqꝫ pa
triciatꝰ. Inſuꝑ archiep̃os & epiſcopos per ſinglas
ꝓuintias ab eo inueſtituram accipere diffiniuit.
& vt niſi a rege laudet' & inueſtiat' epiſcopꝰ a ne
mine conſecretur. Omneſqꝫ huic decreto rebelles
anathematizauit & niſi reſipiſcerent bona eorum
publicari precepit. ¶ CLXXI. ¶ De interitu
conſtantini & imperio leonis quarti.
Conſtantinꝰ aũt ĩꝑator plaga peſſimi ĩcẽ
dij diuinitꝰ ꝑcutit'. & clamans adhuc vi
uus. igni ſum inextinguibili traditus mi
ſerabiliter morit'. ¶ Sigibertꝰ. ¶ Leo igit' ↄſtan
tini filius. cepit imperium anno domĩ. dcc. lxxvii.
mũdi. ſ. q̃rtimilleſimo. dcc. xl. & ĩꝑauit annis. v.
¶ Cronog̃phꝰ. Huiꝰ ãno. j. q̃buſdam rebellionem
in italia meditãtibꝰ. italiã repetit rex potens karo
lus. vrbẽ foriũiulij capit. & ducẽ eius rollanduꝫ re
bellionis incentorem decollari p̃cipit. capta quoqꝫ
taruiſio vrbe. ceteris maieſtate ſui nomĩs terroreꝫ
ĩcuſſit. ¶ Sigibertus. Eodẽ ãno witichĩdꝰ dux ſa
xonũ in normãniã fugit. Saxones baptizati paciſcũ
tur. vt igenuitatẽ ſuã et oĩa ſua ꝑdãt. ſi vnquã a fi
delitate xp̃i et regis deſiſtãt. Anno. ii. karolus rex
in hiſpania ceſarauguſtam vaſtando delet. pampi
loniam obſidet. eiuſqꝫ capte muris deſtructis.

Vaſcones duoſqꝫ ſaracenoꝝ regulos ſibi ſubiicit
aliaſqꝫ vrbes in deditōeꝫ accipit. Anno. iiij. karo-
lus rex albeā fluuiū trāſgredit̄. ibiqꝫ ī eiꝰ grāꝫ bar
dogaueſes & nordvite baptizāt̄. Obijt ſcūs ſturī
primꝰ abbas fuldeñ. Anno. v. madiāmiras mltos
vtriuſqꝫ ſexꝰ ꝓ xp̄o martirizat. Karolꝰ rex orōniſ
cā romā vadit. ibiqꝫ filij eiꝰ vngunt̄ ī reges. pipiꝰ
ſup italiā. ludowicꝰ ſup aqtaniā. Leo impator cū ī
ſaniret cupiditate circa p̄cōſos lapides. adamauit
magnā ecc̄ie coronā. & accipiēs ꝑtauit eā. & exie
rūt carbūcli ī capite eiꝰ et captꝰ a febre mortuꝰ ē.

¶ .CLXXII. ¶ De ipſo byrene vxoris eius & euētibus illius tp̄is.

Post quē vxor eiꝰ byrene cū filio eiꝰ ꝯſtā
tīo īpauit ānis. x. Cepit aūt āno dn̄i. dcc
lxxxii. mūdi ſcilicꝫ q̄rtimilleſimo dcc xlv
Huiꝰ āno p̄mo ꝯſtātiopoli q̄dā laminā aureā inue
nit & ī ea viꝝ iacētē cū hac ſcripta. Xp̄us naſcet̄
ex v̄gīe maria. & credo ī eū. Sb ꝯſtātio & byrene
īpatorib. o ſol iteꝝ me videb. Saxones rebellant
& a karolo bello victi. ſedicōſos vſqꝫ ad q̄ttuor
milia. d. ei tradūt. & obſides ei tribuūt. Anno. v.
ſignū crucis ī veſtibꝰ hoīm appebat. Anno. vi. bel
lū int̄ frācos & auares ortū. Sāguis d̄ celo ī terraꝫ
ꝯfluxit. Anno. vii. thaſſilo dux baioarrie ꝯt̄ regeꝫ
karolū reꝰ maieſtati adiudicat̄. Vñ a karolo attō
ſus. cū filio eiꝰ theodone ī mōſterio relegat̄. ī ita
lia int̄ grecos & romanos pugnat̄ & ī oībꝰ karo
lꝰ ſuis ꝓuciſſe victoriā letat̄. Inſtācia ſtaraſij pri
arche ꝯſtātiopolitaī & adriaī pape. ij. apd nicheaꝫ
vniūſal' ſinodus. cccl. ep̄oꝝ ꝯgregat̄. In q̄ fides ca
tholica ī p̄ñtia byrenes & filij eiꝰ ꝯſtāti cūctoꝝ ſb
ſcriptōne roborat̄. & hēſis execrātiū imagīes dei
īppetuū abdicat̄. Cōiuratō valida fc̄a ē ab auſtra
ſijs ꝯt̄ karolū regē autore harderico. Qua d̄tecta
mlti aut mēbris trūcant̄. aut exiliant̄. Anno. viij.
karolꝰ coloīe ſup renū pōtes duos ꝯſtruit & mu
nit. et ſclauiā īgreſſꝰ eā ſubigit. Adelgiſꝰ filiꝰ deſi
derij reg̃. q̄ victo prē ſuo ad grecos ꝯfugerat. aīa
tꝰ auxilio grecoꝝ ad italiā veīt. ad repetēdū r̄gnū
aut ad īferēdā vltōeꝫ. Qui inito bello cū frācis. tē
tus ab eis amara morte ꝑemptꝰ ē. Anno. ix. karo
lus rex honeſtatī ecc̄iaſtice oīno ītentꝰ. legendi et
pſallēdi diſciplinā correxit. Perpēdēs etem̄ iteruꝫ
gallos a romaīs ī cātādo diſcrepare. metēſes vēo
ſola nat̄e leuitate paululum q̄d diſſonare ꝑ cātores
rurſꝰ ab adriano papa a roma directos. diſſonan
tiā cātꝰ correxit. Circa paupes etiā ſolicitꝰ. n̄ ſolū
ī regno ſuo. veꝝ & trāſ maria. ī egipto. ſiria. & af
frica. p̄cipue ī iſrhael'. libalitate elemoſinaꝝ. xp̄ia
nis paupibꝰ ſolaciabat̄. Trāſmarinoꝝ regū amici
cias ob hoc expetēs. maxīe vt xp̄ianis ſub eis degē
tibꝰ eēt releuatō.

¶ .CLXXIII. ¶ De alchuino qui & albinus.

Alchuīꝰ de britānia oriūdꝰ mgr̄ delicio
ſꝰ reg̃ karoli. ſcia literaꝝ hoc tp̄e p̄pollꝫ ī
gallia. Cꝰ p̄cipue magiſterio ip̄e rex oēs
artes didic̄ libales. Hic mlta ſcripſit. int̄ q̄ emīnēt li
bri de ſcā t̄nitate ſc̄pti ad ip̄m regē. Hic etiā iuſſu
ipiꝰ regis diuinā correxit hiſtoriā. ¶ Helmandus.
Hic alchuīꝰ a regibꝰ āglis ꝓ pace miſſus ad karo
lū. ab eo fotꝰ ē hoſpitō. & apd eū reſedit vir vn d̄
cūqꝫ doctiſſimꝰ. Qui karolū īſtituit ī dyaletica &
rethorica. et p̄cipue ī aſtronomia. Hic oīm āgloꝝ
pꝰ beatū adelinū & bedā doctiſſimꝰ fuit. & pluri
bꝰ libris īgenij piculū fecit. p̄latꝰ ē a karolo mona
ſterio btī martini thuroñſi. ¶ Ex cronicis. Adhuc
em̄ erāt ī ecc̄ia illa mōachi. vbi corpꝰ eiꝰ requieſcit
Qui vt refert ſcūs odo abbas viuebāt delicōſe ni
mis. & īduebant̄ veſtibꝰ ſericis. eoꝝqꝫ calciamēta
erāt aurei coloris. In cuiꝰ ecc̄ie dormitorio īgreſſi
ſūt āgeli duo. vnꝰ īdicē extēdebat. & alt̄ mōachuꝫ
quē oñderat ille ꝑcutiebat. Vnꝰ aūt q̄ vigilās hoc
vidēbat euaſit. āgelū em̄ adiurauit dicens. Adiuro
te ꝑ nomē oīpotētis ne me ꝑcutias. Hoc itaqꝫ mo
naſteriū pꝰ hoc vt dictū ē. donāte karolo ſuſcepit
regēdū alchuiꝰ. ſcia vitaqꝫ p̄clarꝰ. q̄ et ſapiētie ſtu
diū de roma piſiꝰ trāſtulit. q̄d illuc quōdā a grecia
trāſlatū fuerat a romaīs. Fuerūtqꝫ piſiꝰ fūdatoēs
huiꝰ ſtudij q̄ttuor mōachi bede diſcipl'i. ſ. rabanꝰ
& alchuīꝰ. claudiꝰ & iohēs ſcotꝰ. In cronicis aē
metropol' arelateñ. ita legit̄. Oīpotēs reꝝ diſpoſi
tor ordiatorqꝫ regnoꝝ & tp̄m. cū illiꝰ admirande
ſtatue pedes ferreos vel teſteos ꝯminuiſſꝫ ī roma
nis. alteriꝰ n̄ minꝰ admirabil' ſtatue caput aureum
ꝑ illuſtrē karolū erexit ī frācis. Qui cū ī occiduis
ꝑtibꝰ ſolꝰ regr̄e cepiſſꝫ & ſtudia litaꝝ vbiqꝫ eēnt
ī obliuione. ideoqꝫ vere deitatis cult̄a tepet. ꝯtigit
duos ſcotos mōchos de hibernia cū mercatoribus
britānis ad litꝰ gallie deuenire. viros et in ſacris et
ī ſcl'aribꝰ ſcripti̇̄s eruditos. Qui quotidie cū nihil
oñderēt venale. ad cōuenientes emēdi grā t̄bas cla
mare cepūt. Siqs ſapiētie cupidꝰ ē. veniat ad nos
et accipiat eā. nā venal ē apd nos. Tādiu ꝯclamata
ſūt iſta. donec ab admirātibꝰ. vl' īſanos illos putā
tibꝰ ad aures regis karoli ſꝑ amatoris ſapīe ſūt ꝑ
lata. Qui celerit̄ illos ad p̄ñtiā ſuā euocatos iterro
gauit. ſi vere ſapiētiā haberēt vt ip̄e ꝯpaē. Sapiaꝫ
īquiūt et habemꝰ. et ī noīe dn̄i eā q̄rētibꝰ dare pa
ti ſumꝰ. Qui cū q̄ſiſſꝫ ab ill'. q̄d ꝓ ip̄a peterēt. r̄ñde
rūt. Loca tm̄ optuna. et aīas īgenioſas et ſine qbꝰ
iſta ꝑegnatō trāſiri n̄ pōt. alimēta et qbꝰ tegamur
Quo ille ꝑcepto. ingēti gaudio repletꝰ. p̄mū q̄dē
apd ſe vtrūqꝫ ꝑuo tp̄e tenuit. Pꝰea v̄o cū ad expe
ditōnes bellicas vrgeret̄. vnū eoꝝ noīe clementeꝫ
ī gallia piſiꝰ. ſ. reſidē fecit. cui et pueros nobiliſſi
mos. mediocres. et infimos ſatis mltos ꝯmēdauit.
et eis ꝓut neceſſariū habuerūt victualia miſtrari
p̄cepit. habitacul' optunis ad metandū deputatis.
Alteꝝ v̄o ī italiā direxit. Cui et monaſteriū ſcī au
gꝰ. iuxta ticenēſē vrbē delegauit. vt illuc ſi voluiſ
ſent ad diſcendū ꝯgregari poſſēt. Audito aūt albi
nꝰ de natōe āgloꝝ. ꝙ gratāter ſapiētes ac religio
ſos viros ſuſcipet karolꝰ. ꝯſcēſa naui veīt ad eū cū
ſocijs ī oībꝰ ſcripti̇̄s exercitatus. vtpote doctiſſi
mi bede diſcipulꝰ. Quē rex vſqꝫ ad finē vite iugit̄
ſecū retinuit niſi cū ad ingruētia bella ꝓceſſit. De
ditqꝫ et illi abbatiā ſcī martini vt qñ ip̄e abſēs eſſꝫ
illic reqeſcēt. et ad ſe ꝯfluētes docēt. Cuiꝰ ī tm̄ do
ctria fructificauit. vt frāci āntiqs romanis et athe
niēſibꝰ equarent̄.

¶ CLXXIIII. ¶ De ſcriptis eiꝰ. ¶ Helmandus.

Alchuīꝰ ī ep̄l'a ad ethelardū ep̄m āteceſ
ſorē cuthbti. et lāberti ſucceſſorē. ait int̄
cetera. vt cū romā vadēs karolū magnū
īpatorē nepotē illiꝰ karoli d̄ quo bonefaciꝰ locutꝰ
ē viſitarꝫ. n̄ adducerꝫ clicos vel monachos ūſicolo
loribꝰ et pōpaticis veſtibꝰ īdutos. qr n̄ ſolēt fran
coꝝ clerici niſi religioſis veſtibꝰ amiciri. ¶ Actor.
Scripſit alchuīꝰ q̄ et albīꝰ d̄ ſcā trinitate. li. iij.
Scripſit et ad diſcipulos ſuos dyalogoꝝ. li. i. Sen
tētiaꝝ li. i. Sup geñ. ad lrām. li. i. Sup cāticacātico
rū li. i. Ep̄laꝝ ad heb. li. i. Sup eccleſiaſtē li. i. Sup
iohannē li. vii. Ad eulaliā virginē de ratōe aīe li. i.

Ad fredegiſũ dyalogũ de trinitate · li · i · De his aũt hic pauca q̃ ſequunt̃ iſerẽ libuit · In libro ſiqdẽ ad karolũ tcio ex quo rñſoria & antiphone de trinitate videt̃ eẽ ſũpta loqt̃ ita · ¶ Alchuinꝰ i libro de trinitate · Adeſto deꝰ vnꝰ oipotẽs · pater & fi · & ſ · ſ · Doce fidẽ · excita ſpẽ · iſũde caritatẽ. Velle mihi adiacꝫ · ſꝫ hoc ñ a me · ſꝫ a te · mũdũ & terras relinq̃re · & celũ petẽ · ſꝫ ibecilla pluma ẽ velle ſine ſubſidio tuo · Da fidei pẽnas vt volet ſurſũ ad te · hãc fidẽ i te · ꝑ te · de te ꝯfiteor · te vnũ i ſba trinitatẽ i ꝑſonis ꝯfiteor · Te ſꝑ idẽ eẽ · viuẽ & itelligẽ ꝯfiteor Genitor · genitꝰ regenerãs · O bt̃a trinitas · fõs flumẽ irrigatõ · O beata trinitas · iuiſibil' iuiſibiliẽ · viſibil' iuiſibiliẽ · iuiſibil' viſibiliẽ · O beata trinitas · a quo · ꝑ quẽ · i quo oĩa · O beata trinitas · vita viuẽs vita a viuẽte · viuificator viuẽtiũ · o beata trinitas. On a ſe · on ab alto · on ab vtroqꝫ · o beata trinitas. Verax pr̃ · vitas filiꝰ · vitatis ſpũſſcũs. Deus ſup̃ quẽ nihil · ext̃ quẽ nihil · ſñ quo nihil · Deꝰ ſub quo totũ · i quo totũ · cũ quo totũ · Te iuocamꝰ · te adoramus · te laudamꝰ · Exaudi · exaudi · exaudi · Spes noſtra · ſalus noſtra · honor noſter · Liba nos · ſalua nos · iuſtifica nos · o beata trinitas · O beata · & bñdicta & gl'ioſa trinitas · O vã ſũma · ſẽpiterna · vnitas · Miſerẽ · miſerẽ · miſerẽ nob̃ · Tibi laus · tibi gl'ia tibi grãꝝ actõ · i ſecl'a ſẽpiterna · o beata trinitas ·

¶ Idẽ ad aulaliã vgĩnẽ i fine epl'e · Te hõ laudet alme creator · pectore · mẽte pacis amore · ñ mõ ꝑua ꝑſ q̃ mũdi ẽ · ſꝫ tibi ſcẽ ſolꝰ imago mag̃ creator mẽtis i arce · pectore puro · dũ pie viuit · O deꝰ & lux laus tua ſꝑ pectora & ora ꝯpleat · vt te ſꝑ amemꝰ ſcũs vbiqꝫ ¶ Idẽ ſup ecc̃iaſtẽ · Alchuiꝰ igrediẽs patrũ ſac̃ pta porꝝ. Carpet vt floẽs ꝑ pia rura ſacros

¶ Cronog̃phꝰ · Eo tpe fundatũ ẽ ſub yterio abbe cormaricẽſe cenobiũ · qđ a beati marti thuronẽſ eccleſia tã exordiũ hũit q̃ ſbſequẽs icrementum ·

¶ · CLXXV · ¶ De impio cõſtantini filij leonis et euẽtibꝰ illiꝰ tpis · ¶ Sigibertꝰ ·

Anno ipij hyrene & ꝯſtãti · x · idẽ ꝯſtãtiꝰ matrẽ ſuã hyrenẽ ipio ꝑuat · ſolꝰ ãnis · vii ipat. Cepit ãno dñi · dcc · xcii · mũdi · ſ · q̃rtimilleſimo · dcc · lxv · Eo tpe karolꝰ rex frãcoꝝ regnum auaroꝝ terra mariqꝫ ipetit · eiſqꝫ i ſola fuga ſpẽ euadẽdi relinqt · Anno ipij ſui · j · ꝯſtãtinꝰ ꝯgreſſus cardão bulgari · turpiter victꝰ dhoneſtat̃ · Chardamꝰ ſublato oĩ regio appatu ditat̃ · Pipiꝰ karoli regis ex ꝯcubĩa filiꝰ · gibbo deformis · a q̃buſdã frãcoꝝ ꝑmoribꝰ ꝓmiſſione illectꝰ · ꝯt̃ prẽm ꝯiurauit · Vñ ꝯuictꝰ tõſorat̃ · & i pruma cenobio retruſus · vſqꝫ ad finẽ vite dõ militauit · Cõplices ũo ꝯiuratõis alij exiliant̃ · pauci ꝑimunt̃ · Anno · ii · feliciana hereſ ꝯdẽnat̃ · & i pñtia adriani pape ab ipo felice autore abdicat̃ · Hec hereſis aſſerebat filiũ dei i diuĩa natã verũ deũ eẽ · i hũana ũo natã nũcupatiuũ · Iteꝝ i diuĩa natã eũ eẽ veꝝ filiũ dĩ · in hũana vero adoptiuũ · vnã ꝑſonã dei & hoĩs diuidẽſ i duas ꝑſonas · ſ · veri filij · & adoptiui · Saxones i fide dei · & fidelitate regis vacillãt · Anno · iii · ꝯſtãtinꝰ ipator m̃ltos pricipũ ſibi ſuſpectos ocl'is ꝑuat · Karolus rex ñ ſolũ patria lingua ſꝫ etiã ꝑegnis liguis eruditꝰ, barbara & ãtiqſſima carmĩa q̃bꝰ veteꝝ regũ bella & actꝰ canebant̃ ſcripſit · & mẽorie mãdauit Inchoauit etiã grãmaticã patrio ſmõe · mẽſibꝰ anni iuxta ꝓpriã · i · theutonicã linguã vocabula impoſuit · vẽtos etiã · xii · ꝓprijs noibꝰ appellauit · cũ ãte q̃ttuor tm̃ cardiales vẽti noiarent̃ · Anno · iiii · ſaxones ũtute karoli ꝯterriti · reddũt ſe xp̃i & regis fidlitati · Karolꝰ rex xp̃ianã religionẽ ſcẽ & pie colẽs ecc̃ias dĩ oĩmoĩs honorabat & ornabat ſacis vaſis & veſtibꝰ · edicẽs vt ne ianitoribꝰ q̃dẽ licerꝫ ꝯmũi hitu i ecc̃ia miſtrare Extruxit etiã aq̃ſgrani baſilicã pl'ime pl'critudĩs · ad cuiꝰ ſtructurã a rõa et rauenna colũnas et marmora deuehi fec̃ · Anno · v · leo romane eccleſie · xciiii · ꝑſidet · Qui mox clauẽ ꝯfeſſioĩs ſcĩ petri cũ vexillo romane vrb̃ karolo regi miſit ·

¶ Ex cronicis · Tueli etiã pricepa auaroꝝ ſe et patriã ſuã karolo dedit · & baptiſmi grãm ꝑcepit ·

¶ Sigibertus · Anno · vi · hericꝰ dux foroiulianoꝝ expoliato i pãnonia auaroꝝ pricipe iringo · ineſtimabilẽ theſauꝝ eiꝰ miſit regi karolo · ¶ CLXXVI ·

¶ De iterato ipio hyrene & icidẽtibꝰ eiuſdẽ tẽpis ·

Anno · vii · hyrene ipatrix · ſup erepto ſibi ipio femĩeo dolore abuſa · ꝯſtãtinũ filiuꝫ ſuũ ocl'is · & ipio ꝑuat · & ſola ãnis · iij · ipat · ¶ Ex cronicis · Eodẽ ãno ſolis orbita obſcurata ẽ · ita vt i mari naues ob errarẽt · et dicerẽt homĩes · q̃ ꝓpter excecatõeꝫ ipatoris hoc factũ eſt · Anno hyrene · j · leonẽ papã celebritatẽ letanie maioris agentẽ romai capiũt · liguã ei ocl'oſqꝫ euellũt Cui voce & viſu reddito diuinitꝰ · iteꝝ ocl'os & liguã eruũt radicitꝰ · relinquẽtes eũ ſemiuiuũ in ſanguine ſuo reuolutũ · Cũqꝫ ab ipis carnificibꝰ i monaſterio ſcĩ hereſiani i cuſtodia teneret̃ · rurſꝰ loq̃ndi ac vidẽdi · officiũ diuitꝰ ei reformat̃ · & tãdẽ de manu eoꝝ erutꝰ · ad karolũ regẽ fugit quãtotius ·

¶ Sigibertus. Anno hyrene · iij · karolꝰ rex leoneꝫ papã i ſede romana recollocat · Ipe quoqꝫ romam ꝓꝑat · cãs examiat · reos legaliter dãnat · & oẽs romanoꝝ motꝰ ſedat · Geraldꝰ dux baioarie i pãnonia auaribꝰ ꝯgreſſꝰ ꝑimit̃ · De quo i viſione wechini legit̃ q̃ iter martires ſit ãnumeratꝰ · In mẽſe iulio ꝯt̃ naturã aſꝑa & gelu ꝯcreta bis fuit pruina · ſꝫ nichil fructibꝰ nocuit · Anno · iij · romani q̃ ab ipatore ꝯſtãtinopol' · iãdiu aĩo deſciuerãt · nũc accepta occaſionis optunitate · q̃ mulier excecato ipatore ꝯſtãtino filio ſuo eis ꝑabat · vno oĩm ꝯſenſu karolo regi ipatorias laudeſ acclamãt · eũqꝫ ꝑ manũ leonis pape coronãt · ceſarẽ et auguſtũ appellãt. Pipinũ vero filiũ eiꝰ regẽ italie ordinatũ collaudant ·

¶ Tercium volumen ſpeculi hiſtorialis vicentij ordinis predicatorum · explicit

a libro XVII usque ad l. XX. incl.

Vaſcones duoſqꝫ ſaracenoꝝ regulos ſibi ſubijcit
aliaſqꝫ vꝛbes in dedicōēꝫ accipit· Anno· iiij· karo-
lus rex albeā fluuiū trāſgredit̄· ibiqꝫ ī eiꝰ grāꝫ bar
dogauēſes & noꝛduite baptizāt̄· Obijt ſcūs ſturi
ꝑimꝰ abbas fuldeñ· Anno· v· madiāmiras mlt̄os
vtriuſqꝫ ſexꝰ ꝓ xp̄o martirizat· Karolꝰ rex oꝛōnis
cā romā vadit· ibiqꝫ filij eiꝰ vngunt̄ ī reges· pipiꝰ
ſuꝑ italiā· ludowicꝰ ſuꝑ aq̄taniā· Leo imꝑatoꝛ cū ī
ſaniret cupiditate circa p̄cōſos lapides· adamauit
magnā ecc̄ie coronā· & accipiēs ꝑtauit eā· & exie
rūt carbūcli ī capite eiꝰ et captꝰ a febꝛe moꝛtuꝰ ē

¶ ·CLXXII· ¶ De ipīo hyrene vxoꝛis eius &
euētibus illius tp̄is·

Oſt quē vxoꝛ eiꝰ hyrene cū filio eiꝰ ꝯſtā
ānis· x· Cepit aūt āno dn̄i· dcc
i ſcilicꝫ q̄rtimilleſimo dcc xlv
tiopoli q̄dā laminā aureā inue
ē cū hac ſcriptā· Xp̄us naſcet̄
do ī eū· Sb̄ ꝯſtātio & hyrene
me videb̄· Saxones rebellant
cti· ſedicōſos vſqꝫ ad q̄ttuoꝛ
obſides ei tribuūt· Anno· v·
ꝰ hoīm appebat· Anno· vi· bel
res oꝛiē· Sāguis ď celo ī terraꝫ
haſſilo dux baioarrie ꝯt̄ regeꝫ
adiudicat̄· Vn̄ a karolo attō
done ī mōſterio relegat̄· ī ita
manos pugnat̄ & ī oībꝰ karo
ꝛiā letat̄· Inſtātia ſtaraſij pri
& adriaī pape· ij· apd̄ nicheaꝫ
epoꝝ ꝯgregat̄· In q̄ fides ca
es & filij eiꝰ ꝯſtātī cūctoꝝ ſb̄
& h̄ēſis execrātiū imagīes dei
ꝯiuratō valida fc̄a ē ab auſtra
utoꝛe harderico· Qua ꝯtecta
cant̄· aut exilīant̄· Anno· viij·
nū pōtes duos ꝯſtruit & mu
eā ſubigit· Adelgiſꝰ filiꝰ deſi
ē ſuo ad grecos ꝯfugerat· aīa
italiā veit· ad repetēdū r̄gnū
ꝫ· Qui inito bello cū frācis· tē
ꝛte ꝑemptꝰ ē· Anno· ix· karo
iaſtice oīno ītentꝰ· legen di et
ꝛrexit Perpēdēs etem̄ iteruꝫ
tādo diſcrepare· metēſes vēo
ululum q̄d diſſonare ꝑ cātoꝛes
a a roma directos· diſſonan
ca paupes etiā ſolicitꝰ· n̄ ſolū
trāſ maria· ī egipto· ſiria· & af
ꝰ· libalitate elemoſinaꝝ· xp̄ia
at̄· Trāſmarinoꝝ regū amici
maxie vt xp̄ianis ſub eis degē

·CLXXIII· ¶ De alchuino

e britānia oꝛiūdꝰ mgr̄ delicio
li· ſcia literaꝝ hoc tp̄e ꝑpollꝫ ī
cipue magiſterio ip̄e rex oēs
c mlt̄a ſcripſit· int̄ q̄ emīnēt li
ī ad ip̄m regē· Hic etiā iuſſu
rexit hiſtoriā· ¶ Helmandus·
ꝰ āglis ꝓ pace miſſus ad karo
tō· & apd̄ eū reſedit vir vn̄ ď
i karolū īſtituit ī dyaletica &
rethorica· et ꝑcipue ī aſtronomia· Hic oīm āgloꝝ
pꝰ beatū adelmū & bedā doctiſſimꝰ fuit· & pluri
bꝰ libꝛis īgenij ꝑiculū fecit· p̄latꝰ ē a karolo mona
ſterio bt̄i martini thuronēſi· ¶ Ex cronicis· Adhuc
em̄ erāt ī ecc̄ia illa mōachi· vbi coꝛpꝰ eiꝰ requieſcit
Qui vt refert ſcūs odo abbas viuebāt delicōſe ni
mis· & īduebant̄ veſtibꝰ ſericis· eoꝝqꝫ calciamēta
erāt aurei coloꝛis· In cuiꝰ ecc̄ie doꝛmitoꝛio īgreſſi
ſūt āgeli duo· vnꝰ īdicē extēdebat· & alt̄ mōachuꝫ
quē oſ̄nderat ille ꝑcutiebat· Vnꝰ aūt q̄ vigilās hoc
vidēbat euaſit· āgelū em̄ adiurauit dicens· Adiuro
te ꝑ nomē oīpotētis ne me ꝑcutias· Hoc itaqꝫ mo
naſteriū pꝰ hoc vt dictū ē· donāte karolo ſuſcepit
regēdū alchuiꝰ· ſcia vitaqꝫ p̄clarꝰ· q̄ et ſapiētie ſtu
diū de roma piſiꝰ trāſtulit· q̄d illuc quōdā a grecia
trāſlatū fuerat a romaīs· Fuerūtqꝫ piſiꝰ fūdatoēs
huiꝰ ſtudij q̄ttuoꝛ mōachi bede diſcipl'i· ſ· rabanꝰ
& alchuinꝰ· claudiꝰ & iohēs ſcotꝰ· In cronicis at̄
metropol' arelateñ· ita legit̄· Oīpotēs reꝝ diſpoſi
toꝛ oꝛdīatoꝛqꝫ regnoꝝ & tp̄m· cū illiꝰ admirande
ſtatue pedes ferreos vel teſteos ꝯminuiſſꝫ ī roma
nis· alteriꝰ n̄ minꝰ admirabil' ſtatue caput aureum
ꝑ illuſtrē karolū erexit ī frācis· Qui cū ī occiduis
ꝑtibꝰ ſolꝰ regn̄re cepiſſꝫ & ſtudia litaꝝ vbiqꝫ cēnt
ī obliuione· ideoqꝫ vere deitatis cult̄a tepet· ꝯtigit
duos ſcotos mōchos de hibernia cū mercatoꝛibus
britānis ad litꝰ gallie deueīre· viros et in ſacris et
ī ſcl'aribꝰ ſcriptēis eruditos· Qui quotidie cū nihil
oſ̄nderēt venale· ad cōueniētes emēdi grā t̄bas cla
mare cepūt· Siq̄s ſapiētie cupidꝰ ē· veniat ad nos
et accipiat eā· nā venal ē apd̄ nos· Tādiu ꝯclamata
ſūt iſta· donec ab admirātibꝰ· vl' īſanos illos putā
tibꝰ ad aures regis karoli ſꝑ amatoꝛis ſapie ſūt ꝑ
lata Qui celerit̄ illos ad p̄ntiā ſuā euocatos iterro
gauit· ſi vere ſapiētiā haberēt vt ip̄e ꝯpaē· Sapiaꝫ
īquiūt et habemꝰ· et ī noīe dn̄i eā q̄rētibꝰ dare pa
ti ſumꝰ Qui cū q̄ſiſſꝫ ab ill' q̄d ꝓ ip̄a peterēt· rn̄de
rūt· Loca tm̄ optuna· et aīas īgenioſas et ſine q̄bꝰ
iſta ꝑegnatō trāſiri n̄ pōt· alimēta et q̄bꝰ tegamur
Quo ille ꝑcepto· īgēti gaudio repletꝰ· p̄mū q̄dē
apd̄ ſe vtrūqꝫ ꝑuo tp̄e tenuit· Pꝰea vō cū ad expe
ditōnes bellicas vrgeret̄· vnū eoꝝ noīe clementeꝫ
ī gallia piſiꝰ· ſ· reſidē fecit· cui et pueros nobiliſſi
mos· mediocres· et infimos ſatis mlt̄os ꝯmēdauit·
et eis ꝓut neceſſariū habuerūt victualia miſtrari
p̄cepit· habitacul' optunis ad metandū deputatis·
Alteꝝ vō ī italiā direxit· Cui et monaſteriū ſcī au
gꝰ· iuxta ticenēſē vꝛbē delegauit· vt illuc ſi voluiſ
ſent ad diſcendū ꝯgregari poſſēt· Audito aūt albi
nꝰ de natōe āgloꝝ· q̄ gratāter ſapiētes ac religio
ſos viros ſuſcipet karolꝰ· ꝯſcēſa naui veit ad eū cū
ſocijs ī oībꝰ ſcriptēis exercitatus· vtpote docti'ſſi
mi bede diſcipulꝰ· Quē rex vſqꝫ ad fīnē vite iugit̄
ſecū retinuit niſi cū ad ingruētia bella ꝓceſſit· De
ditqꝫ et illi abbatiā ſcī martini vt q̄n ip̄e abſēs eſſꝫ
illic reqeſcēt· et ad ſe ꝯfluētes docēt· Cuiꝰ ī tm̄ do
ct̄ria fructificauit· vt frāci ātiq̄s romanis et athe
niēſibꝰ equarent̄· ¶ CLXXIIII· ¶ De ſcriptis
eiꝰ· ¶ Helmandus·

Alchuinꝰ ī ep̄la ad ethelardū ep̄m añceſ
ſoꝛē cuthb̄ti· et lāberti ſucceſſoꝛē· ait int̄
cetera· vt cū romā vadēs karolū magnū
īꝑatoꝛē nepotē illiꝰ karoli ď quo bonefaciꝰ locutꝰ
ē viſitarꝫ· n̄ adducerꝫ cl'icos vel monachos ūſicolo
loꝛibꝰ et pōpaticis veſtibꝰ īdutos· q̄ꝛ n̄ ſolēt fran
coꝝ clerici niſi religioſis veſtibꝰ amiciri· ¶ Actoꝛ·
Scripſit alchuinꝰ q̄ et albīnꝰ ď ſcā trinitate· li· iij·
Scripſit et ad diſcipulos ſuos dyalogoꝝ· li· i· Sen
tētiaꝝ li· i· Suꝑ geñ· ad l'rām· li· i· Suꝑ cāticacātico
rū li· i· Ep̄laꝝ ad heb̄· li· i· Suꝑ eccleſiaſtē li· i· Suꝑ
iohannē li· vii· Ad eulaliā virginē de ratōe aīe li· i·